

ကမ္ဘာ့ရေးရာ

GLOBAL AFFAIRS

အမှတ် (၂၁) ဩဂုတ်၊ ၂၀၂၃

ဂျပန်တို့၏ အင်အားစု

(ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး)

urn:ma&&m

trsf(21)

Mo*kwf? 2023

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟုသုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့် လုပ်ရပ်များလုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ် ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving Information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

urn@;&m

trsf(21)

Mo*kvf? 2023

jrefma;&ma vkrma;& tz

jrefma;&m

trsf(22^24)?yxrxyfyefqkvefvr!

aumuvwm;hd, f&efkfd

zkf01- 8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma&; t zlu xwfa0onf/

wefk

5500 uyf

tk&

1000

vksft zklzf

jrefma&&ma vlv ma&; t zlu

xwfa0ol

0Duf&fvk(02506)

yefl

0aZmjr f&ef(00241)

atZuy&f

tr&f(118)?(4)vrf

yk&f&yfufaf'ykl, f

&efkl

rmwDum

t, fDmpum;

စူပါပါဝါတို့၏ ဒစ်ပလိုမေစီ(ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး) ၉

t xlaqmi fyg

၁။ အာရှပါဝါဆုံချက် သို့မဟုတ် ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေး ၁၅
oelxfoDae*F

၂။ အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး၏ အလားအလာနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ ၂၉
axGukof

၃။ အကျိုးတူသော်လည်း တန်ဖိုးထားမှုမတူသည့် အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယ ၃၆
at;xerif

Ektfak;

၄။ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၏ ရွေးကောက်ပွဲများ ၄၄
aUamUamvbf(SMART)

၅။ အိန္ဒိယ၏ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်တည်မှုအကျဉ်း ၅၀
a'pvmatmi fkd

၆။ ဆော်ဒီအာရေဗျအပေါ် ဩဇာကျဆင်းလာနေတဲ့ အမေရိကန် ၅၈
&xof(omj)

၇။ ကုလသမဂ္ဂသည် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အရေးပါဆဲ ၆၃
ဖြစ်နေရသနည်း

KMA

၈။ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများအပေါ် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သော ၇၃
ကိုလိုနီလက်သစ်ဝါဒီများ၏ နည်းဗျူဟာများ

pefeDm0i f

၉။ ပထမစစ်အေးခေတ်မှ ဒုတိယစစ်အေးခေတ်သို့ ၈၂
aUamEktvif

၁၀။ BRICS အတွက် စောင့်ကြိုနေမယ့် စိန်ခေါ်မှုနဲ့ အခွင့်အလမ်းများ ၈၉
xerifoel

၁၁။ အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှု အတက်အကျ ၉၆
armi0w(tnmajr)

pya&

- ၁၂။ နည်းပညာမြင့်ဈေးကွက်ကို ထိုးဖောက်လာတဲ့ တရုတ် ၁၀၁
aeZi f/wf
- ၁၃။ ဥရောပတွင်တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု ၁၀၇
(အင်တာဗျူး)
atmi f w p n b l
- ၁၄။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသ နည်းပညာနှင့်စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံ ၁၁၃
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့
o e f r i h o
- ၁၅။ ရွှေကြောတွေ့ထားသည့် AI အခြေပြုလုပ်ငန်းများ ၁၂၂
x e f o u k e f
- ၁၆။ အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အလှုပ်အခတ်နှင့် စောင့်ကြည့်အနာဂတ် ၁၃၀
a p m E k f (t o k a b m * a A ')
- ၁၇။ ထွန်းတောက်လာသည့်တရုတ်ပြည် ၁၃၈
UAC
- ၁၈။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးတိုးတက်မှု ၁၄၃
a r p k e f

ppa&

- ၁၉။ စစ်ဘက်ရေးရာတော်လှန်ပြောင်းလဲမှုတွင် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ၏ ၁၅၀
အခန်းကဏ္ဍအား လေ့လာခြင်း
a ' p u v m E k f q u (a o e * F [m A l [m a v k r m a & ; t z] B
- ၂၀။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာအသစ်အပေါ် ၁၆၀
အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏အမြင်
p p k y e f a w m i f
- ၂၁။ နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာအောင် ပြဿနာမီးရှို့နေသော နေတိုး ၁၆၉
a u s m h Z
- ၂၂။ ဂျပန်တွင် နေတိုးရုံးဖွင့်လိုက်ခြင်းက မဟာမိတ်များကြား ၁၇၅
ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်လာစေမည်လား
p & P O

၂၃။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲရက်စွဲမှတ်တမ်းများ ၁၈၁
jrefma&&mavkrma&t zB

vrbpDnG

၂၄။ တရုတ်နိုင်ငံ ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေးစီမံကိန်းသစ်၏ စားနပ်ရိက္ခာ ၁၉၁
ဖူလုံရေးအတွက် လယ်ယာမြေအသုံးပြုမှုများ
rxti jfwf

၂၅။ ပြည်ပရောက် အိန္ဒိယနွယ်ဖွား ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ အောင်မြင်မှု ၁၉၇
a&tefar

usefma&

၂၆။ ဉာဏ်ရည်တုနဲ့ဆေးပညာ ၂၀၃
a'pufwmiri bef

ekfwwumqupqb&

၂၇။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒကို လေ့လာကြည့်ခြင်း ၂၁၃
qijzulefobefx&

enfyngm

၂၈။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာစွမ်းအား ၂၂၃
armi firmi jf i bef(pufwub&f

၂၉။ နစ်မြုပ်မှုမြန်ဆန်လွန်းခဲ့တဲ့ တိုက်တန်းနစ်ရဲ့ဖြစ်ရပ် ၂၂၉
yarmu@k&ttmi f

obm0yw0efusi f

၃၀။ စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ စီမံခန့်ခွဲခြင်း ၂၃၇
a'pufwmiri bef x&(ynb usefma&)

အယ်ဒီတာ့စကား

စူပါပါဝါတို့၏ ဒစ်ပလိုမေစီ (ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးနှင့်
အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး)

တ, ဖိတ်ခေါ်

“ တရုတ်၏ Belt and Road Initiative (BRI)နှင့်
ရုရှား၏ Eurasian Economic Union (EAEU) တို့သည်
ထပ်တူညီသော
ရည်မှန်းချက်များရှိကြသည်။ ”

ကမ္ဘာ့သမိုင်း၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းများကိုလေ့လာကြည့်လျှင် မျိုးနွယ်စုအခြေခံသော အင်ပါယာများဖြစ်တည်ခဲ့သည်။ ပထဝီအနေအထား၊ ဘာသာရေးကိုဗဟိုပြုသော ယဉ်ကျေးမှု များကို အထင်အရှား တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။ ၁၉ ရာစုအလယ်ပိုင်းခေတ်သမိုင်းတွင် ကမ္ဘာ့အရင်းရှင် စနစ်သည် ဥရောပကိုဗဟိုပြု၍ တစ်ကမ္ဘာလုံးကိုယ်စားပြုသောစနစ်အဖြစ် မွေးဖွားလာခဲ့ရာ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်ပတ်ဝန်းကျင်ကာလကို အရင်းရှင်စနစ်တိုးတက်လာသောကာလ (Age of Revolution) ဟုပင် ယူဆခဲ့ကြသည်။ ထိုခေတ်အတွင်းတွင် ကုန်ထုတ်စနစ် (Made of Production) ကို ကိုယ်စားပြုသော မာကစ်စ်ဝါဒသည် အယူဝါဒတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဥရောပ ကုန်းမြေတွင် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံး သွားခဲ့ပြီးနောက် ကမ္ဘာကြီးတွင် အရင်းရှင်စနစ်ကိုကိုယ်စားပြုသောကမ္ဘာနှင့် ဆိုရှယ်လစ် စနစ်ကို ကိုယ်စားပြုသောကမ္ဘာဟူ၍ ကမ္ဘာနှစ်မျိုးဖြစ်တည်ခဲ့သည်။ လူမှုစနစ်နှစ်မျိုးပေါ်ပေါက် ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဂျပန်နှင့် အီးယူတို့သည် အရင်းရှင်ကမ္ဘာ ၏မဏ္ဍိုင်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည်လည်း ဆိုရှယ်လစ်ကမ္ဘာ၏မဏ္ဍိုင်ဖြစ်လာ ခဲ့သည်ဟု သမိုင်းပညာရှင်များက ဆိုစမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။

အရင်းရှင်ကမ္ဘာနှင့် ဆိုရှယ်လစ်ကမ္ဘာအကြား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်များကိုအကြောင်း ပြုပြီး စစ်အေးခေတ်ကာလ (၁၉၄၅-၁၉၉၀) ဟု ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ထူးခြားသည်ကား ပြိုကွဲ သွားသော လူတန်းစားအခြေပြု လူ့အဖွဲ့အစည်းများနေရာကို လူမျိုးရေးအခြေပြု လူ့အဖွဲ့ အစည်းများက နေရာယူခဲ့ကြသည်။ စစ်အေးခေတ်ကမ္ဘာကို ဝင်ရိုးနှစ်ခုကမ္ဘာ (Bipolar World) ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှ နောက်ပိုင်းကာလဖြစ်သော စစ်အေးလွန် ခေတ်ကမ္ဘာကို ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ (Multipolar World)ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် The New World Order ကို စစ်တမ်းထုတ်ကြရာတွင် ခေတ်သစ်ပညာရှင် ဖူကူယားမားက “သမိုင်းနိဂုံးချုပ်ပြီ” ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးသည် လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ ပထဝီနယ်နိမိတ်မျဉ်း၊ နယ်ခြားမျဉ်းတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ရှိခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများသည် လူမျိုးစုအခြေခံသော တိုင်းပြည်နိုင်ငံစုစည်းမှုများဖြင့် ဖြစ်တည်ခဲ့သည်။ အတိတ်ကာလတွင် နယ်ခြားစည်းကြောင်း များကိုအခြေပြုသော ဒီပလိုမေစီ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် လူမျိုး၊ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများက လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ခွဲခြားပစ်လိုက်သည်။ မျိုးနွယ်စုအသစ်များကို ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ မျိုးနွယ်စုဆက်နွယ်မှု များသည် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ရှိခဲ့သော်လည်း ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းက ယင်းအခြေအနေပေါ်မှာ လွန်စွာသက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်အပြီးတွင် USA သို့မဟုတ် USSR ကို မိတ်ဖွဲ့ ခဲ့ကြသော လူမျိုးရေးအရ မတူကွဲပြားသော လူမှုအစုအဖွဲ့များသည် တစ်သီးတစ်ခြားစီဖြစ်သွား ခဲ့ရသည်။ စည်းလုံးညီညွတ်သော တတိယကမ္ဘာဟူသော အယူအဆကို တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့၏ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုက နေရာယူလာခဲ့သည်။ ယခုဆိုလျှင် BRICS ဟူသော အမည်ဖြင့် နိုင်ငံအချို့စုစည်းလာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၊ စစ်အေးခေတ်ကာလများ တွင် Super Power နိုင်ငံများက ၎င်းတို့၏ အားသာချက်များ (စစ်ရေး၊ နည်းပညာ၊ ဘဏ္ဍာရေး) ကို အားကိုးအားထားပြု၍ ၎င်းတို့အကျိုးစီးပွားများ အပေါ်အခြေပြုသော နိုင်ငံတကာ

ဆက်ဆံရေးပုံစံများကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းပုံစံများကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ စံထုံးများဖြစ်လာအောင် ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ၂၁ ရာစုတွင် ကမ္ဘာ့စူပါဝါများ၏ အားပြိုင်မှုများသည် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပထဝီနယ်မြေ ဒေသပိုင်ဆိုင်ရေး အခြေအနေများအပေါ်အခြေပြုပြီး နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး ပုံစံသစ်များ ကို ဖန်တီးလာကြသည်။ အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ရုရှားနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် ၂၁ ရာစု၏ အဓိကမဟာဗျူဟာ Player များအဖြစ် ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင် အထင်အရှားပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။ စစ်ပြီးခေတ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးကို လေ့လာကြည့်လျှင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည် (စနစ်ချင်း မတူတဲ့နိုင်ငံများ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်တဲ့ နိုင်ငံရေးပေါ်လစီကို ကျင့်သုံး သွားကြမှာဖြစ်ကြောင်း) ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကလည်း “ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး” (ဘန်ဒေါင်းမူင်းချက်)ကို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်အတူ ပူးတွဲထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

ဂလိုဘယ်ပါဝါများ၏ အရွယ်အစား၊ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုနှုန်းနှင့် ဦးတည်ရွေ့လျားမှုများက ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုနှင့် စီးပွားရေးအာဏာသည် အနောက်မှအရှေ့သို့ ဦးတည်ရွေ့လျားလာခဲ့သည်။ ဥပမာပြုသော် အနောက်မဟုတ်သော ကမ္ဘာ့ဖြစ်ထွန်းမှုသည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံက စတင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း အာရှကျားနိုင်ငံများဟု လူသိများသော ထွန်းသစ်စနိုင်ငံများပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်နဂါး၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များတွင် အိန္ဒိယနှင့် ဘရာဇီးတို့၏ တစည်းတပေါင်းတည်း ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်မှုတို့သည် ကျယ်ပြန့်နက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်။ အမေရိကန်တစ်ဗိုလ်တည်းကမ္ဘာမှသည် စူပါဝါဝါများ အားပြိုင်လာသော၊ စီးပွားရေးပါဝါမှသည် နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုမျက်နှာစာများသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့စနစ်သစ်ကို ဖော်ညွှန်းသော Global Trends Report (2025) တွင် စွမ်းအင်ရရှိရေး ပြိုင်ဆိုင်မှု၊ အစားအစာ၊ လူသုံးကုန်ပစ္စည်းအပါအဝင် သဘာဝသယံဇာတရင်းမြစ်များ၊ သောက်သုံးရေ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ အကြမ်းဖက်ဝါဒခြိမ်းခြောက်မှု၊ လူဦးရေရွှေ့ပြောင်းမှု စသော ပြဿနာများပါဝင်နေသည်။ ယင်းစစ်တမ်းအရ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းခေတ်ကြီးတွင် နိုင်ငံတိုင်းသည် မတူကွဲပြားသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးစနစ်များအတိုင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့ကြပြီ ဖြစ်သည်။ နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကလည်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ ယခင်က ကမ္ဘာကြီးသည် အမေရိကန်အကျိုးစီးပွားနှင့် တန်ဖိုးနှုန်းစံများကို အင်နှင့်အားနှင့် အလုပ်အကျွေးပြုနေသော ကမ္ဘာကြီးဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှသာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားလိုခြံအာမခံချက်ရှိမည့် ကမ္ဘာကြီးဖြစ်လာနေသည်။ အမေရိကန်တစ်နိုင်ငံတည်းက ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်ရေးလမ်းအားလုံးကို ဘယ်တော့မှ အမြဲတမ်း အကာအကွယ်မပေးနိုင်ချေ။ ကုန်သွယ်ရေးဝယ်မှုအားလုံးကိုလည်း အမေရိကန်က အမြဲတမ်းကြားခံ လုပ်မပေးနိုင်ချေ။ အထူးသဖြင့် တရုတ်၊ ရုရှားနှင့် အိန္ဒိယကဲ့သို့သော စူပါဝါဝါနိုင်ငံများသည် သူတို့လျှောက်ရမည့်လမ်းကို သူတို့ဘာသာ ရှာဖွေလျှောက်လှမ်းမည့် အစပိုမေစီကို အသုံးပြုလာကြပြီဖြစ်သည်။ ပွင့်လင်းလွတ်လပ်သော စီးပွားရေးစနစ်ကို ကမ္ဘာကြီးသို့ ယူဆောင်လာခဲ့ကြပြီဖြစ်သည်။ ယင်းစီးပွားရေးစနစ်က လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးအကျိုးစီးပွားများကို ဖော်ထုတ်ပေးမည်သာ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာနိုင်ငံအချင်းချင်း ဆက်ဆံရေးပုံသဏ္ဍာန်များ ပြောင်းလဲလာမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂအစည်းအဝေးတွင် တိန်ရှောင်ဖိန်က “ကမ္ဘာသုံးခုသဘောတရား”၏ အနှစ်ချုပ်ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်ပြီးခေတ်နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကျော်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံချင်းဆက်ဆံရေး အပြောင်းအလဲများကြောင့် ကမ္ဘာကြီးသည် ကမ္ဘာသုံးခုအဖြစ် ပုံစံပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ စူပါပါဝါများဖြစ်သော အမေရိကန်နှင့် ဆိုဗီယက် ယူနီယံတို့သည် ပထမကမ္ဘာဖြစ်သည်။ ဥရောပ၊ ဂျပန်နှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံတို့သည် ဒုတိယ ကမ္ဘာဖြစ်သည်။ ဆိုရှယ်လစ်တရုတ်ပြည်အပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် တတိယကမ္ဘာ ဖြစ်သည်။ တတိယကမ္ဘာသည် ဗိုလ်ကျလွှမ်းမိုးရေးဝါဒဆန့်ကျင်ရေးတိုက်ပွဲ၏ အဓိကမဏ္ဍိုင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တတိယကမ္ဘာသည် ပထမကမ္ဘာ၏ ဗိုလ်ကျလွှမ်းမိုးမှု အနိုင်ကျင့်မှုများ ကို ခုခံနိုင်ရန် ဒုတိယကမ္ဘာနှင့် ညီညွတ်မှုရယူရမည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် (၁၂) ကြိမ်မြောက် ပါတီကွန်ဂရက်တွင် ကမ္ဘာသုံးခုသဘောတရားကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ချူအင်လိုင်တင်သွင်းခဲ့ သော လုပ်ငန်းလေးရပ် ခေတ်မီရေးမဟာဗျူဟာလှုပ်ရှားမှုကို ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်မှ စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆိုရှယ်လစ်ဈေးကွက် စီးပွားရေးစနစ်ကို ဖော်ဆောင် ခဲ့ရာ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဆင့်သို့ တိုးတက်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် အရှေ့ဥရောပတို့ ပြိုကွဲသွားပြီးနောက် စူပါပါဝါဖြစ်သော ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည် ရုရှားဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်ရင်း Veto Right ရရှိသောနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန်က မိတ်ဟောင်းနှင့်ရန်သူ ဟောင်းဖြစ်ခဲ့သော ရုရှားနှင့်တရုတ်တို့သည် မျက်မှောက်ကာလတွင် မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက် နိုင်ငံများ ဖြစ်လာသည်။ မိတ်ဖက်ဖြစ်သော အိန္ဒိယနှင့်လည်း ဆက်ဆံရေးဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် အမျိုးသားစီးပွားကို မဏ္ဍိုင်ပြုထားသော မဟာဗျူဟာများဖြင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို ဖော်ဆောင်နေသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ထင်ရာစိုင်း သည့်ပေါ်လစီနှင့် နိုင်ငံပေါင်းစုံညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးမူဝါဒအား ပြိုင်ပွဲတွင် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး၏အရေးပါမှုကို သိရှိလာပြီဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏သမိုင်းကြောင်းကို လေ့လာကြည့်လျှင် အိန္ဒိယတိုက်ငယ်သည် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် နှစ်ပေါင်း ၃၅၀ နီးပါး ကျွန်ပြုခံခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယတိုက်ငယ်သည် ဥရောပတိုက်လောက် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည်။ အိန္ဒိယသည် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်က သွတ်သွင်း ခဲ့သော အရင်းရှင်ကုန်ထုတ်စနစ် (ပါလီမန်စနစ်အခြေခံသော အုပ်ချုပ်မှုခေတ်သစ်နိုင်ငံရေး စနစ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များကို အမွေခံရရှိခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိလာခဲ့သော အခါ နေရှူးခေါင်းဆောင်သော အမျိုးသားနိုင်ငံရေးအင်အားစုများ အာဏာရလာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသည်ကျယ်ဝန်းပြီး လူဦးရေများပြားသော ကွဲပြားခြားနားသည့် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး နှင့် ဇာတ်ခွဲခြားသော လူမှုစနစ်များရှိသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ဘန်ဒေါင်းမူငါးချက်ကို အခြေခံပြီး နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမဟာဗျူဟာကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်းတိုးတက်ရေးအတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စီမံကိန်းမဟာဗျူဟာများကို စစ်အေးခေတ် ကုန်ဆုံးသော ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန် ဆက်ဆံရေး ပဋိပက္ခများ သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရပြီးကတည်းက ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အခြားတစ်ဖက်

တွင် အိန္ဒိယ-တရုတ် နယ်နိမိတ်ပြဿနာများ ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် နှစ်နိုင်ငံနယ်ခြားစစ်ပွဲ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ ခုနှစ်ထိ ဆိုဗီယက်-တရုတ်ဆက်ဆံရေးသည် ရန်ဘက် ဆက်ဆံရေးရှိခဲ့သော်လည်း ဆိုဗီယက်-အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးသည် စစ်အေးခေတ်မှ စစ်အေးလွန် ခေတ်အထိ မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးအဖြစ် ရှိခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်တွင် အိန္ဒိယ သည် ဘက်မလိုက်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒများ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အိန္ဒိယသည် ခေတ်မီတိုးတက်ပြီး အဆင့်မြင့်နည်းပညာကိုပိုင်ဆိုင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်လာ ရန် ဦးတည်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ရေးရာတွင် ပြောခွင့်ဆိုခွင့်ရှိသော နိုင်ငံအဆင့်အတန်းရရှိဖို့ စူပါ ပါဝါ Role ရဖို့ မျှော်မှန်းလာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသည် အရင်းရှင်လူမှုစနစ်နှင့်အသားကျသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးဖြစ်သည်။ တရားဥပဒေ၊ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၊ ငွေကြေးဈေးကွက်၊ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ အများသုံးဘာသာစကား စသည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေများနှင့် ပြည့်စုံသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ရုရှားစသော စူပါပါဝါများနှင့် ဆက်ဆံရေးတွင် မဟာဗျူဟာကျသောဆက်ဆံရေးကို ထူထောင်ရန် ကြိုးစားနေသည်။ စူပါပါဝါများအကြား အတိမ်းအစောင်းမခံသော ပေါ်လစီအစွန်းထွက်မှုများကို သတိပြုဆောင်ရွက်နေရသည်။

ရုရှား၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် အာရှ၏ ပါဝါဆုံချက်ဟုပင် ဆိုရမည်။ ရုရှား- တရုတ်ဆက်ဆံရေးသည် အာရှတိုက်၏ စီးပွားရေးအင်အား၊ စစ်ရေးအင်အား အကြီးမားဆုံး နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်နှင့် ရုရှားသည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေးသို့ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ရုရှားတွင် ကြီးမားများပြားသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အင်အားရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြင့်မားသောစီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်းဖြင့် Normal GDP တွင် ကမ္ဘာ့ဒုတိယအကြီးဆုံးနေရာတွင် ရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ရုရှားနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်လာပြီး အပြန်အလှန်ကုန်သွယ်မှုတိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ ထူးခြား သည်ကား တရုတ်၏ Belt and Road Initiative (BRI) နှင့် ရုရှား၏ Eurasian Economic Union (EAEU) တို့သည် ထပ်တူညီသော ရည်မှန်းချက်များရှိကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံအကြား လက်နက်ရောင်းချမှုနှင့် နည်းပညာလွှဲပြောင်းမှုများကို တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ အရေးကြီးသောကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ် သည်။ ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် ဝင်ရိုးစုံ ကမ္ဘာသစ်ဆီ ခေါ်ဆောင်နိုင်သော အလားအလာကို တွေ့ရသည်။ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့် အမျိုးသားလိုခြံရေးကိုကာကွယ်ရန်ဟူသော ရုရှားနှင့်တရုတ်တို့၏ အခင်းအကျင်းသည် အမေရိကန်ဦးဆောင်သော အနောက်အုပ်စုကို တွန်းလှန်ရန်အတွက် သဘောသဘာဝ တူညီနေသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် အမေရိကန်-အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးကို သုံးသပ်ကြည့်လျှင် အမေရိကန်က အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသကို လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားနေရာ အိန္ဒိယကိုမဟာဗျူဟာ မြောက် မိတ်ဖက်အဖြစ် ဆက်ဆံနေသည်။ အမေရိကန်-အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးသည် ကာကွယ် ရေး၊ စီးပွားရေး၊ နည်းပညာ၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအစီအစဉ် နှင့် ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲ စသည့်ကဏ္ဍများတွင် အဓိကအာရုံစိုက်သည်။ အမေရိကန်-အိန္ဒိယ ဆက်ဆံရေးသည် အာရှ တွင် ပါဝါညီမျှစေရန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အာရှတွင်အင်အားကြီးထွားလာမှုကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်

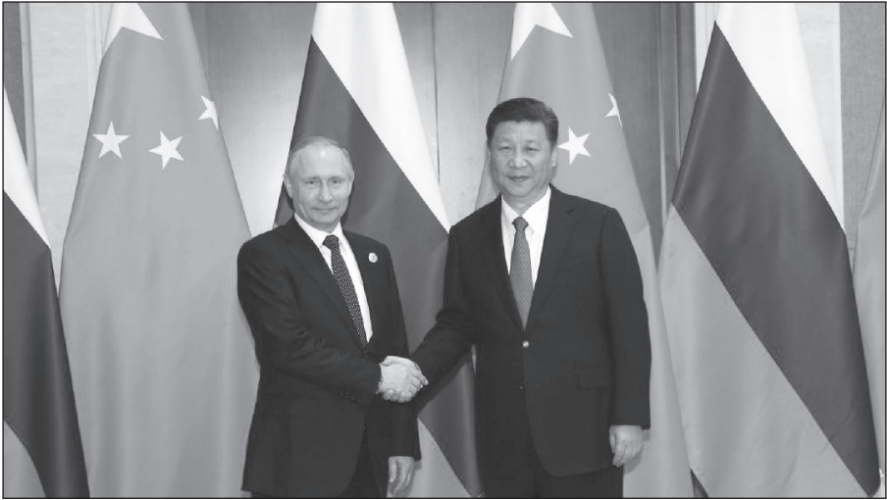
သော ပထဝီနိုင်ငံရေးအခက်အခဲများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ရည်ရွယ်နေဟန်တူသည်။ ကမ္ဘာ့ အကြီးမားဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံသည် တူညီသောအကျိုးစီးပွားနှင့် တူညီသောကမ္ဘာ့အမြင် ရှိနေကြမည်မှာ သဘာဝကျသည်။

နိုင်ငံရေးဟူသည် စီးပွားရေးကိုစည်းဖော်ပြသော ဖော်ပြချက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ သည်။ စစ်အေးခေတ်ကမ္ဘာသည် အယူဝါဒဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုကို အခြေပြုထားသော နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးပုံသဏ္ဍာန်ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ် ၂၁ ရာစုကမ္ဘာတွင်မူ အမျိုးသား အကျိုးစီးပွားနှင့် မတူခြားနားသော တန်ဖိုးထားမှုများကိုအခြေခံသည့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံ ရေးပုံသဏ္ဍာန်များကို တွေ့မြင်နေရသည်။ ကမ္ဘာကြီးအတွက် လိုအပ်နေသောအချက်ကား ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချင်းချင်း အပြန်အလှန် လေးစားတန်ဖိုးထားရင်း အကျိုးစီးပွားမျှတမှန်ကန်သော မဟာဗျူဟာမြောက် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးပုံသဏ္ဍာန်ကို ဖော်ဆောင်ရန်ဖြစ်ရာ မျက်မှောက် ကာလ စူပါပါဝါတို့၏ ဒစ်ပလိုမီ (ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံ ရေး)သည် ၂၁ ရာစု၏ မဟာဗျူဟာဆက်ဆံရေးအပေါ် မည်သို့ထင်ဟပ်ပြမည်ကို ကမ္ဘာက စောင့်ကြည့်ရပါဦးမည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

အာရှပါဝါဆုံချက် သို့မဟုတ် ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေး
of the ၂၀၁၅

“ မော်စီတုံး၏ မူဝါဒများဖြစ်သည့် မဟာခုန်ပျံကျော်လွှားရေးနှင့်
ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးများ
(The Great Leap Forward and the Cultural Revolution) သည်
တရုတ်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် စီးပွားရေးအပေါ်
သိသာထင်ရှားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ
ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ”

အာရှတိုက်၏ အင်အားကြီးထွားလာမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်သည့်အခါ အင်အားဗဟိုပြု ရာ ဒေါက်တိုင်များအဖြစ် ရုရှား၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့ကို တွေ့ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုအထဲ တွင်မှ အိုင်ဒီယော်လော်ဂျီအခြေခံများ တူညီကြပြီး နယ်နိမိတ်ဆက်စပ်မှု အများဆုံးလည်းဖြစ်၊ ပဋိပက္ခများ ရှိခဲ့ဖူးသလို အရင်းနှီးဆုံးမဟာမိတ်များလည်းဖြစ်ကြသော ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမိုအာရုံစိုက်စရာ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ယနေ့ခေတ် ကမ္ဘာကြီး၏ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးများ ပုံစံပြောင်းလဲလာသကဲ့သို့ အာရှတိုက်၏ အကျယ်ပြန့်ဆုံးသော နယ်မြေများ ကို ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည့် ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးအပေါ်တွင် လေ့လာသုံးသပ်စရာများ၊ စိတ်ဝင်စားစရာများ ပြည့်နှက်နေမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ အာရှတိုက်၏ အင်အား ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုထောင့်အရ စစ်ရေးအင်အား အကြီးမားဆုံးနှင့် စီးပွားရေးအင်အား အကြီးမားဆုံး နိုင်ငံနှစ်ခု၏ ပေါင်းစည်းမှုသည် သာမန်အမြင်တွင်ပင် ထူးခြားနေသည်ကို တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်းနှင့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်အစောပိုင်းတွင် ရှေးရိုးမခွက်စံဝါဒ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရုတ်-ဆိုဗီယက် အချေအတင်ဆွေးနွေးမှုများ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ခေါင်းဆောင်ကြီး စတာလင်မှ ဖယ်ခွာရေးမူဝါဒနှင့် အနောက် အုပ်စုပါဝင်သော နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မူဝါဒများအပေါ်တွင် သီးခြားအငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံက အနောက်ကမ္ဘာကိုဆန့်ကျင်ကာ အနောက်အုပ်စုနှင့် အရှေ့အုပ်စုကြား ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး ဆိုဗီယက် မူဝါဒ ကို လူသိရှင်ကြား ပယ်ချခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တရုတ်ရိပ်တက်နေသော အိန္ဒိယနှင့် ဆိုဗီယက်ကြား ဆက်ဆံရေးကြောင့် အိန္ဒိယနှင့် နယ်နိမိတ်အငြင်းပွားမှုပေါ်အခြေခံပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ မကျေနပ်ချက်များက တိုးပွားလာပြန်သည်။ တရုတ်ခေါင်းဆောင် မော်၏ နျူကလီးယား စစ်ပွဲအပေါ် သွေးအေးအေးရင်ဆိုင်မည့်ပုံစံကလည်း ဆိုဗီယက်တို့အတွက် စိုးရိမ်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

တရုတ်-ဆိုဗီယက် ကွဲထွက်သွားခြင်းသည် အနောက်ကမ္ဘာအတွက် စစ်အေးကာလ အတွင်း ဝင်ရိုးသုံးခုအမြင်ကို ရှုမြင်လာစေသည်။ အကျိုးဆက်အရ ၁၉၇၂ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံသို့ အမေရိကန်သမ္မတ Richard Nixon ၏ ခရီးစဉ်ပြီးနောက် အနောက်နိုင်ငံများ အတွက် တြိဂံပုံသဏ္ဍာန် သံတမန်ဆက်ဆံရေးနှင့် ချိတ်ဆက်ရေးမူဝါဒများ ပေါ်ပေါက်လာ ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများသည် စုပေါင်းစည်းလုံးမှုရှိပြီး ထင်ရှားသောအယူဝါဒဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများရှိနိုင်မည်မဟုတ်ဟု အနောက်နိုင်ငံများမှ ယူဆချက်သည် တီးတိုး-စတာလင် အကွဲအပြဲနှင့် တရုတ်-ဆိုဗီယက် အကွဲအပြဲများကြောင့် အားနည်းမိန့်ဖျော့သွားခဲ့သည်။ သို့သော် တရုတ်နှင့်ဆိုဗီယက်တို့သည် အခြားနေရာများတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုများ ရှိနေလင့်ကစား ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲကာလအတွင်း မြောက်ဗီယက်နမ်နှင့် အနီးကပ်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့သည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲပြီးနောက် သံတမန်ဆက်ဆံ ရေး ထူထောင်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်ပညာရှင် Joseph Nye ၏ အဆိုအရ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲမှုနှင့်အတူ အမေရိကန်-တရုတ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားကာ တရုတ်-ရုရှား ဆက်ဆံရေး စတင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် နှစ်နိုင်ငံသည် "အပြုသဘောဆောင်သော မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး" ကို လျှောက်လှမ်းနေကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် နှစ်နိုင်ငံကြား "မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံမှု" သို့ တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် တရုတ်-ရုရှား "ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု" စာချုပ်ကို လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်အတွင်းမှာပင် အိမ်နီးချင်းကောင်းများအဖြစ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် နောက်ထပ်ငါးနှစ်ကြာ သက်တမ်းကို တိုးမြှင့်ခဲ့ပါသည်။

တရုတ်ခေါင်းဆောင် ရှီကျင့်ဖျင်၏ မော်စကိုမြို့သို့ ၂၀၁၃ ခုနှစ် နိုင်ငံတော် အလည် အပတ်ခရီးစဉ်အကြိုတွင် ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က နှစ်နိုင်ငံအထူးဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်နေကြောင်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပြဿနာ အမျိုးမျိုးတွင် တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ကူညီပံ့ပိုးပေးနေပြီး စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ နီးကပ်သောဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ထားရှိသည်။ နှစ်နိုင်ငံမဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေးတွင် မဟာမိတ်များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ရှိမရှိ လေ့လာသူများကြား အချေ အတင် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့သည် ၎င်းတို့၏ဆက်ဆံရေးကို "မဟာမိတ် များ မဟုတ်သော်လည်း မဟာမိတ်များထက် သာလွန်သည်" ဟု တရားဝင်ကြေညာခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ရုရှားနှင့်တရုတ်ကြား ဆက်ဆံရေး မှာ ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်။

တရုတ်-ရုရှား ဆက်ဆံရေး သမိုင်းကြောင်းများ

၁၇ ရာစု၏ အစောပိုင်းကာလများအတွင်း ချင်မင်းဆက်က တရုတ်နိုင်ငံကို အုပ်စိုး ထားသော အချိန်နှင့် ရုရှားအင်ပါယာကို ဆိုက်ဘေးရီးယားဒေသသို့ ချဲ့ထွင်လာခဲ့ချိန်မှစပြီး ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးကို ခြေရာခံနိုင်ပါသည်။ ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသမိုင်းကြောင်း သည် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်းများမှတစ်ဆင့် အပြန်အလှန် မျှဝေခဲ့ကြသည်။

ရုရှားနှင့် တရုတ်ကြား Nerchinsk စာချုပ်ကို ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံး တရားဝင် သဘော တူညီချက်အဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ အင်ပါယာနှစ်ခုကြား နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရန် Amur မြစ်ကို အရှေ့ဘက်ဒေသ၏မျဉ်းအဖြစ် သဘောတူခဲ့ကြပြီး စာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်ရေးကိုထိန်းညှိရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် ဖြစ်သည်။ ၁၉ ရာစုတွင် တရုတ်နှင့်ရုရှား နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ပြည်တွင်းမငြိမ်မသက်မှုများနှင့် ပြင်ပဖိအားများကိုပါ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ အာရှတိုက်အလယ်ပိုင်းသို့ ရုရှား၏ ချဲ့ထွင်မှုသည် ဒေသတွင်းရှိ တရုတ်၏အကျိုးစီးပွားများနှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့ခဲ့ပြီး ရုရှား-တရုတ်နယ်စပ် ပဋိပက္ခများနှင့် Amur ဒေသကို ရုရှားက သိမ်းပိုက်မှုကဲ့သို့သော ပဋိပက္ခများ သို့ ဦးတည်စေခဲ့သည်။

၂၀ ရာစုအစောပိုင်းတွင် နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် သိသာထင်ရှားသော နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားအုံကြွမှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပွားသော ရုရှားတော်လှန်ရေးသည် ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို ပေါ်ထွန်းလာစေပြီး တရုတ်ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း၌ အမျိုးသားရေးဝါဒီအစိုးရကို ဆန့်ကျင်သည့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ(CCP)ကို ထောက်ခံအားပေးခဲ့သည်။(CCP) သည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင်အောင်ပွဲရရှိပြီး တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ(PRC)ကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်များသည် တရုတ်နှင့်ဆိုဗီယက်ယူနီယံကြား နီးကပ်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကာလကို မြင်တွေ့ရချိန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်-ဆိုဗီယက်ချစ်ကြည်ရေး၊ မဟာမိတ်နှင့် အပြန်အလှန်ကူညီရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ဆိုဗီယက်တို့က တရုတ်နိုင်ငံအား စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေးအကူအညီများ ပေးအပ်ခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံမဟာမိတ်အဖွဲ့ကြားတွင် ကွန်မြူနစ်အယူဝါဒမျှဝေရန်နှင့် စစ်အေးတိုက်ပွဲအတွင်း အနောက်နိုင်ငံများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကိုတန်ပြန်ရန် ဆန္ဒပြုခဲ့ကြသည်။

တရုတ်-ဆိုဗီယက် မဟာမိတ်အဖွဲ့သည် အတွေးအခေါ်နှင့် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများကြောင့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ယိုယွင်းလာခဲ့သည်။ မာ့ကစ်-လီနင်ဝါဒကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု၊ ကွန်မြူနစ်ကမ္ဘာတွင် ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် နယ်စပ်ဒေသအငြင်းပွားမှုများကြောင့် နှစ်နိုင်ငံကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ မဟာမိတ်အဖြစ်မှကွဲထွက်မှုရလဒ်ကြောင့် ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် တရုတ်-ဆိုဗီယက် နယ်စပ်တစ်လျှောက် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများအဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ထို့အတွက် တရုတ်သည် ဆိုဗီယက်၏ခြိမ်းခြောက်မှုကို တန်ပြန်ရန်ကြိုးစားရင်း အမေရိကန်နှင့် ပိုမိုနီးကပ်သွားခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်းနှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်အစောပိုင်းများတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုစတင်ခဲ့ပြီး "ပွင့်လင်းမြင်သာမှု" မူဝါဒကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ဤကာလသည် တရုတ်-ဆိုဗီယက်ဆက်ဆံရေးတွင် တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်နွေးထွေးလာခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ ခေါင်းဆောင် မိခေလ် ဂေါ်ဘာချော့ဗ်သည် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး ပုံမှန်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် အရေးပါသောခြေလှမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။

၂၁ ရာစုကာလတွင် တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့သည် သဘောတူညီချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် ၎င်းတို့၏ဆက်ဆံရေးကို ခိုင်မြဲစေရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ အိမ်နီးချင်းကောင်းများအဖြစ်

ခြုံငုံသုံးသပ်ရပါက ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည့် ကာလများမှသည် ပြိုင်ဆိုင်ခဲ့ကြသည့် ကာလများအထိ အချိန်နှင့်အမျှ သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ အကျိုးစီးပွားမျှဝေမှုများနှင့် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ စဉ်းစားတွက်ချက်မှုများကြောင့် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ၎င်းတို့အား ပိုမိုနီးကပ် စေခဲ့သော်လည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးသည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအကြောင်းရင်းများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ရှုပ်ထွေးနေဆဲဟု အချို့သောနိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များက ယူဆထားကြ သည်။

ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပထဝီအချက်အလက်များ

(က) ရုရှားနိုင်ငံ

ရုရှားနိုင်ငံသမိုင်းသည် ၉ ရာစုအတွင်း ဒေသတွင်း၌ အခြေချနေထိုင်ခဲ့သော အရှေ့ပိုင်း ဒေသ ဆလပ်စ်လူမျိုးများမှ စတင်ခဲ့သည်။ Kievan Rus ကို Slavic လူမျိုးစုများ၏ ပေါင်းစည်းမှု အားနည်းသည့် ဖယ်အရယ်ဒေသအဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ရုရှားနိုင်ငံတော်တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်ရေး တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကို စတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၃ ရာစုတွင် မွန်ဂိုတို့သည် Kievan Rus ကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ပြီး Golden Horde ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ မွန်ဂိုစိုးမိုးမှု သည် နှစ်ပေါင်း ၂၄၀ ခန့် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီး ရုရှားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခင်းအကျင်း ကို အဓိကပုံပြုဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၅ ရာစုတွင် မော်စကိုမြို့တော်သည် ဩဇာကြီးမားသော မြို့စားပိုင်နက်အဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ Ivan the Terrible (Ivan IV) သည် ၁၆ ရာစုတွင် ရုရှားနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသောဇာဘုရင် (Tsar) ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ရုရှား၏ နယ်မြေများကို ချဲ့ထွင် လာခဲ့သည်။

၁၆၁၃ ခုနှစ်တွင် Romanov မင်းဆက် အာဏာရလာပြီး ၁၉၁၇ ခုနှစ် ရုရှား တော်လှန်ရေး မတိုင်မီအထိ အစဉ်အဆက် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ မဟာပီတာဘုရင်ကြီး Peter the Great (Peter I) လက်အောက်တွင် ရုရှားသည် သိသာထင်ရှားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုများနှင့် ခေတ်မီတိုးတက်အောင် ရှေးရှုလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပြီး နယ်နိမိတ်များကို ချဲ့ထွင်ကာ ဥရောပဒေသ၏ အင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၈ ရာစုနှင့် ၁၉ ရာစုများတွင် ရုရှား

အင်ပါယာသည် ၎င်း၏ပိုင်နက်နယ်မြေများကို ဆက်လက်ချဲ့ထွင်ခဲ့ပြီး အာရှအလယ်ပိုင်း၊ ကော့ကေးဆပ်နှင့် အလက်စကာတို့တွင် ကျယ်ပြန့်သောနယ်မြေများကို ရယူနိုင်ခဲ့သည်။ အရှေ့ဥရောပနှင့် အာရှမြောက်ပိုင်းတို့ကို လွှမ်းခြုံထားသော ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း အင်ပါယာဖြစ်လာခဲ့သည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသော ရုရှားတော်လှန်ရေးသည် ဇာဘုရင်အစိုးရကို ဖြုတ်ချခဲ့ပြီး ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ခေတ်တွင် လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာသော စက်မှုကဏ္ဍ၊ ပေါင်းစည်းလယ်ယာကဏ္ဍနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ရှိသော စီမံကိန်းများကို လီနင်၊ စတာလင်၊ ကရုရှက်ဗ်နှင့် ဘရက်ဇ်ညက်ကဲ့သို့သော ခေါင်းဆောင်များ၏ လက်အောက်တွင် ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင်ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းသည် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အလွန်နှစ်များအတွင်း ဈေးကွက်စီးပွားရေး အသွင်ကူးပြောင်းမှု၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အပါအဝင် ထင်ရှားသော စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခဲ့ရသည်။

ရုရှားနိုင်ငံသည် စတုရန်းကီလိုမီတာ ၁၇ ဒသမ ၁ သန်း (၆၆၀၁၆၇၀ စတုရန်းမိုင်) ကျယ်ဝန်းပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြို့တော်ကို မော်စကို (Moscow) အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး တရားဝင်ရုံးသုံး ဘာသာစကားမှာ ရုရှားဘာသာ ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စာရင်းများအရ ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေမှာ ၁၄၅ သန်း ဝန်းကျင်ခန့် ဖြစ်သည်။ ရုရှား၏ အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စွမ်းအင်ကဏ္ဍ (ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့)၊ သယံဇာတကဏ္ဍ (သတ္တုနှင့် တွင်းထွက်ပစ္စည်း)၊ အာကာသကဏ္ဍ (စစ်သုံးနှင့် အရပ်ဘက်သုံးပြုဟ်တုများ လွှတ်တင်ခြင်း)၊ ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍများတွင် ဖြန့်ခွဲလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ရုရှားသည် နိုင်ငံတကာရေးရာများတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ ၎င်းသည် ကုလသမဂ္ဂ (UN)၊ G-20၊ ဓနသဟာယ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံ (CIS) နှင့် ရုန်ဟိုင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (SCO) တို့အပါအဝင် BRICS ကဲ့သို့သော အခြားအဖွဲ့များတွင်လည်း အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်နေသည်။

ရုရှားတွင် ကြီးမားများပြားသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအင်အားစုကြီး ရှိသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စာရင်းအရ စစ်သည်အင်အား တစ်သန်းဝန်းကျင်ရှိပြီး အရန်အင်အား နှစ်သန်းကျော် ရှိသည်။ အမျိုးသားများကို အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ စစ်မှုထမ်းစေသည့် စစ်မှုထမ်းခြင်း စနစ်ကိုလည်း ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ရုရှားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံး နျူကလီးယား လက်နက်တိုက်များထဲမှ တစ်ခုကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ တိုက်ချင်းပစ် ဒုံးကျည်များ (ICBMs)၊ ရေငုပ်သင်္ဘောမှပစ်လွှတ်သော ပဲ့ထိန်းဒုံးကျည်များ (SLBMs) နှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ဗုံးကြဲလေယာဉ်များအပါအဝင် အမျိုးမျိုးသော နျူကလီးယားလက်နက်များ ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ နျူကလီးယားလက်နက်တိုက်သည် ရုရှားနိုင်ငံကာကွယ်ရေးဗျူဟာ၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး သိသာထင်ရှားသော ဟန့်တားမှုစွမ်းဆောင်ရည်များ (Deterrent Power) ကို ရရှိစေသည်။

ရုရှားမြေပြင်တပ်ဖွဲ့များတွင် ယာဉ်တင်ခြေလျင်တပ်များ၊ တင့်ကားတပ်ခွဲများ၊ အမြောက်တပ်များနှင့် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေး ယူနစ်များအပါအဝင် ယူနစ်အမျိုးမျိုး

ပါဝင်နေသည်။ များပြားသော တိုက်ခိုက်ရေးယာဉ်များနှင့် အမြောက်စနစ်များပါရှိသော သံချပ်ကာနှင့်ယန္တရား အင်အားစုများရှိသည်။ ရုရှား၏ မြေပြင်တပ်ဖွဲ့များသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်များအတွင်းက စက်ပစ္စည်းများနှင့် စွမ်းရည်များကိုအဆင့်မြှင့်တင်ရန် ခေတ်မီပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ရုရှားအာကာသတပ်ဖွဲ့များသည် နိုင်ငံ၏လေတပ်နှင့် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များကို လွှမ်းခြုံထားသည်။ ရုရှားတွင် အဆင့်မြင့် တိုက် လေယာဉ်များ၊ ဗုံးကြဲလေယာဉ်များ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လေယာဉ်များနှင့် ရဟတ်ယာဉ်များ ပိုင်ဆိုင်သည်။ လေပိုင်နက်ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် မြေပြင်မှ ဝေဟင်ပစ်ဒုံးကျည်စနစ်များ အပါအဝင် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များ ချိတ်ဆက်ထားသည့် ကွန်ရက်တစ်ခုကို လည်း တည်ဆောက်ထားသည်။

ရုရှားရေတပ်သည် စစ်သင်္ဘောများ၊ ရေငုပ်သင်္ဘောများနှင့် ရေတပ်ဆိုင်ရာလေကြောင်း တပ်ဖွဲ့များကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ နျူကလီးယားစွမ်းအင်သုံး ပဲ့ထိန်းဒုံးကျည်တင် ရေငုပ် သင်္ဘောများ (SSBN) နှင့် တိုက်ခိုက်ရေး ရေငုပ်သင်္ဘောများအပါအဝင် အရေးပါသော ရေငုပ်သင်္ဘော တပ်ဖွဲ့များရှိသည်။ ရုရှားနိုင်ငံသည် မြေထဲပင်လယ်နှင့် အာတိတ်တို့ကဲ့သို့သော ဒေသအသီးသီးတွင် ရေတပ်၏ပါဝင်နိုင်မှုကိုလည်း ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ရုရှားသည် နိုင်ငံတကာ၏ အာရုံစိုက်မှုကိုရရှိစေသည့် အဆင့်မြင့်လက်နက်စနစ်များကို တီထွင်အသုံးပြု နိုင်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် တာဝေးပစ်စွမ်းရည်အတွက် အလွန်အထင်ကြီးခံရသော S-400 လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်နှင့် မြန်နှုန်းမြင့်ပြီး ပဲ့ထိန်းစနစ်ပါသည့် လူသိများသော Kinzhal ကဲ့သို့ အသံထက်မြန်သောဒုံးကျည်များ ပါဝင်သည်။ လက်ရှိ ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခတွင် ZALA Aero Group မှ ထုတ်လုပ်သော ကာမိကာဇေဒရုန်း ZALA Lancet (တစ်စင်းလျှင် ဒေါ်လာ ၃၅၀၀၀ ခန့် တန်ကြေးရှိ) နှင့် GPS လမ်းညွှန်ပဲ့ထိန်းအမြောက်ကျည် 2K25 Krasnopol များက အောင်မြင်မှုများရယူပေးလျက်ရှိပြီး ရုရှားတို့၏ လက်နက် စနစ်ဆိုင်ရာ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများကို သက်သေပြလျက်ရှိသည်။

(ခ) တရုတ်နိုင်ငံ

တရုတ်ပြည်၏ Xia မင်းဆက် (၂၀၀၀ ဘီစီအီးမှ ၁၆၀၀ ဘီစီအီး) ကို ပညာရှင်များကြား အငြင်းပွားမှုများ ရှိနေလင့်ကစား ပထမမင်းဆက်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ Shang မင်းဆက် (၁၆၀၀ ဘီစီအီးမှ ၁၀၄၆ ဘီစီအီး) တွင် စာရေးနည်းစနစ်များဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းနှင့် အရိုးအသုံးပြု၍ နတ်မေးခြင်းမလေ့များကို တွေ့ရှိရသည်။ Zhou မင်းဆက် (ဘီစီအီး ၁၀၄၆ မှ ဘီစီအီး ၂၅၆) တွင် အရှေ့ပိုင်း Zhou ခေတ်နှင့် အနောက်ပိုင်း Zhou ခေတ်ဟု ပိုင်းခြားထားပြီး နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည့်ကာလဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ Qin မင်းဆက် (ဘီစီအီး ၂၂၁ မှ ဘီစီအီး ၂၀၆) တွင် ဧကရာဇ် Qin Shi Huang က တရုတ်ပြည်ကို ပေါင်းစည်းပြီး မဟာတံတိုင်းကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ Han မင်းဆက် (ဘီစီအီး ၂၀၆ မှ စီအီး ၂၂၀) တွင် စက္ကူနှင့် သံလိုက်အိမ်မြှောင်ကဲ့သို့သော လူသိများသည့် တီထွင်မှုများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး သာယာဝပြော၍ ယဉ်ကျေးမှုတိုးတက်ထွန်းကားသောကာလအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ **[ရှင်းလင်းချက် - ဘီစီအီး BCE “before the common (or current) era” နှင့် စီအီး CE “common (or current) era”]**

သုံးပြည်ထောင်ကာလ (၂၂၀ မှ ၂၈၀) ဟု သတ်မှတ်ထားသော ဝေ၊ ရှုနှင့် ဝူ (Wei, Shu and Wu) ခေတ်တွင် နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုများ၊ စစ်ပွဲများနှင့်သာ ရှုပ်ထွေးနေခဲ့သည်။ Sui မင်းဆက် (၅၈၁ မှ ၆၁၈) တွင် တရုတ်ပြည်ကို တစ်ဖန်ပြန်လည်ပေါင်းစည်းနိုင်ခဲ့ပြီး Grand Canal ကို ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။ Tang မင်းဆက် (၆၁၈ - ၉၀၇) တွင် ကဗျာအတတ်၊ အနုပညာဖန်တီးမှုနှင့် တိုးတက်လာသော သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာများကြောင့် တရုတ်ယဉ်ကျေးမှု၏ ရွှေခေတ်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ Song မင်းဆက် (၉၆၀ - ၁၂၇၉) တွင် စီးပွားရေး တိုးတက် ကြွယ်ဝမှု၊ နည်းပညာတိုးတက်မှုများနှင့် ကွန်ဖြူးရုပ်ဝါဒသစ် ဖွံ့ဖြိုးလာမှုများကြောင့် ထင်ရှား လာခဲ့သည်။ Yuan မင်းဆက် (၁၂၇၁ - ၁၃၆၈) တွင် ကူဗလိုင်ခန် ဦးဆောင်သော မွန်ဂိုများက အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး တည်ငြိမ်အေးချမ်း၍ ယဉ်ကျေးမှုများ ဖလှယ်နိုင်ခဲ့သော (Pax Mongolica) ကာလဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ Ming မင်းဆက် (၁၃၆၈ - ၁၆၄၄) တွင် Zheng He ဦးဆောင် သော ရေကြောင်းစူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးစဉ်နှင့် တားမြစ်မြို့တော် (Forbidden City) တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းတို့မှာ ထင်ရှားသည်။ Qing မင်းဆက် (၁၆၄၄ - ၁၉၁၂) တွင် တရုတ်ပြည်၏ နောက်ဆုံးမင်းဆက်အဖြစ် နယ်ချဲ့မန်ချူးတို့က အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

တရုတ်သမ္မတနိုင်ငံ (၁၉၁၂ - ၁၉၄၉) ကို Qing မင်းဆက် ပျက်သုဉ်းသွားပြီးနောက် ဆွန်ယက်ဆင်နှင့် နောက်ပိုင်းတွင် ချန်ကေရှိတ်တို့က ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံ (၁၉၄၉ - လက်ရှိ) ကို မော်စီတုံး၏ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (CCP) က တည်ထောင်ခဲ့သည်။ မော်စီတုံး၏ မူဝါဒများဖြစ်သည့် မဟာခုန်ပျံ့ကျော်လွှားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးများ (The Great Leap Forward and the Cultural Revolution) သည် တရုတ်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် စီးပွားရေးအပေါ် သိသာထင်ရှားသော အကျိုးသက်ရောက်မှု များ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ တိန်ရှောင်ဖိန်၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှ စတင်ပြီး စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ကျင့်သုံးကာ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ခွင့်ပြုပေးခြင်း ဖြင့် စီးပွားရေးကို အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်ကြီးထွားစေခဲ့သည်မှာ လက်ရှိကာလအထိ ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး နံပါတ်တစ်ဟု ဆိုရတော့မလောက်ပင် အဆင့်မြင့်မြင့် တိုးတက်နေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် စတုရန်းမီတာ ၉ ဒသမ ၆ သန်းခန့် (၃၇၀၅၄၀၇ စတုရန်းမိုင်) ကျယ်ဝန်းပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် စတုတ္ထအကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြို့တော်ကို ပေကျင်း (Beijing) ဟု သတ်မှတ်ထားပြီး တရားဝင်ရုံးသုံး ဘာသာစကားမှာ မန်ဒရင်းဘာသာ (Mandarin Chinese or Standard Chinese) ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် Nominal GDP တွင် ကမ္ဘာ့ ဒုတိယအကြီးဆုံးနေရာတွင် ရှိနေပြီး ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ဗဟိုချက်တွင် ရှိနေသည်။ တရုတ်သည် မြင့်မားသောစီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်းကို နှစ်အတော်ကြာ ထိန်းသိမ်း ထားသည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ နှောင်းပိုင်းမှ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် အစောပိုင်းကာလများအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ GDP တိုးတက်မှုသည် တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်တွင် ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလအထိ တရုတ်၏ GDP တိုးတက်မှုမှာ ၈-၉ ရာခိုင်နှုန်းဟု မှန်းဆထားကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် လူသုံး အီလက်ထရွန်းနစ်ပစ္စည်းများ၊ အထည်အလိပ်၊ စက်ပစ္စည်းများနှင့် အခြားကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုအတွက် လူသိများသော ကမ္ဘာလုံး

ဆိုင်ရာ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ဗဟိုချက်တစ်ခုအဖြစ် နေရာယူခဲ့သည်။ အလုပ်သမား ကုန်ကျစရိတ်နည်းပါးခြင်း၊ လုပ်သားအင်အားများပြားခြင်းနှင့် ကျယ်ပြန့်သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများကြောင့် သိသာထင်ရှားသော နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။

တရုတ်သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များတွင် ခိုင်မာသော ချိတ်ဆက်တည်ရှိမှုဖြင့် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့သူ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အဓိကပို့ကုန်ကဏ္ဍများတွင် လျှပ်စစ်ပစ္စည်း၊ အထည်အလိပ်၊ စက်ယန္တရားနှင့် မော်တော်ကားများ ပါဝင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို သိသာထင်ရှားစွာ လက်ခံရရှိသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ တရုတ်အစိုးရသည် FDI ကို အားပေးရန် မူဝါဒအမျိုးမျိုးကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ တရုတ်သည် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို ပေါင်းစပ်ထားသည့် ထူးခြားသော စီးပွားရေးပုံစံအတိုင်း လျှောက်လှမ်းလျက်ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ လျင်မြန်သော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကြောင့် လူလတ်တန်းစားများ ကျယ်ပြန့်လာကာ သိသာထင်ရှားသော စားသုံးသူ ဈေးကွက်ကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ပြည်တွင်းစားသုံးမှုကို တိုးမြှင့်လာစေပြီး လက်လီ ဈေးကွက်၊ e-commerce နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကဲ့သို့သော စက်မှုလုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး၏တိုးတက်မှုကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ကွန်ရက်များ၊ အမြန်ရထားလမ်းများ၊ လေဆိပ်များနှင့် မြို့ပြ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပါအဝင် အခြေခံအဆောက်အအုံ ပရောဂျက်များတွင် ကြီးကြီးမားမားရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ လျင်မြန်သော စီးပွားရေးချဲ့ထွင်မှုသည် အထူးသဖြင့် ကော်ပိုရိတ်ကဏ္ဍနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများတွင် ကြွေးမြီအဆင့်များ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ တရုတ်အစိုးရသည် အဆိုပါ အန္တရာယ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် တည်ငြိမ်မှုရှိစေရန် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

“ တရုတ်သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ရေး ကွင်းဆက်များတွင် ခိုင်မာသော ချိတ်ဆက်တည်ရှိမှုဖြင့် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့သူ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ”

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရည်မှန်းချက်ကြီးမားသော (Belt and Road Initiative-BRI) သည် အာရှ၊ အာဖရိက၊ ဥရောပနှင့် အာရှတစ်ဝန်းရှိ စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တိုးမြှင့်ရန်နှင့် ချိတ်ဆက်မှုများ မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ တရုတ်စီးပွားရေးသည် သွက်လက်နေပြီး ပြည်တွင်းပြည်ပ အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းအရင်းများက ၎င်း၏ လမ်းကြောင်းပေါ်ကို သက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင်ကြောင်း သတိပြုရမည် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအခြေအနေများ၊ ပထဝီနိုင်ငံရေးတိုးတက်မှုများ၊ ပြည်တွင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် မူဝါဒများသည် အနာဂတ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအမြင်ကို ဆက်လက်ပံ့ပိုးနေမည် ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင် နှစ်များအတွင်း ကြီးမားစွာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့ပြီး အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် အရေးပါသော အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော စစ်အင်အား အကြီးမားဆုံးဖြစ်ပြီး အမြဲတမ်းတပ်ဖွဲ့ဝင် နှစ်သန်းခန့် ရှိသည့်အပြင် ကြီးမားသော အရန်အင်အားများ ထားရှိသည်။ တရုတ်သည် ပဲ့ထိန်းဒုံးကျည်များ၊ သင်္ဘောဖျက်ဒုံးကျည်များ၊ ကိုယ်ပျောက်လေယာဉ်၊ ရေငုပ်သင်္ဘောများနှင့် ဆိုက်ဘာစစ်ဆင်ရေး စွမ်းရည်များကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် သိသာထင်ရှားသော ခြေလှမ်းများကို လှမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် နျူကလီးယားလက်နက် ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး နျူကလီးယားလက်နက်မပြန့်ပွားရေး သဘောတူ စာချုပ် (NPT) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်။ အဆိုပါ နျူကလီးယားတပ်ဖွဲ့များတွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ပစ်မှတ်များသို့ ရောက်ရှိနိုင်သော တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးကျည်များ (ICBMs) ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် လေ့ကျင့်သားပြည့်ဝပြီး ခေတ်မီလက်နက်တပ်ဆင်ထားသော သံချပ်ကာတပ်များ၊ အမြောက်တပ်များနှင့် ခြေလျင်တပ်များအပါအဝင် မြေပြင်တပ်ဖွဲ့အများအပြားကို စုဖွဲ့ထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အဆင့်မြင့် ဒုံးခွင်းဒုံးစနစ်များ၊ ပဲ့ထိန်းစနစ်ပါ ခဲယမ်းများနှင့် အခြားသော ခေတ်မီစက်ကိရိယာများတွင်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် ရေပြာစစ်ဆင်ရေးများ (Blue-water Operation) ကို အာရုံစိုက်ခြင်းဖြင့် ရေတပ်စွမ်းရည်များကို တိုးချဲ့ပြီး ခေတ်မီအောင်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ အဆင့်မြင့် တိုက်ခိုက်ရေး စစ်သင်္ဘောများ၊ ရေငုပ်သင်္ဘောများ၊ ကုန်းရေနှစ်သွယ် ချေမှုန်းရေး သင်္ဘောများနှင့် လေယာဉ်တင်သင်္ဘောများကို တီထွင်ထုတ်လုပ်ခဲ့သည်။ တရုတ်လေတပ် (PLAAF) သည် ခေတ်မီတိုက်လေယာဉ်များ၊ ဗျူဟာမြောက် ဗုံးကြဲလေယာဉ်များနှင့် မောင်းသူမဲ့လေကြောင်းစနစ် (ဒရုန်းများ) တို့ကို ဖြည့်တင်းခြင်းဖြင့် ခေတ်မီသော အဆင့်မြင့်တပ်မဟာကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် J-20 တိုက်လေယာဉ်ကဲ့သို့သော ကိုယ်ပျောက်လေယာဉ်များကို တီထွင်ထုတ်လုပ်လျက်ရှိသည်။ တရုတ်သည် ဆိုက်ဘာစစ်ပွဲ၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပြီး ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်ရေးစွမ်းရည်များကို တီထွင်ခဲ့သည်။ တရုတ်သည် လူလိုက်ပါသည့် အာကာသမစ်ရှင်များကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ပြိတ်တုများ ဖြန့်ကြက်ချထားခြင်း၊ အာကာသစူးစမ်းလေ့လာရေးနှင့် အသုံးချမှုအတွက် နည်းပညာများ တီထွင်ခြင်းတို့ကို တက်ကြွစွာ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ခေတ်မီလာမှုသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကြား စိုးရိမ်မှုများ တိုးပွားလာပြီး ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးစွမ်းရည်များ တိုးလာနေချိန်တွင် အင်အားဖြန့်ကြက်နိုင်မှု အတိုင်း အတာ၊ စစ်ဆင်ရေးအဆင်သင့်ဖြစ်မှုနှင့် လက်တွေ့ကမ္ဘာတွင် သက်ရောက်မှုရှိမရှိနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များကြား အချေအတင် ဆွေးနွေးမှုများနှင့် မရေရာမှုများ ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးတိုးတက်မှုများ ကြောင့် ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးအပေါ် ဂယက်ရိုက်ခတ်လာနိုင်သည်များကို ဆက်လက် စောင့်ကြည့်လေ့လာနေကြသည်။

ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးအပေါ် အမြင်များ

ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် နှစ်များစွာတစ်လျှောက် ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့သည့် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးလက္ခဏာကို ညွှန်းဆိုနေသည်။ ရုရှားနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် အနောက်တိုင်း၏ ဗိုလ်ကျစိုးမိုးမှုအဖြစ် ၎င်းတို့၏ရှုမြင်ထားချက်ကို တန်ပြန်ရန်နှင့် ဘက်စုံကမ္ဘာစနစ်တစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အကျိုးစီးပွားများ မျှဝေခဲ့ ကြသည်။ ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့သည် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အဓိကကိစ္စရပ်များတွင် ၎င်းတို့ အချင်းချင်း ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာ သို့မဟုတ် အကျိုးစီးပွားကို ချိုးနှိမ်သည်ဟု ယူဆသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မကြာခဏ ဗီတိုအာဏာဖြင့် အသုံးပြုကာ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတွင် ပယ်ချခြင်းများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အနောက်တိုင်းမှ ကြားဝင်စွက်ဖက်မှုဝါဒကို ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ဘက်စုံကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ (Multi-polar World) စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းကို ထောက်ခံခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာ ကို ကာကွယ်ခြင်း စသည့် ဘုံရပ်တည်ချက်တစ်ခုပေါ်တွင် ထပ်တူထပ်မျှ ရပ်တည်ခဲ့ကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် ရုရှားနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်လာပြီး နှစ်နိုင်ငံအကြား အပြန်အလှန်ကုန်သွယ်မှု တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ရုရှားမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တင်ပို့မှုပုံစံတွင် စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ၎င်းတို့ကြား စီးပွားရေးဆက်ဆံမှု၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ထို့အပြင် တရုတ်၏ Belt and Road Initiative (BRI) နှင့် ရုရှား၏ Eurasian Economic Union (EAEU) တို့သည် ထပ်တူညီသော ရည်မှန်းချက်များရှိနေပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်သော ချိတ်ဆက်မှုအတွက် အဆိုပါ စီမံကိန်းများကို ချိန်ညှိရန် ကြိုးပမ်းမှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ပူးတွဲစစ်ရေး လေ့ကျင့်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပြီး ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်နှင့် နေတိုးတို့ထံမှ ခြိမ်းခြောက်မှုဟု ထင်မြင်ယူဆရ သည့် စိုးရိမ်စရာကိစ္စရပ်များကို ပူးတွဲအဖြေရှာကြပြီး အပြန်အလှန် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရန် နှစ်နိုင်ငံကြား စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများ မကြာခဏပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ရုရှားနှင့် တရုတ်အကြား လက်နက်ရောင်းချမှုနှင့် နည်းပညာ လွှဲပြောင်းမှုများလည်း တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။

ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့သည် အီရန်နျူကလီးယား သဘောတူညီချက်၊ ဆီးရီးယားပဋိပက္ခ နှင့် ကိုရီးယားကျွန်းဆွယ်အခြေအနေများကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအရေးကိစ္စများတွင် ၎င်းတို့ ၏ ရပ်တည်ချက်များကို မကြာခဏ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ တူညီမှုရှိသော

သဘောထားအမြင်များကို အလေးထားရန်နှင့် အနောက်အင်အားကြီးများ၏ တစ်ဖက်သတ် လုပ်ဆောင်မှုများအဖြစ် ထင်မြင်ရသည့် ကိစ္စမှန်သမျှကို စိန်ခေါ်ရန် ပူးတွဲကြေညာချက်များကို ထုတ်ပြန်လေ့ရှိသည်။ စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ အရေးကြီးသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ ရုရှားသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ အကြီးဆုံး ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တင်သွင်းသူများထဲမှတစ်ခုဖြစ်ပြီး နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် စွမ်းအင်ကဏ္ဍ ရေရှည်သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်။ ၎င်းတို့သည် ရုရှားဓာတ်ငွေ့ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ပို့ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်သည့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း (Power of Siberia) အပါအဝင် စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ ပရောဂျက်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် လျက်ရှိသည်။

အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ရုရှား-တရုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် စစ်မှန်သော ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုနှင့် ဝါဒရေးရာပူးပေါင်းမှုများထက် မဟာဗျူဟာမြောက် အကျိုးစီးပွား ဆိုင်ရာတွက်ချက်မှုများဖြင့် ပေါင်းစည်းထားသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု (အထူးသဖြင့် အမေရိကန်) တန်ပြန်ရာတွင် အမြင်ချင်း တူညီကြပြီး စံနှုန်းတန်ဖိုးများ သို့မဟုတ် ဘုံရည်မှန်းချက်များထက် ၎င်းတို့၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရပ်တည်မှုကို မြှင့်တင်လိုသော ဆန္ဒများဖြင့် ပေါင်းစည်းမိကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် သာတူညီမျှအနေအထားအဖြစ် ပုံဖော်ထားသော်လည်း တရုတ်၏ စီးပွားရေးအင်အားနှင့် စစ်အင်အားသည် ရုရှားထက်သာလွန်နေပြီး စီးပွားရေးနှင့်သံတမန်ရေးရာ အထောက်အကူများ အတွက် ရုရှားက တရုတ်အပေါ် မှီခိုနေခြင်းမျိုး ရှိလာလိမ့်မည်ဟု အချို့က သုံးသပ်ကြသည်။ ထိုမှီခိုမှုကြောင့် ရုရှား၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ရှိလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်ချက်လုံးတွင် ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်စရာများ ရှိနေပါသည်။ ပထမအချက်ဖြစ်သည့် အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ယနေ့ခေတ်ကာလ တွင် ပုံစံကျဆက်ဆံရေးတစ်ခုဖြစ်နေပြီး အခြားဝါဒရေးရာ (Ideology) များ ပေါင်းစည်းရေးမှာ လက်တွေ့မကျသကဲ့သို့ ထင်မြင်ရပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် စီးပွားရေးအရ တရုတ်က အားသာချက်ရှိနေသော်လည်း စစ်ရေးနည်းပညာတွင် ရုရှားအနေဖြင့် နောက်ကျကျန်နေသည် မဟုတ်ပေ။ ရုရှား၏ ခေတ်မီလက်နက်စနစ်များကို တရုတ်မှဝယ်ယူသုံးစွဲခြင်း၊ ပုံတူကူး ထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် နိုင်ငံ၏ စစ်အင်အားကို ဖြည့်တင်းနေခြင်းကြောင့် ရုရှားအနေဖြင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုများ လုံးဝရပ်တန့်သွားမှသာ တရုတ်တို့က အပြတ်အသတ် ကျော်တက်ခြင်းမျိုးကို ကြုံတွေ့ရနိုင်ပေမည်။

အချို့သော သုံးသပ်ချက်များတွင် စီးပွားရေးအရ ဆက်ဆံရေးတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မျက်နှာသာပေးမှုအတွက် ရုရှားက မှီခိုနေရသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အထူးသဖြင့် စွမ်းအင် ကဏ္ဍတွင် ရုရှားက တရုတ်ကို အဓိကကုန်သွယ်ဖက်အဖြစ်မှီခိုနေပြီး တရုတ်သည် ရုရှား၏ သဘာဝအရင်းအမြစ်များမှ အကျိုးအမြတ်များစွာရရှိနေကာ သူ၏ ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ အတွက်လည်း ရုရှားကို ဈေးကွက်တစ်ခုအဖြစ် လုပ်ဆောင်နေသည်။ ရုရှားသည် စီးပွားရေး

အင်အားကွာဟမှုကြောင့် ညှိနှိုင်းမှုများတွင် အားနည်းချက်ရှိနေတတ်ပြီး မညီမျှသော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက်များနှင့် အကန့်အသတ်ရှိသော အကျိုးခံစားခွင့်များကြောင့် ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးတွင် အက်ကြောင်းဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်ဟူသော သုံးသပ်ချက်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအချက်မှာ စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် အခြေအနေတွင်သာရှိပြီး သဘာဝ သယံဇာတများကို ပေါပေါများများပိုင်ဆိုင်ထားသည့် ရုရှားအတွက် လောလောဆယ် ပြဿနာတစ်ခုအနေဖြင့် ကြုံတွေ့လာနိုင်ဦးမည် မဟုတ်ပေ။ ရုရှားကိုယ်တိုင်က စီးပွားရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း၊ ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုများ အဆင့်မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းလာခြင်း စသော အချိန်မျိုးတွင်သာ အပြောင်းအလဲများကို မြင်ကောင်းမြင်ရနိုင်သည် ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အချို့သော ကမ္ဘာ့ဒေသများတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုများ ရှိနေသည်။ ဥပမာ - အလယ်ပိုင်းအာရှကို ရုရှားနိုင်ငံက ၎င်း၏ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု နယ်ပယ်အတွင်း၌ တည်ရှိသည်ဟု သမိုင်းကြောင်းအရ ယူဆခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကြီးထွားလာနေသော စီးပွားရေးအသိုက်အဝန်းတည်ရှိမှုနှင့် Belt and Road Initiative-BRI ကဲ့သို့သော အခြေခံအဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများသည် ရုရှား၏လွှမ်းမိုးမှုကို စိန်ခေါ်ပြီး အင်အားကြီး နှစ်နိုင်ငံကြား တင်းမာမှုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ၎င်းတို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ချဲ့ထွင်ရန် ကြိုးပမ်းနေချိန်တွင် အပြိုင်အဆိုင်နယ်မြေများတွင် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိသည်။ ပိုင်နက်နယ်မြေတောင်းဆိုမှုများ၊ သယံဇာတများကို ရယူသုံးစွဲခြင်း သို့မဟုတ် မတူညီသော ပထဝီနိုင်ငံရေးနည်းဗျူဟာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများသည် ဆက်ဆံရေးကို တင်းမာစေပြီး ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများထိ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုယူဆချက်များသည် အထူးစောင့်ကြည့်လေ့လာသင့်သော အနေအထားဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ရုန်ဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့နှင့် BRICS အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့လုံးတွင် ရုရှား၏ မိတ်ဖက်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပြီး တရုတ်နှင့် နယ်စပ်ဒေသအရေး မကြာခဏ ပဋိပက္ခဖြစ်လေ့ရှိသော အိန္ဒိယနိုင်ငံပါဝင်နေသည်ဖြစ်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကဏ္ဍ အခက်အခဲများကို မည်သို့ကျော်လွှားမည်ဆိုသည်က စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်သည်။

အနှစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် အာရှတိုက်အတွက် ထူးခြားသော အပြောင်းအလဲများကို ယူဆောင်ပေးနိုင်ရုံမျှသာမက နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာသစ် ဆီသို့ ခေါ်ဆောင်သွားနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ရုရှားရော တရုတ်ပါ ရှည်လျားသော သမိုင်းကြောင်းများကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရုံမျှမက နိုင်ငံ၏ အနိမ့်၊ အမြင့်၊ အတက်၊ အကျ ပုံစံမျိုးစုံကိုပါ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရပြီး ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်ကိုယ်တိုင်က စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များကို မျှဝေခံစားကြရန်ဟူသော အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ အထိုင်ပေါ်မှ လှုပ်ရှားနေခြင်းဖြစ်ရာ ပေါင်းစည်းမှုအပိုင်းတွင် ဆိုးဆိုးရွားရွားညှိနှိုင်းရန် ခက်ခဲနေသည်မျိုးမဖြစ်နိုင်ဟု ထင်မြင်ရပါသည်။ ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခစတင်ခဲ့ပြီးနောက် ရုရှားနှင့် တရုတ်အကြား

ဝိဝါဒကွဲပြားမှုများပေါ်ထွက်ခဲ့သည်ဟု အချို့သော အနောက်နိုင်ငံပညာရှင်များမှ ပြောဆိုခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအချိန်ထိ ရုရှား-တရုတ် လက်တွဲထားမှုမှာ မပြုတ်သွားကြောင်း မြင်တွေ့ရသည်။

ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေးမှာ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ရန်ဟူသော အထိုင်များ တူညီနေကြသလို အမေရိကန်ဦးဆောင်သော အနောက်အုပ်စု၏ လစ်ဘရယ်အိုင်ဒီယာများကို တွန်းလှန်ရာတွင်လည်း တူညီနေကြသည့်အတွက် တော်တန်ရုံ အခက်အခဲမျှဖြင့် အက်ကြောင်းဖြစ်လာရန်မှာ ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။ နှစ်နိုင်ငံလုံးက ကျယ်ပြန့်သော နယ်မြေပိုင်နက်များရှိနေကြသလို ကွဲပြားခြားနားသည့် လူမျိုးစုများ ပေါင်းစည်းနေထိုင်ကြသည့်အတွက် အာရှပုံစံ၊ အာရှတန်ဖိုးများဘက်သို့ သိသိသာသာယိမ်းနေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ထူးခြားသော အာရှဝိသေသ လက္ခဏာ၏ ပုံစံအသွင်အတိုင်း စီးမျောလိုက်ပါမှုကြောင့်ပင် ပေါင်းစည်းဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် ထူးခြားသောတိုးတက်မှုများကို ဖော်ဆောင်နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ အာရှအင်အားကြီး နှစ်နိုင်ငံ၏ဆက်ဆံရေး သို့မဟုတ် အာရှ ပါဝါဆုံချက်မှာ မည်မျှအထိ အဆင့်မြင့်တင်ရောက်ရှိသွားနိုင်ပြီး ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် မည်မျှအထိ ဩဇာသက်ရောက်လာမည်ကိုမူ လောလောဆယ် အချက်အလက်များအရ မည်သူကမျှ ခန့်မှန်းဟောကိန်းထုတ်ရန် လွယ်ကူလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref: - The Prospects for a Sino-Russian Strategic Partnership (F. Joseph Dresen, Kennan Institute)

- The Sino-Russian Partnership Assumptions, Myths and Realities (Bobo LO)

- THE CHINA- RUSSIA 'NO LIMITS' PARTNERSHIP IS STILL GOING STRONG (Elizabeth Wishnick)

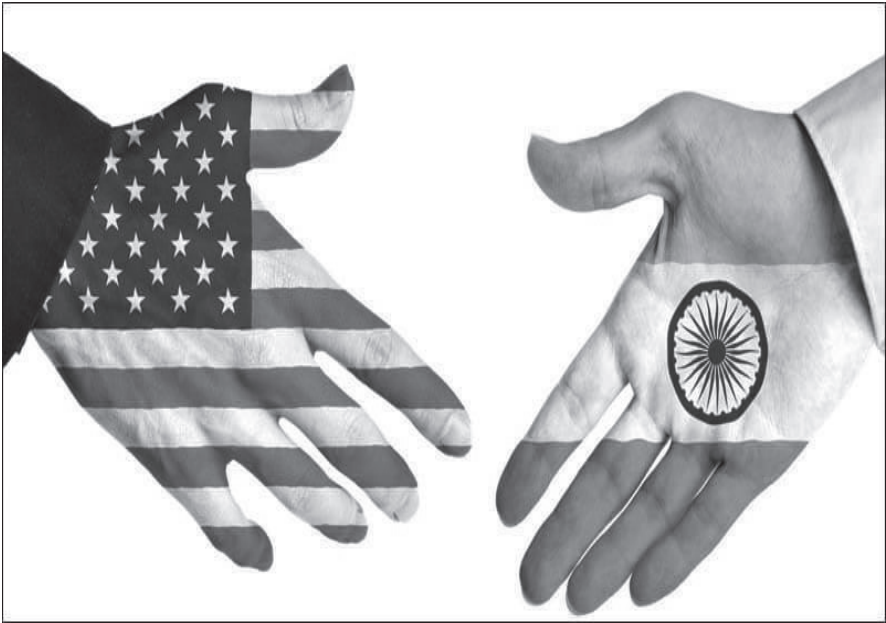
- Sino-Russian Strategic Partnership in Central Asia: Implications for India (Jyotsna Bakshi)

- With friends like these: the Sino-Russian partnership is based on interests, not ideology (Mikhail Polianskii)

အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး၏ အလားအလာနှင့်
စိန်ခေါ်မှုများ

အကျဉ်းချုပ်

“အိန္ဒိယနိုင်ငံဘက်မှကြည့်လျှင်လည်း
အမေရိကန်၏နိုင်ငံရေးတွင် ကွဲပြားမှုအခြေအနေများနှင့်
၂၀၂၄ ခုနှစ် အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲက
အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာ့ဇာတ်ညွှန်းပေါ်တွင် ဆောင်ရွက်နိုင်မှုအတွက်
ရှေ့ပြေးနိမိတ်သဖွယ် ဖြစ်နေမည်ကို
စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိသည်။ ”

တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အဆင့်တစ်ခုဟုလည်းဆိုရမည့် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် နာရန်ဒရာမိုဒီ၏ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ တရားဝင်ချစ်ကြည်ရေးအလည်အပတ်ခရီးက နှစ်နိုင်ငံအကြားဆက်ဆံရေးတွင် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍသစ်တစ်ရပ်ကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့ခြင်း ဟု လေ့လာသူအများအပြားကပင် ယူဆခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်က အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင်း ၎င်း၏ ထိတွေ့စည်းရုံးနိုင်မှု ပိုမိုကြီးမားလာစေရန် ဆောင်ရွက်နေသကဲ့သို့ အိန္ဒိယကလည်း ဒေသတွင်း ၎င်း၏အရေးပါသည့်စွမ်းပကားကို ပိုမိုခိုင်မာလာစေရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေ ကြရာ ၎င်းတို့နှစ်နိုင်ငံ မိတ်ဖက်များအဖြစ် ဆက်ဆံလာမှုက ဒေသ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရွေ့လျားမှုကျားကွက်ကို ပုံစံအသစ်ဖော်ခြင်းဟုပင် ဆိုကြသည်။ သို့ဆိုလျှင် ဤသို့သြဇာ အာဏာလွှမ်းမိုးမှုရှိသော နိုင်ငံကြီးနှစ်နိုင်ငံအကြား ပြောင်းလဲမှုများက မည်သည့်အခက်အခဲ များနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်သနည်း၊ မည်သည့်အလားအလာများသို့ ဦးတည်နေသနည်းဆိုသည်တို့ က လေ့လာသူတို့ အထူးစိတ်ဝင်စားစရာ အချက်များဖြစ်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာအင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံလည်းဖြစ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တို့၏ ဆက်ဆံရေးလမ်းကြောင်းကို စူးစမ်းလေ့လာကြည့်လျှင် ၎င်းတို့နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးက အဓိကအားဖြင့် ကာကွယ်ရေး၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအစီအစဉ်၊ စီးပွားရေး၊ နည်းပညာနှင့် ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲ စသည့် ကဏ္ဍများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမည်ဖြစ်သည်။ ဤ သက်ရောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်သူများ၏ သုံးသပ်ချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း ကဏ္ဍအလိုက်ဖော်ပြလိုပါသည်-

ကာကွယ်ရေးမိတ်ဖက်များအဖြစ် မြှင့်တင်ခြင်း

ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုနီးပါးကာလအတွင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့သည် နိုင်ငံပေါင်းများစွာနှင့် ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက်များအဖြစ် တည်ရှိမှုကို တဖြည်းဖြည်း တိုးချဲ့တည်ဆောက်မှုကို ပြုခဲ့ကြသည်။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း တိုးတက်မှုများစွာရရှိလျက်ရှိကြစဉ်မှာပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏ အမေရိကန်ခရီးစဉ် ကလည်း ၎င်းတို့နှစ်နိုင်ငံအကြားဆက်ဆံရေးကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်လာတော့မည်ဟု မျှော်လင့် ရကြောင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အမျိုးသားလုံခြုံရေးကောင်စီ တာဝန်ရှိသူနှင့် အင်ဒို-ပစ်ဖိတ်ညှိနှိုင်းရေးမှူးတစ်ဦးက ပြောခဲ့သည်။ အာရှတိုက်အတွင်း ၎င်းတို့နှစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် အကျိုးစီးပွားများ ဖြစ်ထွန်းစေရန်ဦးတည်၍ နှစ်နိုင်ငံအကျိုးတူပူပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ကြခြင်းဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏ခရီးစဉ်က ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် အဆင့်မြင့် နည်းပညာနယ်ပယ်တွင်ပါ ခိုင်မာသောဆက်သွယ်မှုများရရှိရန် မကြာမီက အားထုတ်မှုများကို ပိုမိုတိုးတက်လာစေရေး အလေးထားလိမ့်မည်ဟုလည်း ယူဆခဲ့ကြသည်။

လွန်ခဲ့သည့် ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်အတွင်းတွင်မူ အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်နှစ်နိုင်ငံ အကြား ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပိုမိုတိုးတက်လာသည်ကိုတွေ့ရပြီး အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ ၏အပြန်အလှန်လည်ပတ်မှုခရီးစဉ်များကိုလည်း တွေ့လာရသည်။ အမေရိကန်ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး လွှတ်အော်စတင်နှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် ဂျိတ်ဆူလီဗန်တို့က ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်း နယူးဒေလီသို့လာရောက်လည်ပတ်ခဲ့ကြသလို အိန္ဒိယနိုင်ငံ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် အဂျစ်ဒိုဗယ်လ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးအတွင်းဝန် ဗီနေး ကွာထရာတို့ကလည်း ဝါရှင်တန်မြို့သို့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလနှင့် ဇွန်လတို့တွင် သီးခြားစီ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့ကြသည်။

ခေတ်မီတိုးတက်သော အဆင့်မြင့်နည်းပညာများ၌ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် မူဘောင်၊ ကာကွယ်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် လမ်းပြမြေပုံ နှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ကုန်သွယ်မှုတိုးချဲ့ရေးတို့အတွက် သဘောတူညီမှုတို့ကလည်း သူ့နေရာနှင့်သူ ပုံမှန်ရှိနေကြပြီ ဖြစ်သည်။ သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီတို့ကလည်း အဆိုပါနယ်ပယ်များတွင် အပြုသဘောပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ပိုမိုပြုလုပ်နိုင်ရန် အတား အဆီးများကိုကျော်လွှားနိုင်ရေးအတွက် ၎င်းတို့၏အစိုးရအဖွဲ့များကို ဖိအားပေးနေကြသည်ကို တွေ့ရပေမည်။

အိန္ဒိယလေတပ်အတွက် ဂျက်အင်ဂျင်များကို ထုတ်လုပ်ရေးတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ General Electric ကုမ္ပဏီက ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရေး လွယ်ကူချောမွေ့စေရန်နှင့် အရေးကြီး ဆုံး ပေါ်ထွန်းလာသည့် နည်းပညာများအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များက ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏ ဝါရှင်တန်ခရီးစဉ်အတွင်း ပေါ်ထွက်လာနိုင်သည် ဟုလည်း မျှော်လင့်ထားခဲ့ကြသည်။

စစ်အေးကာလအတွင်း အမေရိကန်လက်နက်များကို အိန္ဒိယနိုင်ငံက ဝယ်ယူအသုံးပြု ခြင်းမပြုခဲ့သော်လည်း လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်းတွင်မူ အိန္ဒိယက ဒေါ်လာ ၂၀ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ အမေရိကန်လက်နက်များကို မှာယူခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံတပ်ဖွဲ့များက ကျယ်ပြန့်သော နှစ်နိုင်ငံစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများနှင့် ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်နှင့်

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ပါဝင်သော Quad အဖွဲ့၏ စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုက လက်နက်များဝယ်ယူရန်နှင့် နှစ်နိုင်ငံအတွင်း ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ လက်နက်များ ထုတ်လုပ်မှု ပိုမိုလွယ်ကူစေရန် ရည်ရွယ်သည့်အလားအလာပင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

အမေရိကန်အနေဖြင့် အိန္ဒိယအားကူညီမှုပြုခြင်းကြောင့် ရရှိနိုင်သည့်မက်လုံးမှာ အိန္ဒိယက ရုရှားအပေါ် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ လက်နက်ပစ္စည်းများ လုံးလုံးမှီခိုနေခြင်းကို လျော့နည်းသွားစေမည်ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယအစိုးရအတွက်လည်း အမေရိကန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းက အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးလက်နက်တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံ အဖြစ်မှ အဓိကလက်နက်ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံကြီးတစ်ခုအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာစေရန် မိုဒီ၏ ရည်မှန်းချက်ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်ဟုလည်း ဆိုရပေမည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှစ်နိုင်ငံစလုံးက အာရှတိုက်တွင် ပါဝါညီမျှမှုရှိစေရန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အာရှတွင် အင်အားကြီးမားလွှမ်းမိုးလာမှုကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သည့် ပထဝီနိုင်ငံရေး အခက်အခဲများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် အထူးစိတ်ဝင်စားနေကြသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်ကို ထိန်းကျောင်းခြင်း

အိန္ဒိယ-အမေရိကန် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးက ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့သွားသည့် ခိုင်မာသောဆက်ဆံရေးအဖြစ် ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်းတွင် အနီးကပ် နှစ်နိုင်ငံမိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း အနည်းအကျဉ်းကသာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးအဖြစ် အသွင်ပြောင်းလဲလာမှု၏ အတိုင်းအတာကို ခန့်မှန်းနိုင်ခဲ့ကြသည်။

ယခုအခါတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှစ်နိုင်ငံက လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ၊ ကာကွယ်ရေး၊ ထောက်လှမ်းရေးဆိုင်ရာသတင်းများ၊ စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများ၊ ကျန်းမာရေး၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကြိုတင်ကာကွယ်မှု၊ နည်းပညာများပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍပါမကျန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပြုနေကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးကလည်း တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဩဇာအာဏာမြင့်တက်လာမှုကို စိုးရိမ်လျက်ရှိကြပြီး အကယ်၍ တရုတ်ကသာ ကမ္ဘာကြီး၏ နောက်ထပ်အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်လာနိုင်ခဲ့ပါက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအစီအစဉ်တည်ရှိမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးပေါ် မည်သို့ထိန်းကျောင်းဆောင်ရွက်သွားမည်ကိုပါ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

သို့သော် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးတွင် ကြုံတွေ့ရမည့် အရေးကြီးသော စိန်ခေါ်မှုများကလည်း ရှိနေပေသေးသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အိန္ဒိယ၏ လက်ရှိကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်၏ စံနှုန်းများသို့ ကတိပြုချက်များနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကြီးမားသော ဆောင်ရွက်မှုများပြုရန် နှေးကွေးနေမှုများအပေါ် စိုးရိမ်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရုရှားမှ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းသွင်းကုန်များနှင့် ရေနံတို့အား မှီခိုနေမှုနှင့် ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် အိန္ဒိယအစိုးရအနေဖြင့် ရုရှားအား ရှုတ်ချမှုပြုရန် နောက်တွန့်လျက်ရှိခြင်းတို့က အိန္ဒိယ-အမေရိကန် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရာတွင် ဆူးညောင့်ခဲလုတ်များ သဖွယ် ဖြစ်နေရသည်။ အလားတူ အိန္ဒိယအနေဖြင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ရေလက်ကြား ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍လည်း တစ်စုံတစ်ရာပြောကြားခြင်းမပြုသည်က အမေရိကန်အတွက်

အားမရစွာဖြစ်နေခဲ့ပြန်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီအခြေအနေ၊ လူမျိုးစုများနှင့် နိုင်ငံသားလွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် အိန္ဒိယအစိုးရက ချိုးဖောက်ပိတ်ပင်သည်ဟူသော သတင်းများ ကလည်း အမေရိကန်အစိုးရအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုဖြစ်စေသည့် အခြားသော အကြောင်းတချို့ ဖြစ်နေရပြန်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံဘက်မှကြည့်လျှင်လည်း အမေရိကန်၏နိုင်ငံရေးတွင် ကွဲပြားမှုအခြေအနေ များနှင့် ၂၀၂၄ ခုနှစ် အမေရိကန်သမ္မတ ရွေးကောက်ပွဲက အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံပေါ် တွင် ဆောင်ရွက်နိုင်မှုအတွက် ရှေ့ပြေးနိမိတ်သဖွယ် ဖြစ်နေမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများအတွက် အမေရိကန်၏ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးမူဝါဒကလည်း ပြဿနာ တစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။ ၎င်းတို့က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွက် ကျွမ်းကျင်သော အလုပ် သမားအရင်းအမြစ်များ ဖြစ်နေရသည်။ အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့၏ ကုန်သွယ် ရေးမိတ်ဖက်ဆက်ဆံမှုက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများကို ပြည်ပယှဉ်ပြိုင်မှုမှ ကာကွယ်ပေးထားသည့်မူဝါဒကြောင့် အခက်အခဲဖြစ်နေရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ခြုံချိဆိုရလျှင်မူ အိန္ဒိယအနေဖြင့် ၎င်း၏ အတိတ်သဘောထားကိုပြောင်းလဲ၍ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုကို ရယူနိုင်ခဲ့သည်ဟု မြင်နိုင်သကဲ့သို့ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ၎င်း၏ အရေးအပါဆုံး မိတ်ဖက်တစ်ဦးအဖြစ်သာ မြင်ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ထိုအတိုင်းဖြစ်ရန်ဆိုသည်မှာလည်း မကြာလှသော အနာဂတ်ကာလ အတွင်း ပြောင်းလဲရန်ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ကား မရှိပေ။

စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာနယ်ပယ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမြှင့်တင်ခြင်း

အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏ ဝါရှင်တန်ခရီးစဉ်အတွင်းတွင်လည်း သမိုင်းတွင်မည့် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲများကို ပြုလုပ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦး ၏ အမေရိကန်သို့ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း ပထမဆုံးသော နိုင်ငံတော်ချစ်ကြည်ရေးခရီးစဉ် ဖြစ်သကဲ့သို့ အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်ကြား မဟာဗျူဟာမြောက်သည့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး အစပျိုးနိုင်ခဲ့သည့် ခရီးစဉ်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ မဟာဗျူဟာမြောက်သည့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံ ရေးဟုဆိုရာ၌ နှစ်ဖက်စလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည့် နယ်ပယ်များစွာ ရှိပေသည်။ ၎င်းတို့တွင် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုနှင့်ဆိုင်သော ဆက်သွယ်မှုများ ပိုမို ကြီးမားလာစေရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ဆက်ဆံမှုများခိုင်မာရေး၊ သန့်စင် သော နည်းလမ်းများဖြင့် စွမ်းအင်ရရှိရေးပူးတွဲအားထုတ်မှုများနှင့် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနောက်ပိုင်း တွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးတို့လည်း ပါဝင်ပေသည်။

အဆိုပါ ဦးစားပေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြမည့် နယ်ပယ်များအပြင် ကပ်ရောဂါ၏ အဆိုးဝါးဆုံးအချိန်များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရစဉ်အတွင်း ပျက်ပြားနေရသော ထောက်ပံ့ရေးလမ်း ကြောင်းများ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ထောင်ရေးအတွက် အလေးထား ဆောင်ရွက်မှုတိုးတက်ရေးတို့လည်း ပါဝင်ပေသည်။ စက်မှုစီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု၌ Air India လေကြောင်းက ဘိုးရင်းလေယာဉ် အစီးနှစ်ရာကျော်ဝယ်ယူရေး လည်း ပါဝင်သည်။

ထို့ပြင် Apple ကုမ္ပဏီသည် အခြားသောနည်းပညာကုမ္ပဏီများအပေါ်တွင်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏စိတ်ဝင်စားမှုကို ပိုမိုဆွဲဆောင်နိုင်ရုံမက ၎င်း၏နောက်ဆုံးပေါ်ခေတ်မီနည်းပညာ

“ အိန္ဒိယနိုင်ငံ
 အနေဖြင့်
 အမေရိကန်နှင့်
 မိတ်ဖက်
 စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုကို
 ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်
 နိုင်ငံအတွက်
 များစွာသော
 တိုးတက်မှုများ၊
 အကူအညီများကို
 ရရှိနိုင်ပေမည်။ ”

ကို ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းရှိမှုကို ထုတ်ဖော်ပြသနိုင်ရေးနှင့်
 ၎င်း၏ စက်မှုထုတ်လုပ်ရေးအလားအလာ ခိုင်မာမှု
 တို့အတွက်လည်း ရည်ရွယ်ကာ ၎င်း၏ ပထမဆုံး
 လက်လီအရောင်းဆိုင်တစ်ဆိုင်ကို အိန္ဒိယတွင်
 တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်သွားမည် ဖြစ်သည်။

မိုဒီအစိုးရက နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း
 များဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေကို တိုးတက်
 ကောင်းမွန်စေရန်နှင့် အမေရိကန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ
 များအား အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း ယခင်ကရှိခဲ့သည့်
 ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများသဖွယ်ဖြစ်သော အခွန်
 ဥပဒေများကိုလည်း လွယ်ကူချောမွေ့အောင် ပြုလုပ်
 ခြင်းဖြင့် ချီးကျူးထိုက်သော ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုခဲ့
 သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မိုဒီ၏ခရီးစဉ်အတွင်း
 ဂျက်အင်ဂျင်များ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ထုတ်လုပ်သွား
 နိုင်ရေးအတွက် ကြေညာချက်လည်းပါဝင်ရာ နှစ်နိုင်ငံ
 အကြား ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အောင်မြင်မှုကို အားပေး
 မြှင့်တင်ရာကျသကဲ့သို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေး
 စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်များကိုလည်း မြှင့်တင်ရာရောက်
 မည် ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယ-အမေရိကန် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးက
 အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများ၏ဘဝများကို ပြောင်းလဲစေရန်
 နှင့် ၂၁ ရာစုအတွင်း ရာသီဥတု၊ ထောက်ပံ့ရေးလမ်း
 ကြောင်းကွင်းဆက်များ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု
 နှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာနယ်ပယ်တို့တွင် အရေးပါသော
 စိန်ခေါ်မှုများ ကို စီမံဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက်ဟုလည်း
 ဆိုရပေမည်။ မိုဒီ၏ခရီးစဉ်က ၎င်းတို့ကို မီးမောင်း
 ထိုးပြခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုရပေမည်။

**ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့်
 သဘာဝသယံဇာတမပြုန်းတီးရေး**

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကိုကာကွယ်တိုက်ဖျက်
 သွားရန်နှင့် သဘာဝသယံဇာတများ ထိန်းသိမ်းရေး
 တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိရန်တို့က အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့်
 အမေရိကန်နိုင်ငံတို့၏ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး တွင်
 ရှေ့တန်းကျသည့် ကိစ္စရပ်များအဖြစ် မကြာမီက
 ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ခေတ်မီသန့်စင်၍ ကာဗွန်ထုတ်
 လွှတ်မှုမရှိသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်
 ရေးဆိုင်ရာ နှစ်နိုင်ငံစီးပွားဖက်ဆောင်ရွက်မှု (PACE)

အဆိုပါနှစ်နိုင်ငံ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်မှုစီမံချက်တွင် မီသိန်းဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများ လျှော့ချရေး၊ နည်းပညာမြင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ ဂရင်းဟိုက်ဒရိုဂျင်စီမံချက်၊ အိန္ဒိယ၏ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများ၊ ကုန်သွယ်ရေးစီမံချက်အား ထောက်ပံ့ကူညီရေး၊ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုမရှိစေရေး နည်းလမ်းများအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန်ကိစ္စများ ပါဝင်သည်။

သုံးသပ်ချက်

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို လေ့လာကြည့်လျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ အနေဖြင့် အမေရိကန်နှင့် မိတ်ဖက်စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံအတွက် များစွာသောတိုးတက်မှုများ၊ အကူအညီများကို ရရှိနိုင်ပေမည်။ အမေရိကန်အနေဖြင့်လည်း အာရှတွင် ဆော်ဒီအာရေဗျဦးဆောင်သည့် ၎င်း၏ အနီးကပ်ဆုံးမဟာမိတ်များကို ဆုံးရှုံးရချိန်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံကဲ့သို့ အာရှအင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအား သိမ်းသွင်းထားနိုင်မှုက များစွာ တန်ဖိုးရှိပေသည်။ သို့ရာတွင် အိန္ဒိယ၏ ရေနံနှင့် စစ်လက်နက်ကိရိယာများအတွက် လက်ရှိတွင် ရုရှားကိုမှီခိုနေရမှု၊ အိန္ဒိယအနေဖြင့် အမေရိကန်၏ဘက်မှ လုံးဝရပ်တည်ကာ ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့ကို ဆန့်ကျင်မှုမပြုနိုင်ခြင်းတို့က အမေရိကန်အတွက် ၎င်း၏လုံးဝစိတ်ချရသည့် မဟာမိတ်တစ်ဦးအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးထူထောင်မှုတွင် အတားအဆီးများ ဖြစ်လာနိုင်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အမေရိကန်၏ တန်ခိုးဩဇာကျဆင်းနေချိန်တွင် ရုရှားနှင့်တရုတ်ကို ဆန့်ကျင်မှုမပြုလျက် အမေရိကန်နှင့် ပူးပေါင်းရန်က လုံးဝခက်ခဲပေမည်။ ထို့ပြင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အပြောင်းအလဲများက ၎င်းတို့၏ လက်ရှိထူထောင် မည့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို သက်ရောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ရှိလာစေနိုင်သလောဆိုသည့် အချက်များကြောင့်လည်း အမေရိကန်၏ အနီးကပ်မဟာမိတ်အဖြစ် ၎င်းကိုယ်တိုင်ကပင် သတ်မှတ်ခံလိုခြင်း ရှိကောင်းမှ ရှိပေလိမ့်မည်။

ထို့ကြောင့်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အမေရိကန် နိုင်ငံတို့၏ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးက နှစ်နိုင်ငံစလုံးအတွက် နယ်ပယ်များစွာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများပြုကာ အကျိုးကျေးဇူးရစေနိုင်သော်လည်း နှစ်အနည်းငယ် အတွင်း အောင်မြင်လာရန်မူ မလွယ်ကူသေးဟု သုံးသပ်ရပေသည်။

ထွေးကိုထွန်း

Ref: Modi Comes to Washington:Prospects and Challenes for India-US Relations. ဆောင်းပါးအားဆီလျော်သလို ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အကျိုးတူသော်လည်း တန်ဖိုးထားမှုမတူသည့်
အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယ

at:xErif

“ စစ်အေးကာလတစ်လျှောက်အိန္ဒိယသည်
အမေရိကန်ဘက်သို့မလိုက်ဘဲ
ရုရှားနှင့်နွေးထွေးသောဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခဲ့သည်။
စစ်အေးပြီးဆုံးသွားသောအခါ အိန္ဒိယသည်အမေရိကန်နှင့်
နီးကပ်စွာဆောင်ရွက်လာသော်လည်း
ရုရှားကိုလက်တွဲမဖြုတ်ဘဲ
ဆက်ဆံရေးခိုင်မာစွာ တည်ဆောက်ထားသည်။ ”

အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးတွင် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းကို အခြေခံအုတ်မြစ် အဖြစ် တည်ထားသည့် မဟာဗျူဟာသည် လွဲချော်မှုပင်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သမ္မတနှင့် ထိပ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်အဆက်ဆက် အိန္ဒိယသို့ရောက်သည့်အခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် သမ္မတအရင့်ဆုံး ဒီမိုကရေစီဟုလည်းကောင်း၊ လူဦးရေအများဆုံးဒီမိုကရေစီဟုလည်းကောင်း ချီးမွမ်းထောမနာ ပြုလေ့ရှိသည်။ ထိုစကားလုံးများသည် အနှစ်မပါသော လောကဝတ်သက်သက်ဟု ယူဆနိုင် သော်လည်း အမေရိကန်မူဝါဒချမှတ်သူများအမြင်တွင် ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူများသည် အမေရိကန်-အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးအုတ်မြစ်ဖြစ်သည်ဟုသဘောထားသည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံး ဒီမိုကရေစီနှစ်နိုင်ငံသည် တူညီသောကမ္ဘာ့အမြင်နှင့် တူညီသောအကျိုးစီးပွားရှိကြမည်မှာ သဘာဝကျသည်ဟုဆိုသည်။

အိန္ဒိယသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှားကို ဆန့်ကျင်ရပ်တည်ရန် အမေရိကန်သမ္မတအဆက်ဆက်က စစ်အေးကာလတစ်လျှောက် ကြိုးပမ်းခဲ့ဖူးသည်။ အိန္ဒိယ ကိုင်စွဲထားသော ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းများအရ အိန္ဒိယသည် ရုရှား၏ရန်သူဖြစ်ရမည်ဟုဆိုသည်။ အမေရိကန်နှင့်အိန္ဒိယတို့ နက်ရှိုင်းစွာကိုင်စွဲထားသော တန်ဖိုးထားမှုများကြောင့် သဘာဝကျ သော မိတ်ဖက်များဖြစ်သည်ဟု သမ္မတ ဘွတ်ရှ်က ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ကြေညာခဲ့ဖူးသည်။

စစ်အေးကာလတစ်လျှောက် အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်ဘက်သို့မလိုက်ဘဲ ရုရှားနှင့် နွေးထွေးသောဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခဲ့သည်။ စစ်အေးပြီးဆုံးသွားသောအခါ အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်နှင့် နီးကပ်စွာဆောင်ရွက်လာသော်လည်း ရုရှားကိုလက်တွဲမဖြုတ်ဘဲ ဆက်ဆံရေး ခိုင်မာစွာ တည်ဆောက်ထားသည်။ အီရန်ကိစ္စတွင်လည်း အမေရိကန်ဘက်မပါခဲ့သည့် အပြင် ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခတွင်လည်း ရုရှားကို အပြစ်မတင်ဘဲနေခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့သောကြီးနှစ်က နာရန်ဒရာမီဒီဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာကတည်းကပင် အိန္ဒိယ ဒီမိုကရေစီသည် သံသယပွားစရာ ဖြစ်လာသည်။ လူဦးရေအများဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးသည် မွတ်ဆလင်လူနည်းစုကို နှိပ်ကွပ်လာသည်။ ထိပ်တန်းနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များပင် မွတ်ဆလင်များကို တိုက်ခိုက်မှုတွင် ပါဝင်နေသည်။ သန်းပေါင်းများစွာသော မွတ်ဆလင်များကို နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရပ်စဲရန်ကြိုးပမ်းလာသည်။ မီဒီယာနှင့် အတိုက်အခံများကို နှိပ်ကွပ်သည် ဆိုသည့် သတင်းတချို့ ထွက်လာသည်။ တူညီသောတန်ဖိုးထားမှုများဖြင့် အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်၏မိတ်ဖက်ဖြစ်သည်ဟု ကြွေးကြော်ထားသော ဘိုင်ဒန်အစိုးရက မျက်နှာပျက်ရ သည်။

နှစ်ဖက်လက်ခံထားသော ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးလေးစားလိုက်နာမှု ဖြင့် နှစ်နိုင်ငံနည်းပညာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို ပုံဖော်ထားသည်ဟု အိမ်ဖြူတော်က ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလက ကြေညာခဲ့သည်။ သို့သော် အိန္ဒိယက ဆန့်ကျင်ဘက်လားရာသို့ လျှောက်လှမ်းနေသည်။ အိန္ဒိယပညာရှင်များအဖွဲ့ (Think Tank)၏ ရန်ပုံငွေရှာဖွေမှု ခက်ခဲ စေရန် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အစိုးရကကန့်သတ်ပြန်သည်။ အသိပညာလွတ်လပ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင် သည့် သဘောဖြစ်သည်။ မတ်လတွင် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်မှ ရပ်ဆိုင်းသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ကိုစော်ကားခြင်း ကြောင့်ဟုဆိုသည်။

နှစ်နိုင်ငံအကြားရှိသော ဘုံတန်ဖိုးထားမှုဆိုသည်မှာ တဖြည်းဖြည်းအားနည်းလာသည်။ နှစ်နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားက ပိုမိုအားကောင်းလာသည်။ နှစ်ဦးစလုံး၏ ပြိုင်ဘက်ဖြစ်နေသော တရုတ်ကို ယှဉ်ပြိုင်ရာတွင် တစ်ဦးကိုတစ်ဦးကူညီခြင်းဖြင့် တရုတ်အပေါ်အနိုင်ရမည်ဟု နားလည်ထားကြသည်။ အိန္ဒိယသည် အာရှတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်သည့်အပြင် အရေးပါ သည့် ပင်လယ်လမ်းကြောင်းတွင် တည်ရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ရှည်လျားသော နယ်နိမိတ် ထိစပ်နေသည်။ အိန္ဒိယအဖို့ အမေရိကန်ထံမှ အဆင့်မြင့်နည်းပညာ၊ ပညာရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုတို့ ရနိုင်သည်။ အိန္ဒိယသည် ရုရှားနှင့်ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးရှိစေကာမူ ရုရှားလက်နက်များ က အားမကိုးလောက်သည်ကို ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် မြင်လာရသည့် အတွက် အနောက်နိုင်ငံများ ထံမှ လက်နက်များဝယ်ယူရန် ခြေလှမ်းပြင်နေခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

အမေရိကန်အဖို့ အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဒီမိုကရေစီတိုက်ပွဲတွင် မိတ်ဖက် မဟုတ်ဘဲ အခြေအနေအရ သင့်သလိုလက်တွဲနေရသော အပေါင်းအဖော် (ally of conveni- ence) သာဖြစ်နေသည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အိန္ဒိယကို ဒီမိုကရေစီရဲဘောက်အဖြစ် ရှုမြင်ထားသော အမေရိကန်အတွက် လက်ရှိအခြေအနေသည် သက်သောင့်သက်သာမရှိလှ။ သို့စဉ်တိုင် ပြောင်းလဲနေသော အခြေအနေကို နားလည်လျက် ပုံစံသစ်ဆက်ဆံရေးကိုပုံဖော်ကြ ရမည်။

ကုလသမဂ္ဂမျက်နှာစာတွင် အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်မျှော်လင့်ထားသလောက် အမေရိကန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်ကာလအတွင်း မဲပေးမှု များ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းသာ အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်နှင့် ထပ်တူကျသည်ကို တွေ့ရသည်။ အစွဲရေးနှင့် ပါလက်စတိုင်းကိစ္စရပ်များတွင် နှစ်နိုင်ငံရပ်တည်ချက်မှာ လုံးဝမတူညီပေ။

အမေရိကန်က ကမကထလုပ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစုဖွဲ့မှုများနှင့် အိန္ဒိယသည် ခပ်ကင်းကင်းနေလေ့ရှိသည်။ အမေရိကန်က ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုသော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်များတွင်လည်း မပါဝင်ဘဲနေသည်။ စစ်အေးကာလအလွန် ဒီမိုကရေစီထွန်းကား ကျယ်ပြန့်ရေး အမေရိကန်၏ အစီအစဉ်ကို အိန္ဒိယက နှုတ်ဖြင့်သာထောက်ခံမှုပေးသည်။ သမ္မတ ဘွတ်ရှ်လက်ထက် ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အိုဘားမားလက်ထက် အာရပ်နွေဦးတို့တွင်လည်း အိန္ဒိယသည် ခပ်မဆိတ်နေခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနှင့်အမေရိကန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် နှစ်နိုင်ငံစလုံးက တာဝန်ခံထားသော ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီအပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားသည်ဟု ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ၂၀၂၂ ခုနှစ် မိုဒီနှင့်တွေ့ဆုံစဉ်ပြောကြားသည်။ နှစ်နိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများဖြစ်သည်နှင့် အညီ ဆက်ဆံရေးမှာ ခိုင်မာတောင့်တင်းပြီး အရေးပါလျက်ရှိကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ပြောကြားခဲ့သည်။

အမေရိကန်ကို ဝေဖန်တိုက်ခိုက်နေသော BRICS အဖွဲ့အစည်းတွင် အိန္ဒိယသည် တက်ကြွစွာ လှုပ်ရှားနေသည်။ ရုရှားကို တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ အကူအညီပေးသည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခတွင် အမေရိကန်၏ sanction အန္တရာယ်ရှိသည့်တိုင် ရုရှားထံမှ S-400 လေကြောင်းကာကွယ်ရေးစနစ်ကို ဝယ်ယူသည်။ ယူကရိန်းကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ရုရှားအပေါ် ချမှတ်သော ကုလသမဂ္ဂ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်တိုင်းတွင် ကြားနေမိသာပေးသည်။ ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ရန် ငြင်းဆိုသည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်း ရုရှားထံမှ ရေနံပိုမိုဝယ်ယူသည်။ ထိုလုပ်ရပ်များကြောင့် အိန္ဒိယကို ထောက်ခံရင်းစွဲရှိသော အမေရိကန် ကွန်ဂရက်အမတ်များပင် အိန္ဒိယကို စိတ်ဆိုးကြသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်များတွင် မိုဒီ၏ ဂျာနာတာပါတီ တစ်ခဲနက်အောင်ပွဲခံပြီးသည့် နောက်ပိုင်း အိန္ဒိယသည် လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီနှင့်အလှမ်းဝေးလာသည်။ မီဒီယာ၊ ပညာရှင်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝေဖန်မှုကို မိုဒီက သည်းမခံပေ။ ဂူဂျာရတ်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုတွင် မိုဒီ၏ အခန်းကဏ္ဍပါရှိသည့် ဘီဘီစီမှတ်တမ်းတင်ရုပ်ရှင်ကို အစိုးရကပိတ်ပင်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယတွင် မွတ်ဆလင်ဘာသာဝင် သန်း၂၀၀ ကျော်ရှိသည်။ ထိုလူဦးရေသည် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေနီးပါးရှိသည်။ ဘာသာရေးပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသည်မှာလည်း သမိုင်းတစ်လျှောက်ပင်ဖြစ်သည်။ လူနည်းစုကို ဖိနှိပ်နေခြင်းဖြင့် အိန္ဒိယသည် တည်ငြိမ်မှုမရနိုင်သည့်အပြင် အကြမ်းဖက်မှုများ သက်ဆိုးရှည်နေမည်သာ ဖြစ်သည်ဆိုသည့် ဝေဖန်မှုများကို ခံနေရသည်။ ပြည်တွင်း မငြိမ်သက်မှုများက နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ နိုင်ငံချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေးကိုလည်း အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။

အိန္ဒိယ၏ ပြည်တွင်းဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒကို ပြည်ပအထိဆန့်ထုတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိသည်။ ပြည်ပရှိ ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးအဖွဲ့နှင့် ဆက်စပ်အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်ပတွင်နေထိုင်သော ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များမှတစ်ဆင့်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ရာလွှတ်တော်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့တို့ကို စည်းရုံးခြင်းဖြင့် ဂျာနာတာပါတီ၏ ဆောင်ရွက်မှုကို ထောက်ခံစေရန် ရည်ရွယ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ကြီးမားသောယဉ်ကျေးမှုဩဇာဖြင့် တလုံး

တစည်းတည်းသော မဟာအိန္ဒိယနိုင်ငံ (Akhand Bharat) ဖြစ်သင့်သည်ဟု အမျိုးသားရေး ဝါဒီများက ယုံကြည်သည်။ ထို့ပြင်အာဖဂန်နစ္စတန်မှ မြန်မာအထိလည်းကောင်း၊ သီရိလင်္ကာမှ တိဘက်အထိလည်းကောင်း ကျယ်ပြန့်သောယဉ်ကျေးမှု ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း (Akhand Bharat) ကို တည်ထောင်ရန်လည်း ရည်ရွယ်သည်။

အိန္ဒိယ၏ အပြုအမူအပေါ် ဝေဖန်မှုကို ဘိုင်ဒန်အစိုးရက အမြဲရှောင်ရှားသည်။ မည်သည့် ဒီမိုကရေစီမျိုးပြည့်စုံခြင်းမရှိသည်ကို အမေရိကန်က သဘောပေါက်ထားသည်။ အိန္ဒိယအပေါ်ဝေဖန်ခြင်းဖြင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအပေါ် ထိခိုက်နိုင်သည်ကို ဘိုင်ဒန်က နားလည်ထားဟန်ရှိသည်။ နိုင်ငံအများစုနည်းတူ ဝေဖန်မှုသည် မှန်ကန်စေကာမူ အိန္ဒိယ အဖို့လက်ခံရန် ခက်ခဲပေမည်။

အိန္ဒိယသည် ဒီမိုကရေစီမှ အလှမ်းဝေးသွားခြင်းမှာ မကောင်းသော်လည်း ဝါရှင်တန် အဖို့ အိန္ဒိယသည် တန်ဖိုးရှိသောနိုင်ငံဖြစ်နေသည်။ အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည့်အပြင် ကမ္ဘာ့ပဉ္စမမြောက် အကြီးဆုံးစီးပွားရေး၊ စတုတ္ထအကြီးဆုံးစစ်အင်အား၊ ထိပ်တန်းနည်းပညာကို သင်ယူတတ်မြောက်ထားသော သိပ္ပံပညာရှင်နှင့် အင်ဂျင်နီယာများ၊ အဏုမြူလက်နက်များစွာတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ အမေရိကန်ကဲ့သို့ပင် အိန္ဒိယသည် တရုတ်နှင့်ပတ်သက်၍ သောကပွားနေသည်။ ကမ္ဘာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအခင်းအကျင်းတို့ကို တရုတ်က စိန်ခေါ်နေသည်ဟု နှစ်နိုင်ငံလုံးက မြင်သည်။ အမေရိကန်သည် အိန္ဒိယနှင့်ပူးပေါင်း ရန် အကောင်းဆုံးအချိန်ဟု ဆိုရမည်။ ယင်းသို့ပူးပေါင်းရာတွင် အမေရိကန်သည် မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ သွားမည်နည်း။

အိန္ဒိယအား အမေရိကန်က အကူအညီပေးနိုင်သော နယ်ပယ်များရှိသကဲ့သို့ အကူအညီ ပေးခဲ့သည်များလည်း ရှိသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် တရုတ်-အိန္ဒိယ နယ်စပ်စစ်ပွဲတွင် အမေရိကန် က အိန္ဒိယအား အရေးပေါ်လိုအပ်သော စစ်တပ်သုံးအန္တေးထည်များနှင့် တရုတ်တပ်များ တည်နေရာအချက်အလက်များ၊ ထောက်လှမ်းရေးမောင်းသူမဲ့ယာဉ်တို့ကို ပေးခဲ့သည်။ ယင်း သို့ အကူအညီပေးခဲ့ခြင်းကြောင့် အိန္ဒိယနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို ထဲထဲဝင်ဝင်ဆွေးနွေးရန် အချိန်ကောင်းဟု အမေရိကန်ဘက်က ဆုံးဖြတ်သည်။ တရုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် ရုရှားတို့ထင်တိုင်းမပေါက်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း ရုရှားစစ်ပစ္စည်းများအပေါ် အိန္ဒိယက အားကိုးနေခြင်းကို အပြောင်း အလဲဖြစ်စေရန် အခွင့်အခါကောင်းဟုလည်း အိန္ဒိယဘက်က ယူဆထားပုံရသည်။

အမေရိကန်သည် တရုတ်နိုင်ငံတွင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည်များကို အိန္ဒိယသို့ရွှေ့ပြောင်း ခြင်းဖြင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးရှိစေမည်။ နှစ်နိုင်ငံသည် နည်းပညာဆိုင်ရာ အချို့အပိုင်းများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးအခြေခံ အဆောက် အအုံနယ်ပယ်ကို တရုတ်က အပိုင်စီးရန် ခြိမ်းခြောက်နေသည်ကို တန်ပြန်ရာလည်းရောက်သည်။

သို့စဉ်တိုင် အိန္ဒိယနှင့် ဆက်ဆံရာတွင် သတိကြီးစွာထားရမည်။ အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် နှစ်နှစ်ကာကာမဟုတ်သည်ကို သိထားရမည်။ အခြေအနေအရ ဆက်ဆံနေခြင်းဖြစ်သဖြင့် အချိန်မရွေးလမ်းကြောင်း ပြောင်းသွားနိုင်သည်။ စစ်အေးလွန်ကာလအချိန်အများစုတွင် အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်အကြား ယိမ်းနွဲ့

ပြီး မီးစင်ကြည့်ကနေခဲ့သည်သာ ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယ နယ်စပ်တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယ ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် တိုက်ခိုက်မှု မဖြစ်မီက ပမာဏအတိုင်းပင်ရှိသည်။ အိန္ဒိယသည် တရုတ်က ထူထောင်ထားသည့် ရှန်ဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးတွင် ပါဝင်နေသည်။ အမေရိကန်ကဦးဆောင်သော အင်အား ရှင်နိုင်ငံများနှင့်လည်းကောင်း၊ တရုတ်နှင့်အမေရိကန် စစ်အေးတိုက်ပွဲသစ်တွင်လည်းကောင်း အိန္ဒိယသည် လွတ်လပ်စွာ အဆုတ်အတက်ပြုကာ ကစားနေသည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးကစားပွဲ မှ အပြီးတိုင်ဖယ်ကြဉ်ခံရမည်ကို အိန္ဒိယသည် အစိုးရိမ်ဆုံးဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် တရုတ်၏ ခြိမ်းခြောက်လာမှုကို တိတိကျကျ ပစ်မှတ်ထားစေလိုသည်မှာ အမေရိကန်၏သဘောထားဖြစ်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် တရုတ်နယ်စပ် အနီးတွင် အမေရိကန်နှင့်အိန္ဒိယတို့ ပူးတွဲစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုသည် အမေရိကန်ကို အားသာစေ သည်။ အမေရိကန်က နည်းပညာကို အကန့်အသတ်ဖြင့်ပေးခြင်းနှင့် ထောက်လှမ်းရေး သတင်းပေးခြင်းတို့ဖြင့် အိန္ဒိယဆိပ်ကမ်းများကို အသုံးပြုခွင့်ကိုအလဲအလှယ်သဘောဖြင့် အမေရိကန်က အလိုရှိသည်။ တိုက်လေယာဉ်အတွက် အဆင့်မြင့်အင်ဂျင်များ အိန္ဒိယနှင့် ပူးတွဲထုတ်လုပ်ရန် ဂျင်နရယ်အီလက်ထရစ်ကုမ္ပဏီက ယခုနှစ်စောစောပိုင်းက အဆိုပြုထား ခြင်းကို ခွင့်မပြုမီ ပြန်လည်စဉ်းစားရန်လိုအပ်သည်။ အိန္ဒိယစစ်အင်အားတောင့်တင်းလာ ခြင်းသည် ရေတိုကောင်းမွန်သော်လည်း ရေရှည်တွင် အမေရိကန်ကို အကျိုးရှိစေမည်မဟုတ် ပေ။

အိန္ဒိယသည် မိတ်ဖက်မဟုတ်သည်ကို အမေရိကန်က လေးနက်စွာ နားလည်ထား ရမည်။ အိန္ဒိယနှင့်ဆက်ဆံရေးသည် နေတိုးအဖွဲ့ဝင်များကဲ့သို့ မဟုတ်။ နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ နှင့် ဆက်ဆံရေးကဲ့သို့ မည်သည့်အခါမျှ ဖြစ်လာလိမ့်မည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယနှင့် သဘောတူညီချက်များသည် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးအတွက် အတိတ်ဖြစ်များအဖြစ်မမှတ်ယူသင့်ပေ။ ဩစတြေးလျ၊ ဗြိတိန်နှင့်အမေရိကန်တို့ ဖွဲ့စည်းထားသည့် (AUKUS) အဖွဲ့တွင် အိန္ဒိယပါဝင် လာရန် အလားအလာမရှိပေ။ (AUKUS) အဖွဲ့ဝင် ဩစတြေးလျအား အမေရိကန်က အဏုမြူ ရေငုပ်သင်္ဘောနည်းပညာ မျှဝေပေးသည်။ ထိုကဲ့သို့ မျှဝေမှုမျိုးသည် ခိုင်ခန့်သောတန်ဖိုးထားမှု နှင့် ဆန္ဒချင်းညီသော လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီအချင်းချင်းသာ ပြုလုပ်၍ဖြစ်နိုင်သည်။ အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီမူဝါဒအပေါ်လေးနက်မှုသည်မရော့သဖြင့် ထောက်လှမ်းရေးသတင်းများဖလှယ်ရန် လည်း မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဩစတြေးလျ၊ အမေရိကန်၊ ကနေဒါ၊ နယူးဇီလန်နှင့် ဗြိတိန်တို့ စုဖွဲ့ထား သော (Five Eyes) အတွင်း အချင်းချင်း ထောက်လှမ်းရေးသတင်းများ ဖလှယ်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယသည် ထိုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်လာနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း အိန္ဒိယပါဝင်မှုကို အမေရိကန်က အားပေးထောက်ပံ့ကူသင့်သည်။ အိန္ဒိယသည် မျိုးနွယ်စုံနေထိုင်လျက်ရှိသော ကြီးမားသော နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ ၎င်း၏အသံကို ကမ္ဘာ့စင်မြင့်တွင်အလေးထားကြသည်။ ၂၀၁၀ ပြည့် နှစ်တွင် သမ္မတ အိုဘားမားသည် အိန္ဒိယလွှတ်တော်တွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားရာ၌ အိန္ဒိယ၏ လုံခြုံရေး ကောင်စီ အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကို ထောက်ခံသည်ဟု ပြောခဲ့ဖူးသည်။ တန်ဖိုးထားမှုအပေါ် အခြေမတည်ဘဲ လက်တွေ့အကျိုးစီးပွားအရဆောက်တည်ထားသည့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးသို့ သမ္မတ ဘိုင်ဒန်အစိုးရက ဦးတည်လာသည်။ တရုတ်နှင့်ပတ်သက်၍

“ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည်
 ကြီးမားလွန်းပြီး
 များစွာရှုပ်ထွေးသည်။
 ထို့ကြောင့်
 ပြင်ပမှ နိုင်ငံရေး
 ဩဇာသက်ရောက်ရန်
 မဖြစ်နိုင်။
 ကိုလိုနီနိုင်ငံ
 ဖြစ်ခဲ့သဖြင့်
 ပြင်ပစွက်ဖက်မှုများကို
 ခုခံတွန်းလှန်ရာတွင်
 ကျင့်သားရနေသည်။ ”

စိုးရိမ်မှုနှင့် အခြားသောအကျိုးစီးပွားများကြောင့် အမေရိကန်နှင့်အိန္ဒိယနှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း အိန္ဒိယနှင့်အမေရိကန် တာဝန်ရှိသူများအား ရှင်းပြသင့်သည်။ အမေရိကန် သည် မိုဒီ၏ ဂျာနာတာပါတီကို ထောက်ခံနေခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းရမည်။ လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးအာရှတိုက်တွင်ပေါ်လာနိုးဖြင့် ထောက်ပံ့နေသည်ကိုရပ်ဆိုင်းရမည်။အိန္ဒိယ၏ပြည်တွင်းပေါ်လစီသည် အမေရိကန်နှင့်ဆက်ဆံရေးကို ရှုပ်ထွေးစေသည့် အပြင် အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည်ကို အိန္ဒိယမဲဆန္ဒရှင်များအား သိစေရမည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ကြီးမားလွန်းပြီး များစွာရှုပ်ထွေးသည်။ ထို့ကြောင့် ပြင်ပမှ နိုင်ငံရေးဩဇာသက်ရောက်ရန် မဖြစ်နိုင်။ ကိုလိုနီနိုင်ငံဖြစ်ခဲ့သဖြင့် ပြင်ပစွက်ဖက်မှုများကို ခုခံတွန်းလှန်ရာတွင် ကျင့်သားရနေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီထွန်းကားရေးကို အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများကိုသာ လွှဲအပ်ထားသင့်သည်။

အမေရိကန်သည် အိန္ဒိယနှင့် ဆက်ဆံရသည်မှာ မလွယ်လှ။ ယင်းသို့သော ဆက်ဆံရေးမှာ အမေရိကန်အဖို့ အသစ်အဆန်းတော့ မဟုတ်ပေ။ အမေရိကန်သည် လုံခြုံရေးအတွက် မချစ်သော်လည်း အောင့်ကာနမ်းနေရသည့် နိုင်ငံများရှိသည်။ တရုတ်နှင့်ရုရှားတို့ သဘောကွဲမှုကို အခွင့်ကောင်းယူလျက် ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် သမ္မတနစ်ဆင် သည် ကွန်မြူနစ်တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေး ထူထောင်လိုက်ခြင်းဖြင့် မဟာဗျူဟာအရ ရုရှားအပေါ်တွင် အမေရိကန်တို့ အသာစီးရခဲ့သည်။

သို့သော် တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရေးလမ်းပွင့်သွားခြင်းသည် ရေရှည်တွင် အမေးထုတ်စရာဖြစ်လာသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အမေရိကန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အလုံးအရင်းဖြင့် ဝင်ရောက်သွားသည်။ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးအပါအဝင် နယ်ပယ်စုံတွင် အမေရိကန်တို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် တရုတ်သည် ကမ္ဘာ့ဒုတိယအကြီးဆုံး စီးပွားရေးအင်အားရှင် ဖြစ်လာသည်။ အမေရိကန်ကို ပခုံးချင်းယှဉ်လာသည်။ စိန်ခေါ်လာသည်။

အိန္ဒိယကမူ တရုတ်ကဲ့သို့မဟုတ်။ တရုတ်က စိန်ခေါ်လာသလို အမေရိကန်ကို စိန်ခေါ်မည် မဟုတ်ပေ။ အစိုးရက မည်သို့ပိုင်ချုပ်ကိုင်ရန်ကြိုးစားသည်ဖြစ်စေ အိန္ဒိယတွင် လွတ်လပ်သော (တရားမမျှတသည့်တိုင်) ရွေးကောက်ပွဲရှိသည်။ အတိုက်အခံရှိသည်။ အိန္ဒိယ၏ မျိုးနွယ်စုံဖြင့် ထွေပြားသောလူ့အဖွဲ့အစည်းသည် လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီဖြစ်လာနိုင်မည် ဟုလည်းကောင်း၊ အမေရိကန်ကစွဲကိုင်ထားသော စံတန်ဖိုးများ ညီညွတ်လာမည်ဟုလည်းကောင်း အမေရိကန်က မျှော်လင့်နိုင်သည်။

လက်ရှိအနေအထားတွင် အိန္ဒိယတွင် အတိုက်အခံကိုသည်းမခံသော မျိုးနွယ်စုကြီးဝါဒ (Ethnonationalist) က ဦးဆောင်နေသည်။ လစ်ဘရယ်မဟုတ်သော ဒီမိုကရေစီမူများနှင့် မကိုက်ညီသောပါတီလက်အောက်တွင် အိန္ဒိယကျရောက်နေသည်။ ထိုအခြေအနေ မပြောင်းလဲပါက အမေရိကန်သည် ဂျပန်တောင်ကိုးရီးယား၊ နေတိုးမဟာမိတ်များနှင့် ဆက်ဆံသော ပုံစံမျိုး အိန္ဒိယနှင့်ဆက်ဆံနိုင်ပေ။ ဂျော်ဒန်၊ ဗီယက်နမ်နှင့် အခြားလစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သောနိုင်ငံများကဲ့သို့ အိန္ဒိယကို ဆက်ဆံရမည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ဘုံအကျိုးစီးပွား အရသာဆက်ဆံခြင်းဖြစ်ပြီး ဘုံတန်ဖိုးထားမှုကို မျှော်လင့်၍မဟုတ်ပေ။

အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် အမေရိကန်သို့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၀ ရက် မှ ၂၄ ရက်နေ့အထိ ချစ်ကြည်ရေးခရီး သွားရောက်သည်။ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်း (Semiconductor) နှင့် အရေးပါသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများဆိုင်ရာ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြခြင်းဖြင့် ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် (Supply Chain) ကို အမျိုးအမည် စုံလင်စေခြင်း၊ ကြံ့ခိုင်စေခြင်းနှင့် အားကိုးအားထားပြုလောက်ခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်ကြောင်း မိုဒီက ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်သို့ မိန့်ခွန်းပြောကြားရာတွင် ထည့်သွင်းပြောဆိုခဲ့သည်။ ထောင်စုနှစ်အစောပိုင်းက နှစ်နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကဏ္ဍတွင် ခပ်စိမ်းစိမ်းဖြစ်နေခဲ့ပေမယ့် ယခုအခါ အမေရိကန်ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အရေးအကြီးဆုံးမိတ်ဖက် ဖြစ်လာပါပြီ ဟုလည်း ထည့်သွင်းပြောကြားသွားခဲ့သည်။

သဘောတူညီချက်များ လက်မှတ်ရေးထိုးသည့်အနက် ဂျင်နရယ်အီလက်ထရစ် ကုမ္ပဏီက အိန္ဒိယတွင် F-414 ဂျက်အင်ဂျင်များ အိန္ဒိယတွင်တည်ဆောက်ရေး၊ အမေရိကန် ရေတပ်သင်္ဘောများ အိန္ဒိယသင်္ဘောကျင်းများတွင် လွန်းတင်ပြင်ဆင်ရေးတို့ ပါဝင်သည်။

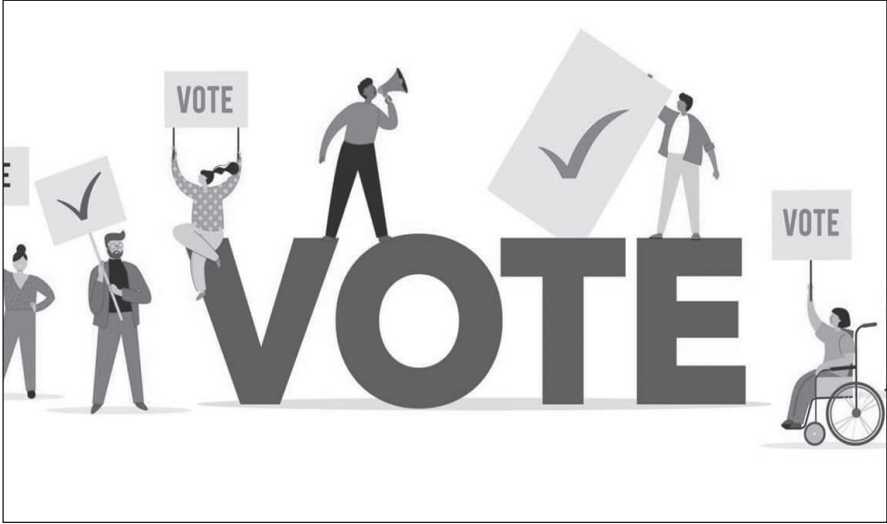
“အမေရိကန်က ဒီပွဲမှာ မဟာဗျူဟာနဲ့စီးပွားရေးအတွက် လောင်းကြေးများများထပ်လိုက်တာပဲ။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ကြိုးဆွဲရာ အိန္ဒိယက လိုက်ပါမယ့်သဘောတော့ မဟုတ်ဘူး။ မဟာမိတ်သဘောလည်းမဟုတ်ဘူး။ မဟာဗျူဟာအကျိုးစီးပွားအတွက် တန်းတူရည်တူ မိတ်ဖက်အဖြစ် ပူးပေါင်းကြတာ” ဟု အမေရိကန်-အိန္ဒိယ ဆက်ဆံရေးလေ့လာမှုဌာန အကြီးတန်းအရာရှိ ရေမွန်ဗစ်ကာရီက ဆိုသည်။

အေးထွန်းမင်း

Ref: - Washington and New Delhi Share Interests, Not Values , Foreign Affairs
- New chapter unlocks more tech and defense deals , CNBC News

ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၏ ရွေးကောက်ပွဲများ
အသုံးပြုမှု (SMART)

“ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော
ရွေးကောက်ပွဲများသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွက်
အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သော်လည်း အာဏာရပါတီက
ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အသာစီးရအောင်
ကြိုးပမ်းသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။ ”

နိဒါန်း

ရွေးကောက်ပွဲသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုအတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲမှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်သူကရွေးချယ်ပေးပါသည်။ ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များက ဝန်ကြီးချုပ်ကိုရွေးချယ်ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တို့တွင် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများတွင် ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပခဲ့ပြီး ကျင်းပနေဆဲ နှင့် ကျင်းပရန်လည်း ပြင်ဆင်လျက်ရှိပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၏ ရွေးကောက်ပွဲများကို စုစည်းတင်ပြပါမည်။

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်မှာ ဆမ်းဒက်ဟွန်ဆန် (Samdech Hun Sen) ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ငါးနှစ် တစ်ကြိမ် ကျင်းပပါသည်။ နောက်ဆုံးရွေးကောက်ပွဲကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကျင်းပခဲ့ရာ ဟွန်ဆန်၏ပါတီက အနိုင်ရရှိခဲ့ပါသည်။ လွှတ်တော်တွင် အမတ်နေရာ ၁၂၅ နေရာရှိရာ ဟွန်ဆန်၏ CPP ခေါ် ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူ့ပါတီက အမတ်နေရာ ၁၂၅ နေရာ အားလုံးကို အနိုင်ရရှိခဲ့ပါသည်။ အတိုက်အခံပါတီများဖြစ်သော FUNCINPEC နှင့် KNUP တို့ကို မဲပေးသူများရှိသော်လည်း မဲဆန္ဒနယ်တစ်နေရာမှ အနိုင်မရသဖြင့် လွှတ်တော်ထဲတွင် အမတ်နေရာ မရရှိပါ။ ဟွန်ဆန်၏ ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူ့ပါတီသည် ဒီမိုကရေစီရွေးကောက်ပွဲများစတင်သည့် ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်ထိ ခြောက်ကြိမ်တိုင်တိုင် ဆက်တိုက်အနိုင်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ဟွန်ဆန်သည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံကို ၂၅ နှစ် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆက်တိုက်တာဝန်ယူခဲ့ပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် သက်တမ်းအရှည်ဆုံး နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အောင်မြင်စွာကျင်းပခဲ့ပါသည်။ မဲဆန္ဒနယ် ၁၂၅ နေရာ ရှိရာ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ် ဟွန်ဆန်ခေါင်းဆောင်သော CPP ခေါ် ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူ့ပါတီက မဲဆန္ဒနယ် ၁၂၀ အနိုင် ရရှိခဲ့ပါသည်။ နိုရိုဒေါမ် Norodom Chakravuth ခေါင်းဆောင်သည့် အတိုက်အခံပါတီ The National United Front for an Independent, Neutral, Peaceful and Cooperative Cambodia(FUNCINPEC) ပါတီက မဲဆန္ဒနယ် ငါးနေရာသာ အနိုင်ရရှိပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲ အပြီး သုံးရက်အကြာ ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက် နေ့တွင် ဟွန်ဆန်က ဝန်ကြီးချုပ်နေရာမှ နုတ်ထွက် မည်ဖြစ်ပြီး သားဖြစ်သူ ဟွန်မန်နက်(Hun Manet) ကို ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူး ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ဟွန်မန်နက်(Hun Manet) သည် အသက် ၄၆ နှစ်ရှိပြီး ကမ္ဘောဒီးယား တပ်မတော်၏ ဒုတိယစစ်ဦးစီးချုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဟွန်ဆန်သည် အသက် ၇၁ နှစ် ရှိပါပြီ။ ဟွန်ဆန်သည် CPP ခေါ် ကမ္ဘောဒီးယားပြည်သူ့ပါတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေ ပါမည်။ ရွေးကောက်ပွဲအောင်မြင်စွာပြီးသွားသော်လည်း အနောက်နိုင်ငံမီဒီယာအများစုက လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတမှုမရှိဟု ပြောဆိုကြပါသည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်မှာ အမျိုးသမီးဖြစ်ပြီး အမည်မှာ ရှိတ်ဟာ ဆီနာ (Sheikh Hasina) ဖြစ်ပါသည်။ ရှိတ်ဟာဆီနာသည် အဝါမီအဖွဲ့ချုပ် (Awami League) ၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ရွေးကောက်ပွဲတွင်အနိုင်ရရှိပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံ၏ လွှတ်တော်သက်တမ်းမှာ ငါးနှစ်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင်ကျင်းပသော ရွေးကောက်ပွဲတွင် အဓိကပြိုင်ဘက်ဖြစ်သော ခါလီဒဇီယာ (Khaleda Zia's) ၏ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အမျိုးသားပါတီက ရွေးကောက်ပွဲကိုသပိတ်မှောက်သဖြင့် ရှိတ်ဟာဆီနာပါတီက အလွယ်တကူ အနိုင်ရရှိပြီး ရှိတ်ဟာဆီနာက ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ရခဲ့ ပါသည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်လွှတ်တော်တွင် အမတ်နေရာ ၃၅၀ ရှိပြီး အမတ်နေရာ ၃၀၀ ကို မဲများ သူ အနိုင်ယူစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ပါသည်။ နေရာ ၅၀ ကို အမျိုးသမီးများအတွက် သီးသန့်ထားရှိပြီး အနိုင်ရပါတီ သို့မဟုတ် ညွန့်ပေါင်းအမတ်များက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ကျင်းပရန်လျာထားပါသည်။ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ် ရှိတ်ဟာဆီနာခေါင်းဆောင်သော အဝါမီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ၏ အဓိကပြိုင်ဘက် မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံအမျိုးသားပါတီ (BNP) ဖြစ်ပြီး ပါတီခေါင်းဆောင်မှာ ခါလီဒဇီယာ (Khaleda Zia) ဖြစ်ပါသည်။ ခါလီဒဇီယာသည် အမျိုးသမီးဖြစ်ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ ၉ ကြိမ်မြောက်နှင့် ၁၁ ကြိမ်မြောက် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အဂတိလိုက်စားမှု ဖြင့် ခါလီဒဇီယာကို ထောင်ဒဏ် ၁၇ နှစ် ချမှတ်ထားပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အမျိုးသားပါတီ (BNP) ခေါင်းဆောင်များက ယခုလက်ရှိ ပါတီက ဦးဆောင်ကျင်းပမည့် ၂၀၂၄ခု ရွေးကောက်ပွဲ သည် တရားမျှတမှုမရှိနိုင်ဟု ပြောဆိုထားပါသည်။ အိမ်စောင့်အစိုးရဖွဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပ ပေးရန် အတိုက်အခံပါတီက တောင်းဆိုနေပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သော နာရန်ဒရာ မိုဒီ (Narendra Modi)သည် BJP ပါတီ၏ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပါသည်။ မိုဒီသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှစပြီး ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင်လည်း ထပ်မံအနိုင်ရရှိခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လွှတ်တော်သက်တမ်းမှာ ၁၅ နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ထမ်းဆောင်ရန် သက်တမ်းကန့်သတ်ချက်မရှိပါ။ လွှတ်တော်တွင် အမတ်နေရာ ၅၄၄ နေရာရှိပြီး ၅၄၄ နေရာ ကိုသာ မဲများသူအနိုင်ယူစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြောက်ပါသည်။ ကျန်အမတ် နှစ်နေရာကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏သမ္မတက အင်ဂလိုအိန္ဒိယလူမျိုးများထဲမှ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါတီပေါင်းများစွာ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သော်လည်း အဓိကပြိုင်ဘက် ပါတီကြီးနှစ်ခုမှာ BJP ပါတီနှင့် INC ခေါ် အိန္ဒိယကွန်ဂရက်ပါတီဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယ ကွန်ဂရက်ပါတီကို ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ဗြိတိသျှအင်ပါယာကို အန်တုရန်အတွက် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုများကိုဦးဆောင်ခဲ့သည့် ပါတီကြီးဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယကွန်ဂရက်ပါတီ ကို မဟတ္တမဂန္ဒီဦးဆောင်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိရန်အတွက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ ပါသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီး အမျိုးသားကွန်ဂရက်ပါတီ၏ ခေါင်းဆောင် ပန်ဒိတ်ဂျာဝဟာလာ နေရူး (Pandit Jawaharlal Nehru) သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာပါသည်။ နေရူးသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် မှ ၁၉၆၄ ခုနှစ်ထိ အိန္ဒိယ နိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ နေရူး၏သမီး အင်ဒီရာဂန္ဒီ (Indira Gandhi)သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ တတိယမြောက်ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ၁၉၆၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၇ ခုနှစ်ထိ တာဝန်ယူခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ထပ်မံအရွေးခံရပြီး ၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် လုပ်ကြံခံရပါသည်။ အင်ဒီရာဂန္ဒီ၏သား ရာဂျစ်ဂန္ဒီ (Rajiv Gandhi) သည် မိခင်ဖြစ်သူလုပ်ကြံခံရပြီးနောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ခြောက်ယောက်မြောက်ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာ ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာချိန်တွင် ရာဂျစ်၏အသက်မှာ ၄၀ သာ ရှိပါသေးသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်ပြီး လေးနှစ်အကြာ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် လုပ်ကြံခံရပါသည်။ ရာဂျစ်ဂန္ဒီ၏သား ရာဟူးရာဂျစ် ဂန္ဒီ (Rahul Rajiv Gandhi)သည် အိန္ဒိယလွှတ်တော်၏ အမတ်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ ကွန်ဂရက်ပါတီ၏ ပါတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်အထိ တာဝန် ယူခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အိန္ဒိယအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် အိန္ဒိယကွန်ဂရက်ပါတီက အမတ်နေရာ ၄၄ နေရာသာရရှိပြီး ရွေးကောက်ပွဲရှုံးသဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌရာထူးမှ နုတ်ထွက်ခဲ့ရပါသည်။ အိန္ဒိယရွေးကောက်ပွဲသမိုင်းတွင် ကွန်ဂရက်ပါတီအနေဖြင့် အမတ်နေရာအနည်းဆုံးရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် အိန္ဒိယအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စဉ်ကာလတွင် ယခုလက်ရှိ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏အမည်ကို ပုတ်ခတ်ပြောဆိုသည်ဟူသောစွပ်စွဲချက်ဖြင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လ ၂၃ ရက်တွင် ရာဟူးရာဂျစ်ဂန္ဒီကို တရားစွဲဆိုပြီး ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေး အစဉ်အလာကြီးမားသောမိသားစုမှ ဆင်းသက်လာသည့် ရာဟူးရာဂျစ်ဂန္ဒီသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် အိန္ဒိယအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်မရှိတော့ပါ။

ထိုင်းနိုင်ငံ

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်မှာ ပရာရွတ် (Prayut Chan-o-cha) ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုကို ဦးဆောင်ခဲ့သည့် ထိုင်းတပ်မတော်၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်ထိ National Council for Peace and Order (NCPO) ၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံကိုအုပ်ချုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အခြေခံ၍ ကျင်းပ သော ၂၀၁၉ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပရာရွတ်၏ ပါတီအနိုင်ရရှိပြီး ပရာရွတ်ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အောက်လွှတ်တော်တွင် အမတ် နေရာ ၅၀၀ နေရာရှိပါသည်။ အမတ်နေရာ ၅၀၀ မှ ၄၀၀ ကို မဲအများဆုံးရသူ အနိုင်ယူစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ပြီး နေရာ ၁၀၀ကို PR စနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ပါသည်။ အထက်လွှတ်တော်တွင် အမတ်နေရာ ၂၅၀ ရှိပြီး ထိုအမတ်နေရာများကို တပ်မတော်မှ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ကိုရွေးချယ်ရာတွင် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်း၍ ရွေးချယ်ပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်း အမတ်နေရာ ၇၅၀ မှ ၃၇၆ နေရာရရှိမှု ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလ ၁၄ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပခဲ့ပါ သည်။ အသက် ၄၂ နှစ်အရွယ် ပီတ (Pita Limjaroenrat) ဦးဆောင်သော Move Forward ပါတီက အမတ် ၅၀၀ နေရာမှာ ၁၅၁ နေရာ ဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲအများဆုံးရရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းများဖြစ်သော သက်ဆင် (Thaksin)နှင့် ယဉ်လတ် (Yingluck) ၏တူမ ပါတော့တန် (Paetongtarn Shinawatra) ဦးဆောင်သော ဖွေထိုင်းပါတီ (Pheu Thai Party) က အမတ်နေရာ ၁၄၁ နေရာ ရရှိပါသည်။ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဖြစ်သူ အနုတင် (Anutin Charnvirakul) ဦးဆောင်သော ဘွန်ချက်ထိုင်း ပါတီ (Bhumjaithai Party) က အမတ်နေရာ ၇၁ နေရာဖြင့် တတိယနေရာမှ ရပ်တည်နေပါ သည်။ ဇူလိုင် ၁၃ ရက်နေ့က ဝန်ကြီးချုပ်နေရာအတွက် ပီတ ကို လွှတ်တော်တွင် မဲပေး ရွေးချယ်ရာ အစည်းအဝေး တက်ရောက်လာသည့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်၏ အမတ် ၇၀၅ ဦးထဲမှ ထောက်ခံမဲပေးသူ ၃၂၄ ဦး၊ ကန့်ကွက်သူ ၁၈၂ ဦး နှင့် မဲမပေးပဲနေသူ ၁၉၉ ဦးတို့ရှိခဲ့ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ရန်လိုအပ်သည့် ၃၇၆ မဲ မရရှိသဖြင့် ပီတသည် ဝန်ကြီးချုပ်နေရာနှင့် လွဲခဲ့ ရပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ကို လွှတ်တော်တွင် နှစ်ကြိမ်တိုင်ရွေးချယ်ခဲ့သော်လည်း အထက် လွှတ်တော်မှ မဲမရရှိသဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ်ကို ရွေးချယ်နိုင်ခြင်းမရှိသေးပါ။ ယခုစာရေးနေသည့် အချိန်ထိ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဝန်ကြီးချုပ်မည်သူဖြစ်လာမည်ကို မသိရသေးပါ။ ရွေးကောက်ပွဲ ပြီးနစ်လကျော်ကြာသည်အထိ ဝန်ကြီးချုပ်ရွေးချယ်နိုင်ခြင်း မရှိသည်ကတော့ ထူးခြားပါသည်။ သေချာသည်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်ရွေးချယ်ရာတွင် ထိုင်းတပ်မတော်သည် အရေးပါ သည့်အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်

ဒေသတွင်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ရွေးကောက်ပွဲများကို လေ့လာစုစည်း တင်ပြခဲ့ပါ သည်။ လွတ်လပ်၍တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွက် အရေးကြီးသည့်အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သော်လည်း အာဏာရပါတီက ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အသာစီးရအောင်ကြိုးပမ်းသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် ကမ္ဘော

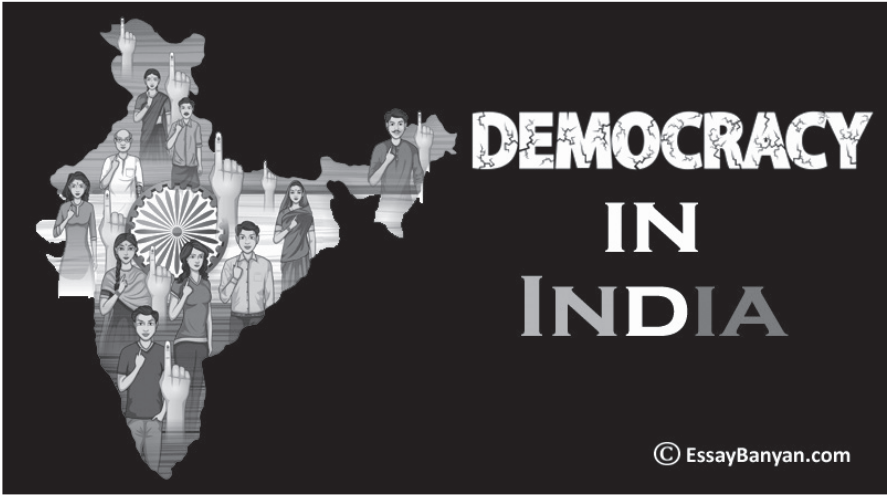
ဒီးယားနိုင်ငံတို့ကိုကြည့်လျှင်ပါတီတစ်ခု၊ ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦးက သက်တမ်းရှည်ရှည်ဦးဆောင်မှု ရရှိလျှင် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိလာသည်ကို သတိထားမိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုခိုင်မာလာပြီး သာမန်အခြေအနေသို့ရောက်ရှိလာသည် နှင့် ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပမည်ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ် (၅) ရပ်တွင်ပါရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင်းပ မည့်ရွေးကောက်ပွဲအတွက် လေ့လာစရာမှတ်သားစရာ တစ်ခုခုရှိမည်ဆိုလျှင် ရေးသားရကျိုး နှစ်ပါပြီ။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်တည်မှုအကျဉ်း

a' gya mat mi fi d

“ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့်အတူ
ဖွံ့ဖြိုးမှုအားကောင်းလာသော
အိန္ဒိယသည် အိမ်နီးချင်းများနှင့်
အာရှနိုင်ငံများကိုသာမက
ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအားလုံးအတွက်ပါ
စံနမူနာကောင်း ဖြစ်စေပါသည်။ ”

အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အကြောင်းမှာ ယနေ့အိန္ဒိယသည် လူဦးရေအားဖြင့် ၁၄၂၉ ဘီလီယံဟု ဆိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤနိုင်ငံကြီးကို နှိုင်းယှဉ်စရာနိုင်ငံမှာ ရှားပါးလှပါသည်။ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၏ ဘိုးအေဟုဆိုရမည့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၏လူဦးရေမှာ သန်း ၆၇ ဒသမ ၃၃ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ရှိပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုပင်လျှင် သန်း ၃၄၀ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်သာရှိနေခဲ့၍ ဖြစ်သည်။

သို့သော် အများစုမသိရှိခဲ့သည့်အချက်မှာ အထူးသဖြင့် အနောက်တိုင်းဒီမိုကရေစီ သမားများ မသိရှိသေးသည့်အချက်မှာ အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှု အစောဆုံး အစပျိုးရာ နေရာတစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင် ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ရှင်သန်ပေါက်ဖွားခဲ့ရာ နေရာဖြစ် သည်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်သည်။

ဘီစီ ၂၆၀၀ ခန့်ကပင်လျှင် အိန္ဒိယပြည်၏ အနောက်ပိုင်း၊ ပါကစ္စတန်၏ အရှေ့ပိုင်း တစ်နေရာ၌ မိုဟင်ဂျိုဒါရိုနှင့် ဟာရပပဟုအမည်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှုကြီးသည် မြို့ပြပုံစံပီပြင်စွာ ဖြင့် တည်ရှိခဲ့ပေသည်။

ဗုဒ္ဓ၏စာပေကျမ်းဂန်များတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်မှာ ဗုဒ္ဓခေတ်ဝေသာလီပြည်မှ လစ္ဆဝီမင်းမျိုးတို့သည် လူထုလွှတ်တော်ဟုခေါ်တွင်ရမည့် People's Assembly ခေါ် ဂဏ ခေါ် လွှတ်တော်ကြီးများဖြင့် အများသဘောတူဆုံးဖြတ်ရသည့် ဓလေ့ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီဆိုသည့် ကျယ်ဝန်းလှသော ဝေါဟာရ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် အားလုံးနှင့် မပြည့် စုံသည့်တိုင် Aristocrats ခေါ်မျိုးမတ်မျိုးနွယ်အားလုံး၏ ဒီမိုကရေစီ နည်းကျဆုံးဖြတ်သည့် အလေ့အထမှာရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ပဋိဘာသာအားဖြင့် “ဂဏ” ဆိုသည်မှာ လွှတ်တော်ဖြစ်ပြီး၊ သမဂ္ဂဆိုသည်မှာလည်း အစည်းအရုံး/ အဖွဲ့/ ပါတီဟူသည့် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပေသည်။

ယနေ့ပါကစ္စတန်၏ နယ်မြေတွင်ရှိနေသည့် တက္ကသိုလ်သင်တန်းတို့၏ နားဝယ် အလွန်တရာယဉ်ပါးလျက်ရှိပါသည်။ ထိုတက္ကသိုလ်ပြည်တွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ လုံးဝ မရှိခဲ့၊ လူလူချင်းခွဲခြားမှုကိုလက်မခံဘဲ လွတ်တော်၊ အတိုင်ပင်ခံကောင်စီတို့နှင့် အုပ်ချုပ်မှု သာရှိခဲ့ပါသည်။ တက္ကသိုလ်ပြည်၏ ဘုရင်မင်းမြတ်ဆိုသည်ကိုလည်း တစ်ခါမျှရှာမတွေ့ခဲ့ပါပေ။

အိန္ဒိယ၏ဖြစ်တည်မှု သမိုင်းအကျဉ်းနှင့် ဗြိတိသျှတို့၏ ဒီမိုကရေစီစနစ်သွတ်သွင်းခံရခြင်း

အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ဂရိ / မက်ဆီဒိုးနီးယားစစ်ဘုရင် မဟာအယ်လက်ဇန်းဒါးမှ ၁၅၀-၂၅၀ တွင် အစွန်အဖျားအထိ ကျူးကျော်လာခဲ့ပြီးနောက် အိန္ဒိယသည် ကျူးကျော်သူအများ အပြားကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ နောက်ဆုံးကျူးကျော်သူများမှာ မဂိုအင်ပါယာနှင့် ဗြိတိသျှတို့ ဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှတို့မှာ နယ်ချဲ့ကျူးကျော်သူများဟုဆိုရမည် ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့မှာ နယ်ချဲ့သမားအားလုံးထဲတွင် လူအဆန်ဆုံးသောနယ်ချဲ့ဟု ဆိုရပေမည်။ ၎င်းတို့၏ အင်္ဂလိပ်/ ဆက်ဆွန်အယူဝါဒများကို ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ Humanism ခေါ်လူသားဝါဒနှင့် ပေါင်းစပ် ခဲ့ရာ ကိုလိုနီနယ်သားများကို ပညာရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးတို့တွင် မြှင့်တင်လာစေပြီး နောက်ဆုံးတွင်၎င်းတို့၏ ကွပ်ကဲမှုကို လက်လွှတ်ရန်ဖြစ်သည်။

သို့ပါ၍ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ၎င်းတို့အုပ်ချုပ်ရေး၏ အဓိကအသက်သွေးကြောဖြစ်သော လွတ်တော်နှစ်ရပ်ပုံစံကို အိန္ဒိယသို့အမွေပေးခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှဘုရင်ခံချုပ်သည် ယခု ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်များမှ ဘုရင်ခံများသည် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်များ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဗြိတိသျှဘုရင်ခံနေရာကို အိန္ဒိယ၏သမ္မတအဖြစ်လည်းကောင်း အစားထိုး ပါဝင်လာခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့၏အုပ်ချုပ်မှုပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီးအဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု(Evolution) ဖြစ်စဉ်သည် အိန္ဒိယ၊ ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျ၊ တောင်အာဖရိက၊ နယူးဇီလန် အပါအဝင်၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ ၎င်းပိုင်နက်များပေါ်သို့ လွှမ်းခြုံကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၏ ကွန်ဂရက်ပါတီ သည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်ကပင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ပါတီဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီ အခွန်ရှည်ခြင်းသည် ပါတီများ၏စုဖွဲ့မှု မှန်ကန်အားကောင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုနိုင် သည်။

အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီဖြစ်ထွန်းမှုဖြစ်စဉ်ကိုကြည့်သော် အောက်ပါအဆင့်များကို တွေ့ရမည်-

- ဗုဒ္ဓခေတ်အပါအဝင် ရှေးဟောင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာပင်အခြေတည်ခဲ့သော ဒီမိုကရေစီ ဝါဒနှင့် ကျင့်စဉ်များ၊
- ဗြိတိသျှအရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (၁၆၀၀ - ၁၈၇၄)၊
- အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာနှစ်ခုကို ပိုင်းခြားထားခြင်း၊
- ကွန်ဂရက်ပါတီပေါ်ပေါက်စေခြင်း (၁၈၈၅) ခုနှစ်၊
- အိန္ဒိယ၏ ပညာတတ်လူတန်းစားများနေရာယူလာခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ရေး လှုပ်ရှား မှုများ စသည်တို့ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အိန္ဒိယဒီမိုကရေစီ၏ထူးခြားသောအချက်များ

အိန္ဒိယသည် ဖက်ဒရယ်ခေါ် ပြည်ထောင်စုဟု မကြေးကြော်သော်လည်း၊ အမှန်မှာ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယတွင် အဓိကလူမျိုးစုကြီးအားဖြင့် ၇၀၅ မျိုး ကွဲပြားမှု အရ အသေးစိတ်သော် ထိုထက်ပိုသည်ဟုပင် ပြောဆိုနိုင်သည်။

အင်္ဂလန်တွင် အင်္ဂလိပ်၊ ဝေးလ်နှင့် စကော့ လူမျိုးများအပြင် အိုင်းရစ်(ရှ်)လူမျိုးများ ပါဝင်သော မြောက်အိုင်ယာလန်နယ်ကိုထည့်ပေါင်းသော် လူမျိုးစုလေးစုဟုပြောနိုင်သည်။ သို့သော် ယဉ်ကျေးမှုအရ ပေါင်းစည်းမိခြင်းမှာ ကြာမြင့်ပြီဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည်လည်း အိန္ဒိယကဲ့သို့ လူမျိုးစုံသည်ဟု ပြောဆိုနိုင် ပါသည်။ သို့သော်အမေရိကန်သားအားလုံးတွင် အမေရိကန်စိတ်ဓာတ်ခေါ် American Spirit က ဂုဏ်ယူဝင့်ကြားစွာ နေရာယူထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယမှာမူ ထူးခြားလှပေသည်။ အိန္ဒိယလူဦးရေအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသော် လူမျိုးအလိုက်ကွဲပြားမှုကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရမည်-

ဟင်ဒီစကားပြော	၄၁ ရာခိုင်နှုန်း
ဘင်ဂါလီ	၈ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း
တေလဂူ	၇ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း
ဖာရာဆီ	၇ ဒသမ ၀ ရာခိုင်နှုန်း
တမေးလ်	၅ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း
ဂူရဒူ	၅ ဒသမ ၀ ရာခိုင်နှုန်း
ဂူဂျရတ်	၄ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း
ကန်နန်ဒါတ်	၃ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း
မလာယာလမ်	၃ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း
ဟိုရီယာ	၃ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း
ကိုးကွယ်ရာဘာသာကို လေ့လာသော် အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရှိရပေမည်-	
ဟိန္ဒူဘာသာဝင်	၇၉ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်း
အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်	၁၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း
ခရစ်ယာန်	၂ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း
ဆစ်(ခ်)	၁ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း
ဗုဒ္ဓဘာသာ	၀ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း
ဂျိန်းဝါဒ	၀ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း

အထက်ပါအတိုင်း လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေး အမျိုးမျိုးကွဲပြားနေခြင်းကပင်လျှင် အုပ်စု တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုပြုသည်ဟု စာရေးသူမှ ထင်မြင်ယူဆ ပါသည်။

ဤအချက်ကိုကြည့်ပါက နိုင်ငံတစ်ခုတွင် လူမျိုးစုအရေအတွက်သည် များပြားစုံ လင်စွာဖြင့် ပထဝီဝင်အတားအဆီးများမရှိဘဲ ရောထွေးနေထိုင်ခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီကို ဖျက်ဆီးလိုသူ၊ အာဏာရှင်စနစ် တည်ထောင်လိုသူများအတွက် အဟန့်အတားတစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥပမာအားဖြင့်ဆိုရသော် အိန္ဒိယတွင် ပန်ဂျပ်နယ်ဖွား ဆစ်(ခ)လူမျိုးတို့သည် အိန္ဒိယ လူဦးရေ၏ ၀ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသော်လည်း နိုင်ငံ၏အရေးပါသော အစိုးရဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ထမ်းကြီးများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပညာရှင်များအဖြစ်လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များအဖြစ်လည်းကောင်း အောင်မြင်နေလျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ လူဦးရေစုစုပေါင်းမှာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့်နည်းပါးလွန်းရကား အခြားသောလူမျိုးများကို လွှမ်းမိုး၍ အာဏာတစ်ရပ်ကို ထူထောင်နိုင်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ မိမိလူမျိုးအနေဖြင့်လည်း အခြားလူမျိုးများကို ဖိနှိပ်၍မရနိုင်ပေ။

ထို့ပြင် အိန္ဒိယ၏ အမြစ်တွယ်လျက်ရှိသော ဇာတ်စနစ်ကလည်း မမျှော်လင့်ဘဲနှင့် ဒီမိုကရေစီကို အထောက်အကူပြုလျက်ရှိသည်ဟု စာရေးသူယူဆသည်။ ဇာတ်စနစ်တွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သောဗြဟ္မဏများနှင့် ဒုတိယဖြစ်သော အုပ်ချုပ်ရေးသမားများဖြစ်သည့် ခတ္တိယ နွယ်ဖွားများရှိကြသည်။ ကုန်သွယ်၊ လယ်လုပ်နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သည့် ဝဿမျိုးနှင့် အောက်အလွှာတွင် သုဒ္ဓခေါ် ကျွန်များ၊ စည်ပင်သာယာအောက်ခြေသိမ်းလုပ်သူများ စသည် တို့ရှိပေသည်။ ထိုအလွှာ၏အောက်တွင် ပဉ္စမမြောက်အဖြစ် Untouchable ခေါ် အပယ်ခံ ဖြစ်သည့် Dalitts ခေါ် လူများရှိကြသည်။ အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုကြသူများမှာ ဗြဟ္မဏမျိုးများ ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့မှာ တစ်နည်းအားဖြင့် သာသနာ့ဝန်ထမ်းများသာဖြစ်ကြသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး သမားများမဟုတ်ကြ။ ထိုအချက်ကလည်း အာဏာစုစည်းချုပ်ကိုင်ရေးတွင် အဟန့်အတား သဖွယ် ဖြစ်နေခဲ့သည်။

အိန္ဒိယဒီမိုကရေစီတွင် ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ “ဘာသာရေးမဖက်၊ လောကီရေး သက်သက်” ဟု ဆိုရမည့် Secularism ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့၏နိုင်ငံတော်သီချင်းတွင် “God Save The King” ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဘုရားသခင်စောင့်ရှောက်ပါစေဟူသော စာသားများ ပါကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်လည်း In God We Trust ဟူသော စကားလုံးကို နိုင်ငံ၏ဆောင်ပုဒ်အဖြစ် အသုံးပြုသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံကမူ Secularism ခေါ် လောကီရေးသက်သက်မူဝါဒကို ပိုမို၍ တိတိကျကျ လိုက်နာသည်။ အိန္ဒိယ၏ သမ္မတတစ်ဦးသည် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ဒုံးပျံပါရဂူ မစ္စတာ အဗ္ဗူကလမ် ဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကိုလည်း တစ်ကမ္ဘာလုံးကပင် သိရှိပြီးဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ သက်တမ်းအရှည်ဆုံးဖြစ်သည့် ကွန်ဂရက်ပါတီသည် ဘာသာရေးကိုအခြေမခံ၊ လက်ရှိ အာဏာရနေသည့် ဘာရတ်တီယာ ဂျနတာပါတီခေါ် (BJP) ကမူ ဟိန္ဒူ ဘာသာကို အခြေခံ သည်။

သို့သော် အိန္ဒိယ၏ အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံသား အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များကို ဥပဒေအရ ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုကိုင်စွဲ ကာကွယ်ပေးထား သည်မှာ အိန္ဒိယတရားလွှတ်တော်ချုပ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ၏ ရပ်တည် ချက်ခိုင်မာမှုနှင့် လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်နိုင်မှုသည်လည်း အိန္ဒိယဒီမိုကရေစီ၏သိသာသော သင်္ကေတအမှတ်လက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။

အိန္ဒိယတပ်မတော်နှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးနားချင်းဖြစ်သော ပါကစ္စတန်တွင် အာဏာသိမ်းမှုများဖြစ် ပေါ်သော်လည်း အိန္ဒိယတွင်မူ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန်တပ်မတော် နှစ်ရပ်လုံးသည် ဗြိတိသျှတပ်မတော်မှ ဆင်းသက်လာခဲ့ရာ နိုင်ငံရေးသို့ ဝင်ရောက်စွက် ဖက်မှုအစဉ်အလာမရှိခဲ့ပေ။

အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန်တပ်မတော်နှစ်ခုကြားတွင် နယ်ခြားပြဿနာများသည် လည်းကောင်း၊ စစ်ပွဲများသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ အိန္ဒိယအနေဖြင့် စစ်ရှုံးစရာ အခြေအနေမရှိခဲ့ပေ။ အကြောင်းမှာ အိန္ဒိယအနေဖြင့် လူအင်အား၊ စီးပွားရေးအင်အားတို့တွင် သာလွန်လွန်းနေခဲ့ရာ ပါကစ္စတန်၏ လုံခြုံရေးအတွက်မူ ပါကစ္စတန်တပ်မတော်သည် အဓိက ကျသည်ဟူသောအချက်က ပါကစ္စတန်တပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်ဟု စာရေးသူအနေဖြင့် သုံးသပ်လိုပါသည်။

အိန္ဒိယတပ်မတော်အနေဖြင့်မူ ထိုသို့မဟုတ်ခဲ့ပေ။ အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ရာဇဝင် ကြောင်းအရနိုင်ငံ၏မျိုးချစ်စိတ်မှ ပေါက်ဖွားလာသော တပ်မတော်မဟုတ်ချေ။ ဗြိတိသျှအရှေ့ အိန္ဒိယကုမ္ပဏီ၏ ငွေကြေးဖြင့်ဖွဲ့စည်းသော (ကြေးစားဟုမသုံးသင့်သော) အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းစစ်သားများ၊ တစ်နည်းအားဖြင့် Professional Soldiers များဖြစ်ကြသည်။ ထိုအချက် ကလည်း အိန္ဒိယ၏ဇာတ်စနစ်မှ ခွဲထွက်လာသော အကိုင်းအခက်များဟု ယူဆနိုင်သည်။ အိန္ဒိယတွင် စစ်တိုက်ဝါသနာပါသော ဂေါ်ရခါး ခေါ် နီပေါလူမျိုးများ၊ ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်မှ ဆစ်(ခ)များ၊ အနောက်မြောက်ဒေသမှ Rajputt ခေါ် ရာဇပုတ်စစ်သားများ၊ မဟာရပ်ထရာ (ထရာ) ပြည်နယ် (Maharashtra) မှ မာရထားများစသည့် စစ်လိုလားသော လူမျိုးပေါင်းစုံ ရှိခဲ့သည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းမှ ပေါ်ပေါက်လာသောတပ်မတော် ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား အင်္ဂလန်ရှိ ဘုရင့်အစိုးရမှ တိုက်ရိုက်ကိုင်တွယ်ခြင်းမပြု မီ(၁၈၇၄)အထိ ဗြိတိသျှအရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီမှ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံအားလွှမ်းမိုးရာတွင် တိုင်းရင်းသားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော တပ်ဖွဲ့များကိုသာ အသုံးချ ခဲ့သည်။ တပ်မတော်ကိုလည်း စုစည်းမထားဘဲ ဗြိတိသျှအိန္ဒိယ ဘင်ဂေါတပ်မတော်၊ ဗြိတိသျှ အိန္ဒိယမဒရပ်(စ)တပ်မတော်စသည်ဖြင့် ခွဲခြားထားခဲ့သည်။ ထိုတပ်များမှသည် ဗြိတိသျှ အိန္ဒိယတပ်မတော်ဖြစ်လာခဲ့ကာ ကမ္ဘာစစ်ကြီးများတွင်ပါ ပါဝင်လာခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းတွင် တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သော ဆူဘတ်(စ) ချန်ဒရာဘို(စ်)မှ အိန္ဒိယအမျိုးသားတပ်မတော် (Indian National Army-INA) ကို ဖွဲ့စည်းကာ လွတ်လပ်ရေး အတွက် ဂျပန်တို့နှင့်အတူ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံးခါနီးတွင် ဘို(စ်)မှာ လေယာဉ်ပျက်ကျ၍ သေဆုံးသွားခဲ့ပြီး ၎င်း၏ တပ်မတော်မှာလည်း လက်နက်ချကာ ပြိုကွဲသွားခဲ့ရသည်။ သို့ပါ၍ အိန္ဒိယ၏ လွတ်လပ်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ဗြိတိသျှ အိန္ဒိယ တပ်မတော်ပါဝင်ခဲ့မှုမရှိခြင်းကပင်လျှင် အရပ်ဘက်နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ လှုပ်ရှားမှုတွင် သီးသန့်ရပ်တည်ခြင်းကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ သို့ပါ၍ အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီသည် လွတ်လပ်ရေး ရပြီးကာလတွင်လည်း ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်စုံတစ်ရာ မခံခဲ့ရပေ။

“ အိန္ဒိယသည်
 ဝန်ကြီးချုပ်
 မိုဟန်ဆင်း၏
 လက်ထက်မှစ၍
 စီးပွားရေး
 ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို
 လုပ်ဆောင်ခဲ့ရာ
 စီးပွားရေး၌
 တိုးတက်မှုနှင့်အတူ
 ဒီမိုကရေစီ၏
 အဓိကကိုယ်စားပြု
 လူတန်းစားဖြစ်သော
 လူလတ်တန်းစားသည်
 ကြီးထွားအားကောင်း
 လာခဲ့သည်။ ”

လွတ်လပ်ရေးနောက်ပိုင်းခေတ် အိန္ဒိယ အစိုးရ၏ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပေါ်လစီ မူဝါဒများ ကလည်း မှန်ကန်မှုရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ကြီးမားသော လူနည်းစုဖြစ်သည့် အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များ အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မျက်နှာသာပေးထားသည့် အချက်များရှိသည် ဟုသိရှိရသည်။ ထိုအချက်များအပေါ် မကျေနပ်မှုမှသည် ဟိန္ဒူ အမျိုးသားရေးပါတီဖြစ်သော Bharatia Janata Party ပေါ်ပေါက်လာရသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ အိန္ဒိယ၏ မွတ်ဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းသည် ငြိမ်းချမ်းသော အလယ်အလတ်ကျသော အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များကို အဓိက မွေးထုတ်ပေးခဲ့ရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များတွင် ကမ္ဘာသိထင်ရှားသူတစ်ဦးမှာ ဘောလီးဝုဒ်မှ ကမ္ဘာကျော် ရုပ်ရှင်မင်းသား ရှာရွတ်ခန်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတွင် ဇာတ်နိမ့်နှင့် လယ်သမားသူပုန်ထမှုတစ်ခုဖြစ်သော နက်ဆာလိုက် (Nessalite) ခေါ် လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုရှိသော်လည်း အိန္ဒိယတပ်မတော်မှ ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းမရှိဘဲ ရဲတပ်ဖွဲ့အဆင့်နှင့်သာရင်ဆိုင်ရပြီး ကောင်းမွန်စွာ ချောင်ပိတ်ထားနိုင်ခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးကို ကောင်းစွာတည်ဆောက်နိုင်စေသည်။

လွတ်လပ်ရေးကာလ စတင်သည်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ် ပဏ္ဍိတ်နေရှူး၏ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်အတူ ၎င်း၏ မျိုးဆက်များလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ်ကာလ ကမ္ဘာ့ဆိုရှယ်လစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့်အတူ ပြည်တွင်းဖူလုံရေးကို အဓိကထား၍ စီးပွားရေးပေါ်လစီချမှတ်ခဲ့သည်။ သို့ပါ၍ ကမ္ဘာ့အနှံ့စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများကို ရှောင်ရှားကာ လူထု၏ ဒီမိုကရေစီအပေါ်ထောက်ခံမှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယသည် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဟန်ဆင်း၏ လက်ထက်မှစ၍ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ရာ စီးပွားရေး၌ တိုးတက်မှုနှင့်အတူ ဒီမိုကရေစီ၏ အဓိကကိုယ်စားပြု လူတန်းစားဖြစ်သော လူလတ်တန်းစားသည် ကြီးထွားအားကောင်း

လာခဲ့သည်။ ထိုလူတန်းစားအားကောင်းမှုက အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီကို အခွန်ရှည်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီ နမူနာသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံများအတွက် နမူနာ ယူဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့်အတူ ဖွံ့ဖြိုးမှုအားကောင်းလာသော အိန္ဒိယသည် အိမ်နီးချင်းများနှင့် အာရှနိုင်ငံများကိုသာမက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအားလုံးအတွက်ပါ စံနမူနာကောင်း ဖြစ်စေပါသည်။ ကမ္ဘာကြီး၏ တည်ငြိမ်ရေးသာမက ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်ပါ နမူနာကောင်း တစ်ရပ်ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဒေါက်တာအောင်မျိုး

Ref: - www.Chathamhouse.org “Democracy in India”

- [https:// worldpopulationreview.com](https://worldpopulationreview.com)

- [https:// worldometers.info/uk](https://worldometers.info/uk)

- Matter of Democracy; Ancient India had Functioning Republics, The Daily Guardian, March 21 , 2022

- en.m.wikipedia.org

- www.factsanddetails.com

- ဗုဒ္ဓဝင်

- ဇော်လဂါမှ ဂင်္ဂါသို့ (ပါရဂူ)

ဆော်ဒီအာရေဗျအပေါ် ဩဇာကျဆင်းလာနေတဲ့ အမေရိကန်
& နေပြည်တော်

“ တရုတ်ရဲ့ အောင်သွယ်ပေးမှုနဲ့ ဒီနှစ်မတ်လထဲမှာ
ဆော်ဒီနဲ့ အီရန်တို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ရှည်ကြာလှတဲ့
ရန်မီးကိုအဆုံးသတ်လိုက်ကြပြီး
အပြန်အလှန် သံတမန်ဆက်သွယ်ရေးကို
ထူထောင်ခဲ့ကြပါတော့တယ်။ ”

လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းများစွာက အမေရိကန်နဲ့ ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံတို့အကြားမှာ “ရေနံအတွက် လုံခြုံရေးလို့” ရိုးရိုးရှင်းရှင်းမြင်နိုင်တဲ့ ကောင်းမွန်တဲ့ဆက်ဆံရေး ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဆော်ဒီက ရေနံရောင်းပေးတယ်။ အတို့အလှည့်အားဖြင့် အမေရိကန်က ဆော်ဒီအာရေဗျရဲ့ လုံခြုံရေးကို အာမခံပေးတယ်။ ဒီသဘောတူညီချက်ဟာ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်လောက် တည်မြဲခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခုတော့ ဒီဆက်ဆံရေးက အက်ကြောင်းထင်လာပါပြီ။ အဲဒီအခြေအနေက တရုတ်အတွက် အခွင့်သာချက်ဖြစ်လာပါတယ်။

ဇွန်လ ၃၀ တိယပတ်ထဲမှာ ဆော်ဒီအာရေဗျက ရီယာဒ်မြို့မှာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတစ်ခု လက်ခံကျင်းပပါတယ်။ (၁၀) ကြိမ်မြောက် အာရပ်-တရုတ်ကွန်ဖရင့်ပါ။ အစည်းအဝေး ပထမနေ့မှာပဲ သဘောတူညီချက် ၃၀ ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြတာက ဒေါ်လာ ၁၀ ဘီလီယံ တန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနဲ့ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွေပါ။

ဒါပေမဲ့ ဒါက အရေးကြီးဆုံး အကြောင်းအရာမဟုတ်သေးပါဘူး။ အရေးအကြီးဆုံး ခေါင်းစဉ်က ဆော်ဒီအာရေဗျဝန်ကြီးချုပ် မိုဟာမက် ဘင်ဆယ်လ်မန် (Mohammed bin Salman) ရဲ့ အစ်ကိုတယောက်ဖြစ်တဲ့ စွမ်းအင်ဝန်ကြီး မင်းသားအဗ္ဗဒူလ်အဇ်ဘင်ဆယ်လ်မန် (Abdul Aziz bin Salman) ရဲ့ ပြောကြားချက်ပါ။ ဆော်ဒီက တရုတ်နဲ့ ဆက်ဆံရေးနက်ရှိုင်းလာ တဲ့အပေါ် အနောက်က စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်နေမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး မေးမြန်းတဲ့အခါ သူက “ကျွန်တော့် အနေနဲ့ ဒီကိစ္စကို တကယ်ကို လျစ်လျူရှုထားပါတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ စီးပွားရေး သမားတစ်ယောက်အနေနဲ့ အခွင့်အရေးရှိတဲ့နေရာကိုသွားရမှာမေ့တာပဲလေ။ ကျွန်တော်တို့မှာ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုပြီး ရွေးချယ်ရခက်နေတဲ့ ပြဿနာမရှိပါဘူး။” လို့ပြောပါတယ်။

“ အမေရိကန်ရဲ့
 ကြိုးပမ်းမှုက
 ဆော်ဒီရဲ့
 တရုတ်နဲ့
 ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာတဲ့
 ဆက်ဆံရေးကို
 မဟန့်တားနိုင်ပါဘူး။
 ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့
 အမေရိကန်နဲ့
 ဆော်ဒီအကြားက
 အပြန်အလှန်
 ယုံကြည်မှုမှာ
 အက်ကြောင်းတွေ
 ရှိခဲ့လို့ဖြစ်ပါတယ်။ ”

ဒါက ဆော်ဒီဟာ အနောက်တိုင်းရဲ့ သံသယဖြစ်မှုကို လျစ်လျူရှုထားတယ်လို့ဆိုလိုက်တာပါ။ ဒါ့အပြင် သူတို့က တရုတ်နဲ့စီးပွားရေးတွေ ဒီထက်ပိုလုပ်ချင်ပါတယ်။ သူ ထပ်ပြောတာက “ တရုတ်က ရေနံ လိုအပ်ချက် မြင့်မားလာတဲ့အခါ ကျွန်တော်တို့က ဒီအခွင့်အရေးကို ဖမ်းဆုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ တရုတ်မှာ ကျွန်တော်တို့ ဓာတုဗေဒလုပ်ငန်းတွေ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ချင်တယ်။ ရေနံစိမ်းကနေ ကုန်ချောထုတ်လုပ်တဲ့ ဓာတုဗေဒလုပ်ငန်းတွေလုပ်ဖို့ ရည်မှန်းချက်ကြီးကြီး တွေရှိပါတယ်” လို့ ပြောပါတယ်။

ဒါက တရုတ်နဲ့ဆက်ဆံရေး ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာ မှာပါဆိုတဲ့ ဆော်ဒီရဲ့ ရှင်းလင်းပြတ်သားတဲ့ သတင်း စကားပါ။ ဒီတော့ သေချာပေါက်ပြောနိုင်တာက ဝါရှင်တန်ဟာ ဒီအပေါ်မှာ နှစ်သက် ကျေနပ်နေမှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာပါ။ ဒါကြောင့်ပဲ လွန်ခဲ့တဲ့အပတ်ထဲ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီ ဘလင်ကန်က ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသား မိုဟာမက် ဘင်ဆယ်လ်မန်ကို ရီယာဒ်မှာ သွားတွေ့ခဲ့သလို ဆော်ဒီအရာရှိတွေနဲ့လည်း စကားပြောခဲ့ပါတယ်။ သူပေးလိုတဲ့ သတင်းစကားက “အမေရိကန်က ဒီဒေသကို စွန့်ခွာသွားမှာမဟုတ်ဘူး။ ရီယာဒ်အနေနဲ့ ဝါရှင်တန်ကို ယုံကြည်စိတ်ချနိုင်ပါတယ်” ဆိုတာပါ။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ကြိုးပမ်းမှုက ဆော်ဒီရဲ့ တရုတ်နဲ့ ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာတဲ့ဆက်ဆံရေးကို မဟန့်တားနိုင် ပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ အမေရိကန်နဲ့ ဆော်ဒီအကြားက အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုမှာ အက်ကြောင်းတွေ ရှိခဲ့လို့ဖြစ်ပါတယ်။ အငြင်းပွားမှု တွေက ပေါ်ပေါ်တင်တင်ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တုန်းက သူ့သမ္မတဖြစ်ခဲ့ရင် ဆော်ဒီအာရေဗျကို လက်နက်ရောင်းပေးတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဆော်ဒီဟာ ဝါရှင်တန်ပိုင်သတင်းထောက် ဂျာမယ်ခါရိုဂျီကို တူကီယိုနိုင်ငံ အစွတန်ဘူလ် သံရုံးမှာသတ်ဖြတ်ခဲ့မှုအတွက် တန်ရာတန်ကြေး ပေးရလိမ့်မယ်။ သူတို့ကို ဝိုင်းပယ်ရလိမ့်မယ်လို့ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်က ဂျိုးဘိုင်ဒန်ဟာ ဆော်ဒီအာရေဗျကို သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့ပြီး အိမ်ရှေ့မင်းသား မိုဟာမက်ဘင်ဆယ်လ်မန်နဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့ပါတယ်။ ဘိုင်ဒန်က ဝိုင်းပယ်မယ်လို့ ပြောခဲ့တဲ့ ဆော်ဒီကို ပြန်လည်ချော့မြှူဖို့ ကြိုးစားခဲ့ခြင်းပါ။ ဆော်ဒီက ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ထဲ တင်ပို့နေတဲ့ ရေနံပမာဏကို မလျှော့ချဘဲ မူလအတိုင်းထိန်းထားဖို့ ဆွယ်တရားဟောခဲ့ပါတယ်။ ဒီကိစ္စက ဘိုင်ဒန်ဖြစ်စေချင်တဲ့အတိုင်းဖြစ်မလာခဲ့ဘဲ ဆော်ဒီက ရေနံထုတ်လုပ်မှုကို ပြီးခဲ့တဲ့ အောက်တိုဘာလအတွင်းက လျှော့ချဖြတ်တောက်လိုက်တဲ့အတွက် ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးကွက်မှာ ရေနံ၊ ဓာတ်ဆီဈေးတွေတက်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဂျိုးဘိုင်ဒန်က သူ့စကားနားမထောင်တဲ့ ဆော်ဒီအနေနဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ခံစားရလိမ့်မယ်လို့ ခြိမ်းခြောက် ပြောဆိုခဲ့ပါတယ်။

ဘိုင်ဒန်ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ဆော်ဒီက ဘယ်လိုတုံ့ပြန်ပါသလဲ။ သတင်းတွေအဆိုအရ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဘလင်ကန် ရီယာဒ်ကိုမသွားခင်လတွေမှာ ဝါရှင်တန်နဲ့ ဆက်ဆံရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြင်းထန်တဲ့ အသုံးအနှုန်းတွေပါတဲ့ သဘောထားကို ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသားက ပြောခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ သူက အမေရိကန်နဲ့ဆက်ဆံရေးကို အခြေခံအားဖြင့် အပြောင်းအလဲလုပ်မယ်လို့ ပြောပါတယ်။ အခြေခံအားဖြင့် အပြောင်းအလဲလုပ်မယ်ဆိုတာက “သူက အမေရိကန်အစိုးရနဲ့ နောက် ဆက်ဆံတော့မှာမဟုတ်ဘူး၊ ဝါရှင်တန်ကို စီးပွားရေးအရ အကျိုးဆက်တွေ ခံစားစေရမယ်” လို့လည်း ကြိမ်းဝါးလိုက်ပါတယ်။ အဓိပ္ပာယ်က ဆော်ဒီက ရေနံထုတ်လုပ်မှုလျှော့ချဖြတ်တောက်တာကို အမေရိကန်က တစ်ခုခုအရေးယူမယ်ဆိုရင် ဆော်ဒီကလည်း လက်တုံ့ပြန်မယ်လို့ ဆိုလိုက်တာပါ။

ဒီလိုပြောလိုက်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အမေရိကန်အစိုးရအရာရှိတွေက အရေးမကြီးသလို လုပ်ကြပါတယ်။ ဒါဟာ လူတစ်ယောက်စိတ်ဆိုးနေတုန်းပြောတဲ့စကား၊ တကယ်မလုပ်ပါဘူးလို့ ယူဆကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကြားကာလမှာ အမေရိကန်တွေဟာ ဆော်ဒီနဲ့ ဆက်ဆံရေးပြန်လည်ကောင်းမွန်လာဖို့ ကြိုးစားနေကြတာတွေ မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဘိုင်ဒန်က ဆော်ဒီကို တစ်ခေါက်ပဲသွားလည်ခဲ့ပေမယ့် သူ့ရဲ့ ထိပ်တန်းအစိုးရအရာရှိတွေဖြစ်ကြတဲ့ အမျိုးသား လုံခြုံရေးအကြံပေး ဂျိတ်ဆူလီဗန်၊ စီအိုင်အေညွှန်ကြားရေးမှူး ဝီလီယံဂျေဗန်းတို့ကို စေလွှတ်ခဲ့ပြီး အခုနောက်ဆုံးမှာ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်ကို သွားရောက်လည်ပတ်စေခဲ့ပါတယ်။

အခုတော့ ဆော်ဒီက လာမည့်ဇူလိုင်လမှာ သူ့ရဲ့ ရေနံထုတ်လုပ်မှုကို တစ်ရက် စည်တစ်သန်းအထိ လျှော့ချဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချလိုက်ကြပါပြီ။ သမ္မတ ဘိုင်ဒန်က ခြိမ်းခြောက်ထားတဲ့အတိုင်း ဒဏ်ခတ်တာမလုပ်ခင်မှာ ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသားက ဆော်ထည့်လိုက်ပါပြီ။ ဒါက သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်ရဲ့ ဆန္ဒကို ပြောင်ဆန့်ကျင်လိုက်တာပါ။

ဒါတွေကြောင့် ဆော်ဒီနဲ့ အမေရိကန်အကြား ဆက်ဆံရေးတွေကို ပိုမိုဆိုးရွားသွားစေပါတယ်။ ဆော်ဒီအရာရှိတွေက အမေရိကန်ဟာ မှီခိုအားထားလို့ မရတော့ဘူးဆိုတာကို အချက်အလက်ပေါင်းများစွာ ထောက်ပြပြီးပြောဆိုနေကြပါတယ်။ အမေရိကန်ဟာ အာဖဂန်နစ္စတန်က ကတိုက်ကရိုက် ဆုတ်ခွာခဲ့တာကြောင့် အာဖဂန်အစိုးရ ပြုတ်ကျသွားတာ၊ အီဂျစ်က ဟော့စနီမူဘာရတ်ကိုထောက်ခံမှုရုပ်သိမ်းဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တာကြောင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှာ မူဘာရတ် ပြုတ်ကျသွားတာ စတာတွေပါဝင်ပါတယ်။ ဒါတွေကိုထောက်ပြပြီး ဆော်ဒီရဲ့

အမြင်မှာ အမေရိကန်ဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသအတွင်းမှာ လုံခြုံရေးကွန်ရက်ကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်တဲ့ အနေအထားကနေ ကျရှုံးနေပြီလို့ ယူဆကြပါတယ်။

ဒါ့အပြင် အီရန်နဲ့ ပတ်သက်ပြီးလည်း အမေရိကန်အပေါ်မှာ ဆော်ဒီက အားမရပါဘူး။ ဝါရှင်တန်အနေနဲ့ အီရန်ကိုထိန်းချုပ်ဖို့ အနည်းအကျဉ်းပဲလုပ်နိုင်တယ်လို့ မြင်ကြပါတယ်။ အဲဒီလို စိတ်မသက်မသာဖြစ်နေစဉ်မှာ ဘိုင်ဒန်အစိုးရအတွက် ပိုဆိုးသွားစေတာက တရုတ်ဝင်လာတာပါ။ တရုတ်က လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းတွေ လက်ချာမရှိဘဲ စီးပွားရေးစကားပဲ ပြောပါတယ်။ နောက်ပြီး တရုတ်မှာ အီရန်နဲ့လည်း ကောင်းမွန်တဲ့ဆက်ဆံရေး ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် တရုတ်ရဲ့ အောင်သွယ်ပေးမှုနဲ့ ဒီနှစ်မတ်လထဲမှာ ဆော်ဒီနဲ့ အီရန်တို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ရှည်ကြာလှတဲ့ ရန်မီးကိုအဆုံးသတ်လိုက်ကြပြီး အပြန်အလှန် သံတမန်ဆက်သွယ်ရေးကို ထူထောင်ခဲ့ကြပါတော့တယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ သီတင်းပတ်ထဲမှာပဲ အီရန်ဟာ ရီယာဒ်မှာ သံရုံးပြန်ဖွင့်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ဘလင်ကန်က ရီယာဒ်မှာရှိနေပါတယ်။ ဒီသတင်းက အမေရိကန်တွေဆီလည်း ရောက်မှာပါ။ အမေရိကန်က အီရန်နဲ့ နျူကလီးယားစာချုပ်ပြန်လည်သက်ဝင်ရေး ကြိုးပမ်းမှုလည်း အောင်မြင်အောင်မလုပ်နိုင်ခဲ့သလို အခု တစ်ဖန် ဆော်ဒီကိုလည်း ထိန်းမထားနိုင်တော့ပါဘူး။

အခုတော့ ဝါရှင်တန်က ဘလင်ကန်ကိုလွှတ်ပြီး ဆော်ဒီကို အတိုက်အခံလုပ်တဲ့နည်းအစား တခြားနည်းနဲ့ချဉ်းကပ်ဖို့ ကြိုးစားနေပါတယ်။ ချောမော့ဆွေးနွေးအဖြေရှာတဲ့ နည်းပါ။

ဒါပေမဲ့ ဆော်ဒီအနေနဲ့က အမေရိကန်အပေါ် နာစရာတွေလည်းရှိ၊ ယုံကြည်မှုလည်း ပျက်ခဲ့တဲ့အပြင် သူ့နေရာအစားထိုးစရာ တရုတ်ကလည်းရှိလာနေတာကြောင့် မူလဆက်ဆံရေးအတိုင်း ပြန်ကောင်းလာဖို့ မမြင်သေးပါကြောင်း။

ရဲထွန်း (သီပေါ)

Ref: - Why China's Deepening Ties with Saudi Arabia Has Got US Worried Vantage with Palki Sharma

- Saudi - US Feud: MBS Threatened US with Economic Costs Vantage on Firstpost

- Brent crude price rises after Saudi Arabia agrees to cut oil output

- Oil rises on Saudi plan to deepen output cuts from July

ကုလသမဂ္ဂသည် မည်သည့်အတွက်ကြောင့်
အရေးပါဆဲ ဖြစ်နေရသနည်း

KMA

“ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် နည်းဥပဒေများကိုအခြေခံသော
နိုင်ငံတကာစနစ်ကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်စေရေးအတွက်
အကောင်းဆုံး ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်
ဆက်လက်တည်ရှိနေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ”

၁၉၄၅ ခုနှစ် ဆောင်းရာသီတွင် ခရိုင်းမီးယား၏ ယော်လ်တာအနားယူအပန်းဖြေရာ မြို့၌ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ဖရန်ကလင်ဒီရုစုစုသည် ဆိုဗီယက်ခေါင်းဆောင် ဂျိုးဇက်ဖ်စတာလင်၊ ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ် ဝင်စတန်ချာချီတို့နှင့်တွေ့ဆုံကာ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ကြီးကို ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် စီမံချက်ရေးဆွဲရန် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခဲ့သည်။ ရုစုစု၏ ကျန်းမာရေးသည် ဆိုးရွားစွာ ဆုတ်ယုတ်နေစဉ် ခရိုင်းမီးယားသို့ ခရီးကြမ်းနှင့် ခွဲရသည့်အတွက် နောက်ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်အကြာတွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ၎င်းခရီးစဉ် က အင်အားကြီး နိုင်ငံများအကြား ပူးပေါင်းမှုသည် စစ်ပွဲလွန်ကာလ၏ နိုင်ငံတကာစနစ်တွင် မည်မျှအရေးပါလာ မည်ဟူသော ၎င်း၏ယုံကြည်ချက်ကို ပြသခဲ့သည်။ ရုစုစုမျှော်မှန်းခဲ့သော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ကြီးသည် စစ်အောင်နိုင်သော အင်အားကြီးလေးနိုင်ငံဖြစ်ကြသည့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းနှင့် တရုတ်တို့၏ ပုလိပ်ကြီးလေးဦး ဂိုဏ်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤအုပ်စုတွင် ပြင်သစ်ကိုထည့်ပေါင်းကာ နောက်ဆုံး၌ ရုစုစု တည်ထောင် ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော နိုင်ငံတကာအစီအစဉ်သစ်၏ ဗဟိုချက်မဖြစ်သည့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင် ငါးနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် နောက်သုံးနှစ်အကြာ၌ သိမ်းပိုက်ခံ ဂျာမနီ၏ ဇန်နဝါရီလလွှဲအစည်းအဝေးတည်း ဟူသော အနောက်၏အစီအမံများအား ဖွင့်ချမှုကို တုံ့ပြန်သောအားဖြင့် ဆိုဗီယက်တပ်ဖွဲ့ များက ဘာလင်သို့သွားသော ကားလမ်းများနှင့် ရထားလမ်းများကို ပိတ်ဆို့ခဲ့သည်။ ဤ ကြီးကျယ်သောလုပ်ရပ်သည် ဆိုဗီယက်နှင့် ၎င်း၏ယခင်မဟာမိတ်များ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့အကြား စစ်အေးတိုက်ပွဲတွင် အချိုးအကွေ့တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဘာလင်အကျပ်အတည်းဖြစ်ချိန်၌ တည်ထောင်ကာစ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရှိ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ဆက်ဆံရေးသည် မြူခြေဆိုင်းနေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲ လွန်ကာလ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော ကမ္ဘာ့အစီအစဉ် ဖြစ်ရေးတည်းဟူသော ယော်လ်တာ မျှော်မှန်းချက်သည် လျင်မြန်စွာ မှေးမှိန်လာခဲ့ပုံရပါသည်။

ပဋိပက္ခကိုထိန်းချုပ်ကာ အပြုသဘောဆောင် သော လုပ်ဆောင်ချက်ကိုရစေမည့် ကုလအဖွဲ့ကြီး ဟူသော ရုစဗ္ဗ၏ စိတ်ကူးအိပ်မက်ကို စစ်အေး တိုက်ပွဲ က ဖျက်ဆီးလိုက်ပြီဟု အများကယုံကြည်ကြ သည်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး သုတေသီပညာရှင် ဂျန်မီယာ ရှမ်းမားက အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ပြိုင်ဆိုင်မှု ကြောင့် ကုလသမဂ္ဂအနေဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိ သော ရှေ့ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ချမှတ်ဖော်ဆောင်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင် သလောက်ပင်ဖြစ်သည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာရှင် ဖရန်စစ်ဖူကူယားမားကလည်း စစ်အေး တိုက်ပွဲသည် လုံခြုံရေးကောင်စီကို အင်အား ချည့်နဲ့စေ သည်ဟု အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။ ဤတွေးခေါ်မှု လမ်းကြောင်းအရ စစ်အေးတိုက်ပွဲပြီးဆုံးသွားမှသာ လျှင် ကုလသမဂ္ဂသည် ယော်လ်တာ မျှော်မှန်းချက် အတိုင်း ကြံ့ခိုင်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပြုလုပ် နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ယခင် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ အမေရိကန်သံအမတ်ကြီး မက်ဒလင်းအောင်ဘရိုက်က ဆိုဗီယက်ယူနီယံပြုလဲ ပြီးနောက်တွင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သော လုံခြုံရေး ကောင်စီ၏ ဆောင်ရွက်မှုကို အဟန့်အတားပြုမှုသည် ပြီးဆုံးသွားပြီဟု ပြောကြားခဲ့သည်။

ယနေ့ကာလ၌ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် တစ်ဖန်ပြင်းထန်လာပြန်သည်။ လေ့လာသုံးသပ်သူအများအပြားက စစ်အေးတိုက်ပွဲ အသစ်တစ်ပွဲသည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်အကြားတွင် ဖြစ်လာတော့မည်ဟု ထင်မြင် ယူဆကြသည်။ ကုလသမဂ္ဂကို လေ့လာသူများက အင်အားကြီးနိုင်ငံ များ အကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် အဖွဲ့ကြီးကို တစ်ဖန်ပြန်၍ မလှုပ်နိုင်မရှားနိုင်

“ စစ်အေးတိုက်ပွဲ
ကာလကဲ့သို့ပင်
ကုလသည်
ကမ္ဘာ့စနစ်ကြီး၏
ပြဿနာအများအပြားတွင်
အင်အားကြီး
နိုင်ငံများအကြား
ညှိနှိုင်းမှုနှင့်
ပူးပေါင်း
ဆောင်ရွက်မှုတို့အတွက်
တစ်ခုတည်းသော
ပလက်ဖောင်းအဖြစ်
၂၁ ရာစုတွင်
ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်
ဖြစ်ပါသည်။ ”

ဖြစ်စေမည်ကို စိုးရိမ်နေကြသည်။ ယူကရိန်း စစ်ပွဲကို ပြီးဆုံးစေရန် ကုလသမဂ္ဂက မစွမ်းဆောင်နိုင်မှုကြောင့် ယနေ့ခေတ်တွင် အရေးပါသော ဖြစ်ရပ်များကို ကုလသည် စီမံနိုင်စွမ်းမရှိဟု အလွယ်တကူကောက်ချက်ချစေခဲ့သည်။

သို့သော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်အကြား မြင့်မားလာသော ပြိုင်ဆိုင်မှုကြောင့် အဖွဲ့ကြီးသည် အရေးမပါတော့ဟူ၍မူ ကောက်ချက်မချသင့်ပါ။ စင်စစ်ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် အဖွဲ့ကြီး၌ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပို၍ပင်ရလာနိုင်စေပါသည်။ တရုတ်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့သည် ကုလ၏အဓိကအဖွဲ့ကြီးဖြစ်သော လုံခြုံရေးကောင်စီ၏အာဏာတည်မြဲရေးနှင့် တိုးချဲ့ရေးတွင် ဘုံအကျိုးစီးပွား ရှိကြသည်။ ထိုသို့ဖြစ်စေရန် ဘုံအကျိုးစီးပွားရှိမည့် နယ်ပယ်များကိုရှာဖွေကာ တခြားအဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ၎င်းတို့၏အာဏာကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရေး ဖြစ်သည်။ သူ့သေကိုယ်သေ တိုက်ခိုက်လိုစိတ်ကို ချုပ်တည်းရမည်သာ ဖြစ်သည်။ စစ်အေးတိုက်ပွဲကာလကဲ့သို့ပင် ကုလသည် ကမ္ဘာ့စနစ်ကြီး၏ပြဿနာအများအပြားတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ညှိနှိုင်းမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့အတွက် တစ်ခုတည်းသော ပလက်ဖောင်းအဖြစ် ၂၁ ရာစုတွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကုလသည် မည်သည့်အခါတွင်မှ ရုစမ့်၏ မျှော်မှန်းချက်ကို အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် သမိုင်းကသက်သေထူနေသည်မှာ အဖွဲ့ကြီးသည် နှစ်ပေါင်း ၈၀ ပြည့်တော့မည်ဖြစ်ပြီး ယခုတိုင်သွားလာလှုပ်ရှားနိုင်စွမ်း၊ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်ပါသည်။

စစ်အေးတိုက်ပွဲကာလ ကုလသမဂ္ဂ

စစ်အေးတိုက်ပွဲသည် ကုလကို အင်အားမဲ့စေသည်ဟူသော သမားရိုးကျအယူအဆနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် စစ်ပွဲနောက်ပိုင်းကာလ လုံခြုံရေးကောင်စီသည် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းအောင်ပင် လှုပ်ရှားရှင်သန်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်သည် အစောပိုင်းနှစ်များ၌ ဗီတိုအာဏာကို အလုံးအရင်းဖြင့် ကျင့်သုံးကာ ပိတ်ဆို့မှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်၌ အိုင်ယာလန်ကို ဝင်ခွင့်ပြုရေးမှ အစပြု၍ ၁၉၅၇ ခုနှစ်၌ ဂျတ်မူးနှင့် ကက်ရှ်မီးယားအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန်အကြားဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခကို လုံခြုံရေးကောင်စီက ကြားဝင်ဖျန်ဖြေရေး ကြိုးပမ်းမှုအထိ တိုင် ဆိုဗီယက်က ဗီတိုအာဏာသုံးကာ ပယ်ချခဲ့သည်။ လုံခြုံရေးကောင်စီ၌ ပထမဆုံး ဗီတိုအကြိမ် ၅၀ လုံးကို ဆိုဗီယက်တစ်နိုင်ငံတည်းက ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်များတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ဆိုဗီယက်ခြေရာနင်းကာ အစွမ်းနှင့် တောင်အာဖရိကတို့အား အရေးယူရေးဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဗီတိုသုံးကာ ပယ်ချခဲ့သည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ်၌ ဟန်ဂေရီကို ဆိုဗီယက်က ကျူးကျော်မှုနှင့် ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲတို့တွင် ဆိုဗီယက်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ကြားဝင်မှုများ စသည့် အဓိကအကျပ်အတည်းများတွင် ကုလသည် အာဏာမဲ့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယော်လ်တာ၌ ဗီတိုအာဏာကို တီထွင်ခဲ့သည့် ရည်ရွယ်ချက်မှာ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်များ၏ အကျိုးစီးပွားကို အကာအကွယ်ပေးရန်ဖြစ်လေရာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည်လည်း ဤအခွင့်အရေးကိုကျင့်သုံးရန် ဆန္ဒပြင်းပြလွန်းခဲ့ကြသည်။

သို့ရာတွင် မော်စကိုနှင့် ဝါရှင်တန်တို့အနေဖြင့် ကုလအဖွဲ့ကြီး၏ မလှုပ်နိုင်မရှားနိုင် ဖြစ်ခြင်းသည် ၎င်းတို့အတွက် အကျိုးမရှိဟူ၍ သိလာကြသည်။ ဒွိုင်ရီးစွန်း ပြိုင်ဆိုင်မှုခေတ်၌ တစ်ဦးကနိုင်လျှင် တစ်ဦးအတွက် အရှုံးပင်ဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက်နှင့် အမေရိကန်တို့သည်

ကုလ၌ ၎င်းတို့သည် မပူးပေါင်းနိုင်လျှင် ၎င်းတို့၏ အထူးအာဏာများနှင့် အခွင့်အလမ်းများသည် ထိုးကျသွားမည်ကို သဘောပေါက်လာကြပုံရသည်။ အစွမ်းအစမရှိသော လုံခြုံရေးကောင်စီသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံ၌ ဘေးရောက်သွားနိုင်သည်။ ဒဿိဒေယိုင်ဖြင့် စခွဲရသော လုံခြုံရေးကောင်စီသည် နောက်ပိုင်း၌ ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များ (ဆုံးဖြတ်ချက်များ)ကို အောင်မြင်စွာချမှတ်နိုင်လာသည်။ စစ်အေးတိုက်ပွဲအပြီးတွင် နှစ်စဉ်ချမှတ်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်အရေအတွက်သည် ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များထက် နှစ်ဆအထိ ရှိလာခဲ့သည်။

သမားရိုးကျအယူအဆနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် စစ်အေးတိုက်ပွဲသည် ကုလကိုမချည့်နဲ့စေပါ

အောင်မြင်စွာချမှတ်နိုင်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအနက် အမြောက်အမြားသည် စစ်ပြီးကာလ ကိုလိုနီနိုင်ငံများ လွတ်လပ်လာခြင်း စသော ရှုပ်ထွေးသောလုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်သည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံလုံးက စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ဤအင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံ၏ ပူးတွဲဆုံးဖြတ်ချက်များက ကိုလိုနီခေတ်လွန်နိုင်ငံများ၌ ငြိမ်ချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေးမစ်ရှင်များကို ပေါ်ပေါက်စေခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်၌ ကွန်ဂိုသည် ဘယ်လ်ဂျီယံထံမှ လွတ်လပ်ရေးရသောအခါ မကြာမီပင် ပြည်တွင်းစစ်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ကုလသည် ပျံ့နှံ့လာသော ကစဉ်ကလျားဖြစ်မှုများကို ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ အကျပ်အတည်းဖြစ်ပြီး ရက်ပိုင်းအတွင်းမှာပင် လုံခြုံရေးကောင်စီသည် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များကို အလုံးအရင်းဖြင့် အခြေချခွင့်ပေးခဲ့သည်။ ၎င်းတပ်ဖွဲ့များသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆက်လက်တည်ရှိနေခဲ့ပြီး သံချပ်ကာယာဉ်များနှင့် လေတပ်အင်အားများကို သုံးစွဲကာ တိုက်ခိုက်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ စစ်အေးတိုက်ပွဲကိုဆန့်ကျင်သူတိုင်းက ကုလအား တခြားသူများ၏ဩဇာကို ကန့်သတ်ရန်အသုံးဝင်သော ကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ကွန်ဂိုဖြစ်ရပ်က ဤသည်ကိုပြခဲ့သည်။ နောင်တော်အမေရိကန်အရာရှိတစ်ဦးက “ကွန်ဂိုခေါင်းဆောင်ပက်ထရစ်လူမ့်ဘာက မော်စကိုနှင့်ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ကုလ၏တည်ရှိမှုသည် ဆိုဗီယက်ကို အဟန့်ရှိစေသည်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့နဲ့ ဘယ်လိုထိပ်တိုက်တွေ့ရမလဲဆိုတာသိတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ကုလသမဂ္ဂကိုကျတော့ ဘယ်လိုထိပ်တိုက်တွေ့ရမလဲဆိုတာ မသိဘူး” ဟု ပြောခဲ့သည်။

၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၆၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတစ်လျှောက်၌ ကုလသမဂ္ဂသည် အကျပ်အတည်းတော်တော်များများ၌ ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သည်။ ကွန်ဂိုအကျပ်အတည်း၌ သာမက အင်ဂိုလာ၊ ဆိုက်ပရပ်စ်၊ ဒိုမီနီကန်သမ္မတနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်၊ ဆီနီဂေါ၊ တောင်အာဖရိက၊ ဇမ်ဘီယာနှင့် တခြားနိုင်ငံများတွင် ကုလသမဂ္ဂသည် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သည်။ အလွန်များလှစွာသော စိန်ခေါ်မှုအခက်အခဲများကို မည်သို့မည်ပုံ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆိုဗီယက်တို့နှင့် အမေရိကန်တို့သည် သဘောထားတိုက်ဆိုင်ခြင်းဟူ၍ အမြဲတမ်းမရှိခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏ မကြာခဏသော သဘောတူညီချက်နှင့် ဤကာလ၌ လုံခြုံရေး ကောင်စီ၏ များစွာသောလုပ်ဆောင်ချက်များသည် အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုက အဖွဲ့ကြီးကို မလှုပ်နိုင်မရှားနိုင်ဖြစ်စေသည်ဟူသော အယူအဆနှင့် ဝိရောဓိဖြစ်စေသည်။ ၎င်းအပြင်သမိုင်းမှတ်တမ်းက ပြသနေသည်မှာ ဤသို့ပူးပေါင်းမှုအားကောင်းခြင်း

သည် အရေးမပါသော အကျပ်အတည်းများကို ရွေးချယ်ဖြေရှင်းခြင်း၏ ရလဒ် မဟုတ်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ ကောင်စီသည် အရေးကြီးသော ပြဿနာများကိုလည်း မကြာခဏ ကိုင်တွယ်ခဲ့ပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် တောင်ရိုးဒီးရှား (ယခုဇင်ဘာဘွေ)၌ လူမျိုးရေးဝါဒီအခြေချနေထိုင်သူ လူနည်းစုဟုခေါ်သော အဖွဲ့က အာဏာသိမ်းမှုကို တုံ့ပြန်ရာ၌ လုံခြုံရေးကောင်စီသည် ကုလအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးအား အာဏာသိမ်းအစိုးရနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေးကို ဖြတ်တောက်စေခဲ့သည်။ တောင်အာဖရိကတပ်ဖွဲ့များကို ရုပ်သိမ်းရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ တောင်ရိုးဒီးရှား (ဇင်ဘာဘွေ)ကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းအားလုံးမှ ရပ်စဲခဲ့သည်။

လုံခြုံရေးကောင်စီတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြင့်မားလာခြင်းကို အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကြီးမားလာသော ပြိုင်ဆိုင်မှုတွင် ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း ဆယ်စုနှစ်များတွင် အင်ပါယာများ ပြိုကွဲခဲ့ရာ ယခင်က ကိုလိုနီပြုခံရသော နိုင်ငံအများအပြားသည် ကုလသမဂ္ဂသို့ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် တသိတတန်းကြီး ရောက်ရှိလာကြသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးပါဝင်သော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးဖြစ်သည့် အထွေထွေညီလာခံကို မကြာမီပင် ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ကြီးစိုးလာခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ကြီးသည် ကုလသမဂ္ဂကို ပလက်ဖောင်းအဖြစ် အသုံးပြုကာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုကာ သဘောထားကွဲလွဲလာကြသည်။ ပိုမို၍ ခိုင်မာသော အထွေထွေညီလာခံသည် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှုကို ရယူရန် ခြိမ်းခြောက်အန္တရာယ်ပြုလာသဖြင့် ဆိုဗီယက်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့သည် မြင့်မားသော လုပ်ဆောင်ချက်ဖြင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ အရေးပါမှုကို ပြသခဲ့သည်။ ယော်လ်တာ၌ ရုစဗ္ဗတည်ဆောက်ခဲ့သည့် အင်အားကြီးစာချုပ်က ၎င်းတို့ကို မကြုံစဖူး ထူးကဲသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပေးထားသည်။ သို့သော် အဆိုပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အသုံးပြုနိုင်ရန် ၎င်းတို့အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရန်တော့ လိုအပ်ပါသည်။

ခေတ်သစ်

စစ်အေးတိုက်ပွဲပြီးဆုံးသွားခြင်းက ဧကဝင်ရိုးစွန်းကာလကို ရောက်ရှိစေသည်ဟု ချားလ်စ်ကရောင်းသမ်မာက ဆိုသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ယခုအခါ ကမ္ဘာ၌ စူပါပါဝါဖြစ်လာသည်မှာ အငြင်းပွားဖွယ်မရှိပေ။ ဤနိုင်ငံရေးရှုခင်းအသစ်တွင် ကုလသည် လွန်စွာ တက်ကြွရှင်သန်လာသည်။ သို့သော် ၁၉၉၄ ခုနှစ်၌ ရဝမ်ဒါတွင် မျိုးသုဉ်းသတ်ဖြတ်မှုသည် ကြီးမားသော ခြေလှမ်းအမှားများ ရှိခဲ့သည်။ ဤခေတ်တွင် အဖွဲ့ကြီးသည် ပထဝီနိုင်ငံရေး၌ အဓိကဇာတ်ဆောင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀-၁၉၉၁ ခုနှစ် ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲမှ အစပြု၍ ဘော်လတန်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ အရှေ့တီမောနှင့် အခြားသော နေရာများတွင် ကြည့်ပါက အဖွဲ့ကြီး၏ ပဓာနကျမှုကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေး၏ စစ်ဆင်ရေးများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာသည်။ အထူးသဖြင့် အာဖရိကတွင် ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ပြိုလဲခြင်းကြောင့် အစိုးရအများအပြားသည် ပြည်ပအထောက်အပံ့ဆုံးရှုံးကာ

တစ်စစီပြုကြစေပြုလာသည်။ ကုလသည် ပတ်ဝန်းကျင်၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရေးအပါအဝင် အသစ်အသစ်သော ပြဿနာအမြောက်အမြားကို နက်ရှိုင်းစွာ ပါဝင်ပတ်သက်လာခဲ့ရသည်။

၂၁ ရာစုတွင် တရုတ်သည် အလွန်အင်အားကြီးထွားလာသဖြင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ အကြား အားပြိုင်မှုခေတ်သစ်တစ်ရပ်သို့ ကမ္ဘာကြီးက ရောက်ရှိလာခဲ့ပြန်သည်။ တရုတ် ခေါင်းဆောင်ကြီး ရှီကျင့်ဖျင်လက်ထက်တွင် ပေကျင်းသည် အလွန်တန်ခိုးထွားလာသည်။ အမျိုးသားရေးဦးစားပေးလာသည်။ ရန်လိုလာသည်။ မညီညွတ်သော ဝါရှင်တန်၌ နှစ်ပါတီ ညီညွတ်သောနယ်ပယ်အနည်းစုတွင် တစ်ခုမှာ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးဖြစ်သည်။ ဝေဖန်သူ အများအပြားက အမေရိကန်နှင့် တရုတ်၏ အားပြိုင်မှုသည် စစ်အေးတိုက်ပွဲပင်ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုလျက်ရှိကြသည်။

သို့ဖြစ်သည့်တိုင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်၏ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များ က ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် စစ်အေးတိုက်ပွဲနှင့်မတူပါဟု အများကပြောကြသည်။ တရုတ်သည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၌ ထဲထဲဝင်ဝင်ပေါင်းစည်းနေပြီး အမေရိကန်ကုမ္ပဏီများနှင့် စားသုံးသူများ သည် တရုတ်ဈေးကွက်အပေါ် မှီခိုနေရသည်။ ၎င်း၏ မူဝါဒရွေးချယ်မှုများကို မြှင့်တင်ရန် အတွက် နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်းများတွင်ပါဝင်သော တရုတ်၏ အကျိုးစီးပွားများသည်လည်း လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ် နှစ်စုအတွင်း သိသိသာသာကြီးမားလာခဲ့သည်။ ရှိသည့် တရုတ်သံတမန် များအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ပိုမိုလေ့လာသင်ယူရန်၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှု စနစ်တွင်ပါဝင်ကာ စည်းမျဉ်းများကိုရေးဆွဲရန်နှင့် အစီအစဉ်များကိုချမှတ်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ သည်။

ဤကျင့်စဉ်များနှင့်အညီ တရုတ်သည် ကုလသမဂ္ဂ၌ ပို၍တက်ကြွစွာပါဝင်လာ ခဲ့သည်။ အစဉ်အလာအားဖြင့် တရုတ်သည် ကုလ၌နှုတ်ဆိတ်နေခဲ့သည်။ တရုတ်သည် လုံခြုံရေးကောင်စီတွင် မကြာခဏ ကြားနေအဖြစ်နေခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ် များမှအစပြု၍ တရုတ်သည် ကြားမနေတော့ဘဲ စတင်ကာ မဲပေးလာသည်။ မကြာခဏ ဗီတိုသုံးကာပယ်ချခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းကတရုတ်သည် ဗီတိုအာဏာတပြု လုပ်လာကာ ၁၂ ကြိမ်တိုင်တိုင် ဗီတိုအာဏာထုတ်သုံးခဲ့သည်။ (နှိုင်းယှဉ်ပြောရသော် အမေရိကန်သည်ထိုကာလတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်လေးခုကိုသာ ဗီတိုဖြင့်ပယ်ခဲ့သည်။) အထွေထွေ ညီလာခံတွင် တရုတ်သည် မကြာမီက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအစီအစဉ်တစ်ခု ကို အဆိုပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါအစီအစဉ်သည် စီးပွားရေးတိုးတက်ရေးအတွက် လွှမ်းခြုံသော စီမံကိန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အာရှတိုအာဟိုဖိုရမ်တွင်လည်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုံခြုံရေးအစီ အစဉ်တစ်ရပ်ကို အဆိုပြုခဲ့သည်။

တရုတ်သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အရေးပါမှုကို ယုံကြည်သည်

ယနေ့ကာလ၌ တရုတ်သည် (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုပြီးလျှင်) ကုလသမဂ္ဂရန်ပုံငွေ ဒုတိယအများဆုံး ထည့်ဝင်သူဖြစ်သည်။ ၎င်းအပြင် အဖွဲ့ကြီး၏ ဗျူရိုကရေစီယန္တရားတွင် တရုတ်နိုင်ငံသားများကို အလုံးအရင်းဖြင့် ထည့်ထားသည်။ စင်စစ်မူ တရုတ်သည် ကုလ အေဂျင်စီတစ်ခုထက်မကတွင် ၎င်း၏နိုင်ငံသားများက ဦးဆောင်နေသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်

သည်။ တရုတ်သည် ယခုအခါ ကုလသမဂ္ဂမစ်ရှင်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များတွင် အခြားမည်သည့် အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်များထက် တပ်ဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်များစွာသာလွန်ပြီး ပါဝင်နေသည်။ ကျန်သည့် အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်လေးနိုင်ငံပေါင်း၏ တပ်ဖွဲ့များထက် နှစ်ဆပို၍ ပါဝင်နေသည်။ တရုတ်ကို မကြာခဏဆိုသလိုပင် အမေရိကန်ဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံတကာစနစ်ကို လှန်ပစ်လိုစိတ်ပြင်းထန်နေသော ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးသမားအဖြစ် သရုပ်ဖော်ခေါ်ဝေါ်နေကြသည်။ တရုတ်အနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအား အရေးမပါသော သို့မဟုတ် အစားထိုး၍ရသော အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ရှုမြင်ရန်ဝေးစွာ အဖွဲ့ကြီး၏ အရေးပါမှုကို တစ်နေ့တခြားတိုး၍သာ ယုံကြည်နေပုံရသည်။

တရုတ်၏ ကုလသမဂ္ဂ၌ သြဇာတည်ဆောက်ရန် သန္နိဋ္ဌာန်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် အဖွဲ့ကြီး၏အရေးပါမှုကို သံသယဝင်နေချိန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ အစောပိုင်းနှစ်များကို စိုးမိုးခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှစတင်၍ ရိပ်တိတ်ဘလစ်ကန်များသည် ကုလသမဂ္ဂအပေါ် ကြီးစွာရန်လိုမှုကို ပြသခဲ့ကြသည်။ စင်စစ်ကွန်ဆာဗေးတစ်အများအပြားသည် အဖွဲ့ကြီးကို မည်သည့်အခါမျှ မယုံကြည်ခဲ့ကြဘဲ အဖွဲ့ကြီးအား တော်လှန်ရေးသမားများနှင့် ရုရှားစပိုင်များ၏ စုဝေးရာဟု ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် အစောပိုင်းအောင်မြင်နေသောနှစ်များက အဝေး၌ကျန်ရစ်ခဲ့သည့်တိုင် အမေရိကန်အရာရှိများသည် (အထူးသဖြင့် ဒီမိုကရက်တစ်အစိုးရအဖွဲ့များ၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသူများသည် ကုလသမဂ္ဂအား သံခင်းတမန်ခင်းအတွက် အရေးပါသော လက်နက်ကိရိယာအဖြစ် ဆက်လက်ရှုမြင်နေကြဆဲဖြစ်သည်။) တစ်ဖန် လုံခြုံရေးကောင်စီတည်းဟူသော ၂၀ ရာစုအလယ်ပိုင်းတွင် အာဏာချိန်ခွင်လျှာကို ထင်ဟပ်သောအဖွဲ့သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေသောကမ္ဘာကြီးတွင် ကြီးစွာသော အားသာချက်များကို ပေးထားသည်။

အတိုချုပ်ပြောရလျှင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရော တရုတ်ပါ ကုလအဖွဲ့ကြီးတွင် “ပိုနေမြဲကျားနေမြဲ” အခြေအနေမှ အကျိုးအမြတ်ရနေကြသည်။ အခြားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက မကျေမနပ်ဖြစ်သည့်တိုင် ၎င်းတို့နှစ်နိုင်ငံအားအဖွဲ့ကြီးက လွန်စွာမညီမျှစွာ အာဏာခွဲဝေပေးထားခြင်းက ၎င်းတို့အတွက် အကျိုးရှိစေသည့် အားသာချက်ကိုရစေသည်။ (စင်စစ်ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲအပေါ် အာဖရိကနိုင်ငံအများအပြားက မဆိုင်သလို ဘေးထွက်လက်ရှောင်နေကြခြင်း၏ အကြောင်းတစ်ရပ်မှာ တင်မ်မူရီဆီက Foreign Affairs တွင် ရေးသားထားသကဲ့သို့ အင်အားကြီးသူက အင်အားနည်းသူအပေါ် စိုးမိုးမှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ကြသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်ဟုပင်။) တခြားသော လုံခြုံရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်လျက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်သည် ဗဟိုအာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံ၊ မာလီနှင့် တောင်ဆူဒန်တို့တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေး သို့မဟုတ် တည်ငြိမ်စေရေးမစ်ရှင်များကို မကြာမီကခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ဟေတီကို အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ၊ လက်နက်တင်ပို့ခွင့်ကို ပိတ်ပင်မှုများနှင့် တခြားသော ကန့်သတ်ချက်များကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် တစ်နှစ်တည်းမှာပင် မြောက်ကိုရီးယား၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ဖြေရှင်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အာဖဂန်တွင် တာလီဘန်များကို ပြစ်ဒဏ်ခတ်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် အီရတ်၌ ပြုပြင်

ပြောင်းလဲရေးအတွက် အထောက်အပံ့များ ပိုမိုပေးအပ်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လုံခြုံရေး ကောင်စီက ချမှတ်ခဲ့သည်။ အိမ်ဖြူတော်နှင့် ဒေါ်နယ်ထရန်တို့သည် အသေးစိတ် အချက် အလက်များအပေါ်တွင် အမြင်မတူကြသော်ငြား နိုင်ငံငယ်များအပေါ် စိုးမိုးခြယ်လှယ်ရေးနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများကို ချမှတ်ရာတွင်ဖြစ်စေ၊ အထောက်အပံ့များကို တိုးချဲ့ပေးအပ်ရာတွင်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့သည် သဘောတူညီချက်ကို များသောအားဖြင့် ရယူကြ စမြဲသာ ဖြစ်သည်။

လုံခြုံရေးကောင်စီ၏နယ်ပယ်သည် မကြာမီနှစ်များအတွင်း ကြီးထွားလာခဲ့ကာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ အိတ်ချ်အိုင်စီနှင့် စားနပ်ရိက္ခာမပူလုံမှု စသည့် အကြောင်းအရာများတွင် လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအားသာချက်ကို အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်များက ရရှိလာသည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဆွေးနွေးခဲ့သော်ငြား လုံခြုံရေးကောင်စီကို ပိုမို၍ပါဝင်လာအောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမှာ ရွှေ့ပြည်တော်မျှော်တိုင်းဝေးသာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ လတ်တလောတွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး သည် အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ပုံဖော်ခဲ့ပြီး ယနေ့တိုင်ကြီးစိုးနေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။

မတည့်အတူနေကြသော အိမ်သူများသဖွယ်

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်တို့သည် ရှေ့လာမည့်ဆယ်စုနှစ်အထိ တစ်နေ့ တခြား ရန်သူများအဖြစ်သာ ရန်ပွားလာကြဖွယ် ရှိပါသည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေးက ၎င်းတို့ နှစ်နိုင်ငံအား မတည့်သော်လည်း အတူတကွပေါင်းသင်းနေထိုင်ကြသော အိမ်ထောင်ဖက်များ သဖွယ်ဖြစ်စေသည်။ ကုလသမဂ္ဂတွင် အငြင်းပွားမှုနှင့် ကွဲပြားမှုအတွက် နေရာအမြောက်အမြား ရှိသော်လည်း စစ်အေးတိုက်ပွဲ၏သမိုင်းက ပြောပြနေသည်မှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် လိုစိတ်သည် ကြီးမားသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။

အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ အဓိကအကျိုးစီးပွားနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်နွယ်နေသည့် ပြဿနာများကို အဖွဲ့ကြီးသည် ယခင်ကလိုပင် ဆက်လက်၍ ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိသည့် အခြေအနေဖြစ်နေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ကုလသမဂ္ဂစနစ်ကြီးအတွက် အဖျက်ပိုး တစ်ကောင်တော့ မဟုတ်ပါ။ လက္ခဏာသွင်ပြင်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ရုစမဲ့၊ ချာချီနှင့် စတာလင်တို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြသည့်အတိုင်းပင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ အပေါ် ဗီတိုအာဏာသုံး၍ ၎င်းတို့အကျိုးစီးပွားကိုကာကွယ်ခွင့်ရှိမှ သာလျှင် အဖွဲ့ကြီးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြမည် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်လိုသော ကိစ္စရပ်များကို သူတစ်ပါးအပေါ် ချမှတ်နိုင်သော အာဏာကို ယူထားခြင်းဖြင့်သာလျှင် ဤအဖွဲ့ကြီးကို ဦးဆောင်တည်ထောင်ခဲ့ကြသူများသည် ၎င်းတို့၏နောင်တော် နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီးက ခံစားခဲ့ရသော ကြိမ်ကွဲမှုကို မခံစားကြရဘဲနေချင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော အာဏာများကို မယူမိခဲ့သဖြင့် ၁၉၃၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက ဖြစ်ပွားခဲ့သော အဓိကပဋိပက္ခကို ၎င်းတို့၏နောင်တော် အဖွဲ့ကြီးက မရပ်တန့်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရလဒ်အနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် ၎င်း၏အရေးပါမှုကို ထိန်းသိမ်းသော အဓိကနည်းလမ်းမှာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရာနေရာ (ပလက်ဖောင်း)

တစ်ခုအဖြစ် ဖြစ်နေစေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေးမစ်ရှင် ၁၂ ဖွဲ့ရှိနေပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပေါ် အရေးယူပိတ်ဆို့မှု ၁၅ ခု ရှိနေသည်။ ၎င်းတို့ကို ချမှတ်ကာ ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်တို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လိုအပ်သည်။ ဤသို့သောပူးပေါင်းမှုသည် လက်တွေ့မြေပြင်တွင်အရေးပါသော မတူကွဲပြားမှုကို ဖြစ်စေသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့သည် လုံခြုံရေးကောင်းစီအား ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများကို စုပေါင်းအမိန့်ပေးထိန်းချုပ်ခွင့်ကို ပေးအပ်ထားသည်။

၂၁ ရာစုတွင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့သည် အထက်စီးရမ္မကို ကြိုးပမ်းနေကြသည် ဖြစ်ရာ Turtle Bay ၌ မညီညွတ်မှုသည် မလွဲမသွေဖြစ်လာနိုင်ခြေ ရှိပါသည်။ သို့သော် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်၌ ကုလသမဂ္ဂသည် အခြေခံအဖွဲ့အစည်းအဖြစ် တည်ရှိနေသရွေ့ အဖွဲ့ကြီးကိုစိုးမိုးသောသူများသည် အဖွဲ့ကြီးတည်မြဲစေရန် ခိုင်လုံသောအကြောင်းများကို ရှာဖွေနေကြမည်ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် နည်းဥပဒေများကိုအခြေခံသော နိုင်ငံတကာစနစ်ကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်စေရေးအတွက် အကောင်းဆုံးကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပေမည်။ အနည်းဆုံးအားဖြင့်မူ ဦးဆောင်နေသော အင်အားကြီး နိုင်ငံများက နည်းဥပဒေများကို ချမှတ်ပေးနေသည့် အဖွဲ့ကြီးတော့ ဖြစ်နေဦးမည်သာဖြစ်ပေသည်။

KMA

Ref: Why the UN Still Matters;Great-Power Competition Makes It More Relevant ဆောင်းပါးအားဆီလျော်သလို ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများအပေါ်
ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သော ကိုလိုနီဓနသစ်ဝါဒီများ၏
နည်းဗျူဟာများ

ပေမော်ဝါဖ

“ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် မိမိပိုင်နက်
နယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်၍ အခြားနိုင်ငံများ၏
ပြည်တွင်းရေးကိုဝင်ရောက်စွက်ဖက်ကာ
လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများပြုလုပ်ရာတွင်လည်း
ထိပ်ဆုံးနိုင်ငံကြီးဖြစ်နေသည်။ ”

နိုင်ငံတစ်ခု၏အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ

နိုင်ငံတစ်ခု၏အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ နိုင်ငံရေး သုတေသီများဖြစ်ကြသည့် ဖရန်.ထရာဂါ (Frank Trager)နှင့် ဖရန့်.စီမိုနစ် (Frank Simonic) တို့က "အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်ရေးရာကိစ္စရပ်များနှင့် နိုင်ငံတကာရေးရာ ကိစ္စရပ်များတွင် မိမိတို့၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား (National interest)ကိုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန် သို့မဟုတ် တိုးပွားစေရန်အတွက် ဖြစ်တန်ရာခြေရှိသော ပြည်တွင်းပြည်ပ ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်များကိုဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ပြည်ပက ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ဖန်တီးနေသော ပြည်တွင်းခြိမ်းခြောက်မှုကိစ္စရပ်များကိုဖြစ်စေ ဆန့်ကျင်တွန်းလှန် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ချမှတ်သည့် မူဝါဒအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်" ဟုဖွင့်ဆိုထားသည် ကိုတွေ့ရသည်။

အထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ အဓိကအကျဆုံးအချက်မှာ “အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား”ကို ကာကွယ်ရန်ပင်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဝါရင့်အမေရိကန်အငြိမ်းစား သံအမတ်ကြီးဖြစ်သည့် ဒဗလူဖရီးမင်း (W. Freeman) ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် 'Arts of Power' အမည်ရှိ စာအုပ်တွင်-

- (၁) “အထွတ်အထိပ်အမျိုးသားရေးအကျိုးစီးပွား” (Supreme National Interest) ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာပေါ်၌နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်တံ့ရေး (Survival) ပင်ဖြစ်သည်။

(၂) “ပဓာနအမျိုးသားရေးအကျိုးစီးပွား” (Vital National Interest) ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတစ်ခု၏လုံခြုံရေး (Security) ခိုင်မာတောင့်တင်းပြီး ပြည်သူများ ငြိမ်းချမ်းစွာရပ်တည်နေနိုင်မှု (Well-being) နှင့် ပြည်တွင်းအေးချမ်းသာယာမှု (Tranquility) ရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ လုံခြုံရေး အားနည်းပါက ကျန်သည့်ကောင်းမွန်သောအရာအားလုံးကို မရရှိနိုင်တော့ကြောင်း ထင်ရှားနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်အခြာအာဏာဆိုသည်မှာ

နိုင်ငံတစ်ခု၏အချုပ်အခြာအာဏာ(Sovereignty)ကို အခြားနိုင်ငံများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏သဘောတရားနှင့် စည်းကမ်းချက်များကိုဖြစ်စေ ချိုးဖောက်ခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရေးနှင့်ပြည်ပရေးရာများတွင် မိမိသဘောအရ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်ဖြစ်သည်ဟု နိုင်ငံရေးအဘိဓာန်ကဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

နိုင်ငံရေးသုတေသီ ဒေးဗစ်စတိုရေး (David Storey) ၏ “ပိုင်နက်နယ်မြေ” (Territory) အမည်ရှိစာအုပ်တွင် “နိုင်ငံတစ်ခု၏ပိုင်နက်နယ်မြေနှင့် ပိုင်နက်နယ်မြေ နယ်နိမိတ်အတွင်း နေထိုင်ကြသူများကိုစိုးမိုးအုပ်ချုပ်ရမည့်နိုင်ငံ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ အချုပ်အခြာအာဏာပင်ဖြစ်ပြီး ပြည်ပဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမပါဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အခွင့်အရေးဖြစ်သည်” ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

သာဓကအားဖြင့် ယနေ့ယူကရိန်းစစ်ပွဲကို အနှစ်ချုပ်ကြည့်လိုက်လျှင် နယ်ချဲ့လက်သစ်အနောက်နိုင်ငံကြီးက သွေးထိုးမြှောက်ပင့်ပေးတိုင်း ငါးမျှားချိတ်ကိုမမြင်၊ ငါးစာကိုသာ စားရနိုးဖြင့် နယ်ချဲ့လက်သစ်ကြီးဆွဲရာကို နိုင်ငံရေးရေးချိန်မပြည့်သော ယူကရိန်းနိုင်ငံအကြီးအကဲက ရုရှားနှင့်စစ်ပွဲဆင်နွှဲခဲ့ခြင်းကြောင့် ယူကရိန်း၏အချုပ်အခြာအာဏာသည် ယိမ်းယိုင်ချည့်နဲ့လာသည့်အပြင် ယူကရိန်းပြည်သူတို့မှာ စစ်၏အနိဗ္ဗာရုံဆိုးကျိုးများကို ခါးစည်းခံစားနေကြရရှာသည်။

နယ်ချဲ့သမားကိုလိုနီအရင်သခင်တို့သည် နယ်ချဲ့စနစ်ဟောင်း (Old Imperialism) ကိုလက်တွေ့ကျင့်သုံးခဲ့ကြပြီးအချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများကိုကိုလိုနီကျွန်နိုင်ငံများအဖြစ် နှစ်ပရိစ္ဆေဒကြာမြင့်စွာ မတရားအမြတ်ထုတ် ကုပ်သွေးစုပ်အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က နယ်ချဲ့စနစ်ဟောင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ (၁) ကုန်သွယ်ရန် (Merchandise)၊ (၂) ခရစ်ယာန် သာသနာပြုရန် (Missionary) (၃) စစ်ပွဲဆင်နွှဲသိမ်းပိုက်ရန် (Military) ဟူသော “အမ် ၃လုံး နယ်ချဲ့စနစ်” (3M) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ယနေ့မျက်မှောက်နယ်ချဲ့လက်သစ်တို့လက်ကိုင်ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ကိုလိုနီလက်သစ်ဝါဒ (Neocolonialism)၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ (၁) ငွေကြေးအမြတ်ထုတ်ရန် (Money)၊ (၂) ဈေးကွက်တိုးချဲ့ကြီးစိုးရန် (Market)၊ (၃) လူထုဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား၊ သတင်းလိမ်၊ သတင်းညာ (Disinformation) တို့ဖြင့် စာနယ်ဇင်း၊ ရုပ်မြင်၊ ရုပ်ရှင်ပရိသတ်များအထင်အမြင်၊ အတွေးအကြံ၊ အလုပ်အကိုင်များ

လွှဲမှားသွားစေရန် (Media)၊ (၄) လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၊ NGO များ၊ INGO များ၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများကို လိုအပ်သလို ကြိုးကိုင်အသုံးချရန်၊ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက် ခြယ်လှယ်စိုးမိုးကြရန်တို့ဖြစ်သည်။

ကိုလိုနီလက်သစ်ဝါဒများအသုံးပြုလျက်ရှိသည့် နည်းဗျူဟာခုနစ်သွယ်

ကိုလိုနီလက်သစ်နယ်ချဲ့တို့သည် သူတို့အလိုကျမဟုတ်သည့် သူတို့ကြိုးကိုင် ခြယ်လှယ်၍ မရသော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများအား "ဘက်စုံစစ်ပွဲပုံသဏ္ဍာန်" (Multi-Dimensional Warfare) ကို နည်းလမ်းခုနစ်သွယ်ဖြင့် ကျင့်သုံးလျက်ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) နိုင်ငံရေးနည်း (Political Means)
- (၂) စီးပွားရေးနည်း (Economic means)
- (၃) လူမှုရေးနည်း (Social Means)
- (၄) သဘောတရားရေးရာနည်း (Ideological Means)
- (၅) ဝါဒဖြန့်ချိရေးနည်း (Propaganda Means)
- (၆) သံတမန်နည်း (Diplomatic Means)
- (၇) စစ်ရေးနည်း (Military Means) တို့ဖြစ်ကြသည်။

နယ်ချဲ့လက်သစ်နိုင်ငံတို့သည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ အချုပ်အခြာအာဏာ ယိမ်းယိုင်ပြိုကွဲအောင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် နိုင်ငံရေးနည်းဗျူဟာများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်လိုက်ပါက နည်းလမ်းခုနစ်သွယ်ရှိသည်ကို တွေ့ရပြန်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) အင်အားပြိုကွဲအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း၊
- (၂) ထိုးဖောက်စိမ့်ဝင် လွှမ်းမိုးခြင်း၊
- (၃) အတွင်းသူလျှို့ဝှက်များမွေးမြူ၍ ပျက်စီးစေခြင်း၊
- (၄) သစ္စာဖောက်များကို ခိုလှုံစေခြင်း၊
- (၅) အကြမ်းဖက်လုပ်ငန်းများနှင့် အဖျက်အမှောင့်လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (၆) နောက်ကွယ်မှ ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ခြင်း၊
- (၇) နောက်ကွယ်ကို ဖုံးကွယ်လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက်သစ်တို့သည် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေး (Hegemonism) ရှင်သန်နေရေးအတွက် ဖော်ပြပါနိုင်ငံရေးနည်းဗျူဟာများကို သွယ်ဝိုက်၍လည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း လက်တွေ့ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက်သစ်တို့သည် "ဗဟုမဏ္ဍိုင်" (Multipolar) သို့ ပြောင်းလဲနေသည်ကို သိလျက်နှင့် မသိကျိုးကျွန်ပြုကာ သူတို့အလိုမကျသော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်များကို ယိမ်းယိုင်ပြိုကွဲအောင် ပိုးဖလံမျိုးမီးကို ဇွတ်အတင်းဝင်တိုးနေသကဲ့သို့ ရှိနေသည်။ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများတွင် သူတို့၏ ဩဇာခံ ရုပ်သေးရုပ်အစိုးရများ (Puppet Government) ကို ဖန်တီးမွေးမြူကာ တိုင်းဖျက်ပြည်ဖျက်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်ကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုက သိရှိကြပြီးဖြစ်သည်။

သာဓကအားဖြင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ်က ၁၅ နိုင်ငံစုစည်းဖွဲ့စည်းထားခဲ့သော ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကြီးကို ပြိုကွဲအောင်၊ ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံကိုလည်း ပြိုကွဲအောင် ဖြိုခွဲ

ပြီး ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှပျောက်ကွယ်သွားအောင် သပ်လျှို
သွေးခွဲဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့
လက်သစ်တို့ကြောင့်ပင် လစ်ဗျား၊ ဆီးရီးယားနိုင်ငံတို့မှာ
လည်း "ကျရှုံးနိုင်ငံ" (Fail State) များဘဝသို့ မရှုမလှ
ရောက်ရှိသွားခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံသမ္မတ
"ဗလာဒီမာပူတင်" (Vladimir Putin)က ကိုလိုနီနယ်ချဲ့
လက်သစ်ဝါဒ (Neocolonialism)နှင့် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေး
ဝါဒ (Hegemonism)ကို ပူးတွဲကျင့်သုံးနေသည့်
အမေရိကန်အနေဖြင့် ယနေ့မျက်မှောက်ကမ္ဘာကြီး ၏
နိုင်ငံအများ ပူးပေါင်းရေးမူဝါဒ (Multilateralism) ကို
သိလျက်နှင့် မသိကျိုးကျွန်ပြုကာ အမေရိကန်
ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတည်း မူဝါဒ (Unilateralism) ကိုသာဖက်တွယ်၍လုပ်ဆောင်နေကြောင်း၊
ထိုနိုင်ငံကြီးအနေဖြင့် မည်သည့်နိုင်ငံကိုမဆို ဆက်ဆံရာ
တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူဝါဒ (Coexistence Policy)ကို လက်ခံကျင့်သုံးချိန်တန်နေပြီဖြစ်
ကြောင်းသတိပေးပြောကြားခဲ့သည်။

“ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့
လက်သစ်တို့သည်
ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေး
(Hegemonism)
ရှင်သန်နေရေးအတွက်
ဖော်ပြပါ
နိုင်ငံရေး
နည်းဗျူဟာများကို
သွယ်ဝိုက်၍လည်းကောင်း၊
တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း
လက်တွေ့
ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ ”

**ကိုယ့်အပြစ်ကိုကိုယ်မမြင်သူတစ်ပါးတို့ကိုသာလက်ညှိုး
ထိုးရန်လိုသူ**

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် မိမိပိုင်နက်
နယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်၍ အခြားနိုင်ငံများ ၏ ပြည်တွင်း
ရေးကိုဝင်ရောက်စွက်ဖက်ကာလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်
မှုများပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ထိပ်ဆုံးနိုင်ငံကြီး ဖြစ်နေ
သည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၃၀ ကျော်က စတင်
တည်ထောင်လာခဲ့သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည်
အခြားသောနိုင်ငံများအား ကျူးကျော်စစ်ပွဲများ ရာချီ၍
ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ မရေမတွက်နိုင်သော အခြားနိုင်ငံသားများ
ကို ကြေးစား တပ်များ ၏ လက်နက်အင်အားဖြင့်
သုတ်သင်ချေမှုန်းခဲ့သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နျူကလီးယားလက်နက်ကိုစတင်
အသုံးပြုခဲ့သောနိုင်ငံမှာလည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
သာဖြစ်ပြီး နျူကလီးယားလက်နက်များကို အများဆုံး
ပိုင်ဆိုင်ထားသောနိုင်ငံမှာလည်း ထိုနိုင်ငံကြီးပင်ဖြစ်

သည်။ နျူကလီးယားလက်နက်များအတွက် အသုံးစရိတ်အများဆုံးလည်းဖြစ်သည့်အပြင် နျူကလီးယားဗုံးများဖောက်ခွဲစမ်းသပ်မှုအကြိမ် အရေအတွက်မှာလည်း အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ် သဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် စစ်အသုံးစရိတ်အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ်ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ ထိုနိုင်ငံကြီးသည် မိမိပိုင်နက်နယ်မြေ၏ပြင်ပ၌ရှိသောနိုင်ငံများစွာတွင် စစ်အခြေစိုက်စခန်းများ များစွာဖွင့်လှစ်ထားရှိပြီး တပ်ဖွဲ့ဝင်ပေါင်းသိန်းနှင့်ချီ၍တပ်စွဲထားကာ ထိုတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ဒေသခံပြည်သူလူထု၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ဖျက်ဆီးနေကြသည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် စစ်အေးကာလ (Cold War) ကုန်ဆုံးခဲ့ပြီးနောက် ကမ္ဘာ့ လက်နက်ဈေးကွက်တစ်ခုလုံးကို ချုပ်ကိုင်ထားပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်းများစွာသို့ လက်နက် များတင်ပို့ရောင်းချထောက်ပံ့နေခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးသုတေသီများက အမေရိကန်ကို “ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး သေမင်းတမန်ကုန်သည်ကြီး” ဟု အမည်ပေးထားသည်။

အခြားသော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတိုင်း တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးရပိုင်ခွင့်ရှိရမည်ဟူသော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ကို တလေးတစား အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆို၍ အမခံချက်ပေးထားချိန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၁၇၈၇ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်လည်းကောင်း၊ ၁၇၈၉ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာဥပဒေကြမ်း ပြင်ဆင်ချက်သည်လည်းကောင်း လူတိုင်းတန်းတူညီမျှပိုင်ဆိုင်ခွင့် ခံစားရမည်ဟူသော အချက်ကို လုံးဝဖော်ပြ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိပေ။

သို့ရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ကျေးကျွန်စနစ်ကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးရေး၊ လူမျိုးချင်းခွဲခြား၍ နှိမ်ချဆက်ဆံရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးများပေးအပ်ရာ၌ လူမည်းများ၊ ရက်အင်ဒီးယန်းများ (လူနီများ)၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေသူများကို ချန်ထားရေးတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အတိအလင်းညွှန်းဆိုဖော်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကျွန်စနစ်ကိုဖျက်သိမ်းကြောင်းကြေညာပြီးနောက် ၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ထိုပြင်ဆင်ချက်ပုဒ်မ ၁၄ တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ပါအတိုင်း နိုင်ငံသားတိုင်းအား တန်းတူညီမျှ ပိုင်ခွင့်ပေးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ စောဒကတက်ပိုင်ခွင့်မရှိစေရဟုဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းပြင်ဆင်ချက် ဒုတိယအခန်းတွင် နိုင်ငံသားတိုင်းဆိုသည်မှာ ရက်အင်ဒီးယန်းလူနီများ (Red Indians) မပါဝင်သော အသက် ၂၁ နှစ်ပြည့်ပြီးသည့်အမျိုးသားများကိုဆိုလိုသည်ဟု အတိအလင်းအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမှန်မှာ ရက်အင်ဒီးယန်းလူနီ များသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမပေါ်မီ ရှေးပဝေဏသီကတည်းကပင် ဒေသခံလူမျိုးများ အဖြစ် ဇာတိချက်ကြွေမွေးရာမြေ အစစ်အမှန်ဖြစ်ခဲ့သည်ကို သိထားလျက်နှင့် အမေရိကန်တို့က အသိအမှတ်လုံးဝမပြုဘဲ တမင်သက်သက်ပစ်ပယ်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ၁၈၆၉ ခုနှစ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းချက်၌ နိုင်ငံသားတိုင်းအား တန်းတူအခွင့်အရေးပေးရမည်ဟူသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဗဟိုအစိုးရကသာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိပေ။

အမေရိကန်အစိုးရသည် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကွန်ဗင်းရှင်းတို့က အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသော မိမိကြိုက်နှစ်

သက်ရာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများတွင်ပါဝင်ခွင့်ရရှိရေး၊ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ အလုပ်အကိုင်ကို ရွေးချယ်လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိရေးအပါအဝင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကွန်ဗင်းရှင်း တို့က အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသော မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာအလုပ်အကိုင်ကိုရွေးချယ် လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိရေးအပါအဝင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပိုင်ခွင့်များကို လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုပေ။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေက ယင်းတို့ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းမပြုကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ လူ့အခွင့်အရေး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် စားရေး၊ ဝတ်ရေး၊ နေရေး၊ ပညာသင်ကြားရေး၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့် ရရှိရေး၊ အနားယူခွင့်ရရှိရေး၊ လုံလောက်မှုတသော လစာဝင်ငွေရရှိရေး၊ လုပ်ငန်းခွင်သက်သာ ချောင်ချိရေး၊ မိခင်နှင့်သားသမီးရင်သွေးငယ်များအား အကာအကွယ်ပေးရေးဟူသော အချက်များသည် လုံးဝအကျုံးဝင်ခြင်းမရှိပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသည် အမေရိကန်နိုင်ငံသားများအား ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းမဖြစ်အောင် အာမခံချက် ပေးထားခြင်းမရှိပေ။

ပြည်သူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်းများ (Convention concerning Civil's rights and Political rights) ၏ကြေညာချက်တွင် နိုင်ငံတိုင်းသည် ဤကွန်ဗင်းရှင်းပါပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထိရောက်စွာအကောင်အထည်ဖော်နိုင် ရေးအတွက် လိုအပ်သော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ အခြားအစီအမံများကိုဆောင်ရွက်ပေး ရန်တာဝန်ရှိသည်ဟု ဖော်ညွှန်းထားသည်။

သို့တစေ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အနည်းငယ်မျှသော ပုဂ္ဂလိကပိုင်ခွင့်များကိုသာ အသားပေးပြီး အစိုးရအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကျော်လွန်လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိစေရဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက် များကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာလျှင်မည်ကဲ့သို့အကာအကွယ်ပေးရမည်၊ မည်ကဲ့သို့သောနည်းလမ်းများ ချမှတ်ကျင့်သုံးရမည်ဟူသောအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်အားလည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအားလည်းကောင်း မည်သို့မည်ပုံလမ်းညွှန် ရမည်ဟူသောအချက်ကို အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ တိတိကျကျ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာ့ စံနမူနာပြုနိုင်ငံကြီးအဖြစ် မိမိကိုယ်မိမိ အမြဲတစေ ထင်မှတ်ကျင့်သုံးနေသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ စင်စစ်မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် နိုင်ငံတကာလက်ခံကျင့်သုံးနေသောအဆင့်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မြင် ပါက အလွန်နိမ့်ကျနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပညာရှင်များက “အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တွင် အကာအကွယ်ပေးထားသော လူ့အခွင့်အရေး အထူးသဖြင့် တန်းတူညီမျှရေး၊ လူမှုရေး ပိုင်ခွင့်များ၊ စီးပွားရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် ယနေ့နိုင်ငံတကာကျင့်သုံးနေသော အဆင့် အတန်းနှင့် ချိန်ထိုးကြည့်လျှင် ကမ္ဘာ့အဆင့်မီရန် များစွာလိုအပ်နေသေးသည်”ဟု ဝေဖန် အကဲဖြတ်လျက်ရှိကြပါသည်။

နိုင်ငံလုံခြုံရေးကိုခြိမ်းခြောက်နေသော ပြည်ပစွက်ဖက်ခြယ်လှယ်ထိုးဖောက်မှုများ

ဗြိတိသျှစွယ်စုံကျမ်းကြီးက “ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက်သစ်နိုင်ငံများသည် သူတို့အလိုမကျ ကြိုးကိုင်မရသည့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများကို နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေးမူဝါဒ များကို အတင်းအဓမ္မပြောင်းလဲပစ်ခြင်း စသည့်လုပ်ရပ်များမှာ "အကြမ်းဖက်ဝါဒ"(Terrorism) တစ်မျိုးဖြစ်သည်” ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက်သစ်တို့ လက်ရှိလက်တွေ့ ကျင့်သုံးနေသောမူဝါဒမှာ "ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရေးမူဝါဒ" (Interventionalism) ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ထို့အတူ "ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေးမူဝါဒ"(Non-Interventionalism) ဆိုသည်မှာ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများ၏ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းလုံးဝမပြုဘဲ နိုင်ငံအချင်းချင်း ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူဝါဒကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးဖော်ဆောင် သည့်မူဝါဒဖြစ်သည်ဟု ဝီကီပီးဒီးယားစွယ်စုံကျမ်း (Wikipedia) ကလည်းဖွင့်ဆိုထားသည် ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။

ဤနေရာတွင်နိုင်ငံတော်၏အချုပ်အခြာအာဏာကို(၁) ပြည်တွင်းအချုပ်အခြာအာဏာ (Internal Sovereignty) နှင့် (၂) ပြည်ပအချုပ်အခြာအာဏာ (External Sovereignty) ဟုခွဲခြားနိုင်သည်။

ပြည်တွင်းအချုပ်အခြာအာဏာဆိုသည်မှာနိုင်ငံ၏ပိုင်နက်နယ်မြေတည်ရှိသော နယ်နိမိတ်အတွင်း၌ ဖွဲ့စည်းနေထိုင်သောနိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများ၊ အုပ်စုများနှင့် စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ(Institutions)အားလုံးကိုအတူတကွ စည်းနှောင်မိ အောင် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးသည့် နိုင်ငံတော်၏အမြင့်ဆုံးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ (A Supreme Power Authority) တစ်ရပ်ရှိခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

ပြည်ပအချုပ်အခြာအာဏာဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတကာအခင်းအကျင်း၌ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ လွတ်လွတ်လပ်လပ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသော ထင်ရှားစွာရပ်တည်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့ပြီး အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာအချုပ်အခြာအာဏာ (National Sovereignty) ကိုဆိုလိုပါသည်။

စစ်အေးကာလ(Cold War) ကုန်ဆုံးချိန်မှစ၍ ထုံးတမ်းစဉ်လာမဟုတ်သော လုံခြုံရေး ကိစ္စရပ်များ(Non-Traditional Security Issues)သည် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရ မဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရှင်များ၊ အရာထမ်း အမှု ထမ်း ဝန်ထမ်းများ၏နယ်ပယ်တွင် ပိုမိုနေရာယူလာသည်ကိုတွေ့ရသည်။ နိုင်ငံရေးသုတေသီ ဂျက်ဆီကာ မက်သယူး (Jessica Mathew)က ယနေ့အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများ တွင် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက်သစ်တို့၏ ပြည်တွင်းရေးဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရေးနှင့်ဗိုလ်ကျစိုးမိုး ရေးဝါဒကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ထုံးတမ်းစဉ်လာမဟုတ်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ဤသို့ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

- (၁) အကြမ်းဖက်မှုများ (Terrorism)
- (၂) ဂိုဏ်းဂဏများဖြင့် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း (Organized Crime)
- (၃) မူးယစ်ဆေးဝါးမှောင်ခိုရောင်းဝယ်မှုများ (Drug Trafficking)

ယနေ့ကမ္ဘာ့လူဦးရေသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၈ ဒသမ ၅ ဘီလီယံရှိပြီး ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း ၁၉၄ နိုင်ငံရှိနေရာ ထိုနိုင်ငံများအနက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး (UNO) အားနှစ်စဉ်ငွေကြေးထည့်ဝင်ရန် ကြွေးမြီပေါင်း ၃၂ ထရီလီယံရှိ နေသည်ဟု ဝီကီမီဒီယားစွယ်စုံကျမ်းကြီးက ဖော်ပြထားပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံများထဲမှာပင် ပြည်တွင်းအချုပ်အခြာအာဏာ၊ ပြည်ပအချုပ်အခြာအာဏာ ယိမ်းယိုင် ချညှိနဲ့နေသည့်နိုင်ငံများရှိသကဲ့သို့ ကျရှုံးနိုင်ငံ (Failed State) များအဖြစ်သို့ သက်ဆင်းနေကြရ သည်များလည်း ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချို့ဆိုလျှင်မိမိနိုင်ငံအတွင်းရှိကာကွယ်ရေး အင်အားကိုပင်တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်မရှိဘဲကန့်သတ်ခံနေကြရသည်။

ဗဟိုမဏ္ဍိုင်အာဏာ(Uni-polar Power)တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကိုသာဆုပ်ကိုင်ထားပြီး ဗဟိုမဏ္ဍိုင်အများစုပေါင်းအာဏာ(Multi-polar Power) ကိုပစ်ပယ်ကာ ရန်လိုသောသဘော ထားကို ရင်ဝယ်ပိုက်၍ သူတို့မလိုလားသောနိုင်ငံများအား နည်းမျိုးစုံသုံး၍ လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်နေမှုများကို ပြည်တွင်းအားသည် ပြည်တွင်းမှာသာရှိသည်ဟူသောခံယူချက် နှင့်အညီ မရှိမဖြစ်သောလုံခြုံရေးသတိ၊ အမျိုးသားရေးအသိတို့ကို ဦးထိပ်ပန်ဆင်ကာ အမျိုးသားကာကွယ်ရေး စွမ်းအား (Military Might)၊ တိုးတက်သောစီးပွားရေးစွမ်းအား (Economic Might)၊ အင်အားတောင့်တင်းသောအစိုးရ (Strong Government)နှင့် စုစည်းညီညွတ်သော နိုင်ငံရေးစွမ်းအား(Political Might)တို့ဖြင့် ရင်ဆိုင်ကာကွယ် တိုက်ဖျက် ရေးသည်သာလျှင် ပဓာနကျသော ဒိဋ္ဌဓမ္မလုပ်ငန်းကြီးပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

စန်းနီလာဝင်း

Ref: - What is the world will happen in 2023
- AP, Reuter, AFP News Bulletins (1.6.2023 ~ 10.7.2023)
- A Dictionary of Politics (Penguin Books)

ပထမစစ်အေးခေတ်မှ ဒုတိယစစ်အေးခေတ်သို့

အမျိုးသား

“ ဂျပန်လူဝတ်စုံဒဏ်၏ အတွေးအမြင်အရဆိုပါမူ
 ပထမစစ်အေးခေတ်သည် လူသားတို့အတွက်
 သင်ခန်းစာကောင်းများပေးခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။
 ပထမစစ်အေးခေတ်၏ ကြေကွဲစရာကို စိုးရိမ်ခြင်းမှသည်
 မျှော်လင့်ချက်ဆီသို့ ရောက်ရှိလာခြင်းအဖြစ်
 ဂျပန်လူဝတ်စုံဒဏ်က ရှုမြင်သည်။ ”

ပထမစစ်အေးခေတ်နှင့် ခေတ်အသီးသီးခြားသွားသည့်တိုင် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့ ကြား လက်ရှိဆက်ဆံရေးကို ညွှန်းဆိုလိုသည့်အခါတိုင်း ဒုတိယစစ်အေးခေတ်ဆိုသည့် စကားလုံးကို မကြာခဏဆိုသကဲ့သို့ အသုံးပြုနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပထမစစ်အေးခေတ်သည် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ကြောက်မက်ဖွယ် အကောင်းဆုံးအချိန်ကာလတစ်ခုကို ဖြတ်သန်းခဲ့ကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် အမေရိကန်နှင့် ဆိုဗီယက်တို့သည် မျက်နှာချင်းဆိုင်၍မရတော့ဘဲ ကမ္ဘာကြီးကိုဖျက်ဆီးမည့်ဟန်မျိုးဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင်ပင် ပထမစစ်အေးခေတ်သည် ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းဖြင့် ပြီးဆုံးသွားခဲ့သည်။

ယခုအခါတွင်လည်း သမိုင်းပညာရှင် နီအော်ဖာဂူဆန် (Niall Ferguson) ကဲ့သို့သော လေ့လာသူများက လက်ရှိ အမေရိကန်-တရုတ် မဟာဗျူဟာမြောက် ပြိုင်ဆိုင်နေမှုကို ဒုတိယစစ်အေးခေတ်အဖြစ် ညွှန်းဆိုလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပထမစစ်အေးခေတ်ကို ထဲထဲဝင်ဝင် နားလည်ရန်နှင့် ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသည်များကိုလေ့လာရန် လိုအပ်လာသည်။ စစ်အေးခေတ် သမိုင်းပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဂျွန်လူဝစ်ဂတ်ဒ်စ် (John Lewis Gaddis) ရေးခဲ့သည့် စစ်အေးခေတ်ဆိုသည့်စာအုပ်မှာ အထူးတလည် လေ့လာဖို့ကောင်းလှသည်။

ဂျွန်လူဝစ်ဂတ်ဒ်စ်၏ အတွေးအမြင်အရဆိုပါမူ ပထမစစ်အေးခေတ်သည် လူသားတို့ အတွက် သင်ခန်းစာကောင်းများပေးခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပထမစစ်အေးခေတ်၏ ကြေကွဲစရာကို စိုးရိမ်ခြင်းမှသည် မျှော်လင့်ချက်ဆီသို့ ရောက်ရှိလာခြင်းအဖြစ် ဂျွန်လူဝစ်ဂတ်ဒ်စ်က ရှုမြင်သည်။

လူအသေအပျောက်များစေနိုင်သည့် လက်နက်များကို အသုံးမပြုခဲ့ကြ

စစ်အေးခေတ်ကို လေ့လာမည်ဆိုပါက ပထမဆုံး သိထားသင့်သည့်အချက်မှာ အဆိုပါ အင်အားကြီး နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံတို့သည် အလွန်အားကောင်းသော လက်နက်ကြီးများ၊ နျူကလီးယားဗုံးများကို တီထွင်ခဲ့ကြသော်လည်း အပြန်အလှန်တိုက်ခိုက်မှု အသုံးမပြုခဲ့ကြပါ။ အမှန်မှာ အန္တရာယ်နှင့် ပွတ်ကာသီကာကပ်၍ လွတ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ကျူးဘားမစ်ဆိုင်ခုံးကျည် အကျပ်အတည်းကဲ့သို့သော အချိန်တွင် နျူကလီးယားဗုံး အသုံးပြု ရန် တာစူခဲ့ကြသည်။ သို့သော် စစ်အေးခေတ်ဆိုသည်မှာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ၎င်းတို့တွင် ရှိသော အစွမ်းထက်လက်နက်များကို အသုံးမပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သော ကမ္ဘာ့သမိုင်းရှိ အချိန် ကာလအပိုင်းအခြားကိုသာ ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဂျွန်လူဝစ်ဂတ်ဒစ်က ထောက်ပြထားသည်။

စစ်အေးခေတ်၏ ဒုတိယသွင်ပြင်လက္ခဏာမှာ ဒီမိုကရက်တစ်အရင်းရှင်စနစ်သည် အာဏာရှင်ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အပေါ်တွင် အသာစီးရမှုခိုင်မာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်မှာ စီးပွားရေးကပ်ဆိုက်မှုကြောင့် အရင်းရှင်စနစ်အပေါ် အယုံအကြည်မဲ့နေချိန် ဂျာမနီနှင့် ဂျပန် တို့သည် ဖက်ဆစ်ဝါဒသို့ ဦးတည်သွားသည့်အတွက် ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် အယုံအကြည် မဲ့နေချိန်တွင် ထင်ထင်ရှားရှား မရှိခဲ့ပါ။ ဒီမိုကရက်တစ်အရင်းရှင်စနစ်သည် တဖြည်းဖြည်း အသာစီးရလာခဲ့ပြီး ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးစနစ်မှာ တဖြည်းဖြည်းနောက်ကောက်ကျ ကျန်ရစ် ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဥရောပအလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများတွင် ဖြစ်သည်။

အရင်းရှင်ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ပဋိပက္ခများနှင့် ပွတ်တိုက်ပြီး အဆုံးသတ်သွားလိမ့် မည်ဟု စတာလင်က ယုံကြည်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကမူ ပထမစစ်အေးခေတ်အပြီးတွင် တစ်စုံတစ်ခုကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါက နိုင်ငံတကာ တာဝန်ခံမှုရှိမည်ဟု ကတိကဝတ်ပြုခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတို့၏ စက်မှုဆိုင်ရာစီးပွားရေးနှင့် ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံရေးတို့ကို ပြန်လည်ထူထောင် ပေးမည်ဟုလည်း ကတိပြုခဲ့သည်။

စူပါပါဝါနိုင်ငံများ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် နိုင်ငံငယ်လေးများအပေါ် သက်ရောက်မှု အားကောင်းခဲ့

ဂျွန်လူဝစ်ဂတ်ဒစ်ထောက်ပြသည့် တတိယအချက်မှာ စစ်အေးခေတ် စူပါပါဝါ ပြိုင်ဆိုင်မှုချိန်တွင် နိုင်ငံငယ်များ သို့မဟုတ် အားနည်းသည့်နိုင်ငံများက ကစားသည့် ဩဇာလွှမ်းမိုးရေးအခန်းကဏ္ဍ ဖြစ်သည်။ အများစုလက်ခံထားသည့် အယူအဆနှင့်ဆန့်ကျင် ဘက်မှာ နေတိုးမဟာမိတ်အဖွဲ့သည် ဥရောပတိုက်သားတို့၏ စိတ်ကူးတစ်ခုဖြစ်ပြီး အမေရိကန် တို့၏ စိတ်ကူးမဟုတ်ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဥရောပသားတို့ ယေဘုယျလက်ခံထား သည့်အချက်မှာ စစ်ရေးမဟာမိတ်မဖွဲ့စည်းပါက ဆိုဗီယက်၏ ဩဇာအာဏာအောက် ရောက်ရှိသွားမည်ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ စစ်ရေးမဟာမိတ်အဖြစ် တစ်ဆင့်ချင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဒီဇိုင်းသည် ဥရောပသားတို့က ကြိုးပမ်းလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ စစ်အေးခေတ် တင်းမာမှု လျော့ကျလာခဲ့ချိန်တွင် သမ္မတဒီဂါလီ (de Gaulle) သည် ပြင်သစ် နိုင်ငံကို နေတိုး စစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့မှ နုတ်ထွက်ပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို တစ်စင်ထောင်ခဲ့ သည်။

ဂျပန်လူ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ဝင်များသည် စတုတ္ထအချက်မှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများ လေးစားလိုက်နာမှု ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် စိုးရိမ်စရာဖြစ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂနှင့် ၎င်း၏လုံခြုံရေးကောင်စီတို့သည်လည်း စူပါပါဝါတို့၏ အားပြိုင်မှု နှင့် ဗီတိုအာဏာ အလွဲသုံးစားမှုကြားတွင် ပိတ်မိနေခဲ့သည့်အတွက် တည်ထောင်သူများကို စိတ်ပျက်စေခဲ့သည်။ သို့သော် မီဒီယာအဖွဲ့စည်းများသည် အမေရိကန်ဗဟိုထောက်လှမ်းရေး အေဂျင်စီ၏လှုပ်ရှားမှုများ၊ ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲနှင့် ဝါတားဂိတ် စသည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ ယုံကြည်မှုမရှိကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

ထိုစဉ်က ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတွင် လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာမရှိခဲ့ပါ။ ဆိုဗီယက်အာဏာပိုင်များသည် ပညာတတ်လူဦးရေတိုးပွားလာခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရ သည်။ စစ်အေးခေတ်ကိုယှဉ်ပြိုင်ရန် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာတွင် ပညာတတ်များရှိနေသည်။ သို့သော် ပညာတတ်အများစုသည် ၎င်းတို့အတွက်သာ စဉ်းစားခဲ့ကြသည်။ အကြောင်းအကျိုး စဉ်းစားတတ်သည့် ပြည်သူများ တဖြည်းဖြည်း တိုးပွားလာခဲ့သည်။ လူသိရှင်ကြားမဟုတ် သည့်တိုင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်း မီးဖိုချောင်များတွင် မကြားနိုးနား ပြောလာကြပြီ ဖြစ်သည်။

ဆိုဗီယက်ခေါင်းဆောင်မှုသည် စတာလင်ဝါဒမှ ဖယ်ခွာလာခဲ့

ဂျပန်လူ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ဝင်များသည် ထောက်ပြသည့်ပဉ္စမအချက်မှာ သဘောထားတင်းမာသည့် စတာလင်ဝါဒမှ တဖြည်းဖြည်း ရွေ့လျားလာခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ခရုရှက် (Khrushchev) သည် စတာလင်ဝါဒသမားတစ်ယောက် မဖြစ်ချင်ခဲ့ပါ။ ၎င်းသည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတွင် စတာလင်ဝါဒ တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကွယ်သွားစေရန် အစွမ်းကုန်ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး ပိုမို၍လူသား ဆန်သော ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကို သွတ်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၂ ခုနှစ်အထိ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ Leonid Ilyich Brezhnev သည် ဂုဏ်သိက္ခာရှိပြီး လေးစားဖွယ်ကောင်းသည့် နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကို သာမန်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အဖြစ် ဆက်ဆံစေချင်သူ၊ သဘောထားစေ့ချင်သူဖြစ် သည်။ ၎င်းကို ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၏ ပထမဆုံးသော ဘူဇ္ဇာခေါင်းဆောင်အဖြစ် ရည်ညွှန်းပြောဆိုကြသည်။

ယင်းမှာ နောင်အနာဂတ်ကာလတွင် အာဏာရှင်စနစ် ခိုင်မာစေရန် ခက်ခဲစေမည့် စစ်အေးခေတ်ရာသီဥတုအကြောင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ သဘောထားကွဲလွဲသူများ ကို ဆက်လက်ဖိနှိပ်နေသော်လည်း ၎င်းတို့ကို တရားရုံးသို့ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။ စတာလင် လက်အောက်တွင်မူ ယင်းကဲ့သို့သော တရားရုံးမျိုး မရှိခဲ့ပါ။ စီးပွားရေးအရ ချည်နှံခြင်းသည် လည်း ဆိုဗီယက်တို့၏ မူဝါဒကို အားနည်းစေခဲ့သည်။ ဗဟိုဥရောပနိုင်ငံများသည် အနောက် နိုင်ငံများ၏ ပို့ကုန်များအပေါ် မှီခိုမှု မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်သည့်အတွက် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုသည်လည်း ပြင်းထန်သည့် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများမရှိဘဲ ဥရောပနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ကို ကျူးကျော်ခဲ့ပါက မည်သည့်အခါမှ လွတ်မြောက်နိုင်မည်မဟုတ်ဆိုသည်ကို ၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ ချက်ပြည်ထောင်စုအား ကျူးကျော်ပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုသကဲ့သို့ ကောက်ချက်ဆွဲခဲ့သည်။

ဇာတ်ကောင်များသည် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်မှု၏ ဗဟိုချက်သို့ ရွေ့လာကြ

ဂျွန်လူဝစ်ကတ်ဒစ် ထောက်ပြသည့် နောက်ဆုံးအချက်မှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ အရေးပါမှုပင် ဖြစ်သည်။ စစ်အေးခေတ်သည် တစ်ယောက်ချင်းစီအား ဖုန်မှုန့်အတွင်း ဆွဲခေါ် သွားနိုင်သည့် တချို့သော ကြိတ်ဘီးမျိုးတော့မဟုတ်ပါ။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်တစ်ဝက် ကျော်ကာလအတွင်း သို့မဟုတ် စစ်အေးခေတ်ကာလအတွင်းက စစ်အေးခေတ်အဆုံးသတ် ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် အကျိုးအကြောင်းစဉ်းစားတတ်သည့် မတူကွဲပြားသည့် ခေါင်းဆောင် မျိုး ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။

ဒုတိယမြောက် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ဂျွန်ပေါသည် ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီး မဖြစ်မီက သရုပ်ဆောင်တစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်အာဏာပိုင်များသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကက်သလစ်အသင်းတော် အကြီးအကဲဖြစ်လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ များစွာမသက်မသာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ပိုလန်ပြည်သူများသည် ဆိုဗီယက်ကွန်မြူနစ်ဝါဒက မဖျက်ဆီးနိုင်သည့် ဝိညာဉ်အပိုတစ်ခုကို ရရှိခဲ့ကြောင်းလည်း ၎င်းကသက်သေပြခဲ့သည်။ ဒုတိယမြောက် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ဂျွန်ပေါသည် ဝါဆောမြို့သို့ ထွက်ပြေးခဲ့ချိန်က ကမ္ဘာမြေကြီးကိုနမ်းခဲ့သည်။ ယင်းမှာ ကွန်မြူနစ်ဝါဒ ကျဆုံးသွားခဲ့ပြီဆိုသည့် အမှတ်လက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါ သည်။

အခြားသရုပ်ဆောင်တစ်ဦးမှာ ရော်နယ်ရီဂင်ပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ရုရှားတို့ အရပ် ၁၂ ပေ ရှည်ခဲ့သည်ဆိုသည်ကိုလက်ခံရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်စီးပွားရေး ပြုလဲတော့ မည်ဟု သူက ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဒီမိုကရေစီအပေါ် ယုံကြည်ချက်အပြည့်ရှိပြီး နျူးကလီးယားလက်နက်များ ဖျက်သိမ်းမည်ဟုလည်း ကတိပြုခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်အဆုံး သတ်ရေးအတွက် တင်းမာမှုများလျော့ချရေးမူဝါဒကို စွန့်လွှတ်ရမည်ဟုလည်း ယုံကြည်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ တင်းမာမှုလျော့ချခြင်းသည် အငြင်းပွားမှုတာရှည်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆထားသည်။ ချုပ်၍ကြည့်မည်ဆိုပါက ရော်နယ်ရီဂင်သည် သူဦးဆောင်သည့် အစိုးရ၏ အဂ္ဂမဟာဗျူဟာကို သူ့ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်းအခြားထင်ရှားသောပုဂ္ဂိုလ်များမှာချက်ကိုစလိုဗက်ကီးယား နောက်ဆုံး သမ္မတ ဗားကလပ်ဟာဗဲ (Vaclav Havel)၊ ပိုလန်သမ္မတ နီဗယ်ငြိမ်းချမ်းရေးဆုရှင် လီချ်ဝဲဆာ (Lech Walesa)၊ ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ် မာဂရက်သက်ချာ (Margaret Thatcher)၊ တရုတ်ဝန်ကြီးချုပ် တိန်ရှောင်ဖိန် (Deng Xiaoping) နှင့် ဆိုဗီယက်ခေါင်းဆောင် မိခေးလ်ဂေါ် ဘာဂျော့ (Mikhail Gorbachev) တို့ ဖြစ်သည်။

မိခေးလ်ဂေါ်ဘာဂျော့သည် သရုပ်ဆောင်တစ်ယောက် မဟုတ်ပါ။ သို့သော် သူသည် ဇာတ် သဘင်ကို စိတ်ဝင်စားသူ ဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတွင် ဦးတည်ချက်တချို့နှင့် မည်သို့အရောက်သွားမည်ဆိုသည့် စိတ်ကူးတချို့ရှိသော်လည်း အဂ္ဂမဟာဗျူဟာ မရှိခဲ့ပါ။ အဆုံးတွင် ရီဂင်နှင့် အမေရိကန်ကာတွန်းဆရာ ရှူလ် (Schulz) အပါအဝင် သူ့ဘေးရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များ က သူ့ကိုပုံဖော်သွားကြသည်။ သို့သော် မိခေးလ်ဂေါ်ဘာဂျော့သည် ရုရှားခေါင်းဆောင် များကြားတွင် အထီးကျန်ဆန်သူ ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်ကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး အင်အားအသုံးပြုရန် ဆန္ဒမရှိသူ ဖြစ်သည်။ မိခေးလ်ဂေါ်ဘာဂျော့သည် နီဗယ်

များ၊ခရီးသွားများနှင့် ပြည့်နေသည်။ ယင်းအချက်သည် ပထမစစ်အေးခေတ်ကာလအတွင်းက အခြေအနေနှင့် လုံးဝ ကွဲပြားနေသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်တွင် ရုရှားနိုင်ငံသားမှာ အနည်းငယ်သာ ရှိသည်။

တရုတ်နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံကြားတွင် တိုက်ရိုက်စစ်ရေးပဋိပက္ခမရှိဘဲ ဆိုက်ဘာစစ်ပွဲ၊ ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲနှင့် သတင်းအချက်အလက်စစ်ပွဲ စသည့် အငြင်းပွားစရာတချို့သာရှိသည်။ ပထမစစ်အေးခေတ်နှင့် မတူသည့်အချက်မှာ အဆင့်မြင့်လက်နက်များကို တစ်ဖက်ဖက်က အသုံးပြုလိုက်မည်ဆိုပါက စစ်ပွဲကြီးဖြစ်ပွားမှုကို ရှောင်နိုင်ရန်ခက်ခဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ခြုံကြည့်မည်ဆိုပါက ဒုတိယစစ်အေးခေတ်သည် ပထမစစ်အေးခေတ်ထက် များစွာအန္တရာယ် ရှိသည်။

စစ်အေးခေတ်ကြီးနှစ်ခုကြား ခြားနားချက်မှာ ပထမစစ်အေးခေတ်ရလဒ်ကို သိကြသော် လည်း ဒုတိယစစ်အေးခေတ်ရလဒ်ကို မသိကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ဆိုဗီယက်စနစ် ပြိုလဲသွားသည့်အချိန်ကို စောင့်သကဲ့သို့ စောင့်နေရုံသာဖြစ်သည်ဟု သမ္မတ ရော်နယ်ရီဂင်ခေတ်မှသည် သမိုင်းပညာရှင် ဂျော့ကနန်းခေတ်အထိ ပြည်သူများက အခိုင်အမာ ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယနေ့တရုတ်နှင့် အမေရိကန် စနစ်နှစ်ခုလုံးတွင် မလိုလား အပ်သည့် အရာများနှင့် ပြည့်နေသည်။ သို့တိုင်အောင် ဒုတိယစစ်အေးခေတ်ကို ဦးဆောင် မောင်းနှင်နေသူ တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်ကမူ အရှေ့က နေထွက်ချိန်ဖြစ်ပြီး အနောက်က နေဝင်ချိန်ဖြစ်သည်ဟု အခိုင်အမာယုံကြည်ထားသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref: Reference, John West ၏ FROM COLD WAR 1 TO COLD WAR 2 ဆောင်းပါးကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

BRICS အတွက် စောင့်ကြိုနေမယ့်
စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

xEri foef

“ အထူးသဖြင့် BRICS နိုင်ငံတွေဖြစ်တဲ့
ရုရှား၊ တရုတ်နဲ့ ဘရာဇီးတို့ဟာ
သူတို့ရဲ့နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ငွေလွှဲမှုတွေမှာ
ဒေါ်လာမဟုတ်တဲ့ငွေကြေးကို ပိုမိုအသုံးပြုလာကြတယ်။
အီရတ်၊ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနဲ့
အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုတို့ကလည်း
ဒေါ်လာမဟုတ်တဲ့ တခြားနည်းလမ်းကို ရှာဖွေလာကြတယ်။ ”

(၁၅) ကြိမ်မြောက် BRICS ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ ဂျိုဟန်နက်စ်ဘွာဂ်မြို့မှာ ကျင်းပမှာဖြစ်ပြီး လေးနှစ်အတွင်း ပထမဆုံး အကြိမ် လူကိုယ်တိုင်တက်ရောက်မယ့် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးဖြစ်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ အစဉ်အလာလွှမ်းမိုးမှုကိုစိန်ခေါ်လာတဲ့ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး အခင်း အကျင်းပြောင်းလဲလာမှုကို ရင်ဆိုင်နေချိန်မှာ BRICS ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲကျင်းပမှာ ဖြစ်တယ်။

နိုင်ငံစုံညီဝါဒမြှင့်တင်ရေး၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေး၊ အကြမ်း ဖက်ဝါဒကို တိုက်ဖျက်ရေးနဲ့ အခြားသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုတွေကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်း ရေးအပြင် BRICS ငွေကြေးတစ်ရပ်ပေါ်လာဖို့ ဆွေးနွေးမယ့်အစီအစဉ်၊ အဖွဲ့ဝင်အသစ် တိုးချဲ့ ဖွဲ့စည်းရေးနဲ့ဒေါ်လာလွှမ်းမိုးမှုကိုလျှော့ချနိုင်မယ့် နည်းလမ်းတွေကို ဆွေးနွေးသွားကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၀၁ ခုနှစ်မှာ Goldman Sachs ဘဏ်လုပ်ငန်းရှင် Jim O'Neill ရည်ညွှန်းတဲ့ ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယနဲ့ တရုတ်တို့ရဲ့ အတိုကောက် "BRIC" ဟာ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ရုရှားမှာ ကျင်းပတဲ့ ပထမဆုံးအကြိမ်ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲမှာ နိုင်ငံရေးအုပ်စုအဖြစ် အသွင်ပြောင်းခဲ့ပါ တယ်။ နောက်တစ်နှစ်အကြာမှာ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ ဝင်ရောက်လာခဲ့ပြီး BRICS ရဲ့ စုစုပေါင်း ဧရိယာမှာ ၃၉,၇၄၆,၂၂၀ စတုရန်းကီလိုမီတာနဲ့ စုစုပေါင်းခန့်မှန်းခြေ လူဦးရေ ၃ ဒသမ ၂၁ ဘီလီယံခန့် ရှိပါတယ်။ ဒါဟာ ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်ရဲ့ ၂၆ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကမ္ဘာ့လူဦးရေရဲ့ ၄၄ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိပါတယ်။ ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယနဲ့ တရုတ်တို့ဟာ လူဦးရေ ဧရိယာနဲ့ GDP (PPP) အရ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ၁၀ နိုင်ငံမှာ ပါဝင်ပါတယ်။ အဖွဲ့ဝင် ငါးနိုင်ငံလုံးဟာ G-20 အဖွဲ့ဝင်တွေဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း GDP(PPP)အမေရိကန်ဒေါ်လာ

၅၆ ဒသမ ၆၅ ထရီလီယံ (ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ GDP PPP ရဲ့ ၃၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း) ရှိပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်က BRICS ငါးနိုင်ငံရဲ့ စုစုပေါင်း စီးပွားရေးတိုးတက်မှုမှာ အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့ G-7 ကိုပထမဆုံးအကြိမ် ကျော်တက်သွားခဲ့တယ်။

ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွေကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှစတင်ကာ နှစ်စဉ်ကျင်းပခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံငါးနိုင်ငံမှ ခေါင်းဆောင်တွေ မပျက်မကွက် တက်ရောက်ခဲ့ကြတယ်။ တောင်အာဖရိကမှာ ကျင်းပမယ့် (၁၅) ကြိမ်မြောက် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးနီးကပ်လာတာနဲ့အမျှ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တွေကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုတချို့ ရှိလာခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အဖွဲ့ချဲ့ထွင်မှုနဲ့ ပတ်သက် ပြီး မကြုံစဖူးသဘောထားကွဲလွဲမှုတွေ ကြုံတွေ့လာရတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်သဘောထားကွဲလွဲမှု ဟာ တရုတ်ပြည်ထောင်စုလွှမ်းမိုးမှု မြင့်တက်လာချိန် BRICS ရဲ့အမှတ်လက္ခဏာအတွက် စမ်းသပ်မှု တစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

ထီးပြိုင်နန်းပြိုင် ကမ္ဘာ

ပထဆုံးအနေနဲ့ BRICS အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ ထီးပြိုင်နန်းပြိုင်ကမ္ဘာကို လိုလိုလားလားရှိကြပြီး အနောက်ကမ္ဘာလွန် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်ကို ပုံဖော်ဖို့ လိုလားကြပါတယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ BRICS အဖွဲ့ဝင်တွေဟာ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ ထိထိရောက်ရောက်ဆက်ဆံဖို့ အခွင့်အရေးရကြတယ်။ အထူးသဖြင့် အဖွဲ့မတည်ထောင်မီပေကျင်းနဲ့ အကန့်အသတ်ဆက်ဆံ ရေးသာရှိတဲ့ ဘရာဇီးနဲ့တောင်အာဖရိကတို့ဟာ တရုတ်ရဲ့ပြည်ထောင်စုလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ပြောင်းလဲ လာတဲ့ ကမ္ဘာကြီးနဲ့လိုက်လျောညီထွေရှိလာခဲ့တယ်။ နောက်တစ်ချက်က BRICS အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နှစ်အတန်ကြာစီးပွားရေး ရပ်တန့်ခဲ့တဲ့ ဘရာဇီး၊ ရုရှားနဲ့ တောင်အာဖရိက တို့အတွက် တရားဝင်မှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ အဆင့်အတန်းတိုးမြှင့်လာခဲ့ပြီး ဒီကနေ့မှာ အင်အားကြီး နိုင်ငံတွေအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်တယ်။

ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်တွေကစပြီး အရှေ့- အနောက် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုတွေဟာ တဖြည်းဖြည်း ကြီးမားလာပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နဲ့တရုတ်တို့ကြား ကုန်သွယ်ရေးနဲ့ နည်းပညာ ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေအပြင် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ကြောင့် အနောက်အုပ်စုနဲ့ ရုရှားတို့ကြား ဆက်ဆံရေး ပျက်ပြားလာခဲ့တယ်။ ဒီအချက်တွေက တရုတ်နဲ့ ရုရှားအတွက် အနောက်အုပ်စု ဆန့်ကျင်ရေးကို သိသိသာသာတွန်းအားပေးခဲ့ပြီး BRICS ကိုချဲ့ထွင်ဖို့ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒီကနေ့မှာ နိုင်ငံပေါင်း ၂၀ ခန့်ဟာ BRICS အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ဖို့ ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါတယ်။ ဒီနိုင်ငံတွေ ထဲက အီရန်၊ ဆီးရီးယား၊ ဗင်နီဇွဲလားနဲ့ တခြားအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအချို့ဟာ အနောက်အုပ်စုဆန့်ကျင် ရေးကို လိုလားတဲ့နိုင်ငံတွေဖြစ်တယ်။ BRICS အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေထဲက ဘရာဇီးဟာ သမ္မတ Lula ရဲ့ခေါင်းဆောင်မှုနဲ့ ရုရှား၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့နဲ့ ဆက်ဆံရေးပိုမိုခိုင်မာလာဖို့ စိတ်အား ထက်သန်နေတာ တွေ့ရပါတယ်။ နောက်တစ်နိုင်ငံဖြစ်တဲ့ တောင်အာဖရိကဟာ ၂၀၁၀ ပြည့် နှစ်မှာ ဧရိယာအကျယ်အဝန်း၊ GDP၊ လူဦးရေ စတဲ့ သတ်မှတ်ချက်တွေနဲ့ ပြည့်မီခြင်းမရှိခဲ့ပေ မယ့် BRICS ကိုဝင်ခွင့်ပြုခဲ့တဲ့ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ ကျေးဇူးစားကျေးဇူးခံရှိပါတယ်။

အိန္ဒိယအနေနဲ့တော့ တရုတ်ရဲ့ပြည်ထောင်စုလွှမ်းမိုးမှုကို တိုးမြှင့်လာစေဖို့ ပုံစံချထားတဲ့ BRICS ချဲ့ထွင်မှု အရှိန်အဟုန်နဲ့လုပ်ဆောင်လာတာကို သိပ်ပြီးကြိုက်လှတယ် မဟုတ်ပါ။

“ တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်းက
 BRICS
 အဖွဲ့ဝင်အားလုံး
 GDP ရဲ့
 သုံးပုံနှစ်ပုံရှိတာကြောင့်
 တရုတ်ပြည်
 သြဇာလွှမ်းမိုးမှုက
 BRICS
 ကြီးထွားလာမှုကို
 ရောင်ပြန်ဟပ်ပါတယ်။ ”

ပြီးခဲ့နှစ်ကတည်းက အဖွဲ့ချဲ့ထွင်ဖို့လိုအပ်နေပြီလို့ တရုတ်က ပြောကြားခဲ့ပေမယ့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး Subrahmanyam Jaishankar က ဒီ လုပ်ငန်းစဉ်ဟာ စံချိန်စံညွှန်းတွေနဲ့ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းတွေအပေါ် စေ့စေ့စပ်စပ် ဆွေးနွေးဖို့ လိုတယ်လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ ဇွန်လအစော ပိုင်းက BRICS နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးတွေရဲ့ Cape Town အစည်းအဝေးအပြီးမှာ အိန္ဒိယပြည်ပရေးရာ ဝန်ကြီးက "BRICS အစုအဖွဲ့ကို ချဲ့ထွင်မယ့်လုပ်ငန်း စဉ်ကိုဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေတယ်" လို့ပြောကြား ခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယအတွက် နောက်ထပ် အကျပ်ရိုက် စရာတစ်ခုက အီဂျစ်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဆော်ဒီအာရေး ဗီးယား၊ ယူအေအီး စတဲ့ နိုင်ငံတွေက အိန္ဒိယနဲ့ နီးကပ်တဲ့ ဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက်တွေဖြစ်ပြီး သူတို့ ရဲ့အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လျှောက်ထားမှုကို လတ်တလော ဆိုင်းငံ့ထားဖို့ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါ။

တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်းက BRICS အဖွဲ့ဝင် အားလုံး GDP ရဲ့သုံးပုံနှစ်ပုံရှိတာကြောင့် တရုတ် ပြည်သြဇာလွှမ်းမိုးမှုက BRICS ကြီးထွားလာမှုကို ရောင်ပြန်ဟပ်ပါတယ်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေက ဘုံသဘောတူညီချက်ကို လက်ခံထားပေမယ့် တရုတ် ဟာစည်းမျဉ်းသတ်မှတ်သူ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ တရုတ်အတွက်တော့ သူတို့ရဲ့ကမ္ဘာ့ဦးဆောင်မှု အဆင့်အတန်းကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းဖို့ သီးခြား ရပ်တည်စရာမလိုပေမယ့် အဖွဲ့ဝင်သစ်တွေထပ်တိုးပြီး တရုတ်ဦးဆောင်တဲ့ မဟာမိတ်အဖွဲ့ဖြစ်ဖို့ နှစ်ပေါင်း များစွာကတည်းက ရည်မှန်းထားပုံရပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း “BRICS Plus” အစီစဉ်ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး တိုးချဲ့ထည့်သွင်းဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ရုရှားအနေနဲ့ ယူကရိန်းစစ်တင်ပြီး အနောက်နိုင်ငံကို အထီးကျန်အောင် ကြိုးပမ်းနေ တဲ့အနောက်အုပ်စုရဲ့ဖိအားတွေကို တန်ပြန်ခုခံဖို့ လိုအပ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် BRICS ကိုချဲ့ထွင်ပြီး သူတို့ကို စာနာနားလည်ပေးမယ့် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ် လာဖို့ စိတ်အားထက်သန်နေပါတယ်။

NDB BRICS ဒေါက်တိုင်

(၄) ကြိမ်မြောက်ထိပ်သီးအစည်းအဝေးက ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်က စတင် တည်ထောင်ခဲ့တဲ့ New Development Bank (NDB) ဟာ တရုတ်ဦးဆောင်တဲ့ Asia Infrastructure Investment Bank (AIIB) အာရှအခြေခံအဆောက်အအုံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဘဏ်လို ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေရဲ့အခြေခံအဆောက်အအုံတွေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ငွေကြေး ထောက်ပံ့ပေးဖို့ ရည်ရွယ်ပါတယ်။

စတင်တည်ထောင်ချိန်ကစပြီး NDB ဟာ အဖွဲ့ဝင်ငါးနိုင်ငံအတွင်း ပရောဂျက်ပေါင်း ၉၆ ခုအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၃ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ ချေးငွေတွေ ပေးအပ်ခဲ့တယ်လို့ သူ့ရဲ့ ဝက်ဘ်ဆိုက်မှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ နောက်ပြီး အခြေခံအဆောက်အအုံနဲ့ ရေရှည် တည်တံ့တဲ့ စီမံကိန်းတွေကို ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေဖို့ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးလျှင် ဆိုပါတယ်။ တရုတ်ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် Ding Xuexiang က ပေကျင်းဟာ NDB ကိုပွင့်လင်းပြီးနိုင်ငံစုံပါဝင်နိုင်တဲ့ ဘဏ်ဖြစ်လာဖို့ ရည်မှန်း ထားတယ်လို့ ပြောသွားပါတယ်။ NDB ဟာမကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ယူအေအီးနှင့် အီဂျစ်တို့ကို အဖွဲ့ဝင်သစ်အဖြစ် လက်ခံခဲ့ပြီး ဥရုဂွေးနဲ့ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယား ကလည်း ပူးပေါင်းဖို့ ဆွေးနွေးမှုတွေ လုပ်နေပါတယ်။ NDB ဟာကမ္ဘာ့ဘဏ် (World Bank) နဲ့ နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (IMF) တို့လို အနောက်တိုင်းလွှမ်းမိုးထားတဲ့ နိုင်ငံစုံဘဏ် တွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို တန်ပြန်နိုင်စွမ်းရှိတယ်လို့လည်း ဆိုပါတယ်။

ဒေါ်လာကို နန်းချမယ်တဲ့လား

BRICS ဒီအစည်းအဝေးပွဲမှာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကျော်ကြာကြိုးပမ်းနေတဲ့ ဒေါ်လာအပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို လျှော့ချမယ့် အစီအစဉ်ကို အဓိကဆွေးနွေးကြလိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်ရပါ တယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ကြောင့် အနောက်နိုင်ငံတွေက ရုရှားကို ပိတ်ဆို့ အရေးယူမှုတွေ အရှိန်မြှင့်လုပ်ဆောင်နေတာလည်း ဖြစ်တယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာလည်း မကြာသေးမီက ဖြစ်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန် ကြေးမြီကန့်သတ်ချက် (Debt Ceiling) အကျပ်အတည်း ကြောင့် အတိုးနှုန်းတွေ မြင့်တက်လာမှု၊ ဒေါ်လာတန်ဖိုးကျဆင်းမှုတွေကြောင့် အမေရိကန် အနေနဲ့ စိုးရိမ်မှုတွေမြင့်တက်လာနေချိန် ဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံတကာငွေကြေးလွှဲမှုရဲ့ ၈၈ ရာခိုင်နှုန်း နဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်မှု အရန်ငွေရဲ့ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာနဲ့ ပြုလုပ်တာကြောင့် ဒေါ်လာလွှမ်းမိုးမှုဟာ ငြင်းမရတဲ့အချက်ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ယူကရိန်းကို ကျူးကျော်စစ်ဆင်ခွဲတယ်ဆိုတဲ့စွဲချက်နဲ့ ရုရှားရဲ့ နိုင်ငံခြားအရန်ငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၃၀ ဘီလီယံကို အမေရိကန်က သိမ်းယူ (Freeze) လိုက်တာဟာ ကျန်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေအတွက် မျက်ခုံးလှုပ်ရှားမှုကိစ္စဖြစ်လာတယ်။ ဒါကြောင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုနဲ့ ဘဏ္ဍာရေးအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာအပေါ် မှီခိုအားထားနေရတာကို လျှော့ချဖို့အရှိန်မြှင့်လာကြတယ်။

အထူးသဖြင့် BRICS နိုင်ငံတွေဖြစ်တဲ့ ရုရှား၊ တရုတ်နဲ့ ဘရာဇီးတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ငွေလွှဲမှုတွေမှာ ဒေါ်လာမဟုတ်တဲ့ငွေကြေးကို ပိုမိုအသုံးပြုလာကြတယ်။

အီရတ်၊ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနဲ့ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုတို့ကလည်း ဒေါ်လာ မဟုတ်တဲ့ တခြားနည်းလမ်းကို ရှာဖွေလာကြတယ်။ နိုင်ငံတကာဗဟိုဘဏ်တွေကသူတို့ရဲ့ အရန်ငွေ ဒေါ်လာနေရာမှာ တခြားငွေကြေးနဲ့ အစားထိုးဖို့ စိုင်းပြင်းလာကြတယ်။

BRICS ရဲ့ဒေါ်လာအစားထိုးဖြစ်နိုင်ခြေငွေကြေးပုံစံမှာ ယူရိုငွေကြေးပုံစံဖြစ်နိုင်ပေမယ့် BRICS နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးပါဝါမညီညွတ်မှုနဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ နိုင်ငံရေးအခြေအနေတွေကြောင့် တစ်ခုတည်းသောငွေကြေးကို ညှိနှိုင်းရာမှာ ခက်ခဲနိုင်ပါတယ်။ ငွေကြေးအသစ်တစ်ခုဖန်တီးဖို့အတွက် BRICS ဟာ ငွေလဲလှယ်နှုန်းယန္တရားတစ်ခုလိုအပ်မှာဖြစ်ပြီး ထိရောက်တဲ့ငွေပေးချေမှု စနစ်တွေနဲ့ တည်ငြိမ်တဲ့ငွေကြေးဈေးကွက်တစ်ခုရှိဖို့လည်း လိုအပ်မှာ ဖြစ်တယ်။ လောလောဆယ်မှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာငွေကြေးအဆင့်အတန်းတစ်ခုဖြစ်လာဖို့အတွက် ခက်ခဲနိုင်ပေမယ့် ပထမအဆင့်အနေနဲ့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ငွေပေးချေမှု (payment system for cross-border transaction) အတွက် ထိရောက်တဲ့ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုတစ်ခုလိုအပ်မှာဖြစ်ပြီး ငွေကြေးသစ်တစ်ခု အရင်ဖန်တီးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအတွက် အခြေခံတည်ဆောက်မှုပုံစံတွေ ရှိပြီးသားပါ။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှာ BRICS ဘဏ်တွေကြား ပြည်တွင်းငွေကြေးနဲ့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ငွေပေးချေမှုများကို လွယ်ကူချောမွေ့စေဖို့ BRICS ဘဏ်အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မယ့် ယန္တရား BRICS Interbank Cooperation Mechanism (BICM) ကိုစတင်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါတယ်။ BRICS နိုင်ငံတွေဟာ ပြည်တွင်းသုံးငွေကို ဒေါ်လာလဲစရာမလိုတဲ့ “BRICS pay” ကိုလည်း ဖန်တီးနေပါတယ်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာအပြန်အလှန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့နဲ့ စီးပွားရေးပေါင်းစပ်မှု ကို မြှင့်တင်နိုင်ဖို့အတွက် BRICS cryptocurrency နဲ့ Central Bank Digital Currency (CBDC) လို့ခေါ်တဲ့ ဗဟိုဘဏ်ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုတွေကိုလည်း လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။

BRICS အနေနဲ့ လောလောဆယ်မှာ နိုင်ငံတကာငွေကြေးစနစ်ကို အစားထိုးနိုင်ဖို့ အလှမ်းဝေးနေသေးပေမယ့် ငွေကြေးဆိုင်ရာဆွေးနွေးမှုတွေက BRICS ဟာနိုင်ငံတကာအခင်းအကျင်းကို လှုပ်ခတ်နိုင်တဲ့ စိတ်ကူးသစ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး မူဝါဒတွေကို ထိထိရောက်ရောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေတာ သိသာထင်ရှားပါတယ်။

အိမ်ရှင်အတွက် အကျပ်အတည်း

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်ကို နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) ကထုတ်ပြန်ထားတဲ့ ဖမ်းဝရမ်းဟာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကျင်းပမယ့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံကို အကျပ်ရိုက်စေတယ်။ ဒါကြောင့် တောင်အာဖရိကဟာ ICC ရဲ့ရောမသဘောတူညီချက် (Rome Statute) ကိုလက်မှတ်ထိုးထားခြင်းမရှိတဲ့ ပေကျင်းကို အိမ်ရှင်နိုင်ငံအဖြစ် လွှဲပြောင်းပေးဖို့ အစောပိုင်းက လုပ်ဆောင်ခဲ့ပေမယ့် နောက်ဆုံးထွက်ပေါ်လာတဲ့ သတင်းတွေအရ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို တောင်အာဖရိကနိုင်ငံမှာ ကျင်းပပြုလုပ်ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် လာမယ့်ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲဟာ BRICS ရဲ့အနာဂတ်နဲ့သက်ဆိုင်သလို အကျိုးဆက်အများဆုံးဖြစ်ဖွယ်လည်းရှိပါတယ်။ အနောက်နိုင်ငံတွေဦးဆောင်တဲ့ အဖွဲ့အစည်း

တွေလို ဘုံအယူဝါဒကိုအခြေမခံဘဲ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်ကိုဖြည့်ဆည်းပေးနိုင် မယ့် လက်ရှိနိုင်ငံတကာစနစ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုတဲ့ ဘုံဆန္ဒအပေါ်မှာသာ အခြေခံထားတာ ကြောင့် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးက ထွက်ပေါ်လာမယ့် ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာနဲ့ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ကြီးမားတဲ့အပြောင်းအလဲဖြစ်သွားနိုင် တယ်ဆိုတာ ငြင်းမရတဲ့အချက်ဖြစ်ပါတယ်။

ထွန်းမင်းသိန်း

- Ref:
- CNN; China was the ghost at the US-India feast
 - Fortune; How long will the dollar last as the world's default currency?
 - Deccan Herald; 15th BRICS Summit: Multiple challenges and opportunities await members
 - SCMP; Why India is wary of China's BRICS expansion push as Indonesia, Saudi Arabia, Egypt seek to join
 - Watcher Guru; BRICS: India Might Back Out From Launching The New Currency
 - Asia Times; Impossible triangle: India wedged between US and China

အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှု အတက်အကျ
 armi ၀၂ (tnmajr)

“ အမေရိကန်၏ အနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်ပါက
 အကောင်းမမြင်မိပါဟု ရိုဘတ်ဂေါဒန်က ဆိုသည်။
 ထိုသို့ အကောင်းမမြင်ခြင်းမှာ
 ပညာတတ်ဦးရေတိုးနှုန်းနည်းလာခြင်း၊
 မညီမျှမှု တိုးလာခြင်း၊ သက်ကြီးရွယ်အိုဦးရေများလာခြင်း၊
 နိုင်ငံ၏ကြွေးမြီ ထူပြောလာခြင်းနှင့်
 မိသားစုအကွဲအပြဲများလာခြင်းတို့ကြောင့်ဟု
 ထောက်ပြထားသည်။ ”

ဒုတိယစက်မှုတော်လှန်ရေးသည် အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုအဆင့် ဖြစ်လာစေရေးအတွက် အဓိကမောင်းနှင်အားတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် လွန်ခဲ့သည့် ရာစုနှစ်ဝက်ကျော်အတွင်း စီးပွားရေးအထနှေးခဲ့ခြင်းသည် အမေရိကန်၏ အဆိုပါရပ်တည်မှု အပေါ် အားပျော့စေခဲ့သည်။

အမေရိကန်အားကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးသူဖြစ်လာစေသည့်အကြောင်းအချက်များစွာ ရှိသည်။ သိသာထင်ရှားသည့်အချက်မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလအတွင်းက အမေရိကန်၏ အောင်မြင်ခဲ့သည့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများနှင့် စည်းမျည်းစည်းကမ်းကို အခြေပြုသည့် ကမ္ဘာ့အထိုင်တစ်ခု တည်ဆောက်ရန် ဆက်စပ်ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဓိကအကြောင်း အချက်တစ်ခုမှာ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်အထိ တိုးတက်လာသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုက နေ့ မောင်းနှင်ခဲ့သော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုရှိသော အမေရိကန်၏ အထူးရာစုဖြစ်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် အမေရိကန်သည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၎င်း၏ စီးပွားရေးဝိတ်ဖြင့် နိုင်ငံရေးပါဝါကိုလည်း အရယူလာခဲ့သည်။

အထူးရာစု

အထူးရာစုနှစ်သည် မမျှော်လင့်ဘဲ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ရောက်လာခဲ့သည်။ ၁၇၅၀ ပြည့်နှစ်ကာလများအထိ ကမ္ဘာကြီး၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်းမှာ အလွန်နှေးကွေး ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရေခဲခဲအင်ဂျင်က မောင်းနှင်ပေးသည့် ပထမစက်မှုတော်လှန်ရေးသည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း ပိုမိုမြန်ဆန်လာစေရေး လမ်းပြပေးခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က အမေရိကန်နှင့် ကမ္ဘာ့အခြားနေရာများသို့ ရောက်ရှိခြင်း မရှိသေးပါ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်အထိ ပြည်တွင်း စစ်ကာလအပြီးမှသာလျှင် စီးပွားရေးတိုးတက်သည့် အထူးရာစု၏အကျိုးကို ခံစားခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်လာခြင်းမှာလည်း လျှပ်စစ်မီး၊ မြို့ပြမိလ္လာစနစ်၊ ဓာတုဗေဒနှင့် ဆေးဝါးများ၊ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာအသုံးပြုသည့်ပြည်တွင်းထုတ်အင်ဂျင်များ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ခေတ်မီဆက်သွယ်ရေးစနစ်များ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အခြေအနေ များကို အမေရိကန်စာရေးဆရာ ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန် (Robert Gordon) က ၎င်း၏ အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအတက်အကျ စာအုပ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ရေးသားထားသည်။

ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်၏ အဆိုအရ ရောမခေတ်မှ ၁၇၅၀ ပြည့်နှစ်အထိ အနောက်ကမ္ဘာတွင် တစ်စုံတစ်ရာ ပြောင်းလဲမှုမရှိခဲ့ပါ။ သို့သော် နောက်ပိုင်းတွင် ရေခဲသေတ္တာ၊ လျှပ်စစ်မီး၊ အပူပေးစနစ်၊ လေအေးပေးစက်၊ တယ်လီဖုန်း၊ ဆေးဝါး၊ ရေဆွဲအိမ်သာနှင့် မိလ္လာစနစ်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်လှေကား၊ မွေးကင်းစကလေးငယ် သေဆုံးမှုနှုန်းကျဆင်းလာခြင်း၊ ဓာတ်ပုံ၊ ရုပ်ရှင်၊ ရေဒီယို၊ ကားနှင့် လျှပ်စစ်ရထားများ တီထွင်သုံးစွဲလာနိုင်ခြင်းနှင့်အတူ အထူးရာစုနှစ် အဖြစ် ခုန်ပျံ့ကျော်တက်လာခဲ့သည်။ အဆိုပါ တိုးတက်မှုကို သမိုင်းမျက်လုံးဖြင့်ကြည့်မည် ဆိုပါက ချို့ကြားမှတစ်ဖက်သို့ ဆိုသကဲ့သို့ တိုးတက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယစက်မှုတော်လှန်ရေး၏ တီထွင်မှုများကို ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် အကျိုးဆက်မှာမူ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အဓိကဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ထိုကာလအတွင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စုပါပါဝါနိုင်ငံဖြစ်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်၏ အဆိုအရ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ စုစုပေါင်းကုန်ထုတ်လုပ်မှုမှာ ၁၉၀၀-၁၉၁၀ ပြည့်နှစ် ဝန်းကျင်ကာလတွင် ၀ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းအောက် နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှတိုးတက်မှုနှုန်းသာရှိ သည်။ အထူးရာစုနှစ်အကုန် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၀ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ပြန်မထုတ်မီအချိန် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ခုန်ပျံ့တိုးတက်ခဲ့သည်။

ဥရောပတွင်မူ အဆိုပါတီထွင်မှုများ၏ အကျိုးဆက်မှာ ၁၉၄၅-၁၉၉၅ ခုနှစ် ကာလ အတွင်းမှသာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အကုန်တွင် ဥရောပတွင် ပျမ်းမျှကုန်ထုတ်လုပ်မှု မှာ အမေရိကန်၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသည်။ ဥရောပသည် ၁၉၉၅-၂၀၀၅ ခုနှစ်ကာလအတွင်း တစ်ဖန်ပြန်မကျမီအတွင်း ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ကို အမီလိုက်လာနိုင်ခဲ့သည်။

အထူးရာစုနှစ်ဆုံးချိန်

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် အထူးရာစုနှစ်ဆုံးချိန်ကတည်းက အမေရိကန်တို့၏ ကုန်ထုတ် တိုးတက်မှုမှာ တတိယစက်မှုတော်လှန်ရေးဟုခေါ်နိုင်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်တော်လှန်ရေး ပေါ်ပေါက်လာသော ၁၉၉၆-၂၀၀၄ ပတ်ဝန်းကျင်နှစ်များမှလွဲ၍ ၀ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ဝန်းကျင်တွင်သာ တရစ်ဝဲ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ အထူးရာစုနှစ်အတွင်း သဘာဝ၏ အကန့်အသတ် များကိုလည်း ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အဆောက်အအုံ၏အတွင်းပိုင်းအထိ ပိုက်ဖြင့်ရေသွယ်ပြီး အသုံးပြုလာနိုင်ခြင်း၊ ကလေးငယ်သေဆုံးမှုများစွာ လျော့နည်း အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းနှင့် ကူးစက်ရောဂါထိန်းချုပ်မှု ပြုလုပ်လာနိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ နည်းပညာတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဖျော်ဖြေရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်း

အချက်အလက်ရယူ ဖြန့်ချိခြင်းနယ်ပယ်တို့မှာလည်း တိုးတက်လာခဲ့သည်ဟု ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်က ဆိုသည်။

အမေရိကန်လွှမ်းမိုးမှုအနာဂတ်

အမေရိကန်၏ အနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်ပါက အကောင်းမမြင်မိပါဟု ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်က ဆိုသည်။ ထိုသို့ အကောင်းမမြင်ရခြင်းမှာ ပညာတတ်ဦးရေတိုးနှုန်း နည်းလာခြင်း၊ မညီမျှမှုတိုးလာခြင်း၊ သက်ကြီးရွယ်အို ဦးရေများလာခြင်း၊ နိုင်ငံ၏ကြွေးမြီ ထူပြောလာခြင်းနှင့် မိသားစုအကွဲအပြဲများလာခြင်းတို့ကြောင့်ဟု ထောက်ပြ ထားသည်။ တရုတ်နှင့်ပြိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် ဟောကိန်း မထုတ်နိုင်သော်လည်း အမေရိကန်အနေဖြင့် အထူးရာစု နှစ်မျိုး တစ်ကျော့ပြန်မရနိုင်တော့ပါ။

ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်၏ အဆိုအရ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး မပြုလုပ်ပါက အမေရိကန်နိုင်ငံသား အများစုအတွက် ညံ့ဖျင်းသော လူနေမှုအဆင့်အတန်းဖြင့်သာ နေထိုင်ကြ ရဖွယ်ရှိသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်မည်ဆိုပါက သန်းကြွယ်သူဌေးများထံမှ အခွန်တိုးကောက်ခြင်း၊ အနည်းဆုံးလုပ်ခလစာကို တိုးမြှင့်ပေးခြင်း၊ အကျဉ်း သားစရိတ်လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် အကျဉ်းသား အများ အပြားကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပြုခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေတစ်ရပ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် ပညာရေးတွင် အစိုးရ၏အသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သုံးစွဲခြင်းတို့ ကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု ထောက်ပြထားသည်။

နည်းပညာသစ်များသည် ကမ္ဘာကို လုံးဝ ပြောင်းလဲစေလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သည့် ဘီလီဂိတ်ကဲ့သို့ သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးမှာမူ ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်နှင့် သဘောထား ကွဲလွဲသည်။ မောင်းသူမဲ့ ကားများ၊ စက်ရုပ်များ၊ 3D ပရင့်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာကဲ့သို့သော နည်းပညာသစ်များဖြင့် ရှေ့ဆက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ဘီလီဂိတ်ကယုံကြည်သူ ဖြစ်သည်။ ရန်ခွန်စိတ်လှုပ်ရှား ဖွယ် နည်းပညာတိုးတက်မှုများရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ ၏အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာယခုအထိ ကုန်ထုတ်တိုးတက် မှု အချက်အလက်များ တိုးတက်လာကြောင်း အထင် အရှား မတွေ့ရသေးပါ။ သို့သော် စတုတ္ထစက်မှုတော်လှန် ရေး၏ နည်းပညာတိုးတက်မှုများသည် အနာဂတ်

“ မောင်းသူမဲ့ကားများ၊ စက်ရုပ်များ၊ 3D ပရင့်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဉာဏ်ရည်တူ နည်းပညာကဲ့သို့သော နည်းပညာသစ်များဖြင့် ရှေ့ဆက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ဘီလီဂိတ်က ယုံကြည်သူဖြစ်သည်။ ”

တစ်ချိန်ချိန်တွင် အမေရိကန်၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် အဓိက အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင်သည် ဆိုသည့်အချက်ကိုမူ မည်သည့်အခါမှ ဖယ်ထုတ်၍ မရနိုင်ပါ။

ဂေါ်ဒန် စာအုပ်ရေးချိန်ကတည်းက အမေရိကန်ကုန်ထုတ်လုပ်မှု စွမ်းဆောင်ရည်အား အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်သည့် ဖြစ်ထွန်းတိုးတက်မှု များစွာရှိသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါသည် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်ရေးကိုအားပေးသော ဒစ်ဂျစ်တယ်ပြောင်းလဲမှုအရှိန် မြှင့်မားလာရန် အားပေးခဲ့သည်။ နှစ်လအတွင်းမှာ နှစ်နှစ်စာ ဒစ်ဂျစ်တယ်အသွင်ပြောင်းလဲမှုကို မြင်တွေ့ခဲ့ရပြီး ဖြစ်သည်ဟု မိုက်ခရိုဆော့ စီအီးအို ဆတ်ယနန်ဒီလာ (Satya Nadella)က ဆိုသည်။

ကာကွယ်ဆေးဝါးအပါအဝင် အခြားဆေးဝါးများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတိုးမြှင့်ပြုလုပ်ခြင်းသည် အပြုသဘောအကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား ပထဝီနိုင်ငံရေးတင်းမာမှု မြင့်တက်လာသည်နှင့်အမျှ ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲသည်လည်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ဖြစ်စဉ်အပေါ် ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်စေလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ခြုံ၍ကြည့်ပါက မကြာမီကာလအတွင်း ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအသစ်များ တွေ့မြင်ရဖို့ ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။

အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်မှုအပေါ် ၎င်း၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု နှေးကွေးလေးလံမှုက ခြိမ်းခြောက်ခံနေရဟန်ရှိသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးနိုင်မှု အဆင့်အတန်းမှာလည်း ပြိုင်ဘက်တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု အလားအလာအပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုမှာလည်း လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်က အားလုံးအတွက် အားကျစရာဖြစ်ခဲ့ရသည်။ သို့တိုင်အောင် တရုတ်တို့တွင်လည်း ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကျဆင်းခြင်းနှင့် ဒီမိုကရပ်ဖစ် အားနည်းချက်တို့ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်စီးပွားရေးသည် မဝေးလှသည့်အနာဂတ်ကာလအတွင်းတွင်မူ အမေရိကန်ကို ကျော်တက်နိုင်ဦးမည်မဟုတ်ဟု လေ့လာသူများက ယုံကြည်နေကြသည်။

ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင်များက အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား ဂရိတ်ပါဝါ အားပြိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဆွေးနွေးငြင်းခုံနေကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အမေရိကန်အနေဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်မှုကို ထိန်းသိမ်းလိုပါက ပြုလုပ်ရမည့် အရေးကြီးဆုံးအရာတစ်ခုမှာ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု မြှင့်တင်နိုင်မည့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ရန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပါက အမေရိကန်တို့၏ စီးပွားရေးမှာ ဆက်လက်ပြီး နှေးကွေးလေးလံနေမည်ဖြစ်ကာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးနိုင်မှုကို ခြိမ်းခြောက်ခံနေရမည်သာ ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်ဟု အမေရိကန်စာရေးဆရာ ရိုဘတ်ဂေါ်ဒန်က သုံးသပ်ထားပါကြောင်း ကမ္ဘာရေးရာစာဖတ်ပရိသတ်များအား တင်ပြလိုက်ရသည်။

မောင်သုတ (အညာမြေ)

Ref: Reference, RISE AND DECLINE OF THE US GLOBAL HEGEMON by John West was first published by Unravel on 4 April 2023.

နည်းပညာဖြင့်ဈေးကွက်ကို ထိုးဖောက်လာတဲ့ တရုတ် aeZi f/wf

“ တရုတ်လေယာဉ်ထုတ်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီ COMAC ဟာ
Narrowbody ဈေးကွက်မှာ ပဉ္စမအဆင့်အနေနဲ့
လာမယ့်နှစ် ၂၀ အတွင်း အစင်းရေ ၂၀၀၀ ရောင်းချရဖို့
မျှော်မှန်းထားပါတယ်။ ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်သက်သာတဲ့
အခြေခံယှဉ်ပြိုင်မှုကြောင့် Airbus နဲ့ Boeing ကုမ္ပဏီတွေ
မျက်နှာလှုပ်စ ပြုရပါလိမ့်မယ်။ ”

လွန်ခဲ့တဲ့နှစ် ၃၀ မှာ တရုတ်ဆိုတာ ဘာမှမဟုတ်သေး၊ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး၊ မဟာခုန်ပျံကျော်လွှားမှုတွေမှာ မအောင်မြင်ဘဲ လူသန်းနဲ့ချီသေခဲ့ရဖူးတဲ့တရုတ်ဟာ မော်စီတုန်းလက်ထက်မှာ ဆင်းရဲဆဲ၊ မွဲတေနေဆဲပါ။ အမြော်အမြင်ရှိတဲ့ ချူအင်လိုင်းက ဥက္ကဋ္ဌကြီး “မော်” ကိုနားချပြီး တိန်ရှောင်ဖိန်ကိုခေါ်ယူကာ တိန်ရှောင်ဖိန်လက်ထက်ကျမှ တရုတ်တွေ တိုးတက်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

စင်ကာပူဝန်ကြီးချုပ် လီကွမ်ယုက မတိုးတက်ခင်မှာ မြန်မာကိုလေ့လာသွားခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းတိုးတက်သွားခဲ့တယ်။ တရုတ်ကလည်း မတိုးတက်ခင် စင်ကာပူကို သွားလေ့လာ ခဲ့တယ်။ တရုတ်တွေတိုးတက်သွားခဲ့ပြန်တယ်။ အမှန်တကယ်က ကိုယ့်လူမျိုး၊ ကိုယ့်ပထဝီဝင် အခြေအနေနဲ့ ပုံစံအမှန်ကို ရေးဆွဲနိုင်ဖို့ စနစ်မှန်ကို ရွေးချယ်နိုင်ဖို့ကသာ အဓိကဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာ့စက်ရုံကြီး ပခုံးပြောင်းတာဝန်

အင်္ဂလိပ်ခေတ်မတိုင်မီက ဒတ်ချ်ခေတ်၊ ဒတ်ချ်တွေလက်ထဲက ဗြိတိသျှတွေက ထီးနန်းကိုလွှဲယူလိုက်ပြီး “နေမဝင်အင်ပါယာ”ဆိုပြီး ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ကျွန်းသေးသေးလေးက ကမ္ဘာကြီးတစ်ဝက်ကိုသိမ်းယူသွားကာ ဗြိတိသျှခေတ်ကို ပညာရှင်တွေက နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် သတ်မှတ်ခဲ့ကြတယ်။

ပထမကမ္ဘာစစ်မှာ အမေရိကန်တွေ ခေါင်းထောင်လာတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ စစ်ထောင်းပြီး စီးပွားရေးကျသွားတဲ့ အင်္ဂလိပ်တွေရဲ့နေရာကို လက်နက်ရောင်းပြီးချမ်းသာတဲ့ အမေရိကန်တွေက နေရာဝင်ယူလိုက်တယ်။ အမေရိကန်ခေတ်ပီပီပြင်ပြင်ဖြစ်ခဲ့တာ ဒုတိယ

ဒါပေမဲ့ တရုတ်အမှတ်တံဆိပ် Brand တွေအများကြီး ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှာ ထိုးဖောက်နိုင်ခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ မော်တော်ကားလောကမှာ အံ့ဩစရာပါ။ သက်တမ်းနုနုသာရှိတဲ့ တရုတ်ကားတွေ အမေရိကန်ဈေးကွက်ဝေစုကို ရလာခဲ့ကြတာ တွေ့ရတယ်။ ကွန်ပျူတာ၊ မော်တော်ကား၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းမျိုးစုံကနေ နောက်ဆုံး တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူး Chip တွေ ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။

ခရီးသည်တင်လေယာဉ်ပျံထုတ်ပြီ

တရုတ်တိုးတက်မှုက အံ့မခန်းလို့ပြောရလိမ့်မယ်။ အဟုတ်ကိုပဲ ကြီးကြီးမားမားနဲ့ကို မယုံနိုင်လောက်အောင် တိုးတက်လာခဲ့တာပါ။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ယူနီယံပြိုကွဲတော့ လေယာဉ်တင်သင်္ဘောတစ်စင်းကို ရောင်းဖို့လုပ်တယ်။ တရုတ်လက်ထဲ နည်းပညာပါသွားမှာ စိုးလို့ အမေရိကန်တွေက နည်းမျိုးစုံနဲ့ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ကြတယ်။ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုလောက် တရုတ်တွေဝယ်လို့မရခဲ့ပါဘူး။ နောက်ဆုံး ဆိုဗီယက်ခေတ် လေယာဉ်တင်သင်္ဘောကို တရုတ်တွေရသွားပြီး ဒီနေ့တရုတ်ဒီဇိုင်းနဲ့ လေယာဉ်တင်သင်္ဘောကိုတောင် ထုတ်နိုင်သွားခဲ့ ပါပြီ။ ကမ်းခြေစောင့် ဖျက်သင်္ဘော၊ တိုက်သင်္ဘော၊ တိုက်ခိုက်ရေးသင်္ဘော စတာတွေကိုတော့ တရုတ်တွေတွင်တွင်ထုတ်လုပ်နိုင်သလို စစ်ဘက်ဆိုင်ရာစစ်လက်နက်တွေ၊ တိုက်လေယာဉ် တွေကိုလည်း အဆင့်မြင့်မြင့်ထုတ်လုပ်နိုင်နေပါပြီ။ တရုတ်ရဲ့ J-20 တိုက်လေယာဉ်ဆိုရင် အမေရိကန်ရဲ့ F-35 ကို စီးချင်းထိုးနိုင်တဲ့အဆင့် ဖြစ်လာတယ်။

ကမ္ဘာမှာစစ်လေယာဉ်ကို နိုင်ငံတချို့က ထုတ်လုပ်နိုင်ပေမယ့် ခရီးသည်တင်လေယာဉ် ဈေးကွက်မှာ စစ်လေယာဉ်ထုတ်တဲ့နိုင်ငံတွေ မထုတ်နိုင်ကြသေးပါ။ ကမ္ဘာ့ခရီးသည်တင် လေယာဉ်ဈေးကွက်ကို Airbus က ဦးဆောင်နေပြီး Boeing က ဒုတိယလိုက်နေပါတယ်။ ရက်ပိုင်းအတွင်းမှာပဲ ကမ္ဘာ့ခရီးသည်တင်လေယာဉ် C-919 ကို တရုတ်ကကြေညာလိုက်ပြီး စတင်ပြေးဆွဲဖို့ လုပ်ဆောင်လာခဲ့ပါပြီ။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်ကတည်းက စတင်ကြိုးစားခဲ့တဲ့တရုတ်တွေ ဟာ အကြိမ်ကြိမ်စမ်းသပ်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၁၅-နှစ်အကြာ) မှာ ခရီးသည်တင်လေကြောင်း လိုင်းထဲ ယှဉ်ပြိုင်တော့မယ်လို့ တရားဝင်ကြေညာလိုက်ပါတော့တယ်။ တရုတ်ရဲ့ အထင်ကရ မှတ်တိုင်တစ်ခုလို့ ပြောစမှတ်ပြုရပါလိမ့်မယ်။

တရုတ်လေယာဉ်ထုတ်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီ COMAC ဟာ Narrowbody ဈေးကွက်မှာ ပဉ္စမအဆင့်အနေနဲ့ လာမယ့်နှစ် ၂၀ အတွင်း အစင်းရေ ၂၀၀၀ ရောင်းချရဖို့ မျှော်မှန်းထားပါ တယ်။ ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်သက်သာတဲ့ အခြေခံယှဉ်ပြိုင်မှုကြောင့် Airbus နဲ့ Boeing ကုမ္ပဏီတွေ မျက်ခုံးလှုပ်စ ပြုရပါလိမ့်မယ်။

တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးဈေးကွက်

Semiconductor သို့မဟုတ် Chip လို့ခေါ်တဲ့ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးဟာ နေ့စဉ်လူသုံးကုန် တွေကအစ အဆင့်မြင့်ထုတ်ကုန်တွေအထိပါ မပါမပြီးပစ္စည်းဖြစ်လာခဲ့ပါပြီ။ မော်တော်ကား၊ လေယာဉ်ပျံ၊ ကွန်ပျူတာ၊ အဝတ်လျှော်စက်၊ မော်တော်ကားတွေအထိ Chip နဲ့ လွတ်ကင်းတဲ့ ပစ္စည်းမရှိသလောက်ခေတ်ကို ရောက်ရှိလာခဲ့တယ်။

နန်းလူထားတဲ့တရုတ်ကို အဆင့်မြင့် Chip တွေနဲ့ အသေသတ်မယ်လို့ အမေရိကန်တွေ စီမံကိန်းရေးဆွဲ ပြင်ဆင်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာ့ Chip လောကမှာ အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်ဟာ အကြီးဆုံး ဈေးကွက်ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်က နည်းပညာအရဦးဆောင်ပြီး တရုတ်ကဝယ်ယူသူအဖြစ် ဦးဆောင်နေတယ်။ 3nm Chip တွေကို တရုတ်ဆီ ရောင်းမပေးဘူးဆိုရင် အဲ့ဒီ 3nm အသုံးပြုတဲ့ တရုတ် ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းတွေ ထုတ်လုပ်မှုရပ်စဲပြီး စီးပွားရေး အကြီးအကျယ် ထိခိုက်လိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ဗျူဟာနဲ့ ဘိုင်ဒန် က Chip ထုတ်လုပ်သူတွေကို ကန့်သတ်ချက်တွေ ထုတ်ပြန်ပါတော့တယ်။ အဲ့ဒီကန့်သတ်ချက်တွေကြောင့် Chip ထုတ်လုပ်တဲ့ AMD ဟာ ပထမသုံးလပတ်မှာ ဝင်ငွေ ကိုးရာခိုင်နှုန်းကျဆင်းသွားပြီး Nvidia က ၁၃ ရာခိုင်နှုန်း၊ Micron က ၃၆ ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းသွားခဲ့တာ တွေ့ရ တယ်။ တောင်ကိုရီးယား Samsung က ၉၄ ရာခိုင်နှုန်း အမြတ်ငွေ ဆုံးရှုံးသွားခဲ့တယ်။ ဧရာမ Chip ထုတ်လုပ်သူ တွေ့ရဲ့ ဝင်ငွေ ကျဆင်း သွား ခဲ့ တဲ့ အ တွ က် ကြောင့် အမေရိကန်အစိုးရအနေနဲ့လည်း အခွန်ငွေ ဒေါ်လာ ၁၀၀ ဘီလီယံ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြန်တာ တွေ့ရပါတယ်။

ဒီလိုအခြေအနေမျိုးကို တရုတ်ဘက်က ကြိုတင် မျှော်လင့်ထား တဲ့ အ တွ က် ကြောင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင် ထား ခဲ့ ရာ မှာ အမေရိကန်ဘက်က 3nm Chip တွေ တရုတ်ကိုရောင်းဖို့ ကန့်သတ်ချက်တွေထားလိုက်တဲ့ အချိန်မှာပဲ တရုတ်ဘက်က အဆင့်မြင့် 3nm Chip တွေကို ပြည်တွင်းမှာပဲ အများအပြားထုတ်လုပ်ပြီး အမေရိကန်၊ တောင်ကိုရီးယားနဲ့ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်- တိုင်ပေ) ဆီက ဝယ်ယူမယ့် ပုံမှန်အမှာစာတန်ဖိုး ဒေါ်လာ ၃၀၀ ဘီလီယံ ဖိုးလောက်ကို အမှာစာပယ်ဖျက်လိုက်ရာမှာ Chip လောက ငလျင်လှုပ်သွားရပါတော့တယ်။

တရုတ်က Chip ဈေးကွက်ကို အဓိကဝယ်ယူသူ ဖြစ်ပြီး တရုတ်ကိုမရောင်းရတော့ရင် Chip ထုတ်လုပ် သူတွေ အကြီးအကျယ်အရှုံးပေါ်တော့မယ်ဆိုတဲ့ အဖြေ ထွက်လာပါတယ်။ တရုတ်ကုမ္ပဏီကြီးတွေဖြစ်တဲ့ Huawei နဲ့ ZTE တို့ကလည်း ကိုယ်ပိုင် Chip ထုတ်လုပ်မှု အထိ လုပ်လာခဲ့ကြပါပြီ။ ကိုယ်ပိုင် Chip ထုတ်လုပ်လာ ပြီဖြစ်လို့ သူတို့ကိုရောင်းရမယ့် ဝင်ငွေတွေ အနောက် အုပ်စုမှာ ပျောက်ဆုံးကြရပြန်တယ်။

“ တက်စလာရဲ့ ဘက်ထရီနည်းပညာကို ရယူပြီး ပိုကောင်းတဲ့ ဘက်ထရီကို တရုတ်က ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့လို့ Tesla ကိုတောင် တရုတ် BYD ဘက်ထရီတွေ ပြန်ရောင်းပေးရတဲ့အဆင့် ဖြစ်လာခဲ့ပြန်ပါတယ်။ ”

Chip ဟာ လူမှုဘဝအသုံးအဆောင်တိုင်းမှာ မလွတ်ကင်းတဲ့အရာဖြစ်လာတာမို့ တရုတ်ဘက်က Chip နဲ့ပတ်သက်ပြီး အတော်လေးထုတ်လုပ်တာတွေ၊ နည်းပညာရယူတာတွေ၊ သူ့ကိုယ်ပိုင်နည်းပညာနဲ့ ပိုမိုတိုးတက်အောင်လုပ်ဆောင်တာတွေကို ပြင်းပြင်ထန်ထန်လုပ်ဆောင်ခဲ့တာမို့ Chip Industry မှာ တရုတ်တိုးတက်မှုက အရှိန်အဟုန်ကြီးမားခဲ့ပါတယ်။ တရုတ်ကို 5 nm Chip အထိပဲ ထုတ်လုပ်နိုင်ပြီး 3nm အဆင့် မထုတ်လုပ်နိုင်သေးဘူးလို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အမေရိကန်ကို တရုတ်က 3nm ကို အမြောက်အမြားထုတ်လုပ်တော့မယ့် အပြင် 2nm Chip တွေကိုလည်း မကြာမီထုတ်လုပ်တော့မယ်လို့ ကြေညာလိုက်ရာမှာ အားလုံးက အံ့ဩသွားခဲ့ကြတယ်။

Chip ထုတ်လုပ်တဲ့စက်တွေကို နယ်သာလန်က ထုတ်လုပ်ပါတယ်။ နယ်သာလန်က တရုတ်နဲ့ပူးပေါင်းသွားခဲ့ပါပြီ။ R&D ကိုပုံအောသုံးသွားတဲ့တရုတ်ဟာ သူတို့ကိုယ်ပိုင်နည်းပညာ အသစ်တွေ တိုးတိုးတိတ်တိတ် ရလာခဲ့ကြတာ တွေ့ရတယ်။ မကြာခင် နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း မှာ Chip ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍကို တရုတ်တွေဦးဆောင်သွားခဲ့ရင် အမေရိကန်နဲ့ ကမ္ဘာကြီး အခြေအနေ ဘယ်လိုဖြစ်လာပါမလဲ။

လက်ကိုင်ဖုန်းလောကမှာ Apple၊ ကွန်ပျူတာ မှာ Apple ဦးဆောင်ခဲ့ဖူးတယ်။ ဒီနေ့ Apple က လက်ကိုင်ဖုန်းဈေးကွက်မှာ နံပါတ် ၄ အဆင့်ကို လျော့သွားခဲ့တယ်။ ဆက်သွယ်ရေး မှာလည်း နောက်ကလိုက်လာတဲ့တရုတ်ဟာ 5G ကစပြီး ဦးဆောင်ခဲ့ရာမှာ အနောက်အုပ်စု နည်းပညာကို ကျော်သွားခဲ့တယ်။ အခုတရုတ်ရဲ့ 6G နည်းပညာ ထွက်လာခဲ့ပြန်ပါပြီ။

မော်တော်ကားထုတ်လုပ်မှုမှာလည်း အနောက်အုပ်စုက နည်းပညာကိုရယူခဲ့တဲ့ တရုတ်တွေဟာ အချိန်တိုတစ်ခုအတွင်းမှာ အရည်အသွေးမြင့်တဲ့မော်တော်ကားတွေကို ထုတ်လုပ်ပြီး အနောက်အုပ်စုဈေးကွက်မှာ ရောင်းချနေတာ အတော့်ကိုအောင်မြင်နေတာ တွေ့ရတယ်။

Tesla ကို တရုတ်မှာ ထုတ်လုပ်ခွင့်ပေးခဲ့တယ်။ တက်စလာရဲ့ ဘက်ထရီနည်းပညာကို ရယူပြီး ပိုကောင်းတဲ့ဘက်ထရီကို တရုတ်ကထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့လို့ Tesla ကိုတောင် တရုတ် BYD ဘက်ထရီတွေ ပြန်ရောင်းပေးရတဲ့အဆင့် ဖြစ်လာခဲ့ပြန်ပါတယ်။

အဆင့်မြင့် Chip တွေနဲ့ တရုတ်စီးပွားရေးကို အလဲထိုးမယ်ဆိုတဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ မဟာစီမံကိန်း ကြီးဟာ တရုတ်ကိုအထင်သေးပြီး ဗျူဟာမှားယွင်းခဲ့လို့ အနောက်အုပ်စုရဲ့ ဝင်ငွေတွေကျဆင်း၊ ဈေးကွက်ပျောက်ဆုံးပြီး အစိုးရပဲ အခွန်ငွေနှစ်နာမှုတွေ ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

များမကြာမီ အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်တို့က Generative AI မျက်နှာစာမှာထပ်ပြီး ထိပ်တိုက်တွေ့ကြရဖို့ ရှိလာဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီကမ္ဘာမှာ ပိုပြီးကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ဖြစ်လာဖို့ ရှိပါတယ်။ Kill or be Killed ပြိုင်ပွဲ ဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။

ဥရောပတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (အင်တာဗျူး)

atmijrwnl

“၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ နိုင်ငံကြီးသုံးနိုင်ငံဖြစ်တဲ့
၇၂၀ မနီ၊ ပြင်သစ်နဲ့ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွေဟာ
ဒေသတွင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့
နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (FDI) ရဲ့
၆၈ ရာခိုင်နှုန်းကို
စုပေါင်းရရှိခဲ့ကြပါတယ်။”

သံခင်းတမန်ခင်း အကြောင်းအရာများ ရေးသားသူ စာရေးဆရာ Mercy Kuo သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများ၊ မူဝါဒရေးရာများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံး နေသူများနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် တွေးခေါ်ရှင်များ၊ သူတို့၏ ကွဲပြားခြားနားသော ထိုးထွင်း သိမြင်မှုများကို အမေရိကန်-အာရှမူဝါဒဆီသို့ ရောက်ရှိစေရန် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များကို စိတ်ဝင်တစားရှိပြီး ပုံမှန်ထိတွေ့ ဆက်ဆံလေ့ရှိသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ စကားပြောဆို မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများသည် Mercy Kuo နှင့် ဘာလင်မြို့ရှိ Mercator Institute for China Studies (MERICS) ရှိ စီးပွားရေးပညာရှင် Dr. Max J. Zenglein သည် “ဆယ်စုနှစ်အတွင်း အနိမ့်သို့ ကျဆင်းသွားသော EY Battery Investment Cushion: Europe 2022 ရှိ တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု FDI နောက်ဆုံးအခြေအနေ” အစီရင်ခံစာ ရေးသားသော MERICS-Rhodium Group ၏ ပူးတွဲရေးသားသူ ဖြစ်သည်။ ယင်းအစီရင်ခံစာကို ၃၇၂ ခုမြောက် “ပစိဖိတ်ဖြတ်ကျော် ရှုမြင်မှုစီးရီး” တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ဥရောပမှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကျဆင်းခြင်းရဲ့ နောက်ကွယ်မှ အကြောင်းအရာများကို ရွေးထုတ်ဖော်ပြ ပေးစေလိုပါတယ်။

တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေဟာ နိုင်ငံခြားမှာ စွန့်စားလုပ်ကိုင်ရတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေအတွက် အလွန်အထောက်အကူပြုမှုမရှိတဲ့ နိုင်ငံတကာနဲ့ ပြည်တွင်းအကြောင်းခြင်းရာတွေကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါတယ်။ စီးပွားရေးမရေရာမှုတွေဟာ ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အန္တရာယ်တွေ မြင့်တက်လာခြင်းနဲ့ ဆက်စပ်နေခဲ့ပါတယ်။ ဒီအရာအားလုံးရဲ့ အဓိကအချက်ကတော့ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နှေးကွေးခြင်းဟာ လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေတဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပတ်ဝန်းကျင်အကြားမှာ အခြေအနေကို ချင့်ချိန်

အကဲဖြတ်ဖို့နဲ့ လုံခြုံဘေးကင်းစွာ ဆောင်ရွက်ဖို့ ကုမ္ပဏီတွေက ရွေးချယ်ခဲ့တဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ပြည်တွင်းမှာ တရုတ်အစိုးရက နွေရာသီမှာ ရှန်ဟိုင်းမြို့ရှိ ဘဏ္ဍာရေးစင်တာကို ပိတ်ဆို့ထားမှုတွေနဲ့ ခရီးသွားလာမှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်တွေ အပါအဝင် ၎င်းရဲ့ “Zero COVID” မူဝါဒကို လိုက်နာမှုဟာ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သဘောတူညီချက် ချမှတ်ဖို့ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ မပြေပြစ်တဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအလားအလာမှာ တင်းကျပ်တဲ့ဆောင်ရွက်မှုတွေ ထပ်ပေါင်းထည့် လိုက်တော့ GDP တိုးတက်မှုဟာ ပထမနှစ်ဝက်မှာ ရပ်တန့်သွားလို့ စီးပွားရေး ကျဆင်းခဲ့ရပါ တယ်။ ဒီနှစ်မှာ ၀ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းတိုးလာပြီး တစ်နှစ်လုံးအတွက် ၃ ရာခိုင်နှုန်းသာ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာခဲ့ပါတယ်။ ကုမ္ပဏီတွေဟာ တစ်ဖက်မှာတော့ တရုတ်အစိုးရရဲ့ နည်းပညာကဏ္ဍအပေါ် ထိန်းကျောင်းမှုကိုလည်း လမ်းညွှန်မှုအတိုင်း လုပ်ဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာတော့ EU မှာ ပိုမိုတင်းကျပ်တဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစစ်ဆေးခြင်း ကလည်း ရှိနေပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ ဥရောပမှာ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အရေအတွက်နည်းပါးပေမယ့် ဒါကို နှိုင်းယှဉ်သိမြင်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ အလွန်စိန်ခေါ်နေတဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပတ်ဝန်းကျင် မှာ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေဟာ အခွင့်အလမ်းတွေကို ရှာဖွေဖို့ စိတ်အားထက်သန်ခဲ့ကြပြီး ဥရောပနဲ့ လည်း အတော်လေးပွင့်လင်းမှု ဆက်လက် ရှိနေခဲ့ပါတယ်။

ဥရောပမှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ Greenfield ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဟာ အဘယ်ကြောင့် ၅၃ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်ခဲ့သလဲဆိုတာ ရှင်းပြပါ။

ဥရောပမှာ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံက ပြောင်းပြန်ပြောင်းလဲသွားခဲ့ ပါတယ်။ (Mergers and Acquisitions-M & A) အပေးအယူ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေ ကျဆင်း သွားပေမယ့် Greenfield ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ မြင့်တက်လာခဲ့ပါတယ်။ ယခုအခါ ထိပ်တန်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ၁၀ ခုမှာ ၉ခုမှာ Greenfield ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ မော်တော်ယာဉ်ကဏ္ဍမှာ အာရုံစိုက်တဲ့ ကြီးမားတဲ့ ပရောဂျက်အနည်းငယ်နဲ့ ပိုမိုနည်းပါးတဲ့ အတိုင်းအတာရှိတဲ့ ဒေတာစင်တာတွေရဲ့ ရလဒ်ဖြစ်ပါတယ်။ လောလောဆယ်မှာ ဘက်ထရီ စက်ရုံ ပရောဂျက်ငါးခုရှိပြီး အများစုဟာ ယူရိုဘီလီယံချီတဲ့ ပရောဂျက်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဟန်ဂေရီစက်ရုံတစ်ရုံမှာ CATL မှ ယူရို ၇ ဒသမ ၆ ဘီလီယံထားရှိမှုကို လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်မှာ ကြေညာခဲ့ခြင်းက နောက်ထပ်အားကောင်းတဲ့ တွန်းအားပေးလမ်းကြောင်းတစ်ခုကို ပေးလိုက် ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ကုန်ထုတ်လုပ်မှုမှာ Greenfield ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေဟာ စက်ရုံတွေ တည်ထောင်ဖို့ နှစ်ရှည် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများဆီသို့ဦးတည်ပြီး ၎င်းတို့ကို လည်ပတ်ဆောင်ရွက်စေပါ တယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ ၂၀၂၃ ခုနှစ်မှာ ပရောဂျက်အသစ်တွေ မကြေညာရင်တောင်မှ ကြေညာထားတဲ့ ပရောဂျက်တွေရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေနဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ ဆက်လက်

ဝင်ရောက် စီးဆင်းလာမှာကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလမ်းကြောင်းကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းဖို့ Greenfield ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အရေအတွက်ဟာ လက်ရှိပရောဂျက်တွေ ပြီးတာနဲ့ အရေအတွက်တိုးလာဖို့ လိုအပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။

ဥရောပဟာ အဘယ်ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ Greenfield နယ်ပယ်ချဲ့ထွင်မှုရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်ရပါသလဲ။

ဘက်ထရီစက်ရုံတွေမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေဟာ လျှပ်စစ်ကားတန်ဖိုးကွင်းဆက် (EV Value Chain) မှာ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေရဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တွန်းအားပေးမှုရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေရဲ့ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနဲ့ နိုင်ငံခြားဈေးကွက်ဝေစုကို ပိုမိုရယူဖို့ သူတို့ရဲ့ ရည်မှန်းချက်ကိုလည်း ရောင်ပြန်ဟပ်နေပါတယ်။ ဥရောပဟာ တရုတ်နိုင်ငံပြီးရင် ဒုတိယအကြီးဆုံး EV ဈေးကွက် ဖြစ်ပါတယ်။ EV ရဲ့ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချရေး ကြိုးပမ်းမှုတွေရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေနဲ့ လောင်ကျွမ်းစေတဲ့ အင်ဂျင်ကားများ ရောင်းချမှုကို ၂၀၃၅ ခုနှစ်မတိုင်ခင် တားမြစ်ပိတ်ပင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မော်တော်ကားဈေးကွက်ဟာ အဓိကကျတဲ့ အပြောင်းအလဲတွေကို လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ ဥရောပဟာ ၎င်းရဲ့အဓိကကျတဲ့ ဘက်ထရီလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သူတွေ ရှားပါးနေပါတယ်။ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေဟာ ဈေးကွက်ထဲမှာ ၎င်းတို့ကို ကိုယ်တိုင်နေရာရဖို့ ကြိုးစားနေပါတယ်။ ၎င်းတို့က ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကတည်းက စုစုပေါင်းဒေါ်လာ ၁၇ ဒသမ ၄ ဘီလီယံရှိပြီလို့ ကြေညာထားပါတယ်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေက ဥရောပရဲ့ လိုအပ်ချက်ဖြစ်တဲ့ ဘက်ထရီပမာဏရဲ့ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ထောက်ပံ့ပေးမယ်လို့ ခန့်မှန်းထားပါတယ်။

ဒီနည်းလမ်းဟာ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေကို နိုင်ငံရေး အတိုက်အခံတွေရဲ့ အန္တရာယ်ကို လျော့ပါးနေစဉ်မှာ အကောက်ခွန်နဲ့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ်များကို သက်သာစေပါတယ်။ တရုတ်ထုတ်လုပ်သူတွေဟာ ဥရောပသို့တင်ပို့မယ့်အစား ဥရောပမှာ ထုတ်လုပ်ခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူး ရရှိစေနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ Stellantis စီးအီးအို Carlos Tavares က ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေမှာ ဥရောပဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့တဲ့အခါ ဂျပန်ကားထုတ်လုပ်သူတွေ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတဲ့ ခုခံမှုကို သတိရလျက် တရုတ်နိုင်ငံမှာ ထုတ်လုပ်တဲ့ မော်တော်ယာဉ်တွေအပေါ် တိုးမြှင့်လာတဲ့ အခွန်စည်းကြပ်မှုတွေကို ထောက်ခံအားပေးခဲ့ပါတယ်။ အခွန်ရှောင်ဖို့နဲ့ နိုင်ငံရေးအရ စိုးရိမ်ပူပန်စရာများကို ရင်ဆိုင်ဖို့ ဂျပန်နဲ့ ကိုရီးယားကားထုတ်လုပ်သူများဟာ ပြည်တွင်းကားထုတ်လုပ်မှုမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့ကြတယ်။

ဘယ်ဥရောပနိုင်ငံရေးတွေက တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုရဲ့ ပစ်မှတ်တွေ ဖြစ်နေသလဲ။ ဘာကြောင့်ပါလဲ။

ဥရောပမှာ တရုတ်ရဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုက ဆက်လက်အာရုံစိုက်စရာ ဖြစ်နေပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ၈၈ ရာခိုင်နှုန်းက နိုင်ငံလေးနိုင်ငံကို ဦးတည်လျက် ရှိပါတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ နိုင်ငံကြီးသုံးနိုင်ငံဖြစ်တဲ့ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်နဲ့ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွေဟာ ဒေသတွင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (FDI) ရဲ့ ၆၈ ရာခိုင်နှုန်းကို စုပေါင်းရရှိခဲ့ကြပါတယ်။ ထူးခြား

တာကတော့ ဒီရှယ်ယာဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ဆယ်စုနှစ်များ အတွင်း ၎င်းနိုင်ငံတွေမှ ရရှိခဲ့တဲ့ ပျမ်းမျှ ၅၆ ရာခိုင်နှုန်း ထက် ပိုများခဲ့ပါတယ်။ ဒီရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံမှာ CATL ရဲ့ ကြီးမားတဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေနဲ့ အားဖြည့်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ၎င်းလေးနိုင်ငံလုံးဟာတစ်နှစ် ပတ်လုံးဥရောပမှာ M&A လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုတွေ အတွက် အဓိကနေရာများအဖြစ် အတူရှိနေတဲ့ တရုတ် ဘက်ထရီ ထုတ်လုပ်သူများထံမှ သိသာထင်ရှားတဲ့ Greenfield ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ ရရှိခဲ့ပါတယ်။

အဲ့ဒါဟာ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်များအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့ စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့တဲ့ ပုံစံရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနိုင်ငံကြီးသုံးနိုင်ငံဟာ ပိုမိုကြီးမားတဲ့ သဘော တူညီချက်အပေါ် အခြေခံပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အများအပြား လည်း ရရှိခဲ့ကြပါတယ်။ ဥရောပမှာ လက်ရှိ တရုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးနေတဲ့အတွက် အခြားဒေသမှာ ရေတိုကာလတိုးတက်လာရေးဖန်တီးဖို့ ကြီးမားတဲ့ အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းတစ်ခုမှာ အလားအလာ ရှိပါတယ်။ ဒီနှစ်မှာတော့ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ဖြစ်ပါတယ်။ ယခင်နှစ်တွေမှာတော့ နယ်သာလန်နဲ့ ပိုလန်နိုင်ငံတွေရဲ့ တစ်ခုတည်းသောအပေးအယူသဘောတူညီချက်တွေမှာ အလားတူအကျိုးသက်ရောက်မှုတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။

အီးယူဟာ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေနဲ့ မဟာဗျူဟာ မြောက်ပိုင်းဆိုင်ရာတွေ ဝယ်ယူမှုများကို ဘယ်လိုစိစစ်နေပါသလဲ။ ဘာကြောင့်စိစစ်နေပါသလဲ။

အီးယူနိုင်ငံတွေဟာ ၎င်းတို့ရဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြန်လည်သုံးသပ်ရေးယန္တရားတွေကို ထူထောင်နေကြ ပါတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေရဲ့ လူသိထင်ရှား ထုတ်ဖော်ခဲ့တဲ့ အရေအတွက်က (၁၁)မှ (၁၆)အထိ တိုးလာခဲ့ပါတယ်။ ဒီတိုးတက်မှုဟာ တိုးချဲ့ ထားတဲ့ စည်းမျဉ်းများကို ပိုမိုစိစစ်မှုဘက်သို့ ဦးတည် ခဲ့ခြင်းလိုမှတ်ယူနိုင်ပါတယ်။ ယခင်က လျှို့ဝှက်ထားခဲ့တဲ့ ပြန်လည်သုံးသပ်မှု လုပ်ငန်း စဉ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အမေရိကန် သို့မဟုတ် ဂျပန်နဲ့ ဥရောပအစိုးရတွေက ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိလာခြင်းမှာ အတားအဆီးများ

“ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်း ကုမ္ပဏီတွေဟာ တရုတ်နဲ့ဥရောပ အစိုးရတွေက အလွန်မဟာဗျူဟာ မြောက်တယ်လို့ ယူဆထားတဲ့ ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ”

ကြောင့် တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေဟာ ပိုမိုကြီးမားတဲ့ စိတ်ဝင်စားမှုကို ပြသနေခြင်းလို့ ယူဆနိုင်ပါတယ်။

ပြန်လည်သုံးသပ်ထားတဲ့ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေရဲ့ လူအများသိတဲ့ကိစ္စရပ် အများစုဟာ အရေးပါတဲ့ အခြေခံအဆောက်အအုံနဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက်မှု နှစ်မျိုးစလုံးကို အသုံးပြုတဲ့နည်းပညာများအပေါ်မှာ အာရုံစိုက်ခဲ့ကြပါတယ်။ ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် စိစစ်မှု တွေရဲ့ သုံးပုံတစ်ပုံဟာ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းကုမ္ပဏီတွေရဲ့ အစီအစဉ် ဆွဲဝယ်ယူမှုတွေမှာ ပါဝင်ပါတယ်။ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းကုမ္ပဏီတွေဟာ တရုတ်နဲ့ ဥရောပအစိုးရတွေက အလွန်မဟာဗျူဟာမြောက်တယ်လို့ယူဆထားတဲ့ ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ မကြာသေးမီက ဆီမီးကွန်ဒတ်တာအပေါ် အမေရိကန် ပို့ကုန်ထိန်းချုပ်မှုတွေ ကြောင့် အခွင့်အလမ်းပေးထားတဲ့ ဥရောပ နည်းပညာပံ့ပိုးပေးသူတွေဆီမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ ပိုမိုဆွဲဆောင်နိုင်ဖွယ်ရှိပါတယ်။ ဥရောပစိစစ်ရေးယန္တရားများက Syngenta လို တရုတ်ပိုင်ဥရောပကုမ္ပဏီတွေရဲ့ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုတွေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် သတိပြုသင့်ပါတယ်။

အောင်မြတ်စည်သူ

Ref: China's FDI In Europe by Mercy A. Kuo

ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသ နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံ
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့

၀၉/၀၅/၂၀

“ BIMSTEC ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည်
ပြည်တွင်းရေးကိစ္စရပ်များ၌ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမရှိရေး၊
နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်ရှိရေး၊
အချုပ်အခြာပိုင်ဆိုင်မှု တန်းတူရေး၊ ပိုင်နက်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊
ကျူးကျော် ရန်လိုမှု မရှိရေး၊ အတူတကွ ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်ရေး၊
အပြန်အလှန်လေးစားရေးနှင့်
အပြန်အလှန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းရေးဟူသောမူများကို
အခြေခံပါသည်။ ”

ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသ နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်စီမံကိန်း (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation – BIMSTEC) သည် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ BIMSTEC ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများနှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးများက ထိုင်းနိုင်ငံ ဘန်ကောက်မြို့၌ ဘန်ကောက်ကြေညာစာတမ်း (Bangkok Declaration) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ ဤဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့၏အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသော ဒေသတွင်းနိုင်ငံများကြား စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ကနဦး၌ ဤအဖွဲ့အစည်းကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယ၊ သီရိလင်္ကာ၊ ထိုင်း စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (Bangladesh-India-Sri Lanka-Thailand Economic Cooperation – BIST-EC) ဟူ၍ ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။

လက်ရှိ ဘင်းမ်စတက် (BIMSTEC) တွင် အဖွဲ့ဝင် ခုနှစ်နိုင်ငံ ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယ၊ သီရိလင်္ကာ၊ ထိုင်း၊ မြန်မာ၊ ဘူတန်နှင့် နီပေါနိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင်လည်းကောင်း၊ ဘူတန်နှင့် နီပေါနိုင်ငံတို့သည် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လည်းကောင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ

၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာခြင်းနှင့်အတူ အဖွဲ့၏အမည်ကိုလည်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ၊ သီရိလင်္ကာ၊ ထိုင်း စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (BIMST-EC) ဟူ၍ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထိုင်း

နိုင်ငံ၌ ကျင်းပသော (၆) ကြိမ်မြောက် ဝန်ကြီးများအစည်းအဝေးကာလအတွင်း နီပေါနှင့် ဘူတန်နိုင်ငံတို့ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဘန်ကောက်မြို့၌ ကျင်းပသည့် ပထမအကြိမ်ထိပ်သီးအစည်းအဝေး (First Summit) ၌ အဖွဲ့၏အမည်ကို ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသ နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်စီမံကိန်း (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation - BIMSTEC) ဟူ၍ ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။

အဖွဲ့၏ ဖွဲ့စည်းပုံသည် တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသည့် တတိယအကြိမ်ထိပ်သီးအစည်းအဝေး (Third BIMSTEC Summit) ၌ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံး (BIMSTEC Secretariat) ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ဒါကာမြို့၌ ဖွင့်လှစ်ထားရှိရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင်ပင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြား ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်မူဘောင်ကို ရေးဆွဲချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။

BIMSTEC သည် ကဏ္ဍအလိုက် ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ကဏ္ဍခြောက်ခုကို အလေးထားပြီး စတင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းကဏ္ဍခြောက်ခုမှာ ကုန်သွယ်ရေး၊ နည်းပညာ၊ စွမ်းအင်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ရေလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်းကဏ္ဍရှစ်ခုကို ထပ်မံဖြည့်စွက်ခဲ့သောကြောင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်နယ်ပယ် ၁၄ ခု ရှိလာခဲ့သည်။ ထပ်မံဖြည့်စွက်သောကဏ္ဍများမှာ စိုက်ပျိုးရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု လျှော့ချရေး၊ အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု (People-to-people contact) နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့ ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအလိုက် ဦးဆောင်အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် ကဏ္ဍနှင့် ကဏ္ဍခွဲများကို အောက်ပါဇယားအတိုင်း သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပါသည်-

နိုင်ငံအလိုက် ဦးဆောင်မည့် ကဏ္ဍနှင့် ကဏ္ဍခွဲများ

စဉ်	နိုင်ငံ	ကဏ္ဍ (Sectors)	ကဏ္ဍခွဲ (Sub - Sectors)
၁	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	ကုန်သွယ်မှု၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး	အပြာရောင်စီးပွားရေး (Blue economy)
၂	အိန္ဒိယ	လုံခြုံရေး	အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် နိုင်ငံဖြတ်ကျော်မှုခင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု စွမ်းအင်
၃	မြန်မာ	စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး	စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်း

စဉ်	နိုင်ငံ	ကဏ္ဍ (Sectors)	ကဏ္ဍခွဲ (Sub - Sectors)
၄	နီပေါ	နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှု	ယဉ်ကျေးမှု၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု လျှော့ချရေး၊ နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု၊ ပညာရှင် ဆွေးနွေးပွဲများ၊ မီဒီယာကိစ္စများ စသည်ဖြင့်.....။
၅	သီရိလင်္ကာ	သိပ္ပံ၊ နည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှု	နည်းပညာ၊ ကျန်းမာရေး၊ လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးရေး
၆	ထိုင်း	ဆက်သွယ်ရေး (Connectivity)	-

အဆင့်ငါးဆင့်ပါဝင်သောအဖွဲ့

ဘင်းမစ်စတက်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် အတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးကြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရန် ကိစ္စရပ်အားလုံးအတွက် အဓိကတာဝန်ယူဆောင်ရွက်သောဌာနများ (National Focal Points - NFP) တည်ထောင်ထားရှိပါသည်။ NFP များအဖြစ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းရှိ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးဝန်ကြီးဌာနများက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည်။ BIMSTEC သည် အဆင့်ငါးဆင့် သို့မဟုတ် အလွှာငါးလွှာ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်း (Five-tiered organization) ဖြစ်သည်။

ပထမအလွှာမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏အစိုးရအကြီးအကဲများပါဝင်သော ထိပ်သီးအစည်းအဝေး (Summit) ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအလွှာမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးကိစ္စရပ်များကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည့် ဝန်ကြီးများပါဝင်သော ဝန်ကြီးအဆင့်အစည်းအဝေး (Ministerial Meeting) ဖြစ်သည်။ တတိယအလွှာမှာ သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းကဏ္ဍများကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် ဝန်ကြီးများပါဝင်သော ကဏ္ဍအလိုက် ဝန်ကြီးအဆင့်အစည်းအဝေး (Sectoral Ministerial Meeting) ဖြစ်သည်။ နောက်ထပ် အလွှာတစ်ခုမှာ BIMSTEC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အမည်စာရင်းသတ်မှတ်ပေးသော အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ အစည်းအဝေး (Senior Officials' Meeting) ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအလွှာတစ်ခုမှာ သက်ဆိုင်ရာ National Focal Point များမှ အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများပါဝင်သော လုပ်ငန်းကော်မတီ (BIMSTEC Permanent Working Committee - BPCW) ဖြစ်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်များ

BIMSTEC ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စီးပွားရေးလျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက်အကူပြုသောပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးရန်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖန်တီးရာတွင်

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူထားသော ကဏ္ဍများအတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး စီမံကိန်းကြီးများ (Cooperation projects) တိတိကျကျ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သဘောဆန္ဒအရ အခြားသောကဏ္ဍများအတွင်း စီမံကိန်းကြီးများ ဖော်ထုတ်အကောင်အထည်ဖော်ရန်ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့်နယ်ပယ်များကို အခါအားလျော်စွာ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်သွားနိုင်ပါသည်။

ဒုတိယရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသအတွင်း စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး တိုးတက်မှု (Economic growth and social progress) အရှိန်မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် သာတူညီမျှပူးပေါင်းပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ တတိယရည်ရွယ်ချက်မှာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နည်းပညာနှင့် သိပ္ပံနယ်ပယ်များ၌ ဘုံအကျိုးစီးပွား (Common interest) ရှိစေရေးအတွက် ထိရောက်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အပြန်အလှန်အကူအညီပေးမှုကို မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထရည်ရွယ်ချက်မှာ ပညာရေး၊ သက်မွေးပညာနှင့် နည်းပညာနယ်ပယ်များအတွင်း သင်တန်းနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများအတွက် အပြန်အလှန်အကူအညီပေးရန် ဖြစ်သည်။

BIMSTEC ၏ နောက်ထပ်ရည်ရွယ်ချက်မှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ (National Development Plans) ကို အထောက်အကူပြုသော ကြိုးပမ်းမှုများအား ပိုမိုထိရောက်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ခြင်းက ပြည်သူများ၏ လူနေမှုအဆင့်အတန်းကို သိသိသာသာ မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အလုပ်အကိုင်ပိုမိုရရှိစေခြင်း၊ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေး၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ပိုမိုကောင်းမွန်စေခြင်း စသည့် ကောင်းကျိုးများ ဖြစ်ထွန်းစေပါမည်။ BIMSTEC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား အကောင်းဆုံးသော နယ်ပယ်များအတွင်း စီမံကိန်းကြီးများ ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည်လည်း အဖွဲ့၏ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။

အဖွဲ့၏ နောက်ထပ်ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသအတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးကိုထိန်းသိမ်းရန် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် နိုင်ငံတကာအကြမ်းဖက်မှုနှင့် နိုင်ငံဖြတ်ကျော်ရာဇဝတ်မှုများကို အနီးကပ်ပူးပေါင်း တိုက်ဖျက်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ကူးစက်ရောဂါများကိုလည်း အတူတကွ ပူးပေါင်းဖြေရှင်းသွားမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရည်ရွယ်ချက်တူညီသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအပြင် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသအတွင်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို သိသိသာသာ လျှော့ချရန်လည်း ဘင်းမိစတက်အဖွဲ့က ရည်ရွယ်ပါသည်။

BIMSTEC ၏ နောက်ထပ်ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံဆက်သွယ်ချိတ်ဆက်ရန်နှင့် ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှု ပိုမိုအားကောင်းစေရန် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆက်သွယ်ရေးသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဘုံအကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းစေမည့် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှု (Economic integration) အတွက် သော့ချက်ကျသည့် တွန်းအားတစ်ရပ် (Key enabler) ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကုန်သွယ်မှုနှင့်

“ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်
ဒေသသည်
အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ၏
ဗဟိုချက်မဖြစ်ပြီး
အရှေ့အာရှနှင့်
တောင်အာရှကို
ဖြတ်သန်းသော
မဟာဗျူဟာကျသည့်
နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ”

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွက် အဓိကအထောက်အကူပြုသော အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

အခြေခံမူများ

BIMSTEC ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ပြည်တွင်းရေးကိစ္စရပ်များ၌ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှု မရှိရေး၊ နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်ရှိရေး၊ အချုပ်အခြာ ပိုင်ဆိုင်မှု တန်းတူရေး၊ ပိုင်နက်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊ ကျူးကျော်ရန်လိုမှုမရှိရေး၊ အတူတကွ ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်ရေး၊ အပြန်အလှန်လေးစားရေးနှင့် အပြန် အလှန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းရေးဟူသောမူများကို အခြေခံ ပါသည်။ ထို့ပြင် အဖွဲ့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြား လက်တွဲဆောင်ရွက်သွားရန် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် နှစ်နိုင်ငံ ပူးပေါင်းမှု (Bilateral cooperation)၊ ဒေသခွဲ ပူးပေါင်းမှု (Sub-Regional cooperation)၊ ဒေသ ဆိုင်ရာပူးပေါင်းမှု (Regional cooperation) နှင့် နိုင်ငံစုံပူးပေါင်းမှု (Multilateral cooperation) စသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

အလားအလာကောင်းများ

BIMSTEC သည် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့ တောင်အာရှ ခုနစ်နိုင်ငံပါဝင်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် စာရင်းအရ စုစုပေါင်းလူဦးရေ ၁ ဒသမ ၇၃ ဘီလီယံပါဝင်ပြီး စုစုပေါင်း အမျိုးသားအသားတင်ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး (Combined Gross Domestic Product) အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၄ ထရီလီယံ ရှိသည်။ ဘင်းမိစတက် (BIMSTEC) တွင် တောင်အာရှနိုင်ငံ ငါးနိုင်ငံဖြစ်သော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဘူတန်၊ အိန္ဒိယ၊ နီပေါနှင့် သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံတို့ပါဝင်ပြီး အရှေ့တောင်အာရှမှ မြန်မာနှင့်

ထိုင်းနိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် အဖွဲ့သည် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှကို ပေါင်းကူး ဆက်သွယ်ပေးပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား အပြန်အလှန်ကောင်းကျိုးပြုစေနိုင် သည်။

ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ၏ ဗဟိုချက်မဖြစ်ပြီး အရှေ့ အာရှနှင့် တောင်အာရှကိုဖြတ်သန်းသော မဟာဗျူဟာကျသည့် နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် BIMSTEC သည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများနှင့် တောင်အာရှနိုင်ငံများအကြား ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အစီအစဉ်ကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကုန်သွယ်သော ကုန်စည်စုစုပေါင်း၏ လေးပုံတစ်ပုံသည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ကို ဖြတ်သန်း ရှိ နှစ်စဉ်စီးဆင်းနေပါသည်။ ဈေးကွက်အရွယ်အစားမှာလည်း ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ရှိသောကြောင့် BIMSTEC ကို စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအတွက် အင်ဂျင်စက် (Engine of economic growth) အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်။

ထိုမျှသာမက အရေးကြီးသော ဆက်သွယ်ရေးစီမံကိန်းကြီးများ (Connectivity projects) ကိုလည်း အကောင်အထည်ဖော်လျက် ရှိသည်။ ပထမစီမံကိန်းမှာ မြန်မာနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ချိတ်ဆက်သော ကုလားတန်မြစ်ဝှမ်းစီမံကိန်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယစီမံကိန်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံကို ဖြတ်သန်းပြီး အိန္ဒိယနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ ချိတ်ဆက်သော အာရှသုံးနိုင်ငံ အဝေးပြေးလမ်းစီမံကိန်း (Asian Trilateral Highway) ဖြစ်သည်။ တတိယ စီမံကိန်းမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-ဘူတန်-အိန္ဒိယ-နီပေါမော်တော်ကားသဘောတူညီချက်ဖြစ်သည်။ ဤသဘော တူညီချက်စီမံကိန်းအရ အဆိုပါလမ်းနိုင်ငံအတွင်း ခရီးသည်နှင့် ကုန်စည်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းလျက်ရှိပါသည်။

သော့ချက်ကျသည့် စိန်ခေါ်မှုများ

BIMSTEC ၏ ပထမစိန်ခေါ်မှုမှာ အစည်းအဝေးများ ပုံမှန်မကျင်းပနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိပ်သီး အစည်းအဝေးကို နှစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ကျင်းပရန်နှင့် ဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေးကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်းကျင်းပရန် စီစဉ်ထားသည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထိ ၂၅ နှစ်အတွင်း ထိပ်သီးအစည်းအဝေးငါးကြိမ်သာ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ အလေးထားမှုအားနည်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် BIMSTEC ထက် တောင်အာရှစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအသင်း (South Asian Association for Regional Cooperation - SAARC) ကို ပိုမို ဦးစားပေးခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် မြန်မာနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ကလည်း BIMSTEC ထက် အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) ကို ပိုမိုအလေးထားခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

တတိယစိန်ခေါ်မှုမှာ ဦးစားပေးနယ်ပယ်များပြားခြင်းဖြစ်သည်။ BIMSTEC ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော ဦးစားပေးဧရိယာ ၁၄ ခုရှိသောကြောင့် အလွန်ကျယ်ဝန်းသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် BIMSTEC အနေဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သောနယ်ပယ်ကို လျှော့ချပြီး ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်သင့်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ စတုတ္ထစိန်ခေါ်မှုမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြား နှစ်နိုင်ငံ ကိစ္စရပ်များ (Bilateral issues) ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - မြန်မာနှင့်

ထိစပ်လျက်ရှိသော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် ဒုက္ခသည်ပြဿနာ (Refugee crisis) ကို အကြီးအကျယ် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် နယ်နိမိတ်ထိစပ်လျက်ရှိသော မြန်မာနှင့် ထိုင်းနယ်စပ်တွင်လည်း နယ်စပ်ပြဿနာ (Border conflict) ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါသည်။ နောက်ထပ်စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်အဖွဲ့သစ်များ တည်ထောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (BCIM Forum) ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းက BIMSTEC ၏ အရေးပါမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။

နောက်ဆုံးစိန်ခေါ်မှုမှာ လုပ်ငန်းတာဝန်နှင့် စီမံကိန်းများ မပြီးဆုံးနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက် (Free Trade Agreement – FTA) ကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ခြင်းနှင့် ကိုလံဘိုကြေညာစာတမ်း တိုးတက်မှုနှေးကွေးခြင်းတို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များ

BIMSTEC ဒေသသည် အရင်းအမြစ်နှင့် လုပ်ငန်းအမျိုးအစား စုံလင်သော ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၏ အကျိုးရလဒ် (Regional Synergies) ကို တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရရှိနိုင်သော အရင်းအမြစ်များကို အကောင်းဆုံး အသုံးပြုသင့်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းက BIMSTEC ကို ပိုမိုအားကောင်း ထိရောက်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ဘင်္ဂလားပင်လယ်ဒေသနိုင်ငံများ၌ ပြည်တွင်းနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးကိစ္စများ ရှုပ်ထွေးလေ့ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ရှုပ်ထွေးမှုများ ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအပြင် စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စများ အဆင်ပြေချောမွေ့ရေးအတွက် နှစ်နိုင်ငံဆွေးနွေးမှု (Bilateral discussions) နှင့် အုပ်စုအဆင့်ဆွေးနွေးမှုများ (Group-level discussions) လိုအပ်ပါသည်။ အဖွဲ့၏ရှေ့ဆက်သွားမည့်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်မှာ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း (Boosting Connectivity and Cooperation) ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြား ကုန်သွယ်ရေး ချိတ်ဆက် မှု (Trade connectivity)နှင့် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းက ရေကြောင်းသယ်ဇာတကြွယ်ဝသော မြန်မာနှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ အပါအဝင် အခြားအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် ကောင်းကျိုးဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပါသည်။

BIMSTEC ၏ ရှေ့ဆက်မည့် နောက်ထပ်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ဦးဆောင်နိုင်ငံအဖြစ်ထားရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒေသ၏ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးအလားအလာများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ဦးဆောင်နိုင်ငံအဖြစ် ထားရှိသွားရန် ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံငယ်များအကြား မျှတမှုရှိရေး၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ချိတ်ဆက်မှုကိစ္စများ အဆင်ပြေချောမွေ့ရေး၊ ပြည်သူများ၊ ကုန်စည်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ကောင်းမွန်စွာ စီးဆင်းနိုင်ရေးအတွက် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ အရေးကြီးပါသည်။

BIMSTEC သည် အနာဂတ်တွင် ဦးစားပေးနယ်ပယ်သစ်များကိုလည်း ထပ်မံထည့်သွင်း အကောင်အထည်ဖော်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပြာရောင်စီးပွားရေး (Blue economy)၊ ဒီဂျစ်တယ်စီးပွားရေး (Digital economy)၊ ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေးအပြင်

အငယ်စား၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (Micro, Small and Medium Enterprises-MSMEs) ပိုမိုချိတ်ဆက်ရေး စသည့်နယ်ပယ်တို့ကို ထပ်မံထည့်သွင်း ဆောင်ရွက် သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဆွေးနွေးပွဲနှင့် ထိပ်သီးအစည်းအဝေး

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၃ ရက်နေ့မှ ၁၅ ရက်နေ့ထိ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကော်လ်ကတ္တားမြို့၌ ဘင်းမ်စတက် စီးပွားရေးဆွေးနွေးပွဲ (BIMSTEC Business Conclave) ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲသို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပြည်ပရေးရာနှင့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနဝန်ကြီး (Minister of State)၊ မြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊ ဘင်းမ်စတက် အတွင်းရေးမှူးချုပ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကုန်သည်ကြီးများအသင်းဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဘင်းမ်စတက်နိုင်ငံများမှ သံတမန်အကြီးအကဲများ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘင်းမ်စတက်ဒေသ စီးပွားရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များအကြား စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ၊ စိန်ခေါ်မှုများ၊ ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းများ၊ လုပ်ငန်းနှင့် ဈေးကွက် ချိတ်ဆက်နိုင်မှုအခြေအနေများ စသည်တို့ကို ဆွေးနွေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ ဘန်ကောက်မြို့၌ (၆) ကြိမ်မြောက် ဘင်းမ်စတက် ထိပ်သီးအစည်းအဝေး (6th BIMSTEC Summit) ကျင်းပရန် စီစဉ်လျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးသည် အွန်လိုင်းအစည်းအဝေးမဟုတ်ဘဲ ငါးနှစ်တာကာလ အတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် လူကိုယ်တိုင်တက်ရောက်ရမည့် အစည်းအဝေးဖြစ်သည်။ ထိပ်သီး အစည်းအဝေးမတိုင်မီ နိုဝင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် အကြိမ် (၂၀) မြောက် ဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေး (20th Ministerial Meeting) နှင့် (၂၄) ကြိမ်မြောက် အဆင့်မြင့်အရာကြီးများ အစည်းအဝေး (24th Senior Officials Meeting) တို့ကို ကျင်းပသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရ ပါသည်။

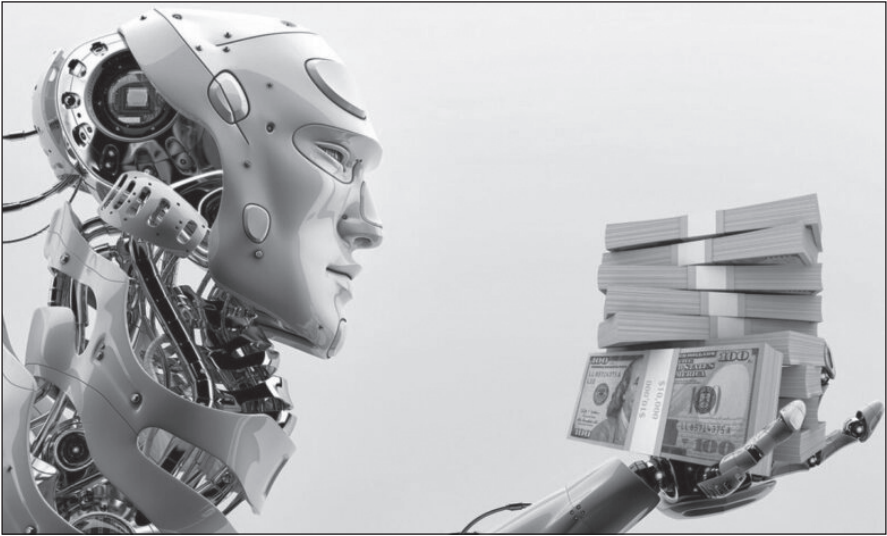
သိန်းမြင့်ဝေ

Ref: bimstec.org; drishtiias.com; mofa.gov.bt; mofa.gov.np

ရွှေကြောတွေ့ထားသည့် AI အခြေပြုလုပ်ငန်းများ

၂၀၂၀

“ AI ကို နောက်ဆုံးပိတ်အောင်နိုင်မည့်သူများမှာ AI အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် လက်တွေ့ကျပြီး အသုံးဝင်သော အရင်းအမြစ်များ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းချက်များအား ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့်သူများ ဖြစ်မည်။ ”

ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ် San Jose မြို့စွန့်ရှိ မီးခိုးရောင်စတုဂံအဆောက်အဦ တစ်ခုတွင် မှိတ်တုတ် မှိတ်တုတ်အရောင်များ လက်လက်ထနေသည့်စက်များ တန်းစီလျက် ရှိသည်။ ရှုပ်ထွေးလှသည့် ရောင်စုံပိုင်ယာကြိုးများက အဆင့်မြင့်ဆာဗာများ၊ နက်ဝပ် ကိရိယာများနှင့် ဒေတာသိုလှောင်မှုစနစ်များကို ချိတ်ဆက်ပေးထားသည်။ ကြီးမားသော လေအေးပေးစက်သံများ တဒုန်းဒုန်း ကြားနေရသည်။ ဆူညံသံများကြောင့် ဖြတ်သွားဖြတ်လာ ဧည့်သည်များ အော်ဟစ်ပြောဆိုနေရသည်။

ဤအဆောက်အဦကို Equinix က ပိုင်ဆိုင်ကာ ကုမ္ပဏီများ၏ ဒေတာများကို လက်ခံထိန်းသိမ်းပေးသည့် ဒေတာစင်တာအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ထားရှိသည်။ ဤအဆောက် အဦအတွင်းရှိ ကွန်ပျူတာနှင့် ဆက်စပ်စက်ကိရိယာများကို ကော်ပိုရိတ်ကြီးများသာမက တည်ထောင်စကုမ္ပဏီအငယ်အသီးသီးကပါ ပိုင်ဆိုင်ကြကာ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ (AI) များကိုအသုံးပြု၍ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ ChatGPT အစရှိသည့် အံ့ဩစရာကောင်းလှသော မျိုးဆက်သစ်နည်းပညာသည် နည်းပညာကို အသုံးချတတ် သူများအတွက် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုများကိုပေးစွမ်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရွှေကို အလှအယက် တူးဖော်ခဲ့ကြသည့် အစောပိုင်းကာလများကဲ့သို့ပင် ရွှေတူးရာတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် ပေါက်ချွန်းနှင့် ဂေါ်ပြားရောင်းချသူတို့၏ ကံကြမ္မာက တောက်ပပြီးသား ဖြစ်သည်။

AI ဆာဗာများအတွက် တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းများထုတ်လုပ်သူ Nvidia အနေနှင့် သုတေသီများခန့်မှန်းထားသည့် ဝင်ငွေနှင့်အမြတ်ငွေကို ဖေဖော်ဝါရီမှဧပြီ သုံးလအတွင်း ကျော်လွန်သွားခဲ့ကြောင်း မေလ ၂၄ ရက်နေ့က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ လက်ရှိသုံးလပတ်တွင်လည်း နယူးယောက်စတော့အိတ်ချိန်း (wall street) က ခန့်မှန်းထားသည့် ပမာဏ၏ ထက်ဝက်ခန့် ထပ်မံရောင်းချနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် ဒေါ်လာ ၁၁ ဘီလီယံ ခန့်ရှိမည်ဟု မျှော်လင့်

ထားသည်။ သတင်းထုတ်ပြန်ပြီး နောက်တစ်နေ့တွင် ၎င်း၏ ရယ်ယာဈေးနှုန်း ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ပြီးနောက် ကုမ္ပဏီ၏ဈေးကွက်တန်ဖိုးမှာ ဒေါ်လာ တစ် ထရီလီယံ အထိရောက်ရှိခဲ့ သည်။ Nvidia ၏ အမှုဆောင်အရာရှိ Jensen Huang က ကမ္ဘာကြီးတွင် ကွန်ပျူတာ တွက်ချက်ရေး ခေတ်သစ်တစ်ခု၏ အလှည့်အပြောင်းတစ်ခုရောက်ရှိပြီဟု မေလ ၂၉ ရက်နေ့ က ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

Chip ဒီဇိုင်းထုတ်လုပ်သူ အမေရိကန်အခြေစိုက် AMD မှသည် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်- တိုင်ပေ) အခြေစိုက် Chip ထုတ်လုပ်သူ TSMC တို့သည်လည်း စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ကောင်းသည့် AI လှုပ်ရှားမှုကြီးတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ အခြားသော တွက်ချက်ရေးအခြေခံအဆောက်အအုံ များဖြစ်သည့် ရောင်စုံပိုင်ယာကြိုးများ၊ ဆူညံနေသည့် လေအေးပေးစက်နှင့် ဒေတာစင်တာ များမှသည် AI များအတွက်ဆော့ဝဲရေးသားသူများနှင့် ဒေတာမှတ်ဉာဏ်စနစ်များ အားလုံး အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ AI ကုမ္ပဏီ များပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် 30-ODD စတော့အညွှန်း ကိန်းသည် ChatGPT စတင်ခဲ့သည့် ပြီးခဲ့သည့် နိုဝင်ဘာလမှစတင်၍ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက် ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် နည်းပညာကုမ္ပဏီအများစု ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် Nasdaq အညွှန်း ကိန်းမှာ ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းသာ မြင့်တက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ နည်းပညာခေတ်သစ်တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာပြီဟု AI Infrastructure Alliance မှ Daniel Jefferies က ဆိုခဲ့သည်။

စင်စစ် AI ဆိုသည့်အရာသည် ChatGPT နောက်ကွယ်မှပိုင်းနေသည့် စွမ်းရည်ထက်မြက် လှသည့်အရာတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း Chat GPT ကဲ့သို့ထင်ပေါ်မှု မရှိပါ။ သို့သော်လည်း မော်ဒယ်တည်ဆောက်သူများနှင့် အဆိုပါမော်ဒယ်များအပေါ် ကျောထောက် နောက်ခံပြု ထားသည့် အပလီကေးရှင်းများကို ဖန်တီးသူများအနေနှင့် အနာဂတ် AI အစိတ်အပိုင်းများ ကိုမောင်းနှင်ရန်အတွက် ပိုမိုမြင့်မားသည့် တွက်ချက်မှုစွမ်းအားများကို တီထွင်ရန် ကြိုးစား လျက်ရှိပါသည်။

နောက်ဆုံးထွက်ရှိသည့် စနစ်ဖြစ်သည့် generative sort စနစ်အပြင် အခြားသောစနစ် များသည် ယခင်စနစ်များထက် တွက်ချက်မှုအသားပေးစနစ်များ ပိုမိုပါဝင်လာသည်။ အင်တာနက်ဘိုးအေဖြစ်သည့် Google Cloud ပလက်ဖောင်း AI infra မှ ဌာနမှူး Amin Vahdat ၏ လေ့လာချက်အရ လွန်ခဲ့သည့် ခြောက်နှစ်မှ စတင်၍ မော်ဒယ် အဆင့်မြှင့်တင်မှုမှာ ၁၀ ဆ ကြီးထွားလာကြောင်း၊ ChatGPT ကိုမောင်းနှင်နေသည့် နောက်ဆုံးဗားရှင်း gpt-4 တွင် လုပ်ငန်းပါရာမီတာပေါင်း တစ်ထရီလီယံပါဝင်ပြီး ယခင်ကထက် ငါးဆပိုများကြောင်း သိရသည်။ မော်ဒယ်များ ရှုပ်ထွေးလာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့နှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေ မည့် တွက်ချက်မှုဆိုင်ရာလေ့ကျင့်မှုများ ဆက်တိုက်လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း ဆိုခဲ့သည်။

လေ့ကျင့်ပြီးသည်နှင့် AI များသည် လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းအသုံးပြုမည့် ဒေတာကိန်းစဉ် ပမာဏကို လျော့ချသည့် စွမ်းရည်များလိုအပ်လာပြီး ယင်းကို Inference ဟုခေါ်သည်။ တောင်းဆိုချက် offer များတွင် ကန့်သတ်ချက်ဘောင်များပေးထားခြင်းကြောင့် inference က ယင်းတို့ကိုစုစည်းကာ တွက်ချက်စေခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းတွင်လည်း များပြားလှစွာသော တွက်ချက်မှုစွမ်းရည်များလိုအပ်ပါသည်။ Microsoft တွင် OpenAI မှ နည်းပညာကို အသုံးပြုသည့် ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုအတွက် ဖောက်သည် ၂၅၀၀ ကျော်ရှိသည်။ ယင်းမှာ လွန်ခဲ့

သည့် သုံးလပတ်ကာလထက် ၁၀ ဆမြင့်တက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ Google ၏ မိခင်ကုမ္ပဏီ ဖြစ်သည့် Alphabet တွင် Product ခြောက်ခုရှိပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင်သုံးစွဲသူပေါင်း နှစ် ဘီလီယံကျော်ရှိကာ ယင်းတို့ကို Generative AI ဖြင့် စွမ်းအားမြှင့်တင်ရန်စီစဉ်ထားသည်။

မြင်သာထင်သာအရှိဆုံး အောင်ပွဲခံသူမှာ တွက်ချက်ရေးစွမ်းအားပိုမိုမြင့်မားလာစေ ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရသည့် Chip ထုတ်လုပ်သူများဖြစ်သည်။ NVIDIA ၊ AMD အစရှိသည့် Chip ဒီဇိုင်းထုတ်လုပ်သူများကရေးဆွဲပြီးနောက် TSMC Chip စက်ရုံမှ ထုတ်လုပ်သည့် Chip များသည် လွန်စွာအဝယ်လိုက်လျက်ရှိပြီး အထူးသဖြင့် Cloud computing များထံမှ ဝယ်လိုအားမှာ ကြီးမားလျက်ရှိသည်။ UBS ဘဏ်အုပ်စုကြီး၏ ခန့်မှန်း ချက်အရ လာမည့် တစ်နှစ်တာကာလမှ နှစ်နှစ်အတွင်းတွင် အထူးပြု Chip များဖြစ်သည့် Graphic-processing-unit (GPU) များအတွက် AI ဝယ်လိုအားများစွာကြီးထွားလာမည် ဖြစ်ပြီး တန်ဖိုး ဒေါ်လာ ၁၀ ဘီလီယံမှ ၁၅ ဘီလီယံကြား အထိ ရောင်းချရမည်ဟု သိရသည်။

အကျိုးဆက်အနေနှင့် NVIDIA ဒေတာစင်တာ၏ နှစ်ပတ်လည်ဝင်ငွေမှာ ရောင်းအား၏ ၅၆ ရာခိုင်နှုန်းအထိရှိလာပြီး ယခင်နှစ်ထက် နှစ်ဆဖြစ်လာနိုင်သည်။ AMD သည်လည်း ယခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် GPU အသစ်ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် Nvidia ထက် GPU-design ဂိမ်းတွင် ပိုမိုသေးငယ်သော်လည်း AI စနစ်ပွင့်မှု၏ အတိုင်းအတာများစွာသာလွန် သည်။ ကုမ္ပဏီထုတ်ကုန်များ ဈေးကွက်တွင် "စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများဖြစ်နေသည့်တိုင်" အကျိုး အမြတ်ရရှိရန် အသင့်ဖြစ်နေပြီဟု Chip ဒီဇိုင်းပွဲစား Stacy Rasgon ကဆိုခဲ့သည်။ Cerebras Graphcore ကဲ့သို့သော AI ကို အထူးပြုသည့် Chip ဒီဇိုင်း အစပျိုးကုမ္ပဏီများသည်လည်း နာမည်တစ်ခုရရန် ကြိုးစားနေကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဘဏ္ဍာရေးဒေတာနှင့် ဘဏ္ဍာ ငွေထောက်ပံ့သည့် PitchBook ကုမ္ပဏီသည် AI နည်းပညာကို အသုံးချရန် ကြိုးစားလျက် ရှိသည့် လုပ်ငန်း ၃၀၀ ကျော်ကို ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးလျက် ရှိသည်။

သဘာဝအားဖြင့် ဝင်ငွေအများစုသည် ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သူများသို့ အကျိုးသက်ရောက် မှုရှိမည် ဖြစ်သည်။ ပြီးခဲ့သည့် ဧပြီလက TSMC ပိုင်ရှင် Mr. CC Wei က AI နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဝယ်အားများ တစ်စထက်တစ်စ တိုးတက်လာကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ဤကိစ္စကို စတော့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက ပို၍စိတ်အားထက်သန်နေကြသည်။ Nvidia ၏ နောက်ဆုံး ဝင်ငွေကို ထုတ်ပြန်ပြီးသည့်နောက် ကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာဈေးမှာ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ပြီး ယင်း၏ စုစုပေါင်းဈေးကွက်တန်ဖိုး ဒေါ်လာ ၂၀ ဘီလီယံထပ်တိုးခဲ့သည်။

မထင်မရှား အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများမှာ single processing unit များအတွင်းသို့ Chip များထည့်သွင်းတပ်ဆင်သည့် ကုမ္ပဏီများပင်ဖြစ်သည်။ နယ်သာလန်နိုင်ငံအခြေစိုက် BES1 ကုမ္ပဏီသည် အလားတူ စက်ပစ္စည်းကိရိယာများတွင် Chip များ ဒီဇိုင်းထုတ်တပ်ဆင် သည့်ကုမ္ပဏီဖြစ်သည်။ သုတေသနအဖွဲ့ တစ်ခုဖြစ်သည့် Pierre Ferragu ၏ တွေ့ရှိချက်အရ နယ်သာလန်နိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများသည် တိကျမှုမြင့်မားသည့် Chip ထုတ်လုပ်တပ်ဆင်လုပ်ငန်း များ၏ သုံးပုံတစ်ပုံကို ထိန်းချုပ်ထားပြီး ၎င်းတို့၏ရှယ်ယာဈေးနှုန်းမှာ ယခုနှစ်အတွင်း ထက်ဝက်ကျော် မြင့်တက်လာခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

UBS ၏ခန့်မှန်းချက်အရ GPU များမှာ အထူးပြု AI ဆာဗာများ၏ ကုန်ကျစရိတ် ထက်ဝက်ကိုရယူထားပြီး သာမန်ဆာဗာများထက် ၁၀ ဆပိုကုန်ကျကြောင်းသိရသည်။

ဤတစ်ခုတည်းဖြင့် မပြီးသေးပါ။ တစ်ကိုယ်ရေသုံး ကွန်ပျူတာအနေနှင့် အသုံးပြုနိုင်ရန် အတွက် ဒေတာစင်တာ၏ GPU နှင့်ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ဤနေရာ တွင် ခေတ်မီနက်ဝပ်ကရီယာများဖြစ်သည့် Switch၊ Router နှင့် အထူးပြု chip များ လိုအပ် သည်။ ဤကရီယာများ၏ဈေးကွက်သည် လာမည့်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းတိုးတက်မည်ဟု ခန့်မှန်းပြီး ၂၀၂၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး ဒေါ်လာ ကိုး ဘီလီယံအထိရှိလာမည်ဖြစ်သည်ဟု သုတေသနအဖွဲ့တစ်ခုက ခန့်မှန်းခဲ့သည်။

Nvidia သည်လည်း အထက်ပါ kit များကိုထုတ်လုပ်လျက်ရှိပြီး ကမ္ဘာ့ရောင်းအား၏ ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူထားသည်။ ယင်း၏ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သည့် ကယ်လီဖိုးနီးယားအခြေစိုက် Arista ကုမ္ပဏီသည်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ စောင့်ကြည့်မှုကိုခံရကာ ယမန်နှစ်က ၎င်း၏ရှယ်ယာဈေး ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းမြင့်တက်ခဲ့သည်။ Network များအတွက် အထူးပြု Chip များထုတ်လုပ်သည့် Broadcom ၏ နှစ်ပတ်လည်ရောင်းအားမှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လေးဆ မြင့်တက်ခဲ့ကာ ဒေါ်လာ သန်း ၈၀၀ ဝင်ခဲ့သည်။

AI ထွန်းကားလာမှုသည် ဒေတာစင်တာများတွင်ထားရှိသည့် ကွန်ပျူတာဆာဗာများ ကိုတပ်ဆင်သည့် ကုမ္ပဏီများအတွက် သတင်းကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ Dell'Oro Group ၏ ခန့်မှန်းချက်အရ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် ရှိသည့် ဒေတာစင်တာများတွင် AI တပ်ဆင်အသုံးပြုမှု လက်ရှိ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသော်လည်း လာမည့် ငါးနှစ်အတွင်း ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိမြင့်တက် လာမည်ဟုဆိုသည်။ ဒေတာစင်တာ ဆာဗာများအတွက် ငွေကြေးသုံးစွဲမှုမှာလည်း လက်ရှိ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြင့်လာမည်ဖြစ်သည်။

ဤသည်က ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)အခြေစိုက် ဆာဗာထုတ်လုပ်သူများဖြစ်သည့် Wistron၊ Inventec တို့အတွက် များစွာအကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနေနှင့် Amazon Web Services၊ Microsoft Azure အစရှိသည့် cloud ဆာဗာဝန်ဆောင်မှုများပေးသည့် လုပ်ငန်းကြီးများအတွက် ဆာဗာများကိုထုတ်လုပ်ပေးလျက်ရှိသည်။ အငယ်စားထုတ်လုပ်သူ များအတွက်လည်း အလုပ်ဖြစ်မည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်-တိုင်ပေရိုနောက်ထပ် ဆာဗာထုတ်လုပ် သူတစ်ဦးဖြစ်သည့် Wiwynn ၏ ပိုင်ရှင် က AI ဆက်စပ် ပရောဂျက်များအတွက် အမှာစာများ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာကြောင်းသိရသည်။ အမေရိကန်မှ ဆာဗာထုတ်လုပ်သူ Super Micro က ဧပြီလအထိ သုံးလအတွင်း AI ထုတ်လုပ်မှု ၂၉ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာပြီး ပြီးခဲ့သည့် တစ်နှစ်အတွင်း ရောင်းအားပျမ်းမျှ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းတိုးတက်လာကြောင်း ထုတ်ပြန် ခဲ့သည်။

ဉာဏ်ရည်တုအသုံးပြု Hardware များအနေနှင့် အထူးပြု Software များလိုအပ်ပြီး အချို့သော ပရိုဂရမ်များမှာ Hardware ထုတ်လုပ်သူများထံမှလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ Cuda ဟုအမည်ရသည့် Nvidia Software ပလက်ဖောင်းသည် ဖောက်သည်များအတွက် လိုအပ်သည့် GPU ဆော့ဝဲများကိုရေးဆွဲပေးသည်။ အခြားအဖွဲ့ များအနေနှင့်လည်း ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာကို မောင်းနှင်နိုင်ရေးအတွက် Datagen၊ Pinecone၊ Scale ai အစရှိသည့် အပလီကေးရှင်းများကိုရေးဆွဲပေးလျက်ရှိသည်။ PitchBook သည် အစပျိုး ကုမ္ပဏီ ၈၀ ကျော်ကို ထောက်ပံ့ထားပြီး ယင်းတို့အထဲမှ ကုမ္ပဏီ ၂၀ ကျော်အတွက် ယခုနှစ် အတွင်း ရင်းနှီးငွေမြှင့်တင်ပေးထားသည်။

Hardware ကဲ့သို့ပင် Software အများအပြားအတွက် အဓိကဖောက်သည်များမှာ ဧရာမ cloud ကုမ္ပဏီကြီးများဖြစ်သည့် Amazon ၊ Alphabet ၊ Microsoft ကုမ္ပဏီကြီးများသည် ယခုနှစ်အတွင်း ရင်းနှီးငွေ ဒေါ်လာ ၁၂၀ ဘီလီယံသုံးစွဲကာ Cloud နည်းပညာများကို အဆင့်မြှင့်တင်သွားမည်ဖြစ်သည်။ အဆင့်မြှင့်တင်ရေးအတွက် ရုန်းကန်နေရသည့်တိုင် ဉာဏ်ရည်တုတွက်ချက်ရေးနည်းပညာ ဝယ်လိုအားမှာ လွန်စွာမြင့်မားလျက်ရှိသည်။

ဤသည်က စိန်ခေါ်သူများအတွက် အခွင့်အရေးများကိုဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်က IBM ၊ Nvidia နှင့် Equinix တို့သည် "ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုအဖြစ်" GPU များ အသုံးပြုခွင့်ကို စတင်ပေးနေပြီဖြစ်သည်။ cloud အခြေခံသည့် ဉာဏ်ရည်တုအထူးပြု အစပျိုးကုမ္ပဏီများလည်း အနံ့အပြားပေါ်ပေါက်လာပြီ ဖြစ်သည်။ ပြီးခဲ့သည့်မတ်လက GPU ထုတ်လုပ်သည့် Lambda ကုမ္ပဏီသည် Google ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလက်တံတစ်ခုဖြစ်သည့် Gradient venture ထံမှ ရင်းနှီးငွေ ဒေါ်လာ ၄၄ သန်းကို ရယူကာ လုပ်ငန်းများချဲ့ထွင်ခဲ့သည်။ အလားတူပင် CoreWeave သည် ဧပြီလတွင် ဒေါ်လာ ၂၂၀ သန်း ရင်းနှီးငွေမြှင့်တင်ခဲ့သလို Nvidia ထံမှ ရင်းနှီးငွေ ဒေါ်လာ နှစ် ဘီလီယံ ရယူခဲ့သည်။ Core Weave ကို ပူးတွဲတည်ထောင်သူ Barnnin McBee က ဖောက်သည်ဝန်ဆောင်မှုနှင့် AI နှင့် ဆက်နွယ်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံဒီဇိုင်းများအပေါ် အာရုံစိုက်ခြင်းက Cloud များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရာတွင် အထောက်အကူပြုမည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။

AI ကို နောက်ဆုံးပိတ်အောင်နိုင်မည့်သူများမှာ AI အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် လက်တွေ့ကျပြီး အသုံးဝင်သော အရင်းအမြစ်များ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းချက်များအား ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့်သူများ ဖြစ်မည်။ အထူးသဖြင့် ဒေတာစင်တာပိုင်ရှင်များ ဖြစ်သည်။ Cloud Computing စနစ်၏ဝယ်လိုအား ကြီးထွားလာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများမှာ စတင်ပြည့်ကျပ်လာပြီ ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒုတိယနှစ်ဝက်အတွင်းတွင် ဒေတာစင်တာများ၏ နေရာလပ်မှာ ၃ ရာခိုင်နှုန်းအောက်သာ ရှိတော့ကြောင်း သိရသည်။ ယခုအခါ Equinix ၊ Digital Realty ကဲ့သို့သော ဒေတာစင်တာစာရင်းအင်းများသည် ၎င်းတို့၏ Asset portfolio များတွင် ဒေတာစင်တာများကို ထည့်သွင်းနိုင်ရေးအတွက် ပြိုင်ဆိုင်နေကြသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အိမ်ခြံမြေအခြေပြု ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်သည့် Blackstone သည် ယင်း၏ လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သည့် ဒေတာစင်တာလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသည့် QTS Realty Trust Inc သို့ ဒေါ်လာ ၁၀ ဘီလီယံ ထည့်ဝင်ခဲ့သည်။ ဧပြီလတွင် Blackstone ၏ ကနေဒါအခြေစိုက် ပြိုင်ဘက်တစ်ခုဖြစ်သည့် Brookfield သည် ပြင်သစ်မှ ဒေတာစင်တာ Data-4 ကိုဝယ်ယူခဲ့သည်။

AI အခြေခံအဆောက်အအုံ တိုးချဲ့မှု သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ကန့်သတ်ချက်များကို ရင်ဆိုင်ရဖွယ်ရှိနိုင်ပါသည်။ စွမ်းအင်သည် အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ AI အခြေခံအဆောက်အအုံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတစ်ဦးက ဒေတာစင်တာသည်အကြီးမားဆုံးလျှပ်စစ်သုံးစွဲသူတစ်ခုဖြစ်ခြင်းကြောင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မလုံလောက်မှုက Northern Virginia နှင့် Silicon Valley တို့တွင် ဒေတာစင်တာအသစ်များ တည်ထောင်ရေးအတွက် နှေးကွေးစေမည်

“ အဆိုပါ
 ကန့်သတ်ချက်
 အားလုံးသည်
 AI နည်းပညာ
 ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်
 အဟန့်အတားများ
 ဖြစ်စေနိုင်သလို
 AI အခြေခံအဆောက်အအုံ
 လုပ်ငန်းများ၏
 အလားအလာကိုလည်း
 မှေးမှိန်စေနိုင်ပါသည်။ ”

ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ နောက်ထပ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိ
 သောအဟန့်အတားမှာ ကြီးမားသော AI မော်ဒယ်
 များ၊ cloud-based စနစ်များမှဝေးကွာပြီး လေ့ကျင့်
 ရန်နှင့်တွက်ချက်ရေးစွမ်းအင် နည်းပါးသော စနစ်ငယ်
 များ သို့ ကူးပြောင်း ကာ စ မ တ် ဖု န်း များ နှင့် ပ င်
 ကောက်ချက်ချနိုင်သည့် စနစ်များသို့ ပြောင်းလဲခြင်း
 ဖြစ်သည်။ Google၏မကြာသေးခင်ကတီထွင်ခဲ့သည့်
 ဗားရှင်းလျှော့ချထားသည့် Palm မော်ဒယ်များသည်
 နမူနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

အကြီးမားဆုံးမေးခွန်းမှာ AI ရုတ်တရက်
 စနစ်ထလာမှု၏နောက်ကွယ်မှ စွမ်းဆောင်ရည်ဖြစ်
 သည်။ ChatGPT နှင့် အလားတူပုံစံများ ခေတ်စား
 လာသည့်တိုင် ယင်းမှ နည်းပညာရယူ၍ အမြတ်
 အစွန်းရရှိမှု မည်မျှရှိနိုင်မည်ဆိုသည်မှာ မကွဲပြားပါ။
 Silicon Valley တွင် လုပ်ငန်းဖောင်းပွမှုများမှ
 တစ်ဆင့် တန်ဖိုးကျဆင်းသည့်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ
 သွားနိုင်သည်။ Nvidia ၏ ဈေးကွက်တန်ဖိုးမှာ ၂၀၂၁
 ခုနှစ်တွင် မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ၎င်း၏ GPU များသည်
 bitcoin နှင့် အခြားသော cryptocurrency များကဲ့သို့
 တဟုန်းဟုန်းထကာ စနစ်ပွင့်ခြင်းမှသည် ပေါက်ကွဲ
 ခြင်းသို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်သည်။

အကယ်၍ ဤ AI နည်းပညာသည် အလို
 အလျောက်ဘီလ်ပေးချေစနစ်အထိ ရှင်သန်နေမည်
 ဆိုပါက စည်းမျဉ်းထိန်းကျောင်းသူများ၏ ဖိနှိပ်မှု၊
 ကန့်သတ်မှုများကို ခံယူရနိုင်ပါသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ
 မူဝါဒချမှတ်သူများအနေနှင့် AI နည်းပညာပြန့်ပွား
 မှုက အလုပ်လက်မဲ့နှုန်း မြင့်မားခြင်း၊ သတင်းများ
 ပြန့်ပွားခြင်း ဖြစ်ပွားနိုင်မည့်အရေးကို စိုးရိမ်လျက်
 ရှိကာ အန္တရာယ်ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်များ ချမှတ်
 ရန် စဉ်းစားလျက်ရှိသည်။ စင်စစ် ပြီးခဲ့သည့် မေလ
 ၁၁ ရက်နေ့က ဥရောပသမဂ္ဂမှ ဥပဒေရေးဆွဲသူများ
 အနေနှင့် ChatGPT ကို ကန့်သတ်မည့် စည်းမျဉ်းကို
 တင်ပြခဲ့သည်။

အဆိုပါကန့်သတ်ချက်အားလုံးသည် AI နည်း
 ပညာဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်အဟန့်အတားများဖြစ်စေ

နိုင်သလို AI အခြေခံအဆောက်အအုံလုပ်ငန်းများ၏ အလားအလာကိုလည်း မှေးမှိန်စေနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဖြစ်တန်ခြေ နည်းပါးပါသည်။ အကယ်၍ Generative AI သည်၎င်း၏ booster တောင်းဆိုမှုကဲ့သို့ အသွင်ပြောင်းမလာသည့်တိုင်အောင် ၎င်းသည် crypto ထက် ပိုမိုအသုံးဝင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကွန်ပျူတာစွမ်းအားများစွာလိုအပ်သည့် အခြားသော non-generative AI များစွာရှိပါသေးသည်။ Generative AI ကဲ့သို့သောအရာကို တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်ချီ၍ တားမြစ်မှုများ ပေါ်လာစရာအကြောင်း မရှိသေးပါ။ ရှိခဲ့လျှင်လည်း ရွှေကြောကိုအလုအယက်တူးဖော်ကြသည့်အရေးကို ပိတ်ပင်ရာရောက်ပါမည်။ လူတိုင်းအပြေးအလွှားတူးဖော်နေကြသရွေ့ ပေါက်ချွန်းနှင့်ဂေါ်ပြား ရောင်းချသူများအနေနှင့် ဆက်လက် ငွေရှင်နေဦးမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထွန်းသက်ထွန်း

Ref: Economist.com (“Nvidia is not only form cashing on the AI Gold Rush”)

အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အလှူအခတ်နှင့်
စောင့်ကြည့်အနာဂတ်

apmEkl(tokabm*aA')

“ အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့်
ကမ္ဘာသုံးအရန်ငွေကြေးကို ထိန်းချုပ်ခြင်းထားခြင်းသည်
၎င်းတို့ငွေကြေးရန်ပုံငွေလိုအပ်သည့်အခါ
ကမ္ဘာတစ်ဝန်း အခြားသောနိုင်ငံများမှ
ဈေးနှုန်း (အတိုးနှုန်း) သက်သက်သာသာဖြင့်
ချေးယူနိုင်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ”

အမေရိကန်ဒေါ်လာငွေကြေးသည် မိခင်နိုင်ငံအမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနယ်နိမိတ် ကိုကျော်လွန်၍ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနယ်ပယ်ထဲ၌ အင်အားပြလွှမ်းမိုးလျက် ကျင်လည်ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ခဲ့ပြီ။ တစ်နည်းဆိုသော် နိုင်ငံတကာသုံးငွေကြေးအဖြစ် ကမ္ဘာကြီးက လက်ခံနိုင်သည့် အခြေအနေဖြင့် ဂုဏ်ရှိရှိရပ်တည်ခဲ့သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ကုန်သွယ်မှုသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုပမာဏ၏ ဆယ်ပုံတစ်ပုံကျော် မျှသာရှိပြီး ထုတ်လုပ်မှုမှာလည်း ကမ္ဘာ့ဂျီဒီပီ၏ ၂၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ ပါဝင်နေသည်။ သို့သော် အမေရိကန်နိုင်ငံကထုတ်ဝေထားသော ဒေါ်လာငွေကြေးမှာမူ တစ်ကမ္ဘာလုံး ငွေကြေး ပေးချေမှုများ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးနှင့် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ရှိ ဗဟိုဘဏ်များက ချုပ်ကိုင်ထားသော နိုင်ငံခြားအရန်ငွေကြေးပမာဏ၏ ၅၉ ရာခိုင်နှုန်းရှိနေသည်။ ကုန်သွယ်ရေးပေးချေမှု ငွေကြေးတောင်းခံလွှာများတွင်လည်း ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုပမာဏ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာငွေဖြင့် အသုံးပြုနေကြသည်။

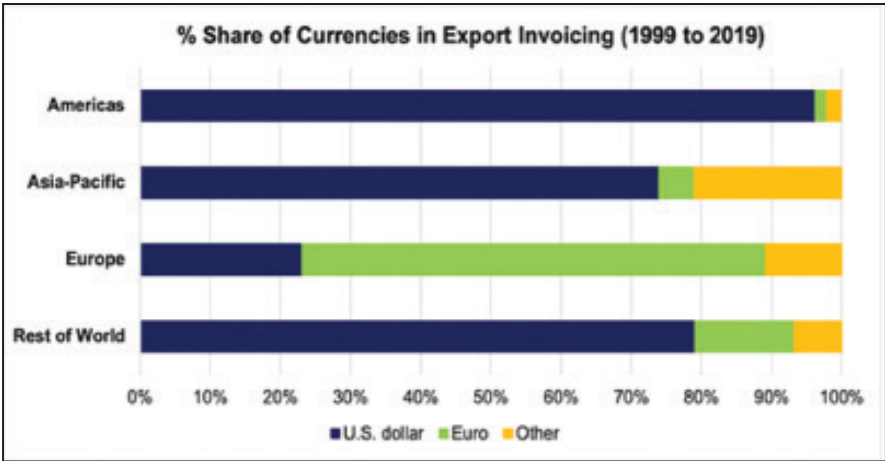
ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနယ်ပယ်တို့တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သည် အရေးပါသည့်နိုင်ငံတကာငွေမာဖြစ်ခဲ့သည့်အတွက် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ် များစွာသည်လည်း အမေရိကန်ဒေါ်လာငွေကြေးကို ကျောထောက်နောက်ခံပြု၍ဖြစ်ခဲ့သည် ကို သံသယဖြစ်စရာလိုမည်မထင်။ ကုန်သွယ်မှုနှင့်ဘဏ္ဍာရေးနယ်ပယ်များတွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာကို အသုံးပြုခြင်းသည် အဆင်ပြေလွယ်ကူစေပြီး အာမခံချက်လည်းရှိသည်ဟု အများစုက လက်ခံထားကြသည်။

သို့သော်ယနေ့ကမ္ဘာကြီးတွင် ယခင်အခြေအနေမျိုးကဲ့သို့မဟုတ်တော့ပေ။ အရေးကိစ္စ မျိုးစုံဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေပြီး ကမ္ဘာနိုင်ငံကြီးငယ်များအားလုံးပါဝင်ပတ်သက်လာနေပြီဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံအသီးသီး၏ အရေးပါမှုအခန်းကဏ္ဍသည်လည်း တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်များပြားလာ နေသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် ကမ္ဘာကြီးတောင်ဘက်ခြမ်းဒေသများ (အာဖရိက၊ လက်တင် အမေရိက၊ ကာရစ်ဘီယံ-ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်မပါ)၊ အာရှ -အစ္စရေး၊ ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယား မပါ)၏ စီးပွားရေးစွမ်းပကား ကြီးမားလာမှုနှင့်အတူ အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးအပေါ်လွှမ်းမိုးနေမှုကိုလည်း သတိထားမိလာခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး ရာများတွင် ငွေကြေးတစ်မျိုးတည်းကျင့်သုံးသည့်စနစ်၏ အကျိုးနှင့်အပြစ်တို့ကို ပြန်လည် လေ့လာအကဲဖြတ် သုံးသပ်ရတော့မည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သဘောပေါက်လာခဲ့ကြသည်။

ယခုအချိန် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနယ်ပယ်အသီးသီး၌ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုများအားနည်း လာပြီး ခြိမ်းခြောက်မှုများမှာမူ မြင့်တက်လာနေသည်။ အခြေအနေအရပ်ရပ်သည် အသက်ရှု မွန်းကျပ်သည့် အခြေအနေမျိုးဖြစ်၏။

အချိန်ကာလတစ်လျှောက် လှုပ်ရှားပြောင်းလဲနေသော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ် ထဲ၌ အမေရိကန်ဒေါ်လာငွေကြေးသည် နိုင်ငံတကာငွေကြေးစနစ်ကို လိုက်လျောညီထွေရှိစွာ ဦးဆောင်နေသည့်အသွင်ရှိနေသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၊ ထွန်းသစ်စေ့ကွက် စီးပွားရေး အဆောက်အအုံများတွင် မညီမျှမှုများက တဖြည်းဖြည်းတိုးပွားလာနေသည်။ စီးပွားရေး အတက်အကျသံသရာများ အကြိမ်ရေပိုများ၍ အချိန်ပိုကြာမြင့်လာသည်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာ တင်းကျပ်မှုများရှိလာသည့်အချိန်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့်ယှဉ်၍ နိုင်ငံအတော်များများ ၏ငွေကြေးတန်ဖိုးများသည် ပြိုလဲခဲ့ကြသည်။ ထွန်းသစ်စီးပွားရေးအဆောက်အအုံများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ စွန့်ခွာမှုများကို ပို၍ခံလာကြရသည်။

ဘောဂဗေဒအခြေခံသဘောတရားများအရ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းငွေကြေး တန်ဖိုးကျဆင်းခြင်းဖြစ်လာသည်နှင့်အမျှ ထိုနိုင်ငံ၏ ကုန်ပစ္စည်းတင်သွင်းမှု ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်တက်လာတတ်၏။ အကောင်းအဆိုးသဘာဝအတိုင်း အခြားတစ်ဖက်ကကြည့်လျှင် အကောင်းမြင်နိုင်သည်လည်းရှိသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းငွေကြေးများ တန်ဖိုး ကျဆင်းပါက အဆိုပါ နိုင်ငံ၏ပို့ကုန်များ ဈေးသက်သာသွားမည်။ နိုင်ငံတကာဈေးကွက် တွင် အခြားသောနိုင်ငံများမှ ပို့ကုန်ဈေးနှုန်းနှင့်ယှဉ်ပါက ဈေးနှုန်းသက်သာမှုရှိသဖြင့် နိုင်ငံ ရပ်ခြားဝယ်လိုအား များလာနိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဆက်အရ ပို့ကုန်ဝယ်လိုအား တိုးတက်ကာစီးပွားရေး ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်သည် ။ ထိုအခြေအနေသည် အမြဲတမ်း မှန်ကန်ချက် မဟုတ်တော့။ ကုန်သွယ်ရေးငွေပေးငွေယူကိစ္စတွင် ဈေးနှုန်းအတွက် သတ်မှတ်ထားသည့် ငွေကြေးအမျိုးအစားပေါ်တွင် မူတည်နေပေသည်။ လက်တွေ့ အခြေအနေ၌ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုအတွက် ငွေပေးချေမှုအများစုသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာဖြင့် ဖြစ်နေသည်ကို သတိထားမိကြလိမ့်မည်။

Source: “The international role of the U.S. dollar“, Board of Governors of the Federal Reserve System, FEDS Notes, 2021

ထိုအခြေအနေမျိုးသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာဖြင့် ဈေးနှုန်းများသတ်မှတ်ထားသည့် နိုင်ငံများ၊ အထူးသဖြင့် ထွန်းသစ်စဈေးကွက်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ပို၍ မှန်ကန်မှုရှိနေသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် ငွေကြေးတန်ဖိုးကျဆင်းသော်လည်း ပို့ကုန်များ ဈေးသက်သာစေရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်၊ ဝယ်လိုအားတိုးမြှင့်လာစေရန်အတွက်လည်း မက်လုံးမရရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ကာလတိုတွင် ပို့ကုန်ပမာဏမြင့်တင်နိုင်စွမ်းမရှိဘဲ ဈေးကြီးသော သွင်းကုန်များကြောင့် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးပင် ကျဆင်းသွားနိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်က အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ် အတိုးနှုန်းများစတင် မြှင့်တင်ပြီးနောက် ကမ္ဘာတောင်ဘက်ခြမ်းဒေသရှိနိုင်ငံအများစု ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုရှိခဲ့သည်။ ပျော့ပျောင်းမှုရှိသည့် ငွေလဲလှယ်နှုန်းစနစ် (flexible exchange rate system) ၏အကျိုးကျေးဇူးများကို မရရှိခဲ့။ ဒေါ်လာတန်ဖိုးမြင့်တက်လာချိန်တွင် ပြည်တွင်းငွေကြေးတန်ဖိုးကျဆင်းသွားခဲ့ပြီး ပို့ကုန်ဘက်မှရရှိမည့် အကျိုးအမြတ်များလည်း ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ရသည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံသည် ၎င်းတို့နှင့် သဘောထားမတိုက်ဆိုင်သည့်နိုင်ငံများအပေါ် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါ်လာငွေကြေးသုံးစွဲမှု ကန့်သတ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဒေါ်လာကို ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာစွမ်းအားတစ်ရပ်အဖြစ် သိသိသာသာ အသုံးပြုနေခဲ့သည်မှာ ကြာပြီဖြစ်သည်။ ဖြစ်ပွားနေဆဲ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ်များက ရုရှားအပေါ် ပိတ်ဆို့အရေးမူပြုလုပ်သည့် အခြေအနေတွင် ရုရှားဗဟိုဘဏ်၏ နိုင်ငံခြားအရန်ငွေကြေး ထက်ဝက်နီးပါးကို ဟန့်တားနိုင်ခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံတွင်းရှိ အဓိကကျသောဘဏ်များ နိုင်ငံတကာငွေပေးချေမှုတွင် Worldwide Interbank Financial Telecommunications (SWIFT) ကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာငွေကြေးပေးချေမှုစနစ်ကို အသုံးမပြုနိုင်စေရန် တားမြစ်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံများအကြား ပိုမိုကူးလူးဆက်သွယ်လာနေကြသော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကမ္ဘာကြီးတွင် စီးပွားရေးနယ်ပယ်ကဏ္ဍတွင် အခက်အခဲများနှင့် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေများကို

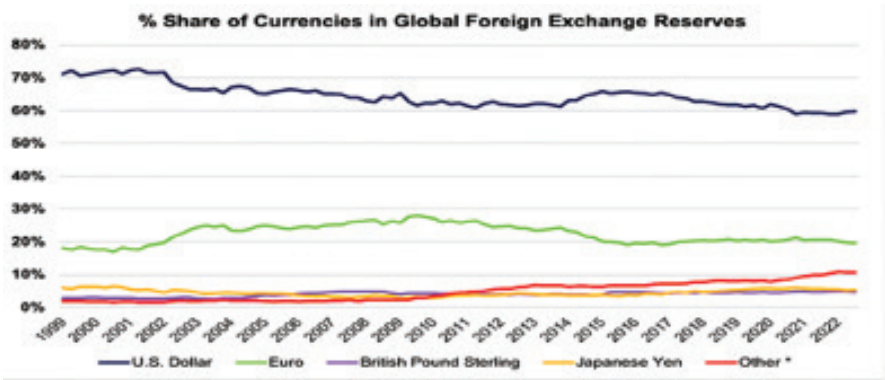
ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်သည့် အမေရိကန်အစိုးရထုတ် ဒေါ်လာအသုံးပြုမှုကို ယခုအချိန်တွင် ယခင်ကထက် ပို၍ စဉ်းစားလာနေကြသည်မှာ ထိုကဲ့သို့အကြောင်းများကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်နိုင်ငံကထိန်းချုပ်ထားသည့် Clearing House Interbank Payments System (CHIPS) နှင့် SWIFT ကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာ ငွေစာရင်းရှင်းလင်းမှုယန္တရားများနေရာ တွင် အစားထိုးသုံးစွဲနိုင်မည့် ယန္တရားသစ်တစ်ခုကြံဆနိုင်ရေးအတွက်လည်း ယခင်ထက် ပို၍အားထုတ်လာကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ကမ္ဘာသုံးအရန်ငွေကြေးကို ထိန်းချုပ်ထားခြင်းသည် ၎င်းတို့ ငွေကြေးရန်ပုံငွေလိုအပ်သည့်အခါ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းအခြားသောနိုင်ငံများမှ ဈေးနှုန်း (အတိုးနှုန်း) သက်သက်သာသာဖြင့် ချေးယူနိုင်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒေါ်လာငွေကြေး၏ အားကောင်းသောလွှမ်းမိုးမှုကို နှစ်သက်မှုမရှိကြသော အမေရိကန်အုပ်စု များလည်း ရှိနေသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေး၊ ငွေရေးကြေးရေးနယ်ပယ်၌ အမေရိကန်ဒေါ်လာ လွှမ်းမိုးနေမှုသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာကိစ္စများတွင် အကျိုး စီးပွားဖြစ်ထွန်းနိုင်သော်လည်း ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပို့ကုန်ကဏ္ဍများတွင် ထိခိုက်မှုများရှိနေ သည်ဟုဆိုကြသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် ဒေါ်လာဝယ်လိုအား မြင့်မားလာသည့်အခါ ဒေါ်လာ ငွေကြေး၏ တန်ဖိုးမြင့်တက်မှုဖြစ်လာစေပြီး အမေရိကန်ပို့ကုန်များကိုမူ ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်မှု ဖြစ်လာစေသည်။ နိုင်ငံတွင်းအလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများဆုံးရှုံးကာ အလုပ်သမားများ၏ အခက်အခဲများ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဆက်စပ်ကဏ္ဍကျဆင်းမှုများကိုလည်း ဆက်စပ် သက်ရောက်မှုများအဖြစ် ကြုံတွေ့လာရနိုင်ပေသည်။

နိုင်ငံအတွင်း မည်မျှမျှများဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ကုန်သွယ်ရေးလိုငွေပြုမှုကျဆင်းရေး ကို ထောက်ခံကြသော၊ ပြည်တွင်းကိုပိုမိုဦးစားပေးသည့် မူဝါဒများကို လက်ခံကြသော လက်ယာယိမ်းနိုင်ငံရေးသမားများနှင့်အတူ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးလောက၌ သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ပိုမိုမြင့်တက်လာသည်။ ထိုအခြေအနေများ ပိုမိုကြီးထွားလာခဲ့ခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ အနှံ့မှ အရင်းအနှီးများ၊ ဝေါ့စထရီ (Wall Street) ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်မှ အကျိုးအမြတ် များစီးဝင်လာစေရန် ဆွဲဆောင်ခြင်း၊ အားထုတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး အမေရိကန်၏ သိသာထင်ရှားသည့် ဘဏ္ဍာရေးပါဝါ၏ အကျိုးတရားများကို အလေးပေးလာခြင်းလည်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက် ပြုကြသည်။ ထိုသို့လုပ်နိုင်မှသာ အမေရိကန်စီးပွားရေးအခြေအနေကို ယခင်ကာလများက ထက် ပိုမိုသာလွန်စေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

အမေရိကန်ဒေါ်လာသည် အပြောင်းအလဲလေပြင်းတိုက်ခတ်ခြင်းကိုခံနေရလေပြီ။ မုန်တိုင်းကြီး မဟုတ်သည့်တိုင် ပြင်းထန်သောလေပြင်းများဖြစ်သဖြင့် သက်ရောက်မှုများ သိသိသာသာ ရှိနေခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ဗဟိုဘဏ်များ ကိုင်ဆောင်ထားသော နိုင်ငံခြားအရန်ငွေကြေးပမာဏသည် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ၇၁ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် တွင် ၅၉ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့၏။ ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာကို နိုင်ငံ့အရန်ငွေကြေးအဖြစ်ထားရှိမှု ကျဆင်းလာခြင်းသည် ထိုနိုင်ငံများရှိဗဟိုဘဏ်များက နိုင်ငံခြားအရန်ငွေအတွက် အခြားသောကွဲပြားခြားနားသည့်ငွေကြေးများ ကိုပိုမိုအသုံးပြုလာ ခြင်းနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိနေသည်။ နိုင်ငံအများစုသည် ယခင်ကတည်းက အားကောင်းခဲ့သော

ယူရို၊ ဗြိတိန်ပေါင်နှင့် ဂျပန်ယန်းကဲ့သို့ ငွေကြေးများကို အရန်ငွေကြေးများအဖြစ် ပို၍စိတ်ဝင်စားလာနေကြသည်။ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံငယ်များရှိ ဗဟိုဘဏ်များကလည်း အရန်ငွေကြေးအဖြစ် အသုံးပြုထားရှိနိုင်ရေးအတွက် ငွေဖြစ်လွယ်မှုနှင့် ဈေးကွက်များအတွင်း အသုံးပြုမှု မြင့်တက်လာသည့်ငွေကြေးတို့ကို လေ့လာရှာဖွေနေကြသည်။

Source: IMF Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER) (ပုံအညွှန်းတွင်ဖော်ပြထားသော အခြား(Other)တွင် ဩစတြေးလျဒေါ်လာ (Australian dollar) ကနေဒီယန်ဒေါ်လာ(Canadian dollar)၊ တရုတ်ရမ်မင်ဘီ(ယွမ်) (Chinese renminbi)၊ ဆွစ်ဇာလန် (Swiss franc) နှင့် အခြားသောငွေကြေးများပါဝင်သည်။)

တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသော အိုင်တီနည်းစနစ်အခြေခံသည့်ကုန်သွယ်မှု၊ ဈေးကွက်အခြေအနေ အပြောင်းအလဲများနှင့်အတူ ငွေဖြစ်လွယ်သော၊ လွတ်လပ်ပွင့်လင်းသော ပြည်တွင်း ငွေကြေးဈေးကွက်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုများသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများတွင် ကုန်ကျစရိတ်များ လျော့ကျလာသည်ကို သိလာကြသည်။ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးနှင့် အရင်းအနှီးဈေးကွက်များ၌ ထွန်းသစ်စီးပွားရေး အဆောက်အအုံများ၏ပါဝင်မှုသည်လည်း တဖြည်းဖြည်းမြင့်မားလာခဲ့သည်။ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနိုင်ငံခြားငွေဖြင့်အရောင်းအဝယ်အနှုတ်အသိမ်းပမာဏသည် ယခင် ၂၀၀၁ ခုနှစ်က ၇ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိနေရာမှ ယခုအချိန်တွင် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာခဲ့သည်။

အာရှစီးပွားရေးအဆောက်အအုံများထဲတွင် ကုန်သွယ်မှုနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကိစ္စလုပ်ဆောင်ရာ၌ ဒေသတွင်း ငွေကြေးအသုံးပြုပေးချေမှု Local Currency Settlement (LCS) အစီအစဉ်များ တိုးမြှင့်အသုံးပြုလာခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းငွေကြေးများကို အသုံးပြုဖြေရှင်းခြင်းသဘောတူညီမှုများသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးပေါ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနေသည့် အနှုတ်လက္ခဏာ သက်ရောက်မှုများကိုလည်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သက်သာရာရစေသည်ဟု သဘောပေါက်လာကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးချမ်းသာသည့် နိုင်ငံကြီးများ၏ ငွေကြေးမူဝါဒ တင်းကျပ်မှုများ၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာငွေကြေးတန်ဖိုး မတည်ငြိမ်မှုများ၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရှေ့ခဲများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အလှုပ်အခတ်များ၏ အကျိုးဆက်များကို

“ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး
 အခြေအနေများက
 အပြောင်းအလဲများကို
 တွန်းအားပေးနေသည့်
 အချိန်တွင်
 အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏
 အနာဂတ်
 ကျဆုံးသွားနိုင်သည်ဟု
 အတိအကျ
 သုံးသပ်ကောက်ချက်ချရမည့်
 ကိစ္စမှာ
 သတိထားစရာ
 ဖြစ်သည်။ ”

လျော့ကျစေသည်ဟုလည်း ယုံကြည်နေကြသည်။ အိန္ဒိယအပါအဝင် နိုင်ငံအချို့ဆိုလျှင် နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်ရေးပေးချေမှုများ၌ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံ များ၏ ပြည်တွင်းငွေကြေးကို အသုံးပြုရန် ခွင့်ပြုလာ နေကြသည်ကိုလည်း တွေ့လာနေရသည်။

ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နှင့် တောင်အာဖရိကတို့ ပါဝင်သည့် ဘရစ်အုပ်စု (BRICS) နိုင်ငံများကလည်း အရန်ငွေကြေးတစ်ရပ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အားထုတ်နေ ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ မူလကတည်းက အမျိုး မျိုးကွဲပြားမှုများရှိနေပြီးမဟာဗျူဟာမြောက်ပဋိပက္ခ များရှိနေသည့် ဘရစ်အုပ်စု (BRICS) နိုင်ငံများ၏ သီးသန့်အရန်ထားသည့် ငွေကြေးနှင့်ပတ်သက်သည့် အယူအဆသည် မတည်ငြိမ်မခိုင်မြဲသည့် အခြေအနေ တွင် ရှိနေသည့်တိုင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ပြည်တွင်းသုံးငွေကြေးများကို အသုံးပြုလျက် အပြန် အလှန်ကုန်သွယ်မှုတိုးမြှင့်လာခြင်းသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာအသုံးပြုမှု ပိုမိုရှောင်လွှဲနိုင်ရေးကို ဦးတည် လာသည့် အားကောင်းနေသည့်လမ်းကြောင်းဟု မှတ်ချက်ပြုကြသည်။ ထို့အပြင်ဆော်ဒီအာရေဗျကဲ့သို့ ရေနံတင်ပို့ရောင်းချသည့်နိုင်ငံများကလည်း ထွန်းသစ်စစ်ီးပွားရေးအဆောက်အအုံများ၊ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများနှင့် ခိုင်မာသောဆက်ဆံရေးကို ထူထောင် လိုသည့် အလားအလာများရှိလာနေသောကြောင့် ရေနံကုန်သွယ်မှုတွင် ပြည်တွင်းငွေကြေး ပြောင်းလဲ သုံးစွဲခြင်းကို တဖြည်းဖြည်း ပြုလုပ်နိုင်သည့် အခြေအနေရှိသည်ဟုလည်း လေ့လာသုံးသပ်သူများ က ထင်မြင်ယူဆနေကြသည်။

ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး အခြေအနေများက အပြောင်းအလဲများကို တွန်းအားပေးနေသည့် အချိန် တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ အနာဂတ်ကျဆုံးသွား နိုင်သည်ဟု အတိအကျသုံးသပ်ကောက်ချက်ချရမည့် ကိစ္စမှာ သတိထားစရာဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့်ငွေကြေးသမိုင်းတစ်လျှောက် အမေရိကန်ဒေါ်လာကို ကမ္ဘာ့ငွေကြေးပလ္လင်မှ နန်းချနိုင်သည့် မည်သည့် ငွေကြေးမျှ မပေါ်သေးပေ။ အရွယ်အစားအားဖြင့် နှိုင်းယှဉ်လောက်သော ဒေသဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအုပ်စုတစ်ခုဟုဆိုရမည့် အီးယူသည်လည်း ၎င်းတို့၏ ယူရိုငွေကြေးဖြင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ရေးအားထုတ်ခဲ့ကြသေးသည်။ လက်တွေ့၌ မလွယ်သေးပေ။ ပြိုင်ဘက်အသစ်ဖြစ်လာသော တရုတ်နိုင်ငံ၏ ယွမ်ငွေကြေးသည်လည်း လိုအပ်ချက်များရှိနေသေးသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ကြီးမားသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် အားထုတ်ကြိုးစားနေသည့်တိုင် လက်တွေ့၌ ဈေးကွက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိမှုတို့က ထင်သလောက် အားမကောင်းသေးသဖြင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာနှင့် ယှဉ်နိုင်ရေးမှာ ခက်ခက်ခဲခဲရှိနေပေဦးမည်။

သို့သော် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင်ဖြစ်ပေါ်နေသော အပြောင်းအလဲများက နှေးနှေးကွေးကွေး ဖြစ်နေသည့်တိုင် အခြေအနေများသည် နိုင်ငံများစွာမှငွေကြေးမျိုးစုံ ပါဝင်ပတ်သက်သည့် Multipolar ငွေကြေးအနာဂတ် နယ်ပယ်တစ်ခုဆီသို့ ဦးတည်၍ ပုံမှန်ရွေ့လျားနေသကဲ့သို့ ရှိနေသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် အရေးအရာကိစ္စအမျိုးမျိုး၌ အားကောင်းကောင်းဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုများ၊ သမိုင်းအစဉ်အလာရှိမှုနှင့် လက်ရှိပုံမှန်အကျိုးဖြစ်ထွန်းနေမှုများကြောင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာအသုံးပြုမှုကို လုံးလုံးလျားလျား စွန့်လွှတ်နိုင်မည့်အခြေအနေဖြစ်လာရန်မှာမူ အချိန်ကာလအတိုင်းအတာတစ်ခုယူရလိမ့်မည်ဟု မှန်းဆနေကြသည်။

နိုင်ငံတကာသုံးငွေကြေးယန္တရားသစ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် နိုင်ငံအချို့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများရှိနေခြင်း၊ ဒေါ်လာငွေကြေးကိုမတည်မငြိမ်ဖြစ်စေသည့် ကမ္ဘာ့အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း၊ အမေရိကန်စီးပွားရေးနှင့် ဒေါ်လာငွေကြေး၏ ထူးခြားသည့် စွမ်းအား စသည့် ဝိရောဓိဆန်သည့် အခြေအနေများကြားတွင် အပြောင်းအလဲများသည် သိမ်မွေ့စွာဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေသည်။ သို့တိုင်အောင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေများအရ နိုင်ငံအချို့၏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ အသုံးပြုမှုမှသွေဖည်လာမှုသည် သေချာပေါက်ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပေလိမ့်မည်။ မျှတသော နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်တို့ဖြင့် ပိုမိုဟန်ချက်ညီစေမည့် ကမ္ဘာကြီးဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် အပြောင်းအလဲတစ်ရပ် အဖြစ်လည်း မျှော်လင့်နေကြလိမ့်မည် ဖြစ်ပေသည်။

စောနိုင် (အသုံးချဘောဂဗေဒ)

ထွန်းတောက်လာသည့် တရုတ်ပြည်

UAC

“ ငြိမ်းချမ်းသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှအစ၊
 ဆိုက်ဘာအုပ်ချုပ်မှု အလယ်၊ စာရေးဆရာများနှင့်
 အနုပညာရှင်များအတွက်
 စည်းမျဉ်းများချမှတ်မှုမှအဆုံး တရုတ်နိုင်ငံသည်
 နည်းမှန်လမ်းမှန်ဖြစ်နေပြီဖြစ်သည်။ ”

NPC (အမျိုးသားပြည်သူ့ကွန်ဂရက်) နှင့် CPPCC (တရုတ်ပြည်သူ့နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံကွန်ဖရင့်) နှစ်ပတ်လည်အစည်းအဝေးများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြီးမြောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ စုံညီအစည်းအဝေးနှစ်ခု၏ သဘောတူညီမှုများကို စုစည်းပြီး ဤကမ္ဘာသစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခေတ်မီတိုးတက်ရေးနှင့် အဆင့်အတန်းကို ပိုမိုခိုင်မာစေခဲ့သည်။

တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်၏ အခြေခံမူများနှင့် နောက်ဆက်တွဲ

တရုတ်နိုင်ငံ ကွန်မြူနစ်ပါတီ (CPC) ၏အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးနှင့် ဗဟိုတပ်မတော် ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူထားသည့် တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်အား တတိယ ငါးနှစ် သက်တမ်းအတွက် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်မှ ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့သည်။ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ တရုတ်ဝိသေသလက္ခဏာများဖြင့် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ သမ္မတ ရှီ၏ အခြေခံမူများသည် တရုတ်ပြည်သူ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံကို ခေတ်မီတိုးတက်အောင်မြင်စေ ရန်နှင့် လူတိုင်းအတွက် ဘုံသာယာဝပြောရန်အလို့ငှာ အရင်းအနှီးများစုပုံခြင်းဖြင့် ပိုမိုခိုင်မြဲစေ နိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ခေတ်မီတိုးတက်ရေးလမ်းကြောင်း၏ အချက်နှစ်ချက်အပြင် အခြားသော အချက်သုံးချက်မှာ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းနှင့်ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုတိုးတက်ခြင်းကို ဟန်ချက်ညီညီဆောင်ရွက်ရေး၊ လူသားနှင့်သဘာဝတရားတို့ကြား သဟဇာတဖြစ်တည်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရရှိရေးတို့ပင်ဖြစ်သည်။

ကောင်းမွန်သောအခြေခံမူများနှင့် ဖြောင့်မတ်သောခေါင်းဆောင်မှုတို့ဆက်လက်ရှိနေမည်ဆိုပါက အောင်မြင်မှုကိုတိုင်းတာသည့် အတိုင်းအတာအမျိုးမျိုးတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အမြင့်ဆုံးသို့ ရောက်ရှိမည့်အနေအထားရှိနေသည်မှာ သေချာပါသည်။ သမ္မတရီ၏ နောက်ဆုံးစာအုပ်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း CPC ၏ စံပြုဆိုင်ရာလမ်းညွှန်အဖွဲ့အစည်းဆီသို့ ဦးတည်သွားမည့် ပထမဆုံးအကြံပြုချက်မှာ အရည်အသွေးမြင့်မားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်သည်ဟု ရေးသားထားသည်။

ထိုအရည်အသွေးမြင့်မားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တရုတ်နိုင်ငံသည် ရှေ့ဆောင် သုတေသနပြုလုပ်ရန်၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာတွင် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန်၊ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုကို ပံ့ပိုးရန်နှင့် စနစ်တည်ဆောက်ရန်တို့အပြင် စွမ်းရည်အရင်းအမြစ်များ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အာရုံစိုက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးသည် အရည်အသွေးမြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည့် အလျောက် ဆိုက်ဘာအုပ်ချုပ်မှုတွင် တရုတ်အစိုးရ၏ တည်ငြိမ်မှုနှင့် ခိုင်မာမှုများနှင့်အတူ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအသစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအား နိုင်ငံတကာ ပြိုင်ဆိုင်မှုတွင် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်စေသည်။

ဝံပုလွေသူရဲကောင်းအသစ်

ဝံပုလွေသူရဲကောင်းရှေ့ဆောင် ဝမ်ရီ (Wang Yi) အား CPC ၏ အမြင့်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက် ချုပ်ခွင့်ရှိသော ဗဟိုကော်မတီသို့ ရာထူးတိုးမြှင့်ပေးခဲ့သည်။ သူ့နေရာတွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအသစ် ချင်ကန်း (Qin Gang) ရောက်ရှိလာသည်။ (၁၄) ကြိမ်မြောက် အမျိုးသားပြည်သူ့ကွန်ဂရက် ပထမအစည်းအဝေးတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတစ်ရပ်ပြုလုပ်ပြီး နိုင်ငံတကာသတင်းထောက်များအား ပြောကြားရာတွင် မြေခွေးများနှင့် ဝံပုလွေများသည် တရုတ်နိုင်ငံအား လမ်းပိုက်ဆို့နှောင့်ယှက်နေချိန်နှင့် ဆာလောင်နေသော ဝံပုလွေများ မိမိနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်နေချိန်တွင် အမိမြေကိုကာကွယ်ရန် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန်မှတစ်ပါး အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်း မရှိပါဟု ချင်ကန်းက မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။

ပွင့်လင်းမြင်သာသွားသည့် တရုတ်နိုင်ငံ

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအညွှန်းကိန်းများ ဆက်လက်ကျဆင်းနေချိန်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်အတန်းနှင့် ရင်ပေါင်တန်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ စံနှုန်းများနှင့် ညီမျှသော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို ချပြခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုထဲမှ အချို့ကို ကောက်နုတ်တင်ပြရမည်ဆိုပါလျှင် အခွင့်အလမ်းများ ညီတူညီမျှရရှိရေး၊ အတူတကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ လူသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု မြှင့်တင်ရေးနှင့် အနာဂတ်တွင် ညီတူညီမျှရရှိမည့် လူ့အသိုက်အဝန်းတစ်ခု တည်ဆောက်ရေး အစရှိသည့် ကြီးမားလှသော ရည်ရွယ်ချက်များ ပါဝင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဤမူဝါဒကို အခြေခံပြီး နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီးပွားရေးများလုပ်ကိုင်

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ပိုမိုဝင်ရောက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်ရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံခြားသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်သော Listed ကုမ္ပဏီ ၁၀၀၀ ကျော်ကို ထပ်မံထည့်သွင်းခဲ့သည်။ ယနေ့အချိန်တွင် တရုတ်နိုင်ငံစတော့ဈေးကွက်များအတွင်း Listed လုပ်ထားသော ကုမ္ပဏီများထဲမှ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်တွင် နိုင်ငံခြားသားများ ပါဝင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်ပြီဖြစ်သည်။

သက်သေအထောက်အထားများ

ပွင့်လင်းမြင်သာသည့်တရုတ်နိုင်ငံသစ်သည် ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင်လည်း လူသိများလာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ငွေကြေးအရင်းအနှီးမှသည် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်အထိ ပါဝါများ ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ သိမ်မွေ့သောပါဝါများကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အကြီးစားအားပြိုင်နေကြသော ဆွန်နီနှင့် ရှီယာဒ်ဖြစ်ကြသည့် အီရန်နှင့် ဆော်ဒီတို့သည် တရုတ်နိုင်ငံကြောင့် ယခုအခါ ငြိမ်းချမ်းရေးရနေပြီဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် သိသိသာသာကြီးမားသောအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်နေသည်။ ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့အကြား ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှု လုပ်ငန်းစဉ်များ စတင်သည့် အစီအစဉ်များချမှတ်ရာတွင်လည်း တရုတ်နိုင်ငံပါဝင်နေသည်။ အမေရိကန်ဒေါ်လာကို တန်ပြန်ရန်အလို့ငှာ ကမ္ဘာ့ငွေကြေးအသစ်တစ်ခုထွက်လာရန် BRICS ၏ အခန်းကဏ္ဍတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပါဝင်နေသည်။ အရှေ့ဥရောပနှင့် အာရှနိုင်ငံများအကြား နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးအတွက် တရုတ်နိုင်ငံသည် Shanghai Cooperation Organisation (SCO) ကို ခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ကုန်သွယ်မှုများတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာအစားနိုင်ငံအသီးသီး၏ငွေကြေးများအား အသုံးပြုရန်အတွက် ၎င်း၏ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်များနှင့် အပြန်အလှန်သဘောတူညီချက်များကိုလည်း လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

“ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ငွေကြေးအရင်းအနှီး မှသည် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ထုတ်လုပ်မှု စွမ်းရည်အထိ ပါဝါများရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ ”

ပြင်သစ်သမ္မတ Macron သည် အမေရိကန်နှင့် အခြား EU နိုင်ငံများနှင့်မတူသည့် သဘောထားကိုပြောင်းလဲပြသလိုက်ရာ ယင်းရှုမြင်ချက်သည် လက်ရှိတရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်တွင် Soft Power ဖြင့် ရရှိနေသည့် အပြု သဘောဆောင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်ကြောင်း ပိုမိုထင်ဟပ်စေခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ မည်သို့ တွဲလိုက်နိုင်မည်နည်း

ပထမဦးစွာ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ မြောက်ပိုင်းနိုင်ငံစီနီယာကြီးများထံမှ များစွာသင်ယူရမည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှအစ ဆိုက်ဘာအုပ်ချုပ်မှု အလယ်၊ စာရေးဆရာများနှင့် အနုပညာရှင်များအတွက် စည်းမျဉ်းများချမှတ်မှုအဆုံး တရုတ်နိုင်ငံသည် နည်းမှန်လမ်းမှန်ဖြစ်နေပြီဖြစ်သည်။ ထိုနည်းလမ်းမှန်များထဲမှ အချို့ကို ရိုးရှင်းစွာ အတုယူနိုင်ပါသည်။ ယခုအခါ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဒုတိယ အဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအား အတုယူပြီး ၎င်းတို့၏ တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခဲ့သည့် မှန်ကန်သော လမ်းစဉ်များကို နမူနာယူပြီး နိုင်ငံခြားပို့ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ ဖြစ်လာရန် ကြိုးစားရမည်ဖြစ်သည်။ “စိမ်းလန်းသောတောင်တန်းများသည် တိမ်တိုက်များနှင့် မိုးရေတို့၌ တူညီစွာမိုးရရှိနေကြသည်။ လတစ်စင်းသည် အနီးအဝေးမတူညီသော မြို့များအကြား တူညီသောမီးလင်းမှုကို ပေးသည်” ဟု Tang မင်းဆက်၏ ကျော်ကြားသော ကဗျာဆရာ Wang Changling က အိမ်နီးချင်းများနှင့် မိမိကြားတွင် မျှဝေသော သာယာဝပြောမှုရှိရမည်ဟု မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။

အနောက်နိုင်ငံများမှ မြန်မာနိုင်ငံအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် လှည့်စားပြောဆိုစွဲစွဲနေမှု များအား တန်ပြန်ရန် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ကိုယ်ပိုင် ဝံပုလွေသူရဲကောင်းများ ထားရှိရ မည်ဖြစ်သည်။ "လုပ်ဆောင်မှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန်၊ အခြားသူများကို ရန်စရဲသည့် သတ္တိရှိသင့်သည်" ဟု တရုတ်စစ်တပ်အကြီးအကဲဟောင်း Huang Kecheng က ပြောကြားခဲ့ဖူး သည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ရှုတ်ချသည်ဟုသာပြောဆိုသော တန်ပြန်ခုံသည့် ပျော့ပျောင်းသော နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီအား ဆက်လက်ကျင့်သုံးရန် မဖြစ်နိုင်တော့သည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုသို့သော ဝံပုလွေစစ်သည်တော်များမရှိပါလျှင် ယူကရိန်းနိုင်ငံကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးစူပါဂါဝါကြီးနှစ်နိုင်ငံအကြား အားပြိုင်မှုတွင် ကြားခံနေရ သည့် နောက်ထပ်တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာတော့မည်မှာ မလွဲကေန်ပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု
အခြေအနေ

“ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို
တွေ့ကြုံလာရလျှင်မူ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား
စုပေါင်းအားထုတ်ဆောင်ရွက်မှု၊
ညီညွတ်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်းတို့က
ထိုအခက်အခဲများကိုဖြေရှင်းရန် တစ်ခုတည်းသော
နည်းလမ်းဟုသာ ဆိုရပေမည်။ ”

လွန်ခဲ့သည့် လေးနှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်အား ဆန့်ကျင်မှုစီးကြောင်းက ပိုမိုမြင့်တက်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ဤနေရာတွင် သွင်းကုန်များအပေါ် အခွန်တိုးမြှင့်ကောက်ခံခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများကို ပြည်ပက ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုကိုကာကွယ်သည့် မူဝါဒကျင့်သုံးခြင်း၊ တစ်ဖက်သတ်သဘောထားဖြင့်သာ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်မှုကို ကျင့်သုံးခြင်းတို့နှင့်အတူ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်အား ဆန့်ကျင်မှုစီးကြောင်းက မြင့်တက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်းလည်း တွေ့ရှိရပေမည်။ များလှစွာသော တည်ငြိမ်မှုမရှိသည့် အတတ်မပြောကြားနိုင်သည့် ကြိုတင်မခန့်မှန်းနိုင်သည့် အကြောင်းရင်းများ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကိုပါ ထိခိုက်စေသည့် မကြုံစဖူး အန္တရာယ်များ၊ စိန်ခေါ်မှုများလည်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေမည်။

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ တီယန်ကျင်းနယ်တွင် ဇွန်လကုန်ပိုင်းက ကျင်းပခဲ့သော Summer Davos Forum ဟုသိကြသည့် 14th Annual Meeting of the New Champions ဆိုလျှင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအခက်အခဲအခြေအနေများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းများ ပူးတွဲရာဖွေခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတကာလူ့အဖွဲ့အစည်းကို ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုနိုင်ရန်နှင့် ပိုမိုညီမျှမှုရှိ၍ ရေရှည်ခံနိုင်စွမ်းရှိသော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဖြစ်လာစေရန် အတူတကွဆောင်ရွက်ကြရေးတို့အတွက်ပါ ရည်ရွယ်ကျင်းပခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးအား ခြိမ်းခြောက်အန္တရာယ်ပြုနိုင်မှုများအား သိရှိကာကွယ်ရန်လိုခြင်း
 စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးများက ပို၍ အနီးကပ်ဆက်နွှယ်ဆောင်ရွက်မှုများရှိလာသည်ကို တွေ့ရပေမည်။

ဤနည်းအားဖြင့် ထုတ်လုပ်မှုတွင် အလေအလွင့်နည်းပါးစေခြင်း၊ တိုးတက်မှုအလားအလာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအခွင့်အလမ်းများရရှိစေခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သော အကြောင်းရင်းများက နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံအတွက် ကြာရှည်ပြဿနာများအဖြစ် ရှိလာတော့မည်မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ရမှုများအဖြစ်မူ မျှဝေတည်ရှိနေနိုင်ပေသည်။

သို့သော် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်နှင့်အတူ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မညီမျှခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအခက်အခဲများနှင့် ဆက်လက် တည်ရှိနေသော သာတူညီမျှရေးကိစ္စရပ်များ တစ်ပြိုင်တည်းပေါ်ထွန်းလာသည်ကို တွေ့ရ ပေမည်။ ထိုစိန်ခေါ်မှုပြဿနာများက စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး ဆက်စပ်လှုပ်ရှား မှုဖြစ်စဉ်၏ ရှောင်လွှဲမရနိုင်သော အကျိုးဆက်များဖြစ်သည်ကိုလည်း သတိပြုရပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ထိုကဲ့သို့ ပြဿနာအတားအဆီးများ စုပုံများပြားလာခြင်းက စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်အား အနှောင့်အယှက်ပြုရာရောက်လိမ့်မည့် အပြင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတည်ငြိမ်စေရန် ကျောထောက်နေကန်ခံပြုထားသော ဘက်ပေါင်းစုံ ပါဝင်သည့် ကုန်သွယ်ရေးယန္တရားများကို အားနည်းစေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့သောစိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် အဓိကနှစ်ချက်က ပို၍အဆင့် မြင့်မားကာ ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသည့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကိုတည်ဆောက်နိုင်ရန်နှင့် ပို၍ ထင်သာမြင်သာရှိသော၊ အားလုံးစုံလင်စွာပါဝင်သော၊ သာတူညီမျှရှိသော၊ တရားမျှတမှုရှိသော အပြန်အလှန်အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းလုံး ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်အား ခိုင်မာစွာတိုးမြှင့်မှုပြုရန်တို့ပင် ဖြစ်သည်။

မကြာလှသေးသောနှစ်များအတွင်းကဆိုလျှင် ကမ္ဘာကြီးအနေဖြင့် Black Swan နှင့် Gray Rhino တို့ကဲ့သို့ဖြစ်ရပ်များနှင့် အများအပြားကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ Black Swan ဖြစ်ရပ်များက သက်ရောက်မှုကြီးမားကာ သာမန်အခြေအနေများ၌လည်း ကြိုတင်ခန့်မှန်းရန် ခက်ခဲသော ဖြစ်ရပ်မျိုးများဖြစ်သည်။ ပြန်ပြောင်း၍လေ့လာလျှင် ၎င်းတို့က ရှောင်လွှဲ၍ လည်းမရနိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ Gray Rhino ဖြစ်ရပ်များကမူ တဖြည်းဖြည်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်တတ်ကာ ထင်သာမြင်သာသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုမျိုးလည်းရှိကြပြီး ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သူများအဖို့ မသိကျိုးကျွန်ပြုခြင်းသို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုကို လျော့ကျစေခြင်းတို့ပြုလုပ် နိုင်ကြသည်။ အခက်အခဲအတားအဆီးများနှင့် ကြုံတွေ့ရသည့်အခါ နိုင်ငံအချို့က စီးပွားရေး နှင့် ကုန်သွယ်ရေးကိစ္စများကို နိုင်ငံရေးဆန်ဆန် ရောယှက်ကျင့်သုံးလာကြသလို အခြားနိုင်ငံ များကို ပျက်စီးစေခြင်း၊ အပိုင်းပိုင်းကွဲစေခြင်း စသည့် အခြေအနေများထိရောက်အောင် ပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းများကြောင့်လည်း ကမ္ဘာကြီး၏ ထောက်ပံ့ထုတ်လုပ်ရေး ကွန်ရက်များကိုပျက်စီးစေသည့် လုံခြုံရေးနှင့် တည်ငြိမ်မှုပျက်ပြားခြင်းတို့ဖြစ်ကာ ပဋိပက္ခနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တွေ့မှုများကို ဦးတည်စေသည်။

ဤသို့သောအကြောင်းတရားများကြောင့်လည်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးမှာ ဖြတ်သန်းလာခဲ့ ပြီးဖြစ်သော သီးသန့်တံခါးပိတ်ဝါဒကျင့်သုံးသည့် ခေတ်ကာလများကဲ့သို့ ဒုံးရင်းအခြေအနေကို ပြန်ရောက်စေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အတိတ်ကာလက အတွေ့အကြုံများကဲ့သို့

ပင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတဲတဲကလေးကျန်အောင်ဖြစ်စေမည့် အန္တရာယ်များမှ လျော့ပါးသက်သာ စေရန် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအနေဖြင့် သတိရှိကြရန်လိုပေသည်။ ဗိုလ်ကျစိုးမိုးမှုနှင့် အကျပ်ကိုင်မှု ခြေလှမ်းများကို ကျင့်သုံးနေသောနိုင်ငံများက အခြားသောနိုင်ငံများအတွက် စီးပွားရေး အန္တရာယ်များကို ဖန်တီးနေသည်သာမက ၎င်းတို့နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးများကလည်း ခံနိုင်ရည်နည်းပါးမှု အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့ ရောက်နေကြသည်ကို တွေ့ရပေမည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနည်းလမ်းဖြင့်သာ ဖြေရှင်းခြင်း

စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ အကြား၌ သဘာဝအရင်းအမြစ်များကသာ အမြင့်မားဆုံးဆက်နွယ်နေသည့်အရာများဟု ယူဆ၍မရပေ။ စီးပွားရေးကိုထိခိုက်စေနိုင်သည့် ဘေးအန္တရာယ်များကိုလည်း အလားတူ ဆက်နွယ်နေသည်ဟု ယူဆရမည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း စီးပွားရေး ဆိုင်ရာပြဿနာများ၊ အကျပ်အတည်းအခြေအနေများကဲ့သို့ဘေးအန္တရာယ်များက လျင်မြန်စွာ ပျံ့နှံ့ကာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကိုလည်း ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို တွေ့ကြုံလာရလျှင်မူ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား စုပေါင်းအားထုတ်ဆောင်ရွက်မှု ညီညွတ်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်းတို့က ထိုအခက်အခဲ များကိုဖြေရှင်းရန် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းဟုသာ ဆိုရပေမည်။

၎င်းကို ဥပမာတစ်ရပ်အနေဖြင့်ဆိုရသော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အတိုးနှုန်း မြင့်မားသော ငွေချေးအပေါင်စာချုပ်များကြောင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်း ကမ္ဘာ့ ငွေကြေးဆိုင်ရာအကျပ်အတည်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ခြင်းကို ပြရပေမည်။ ထိုစဉ်ကလည်း နိုင်ငံတကာမိသားစုအနေဖြင့် အကျပ်အတည်းအခြေအနေကိုလွန်မြောက်ရန် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ အကြား ခိုင်မာသောညီညွတ်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုက မည်မျှအရေးကြီးသည်ကို တွေ့ရှိ ခဲ့ကြသည်။

ထိုစဉ်ကဆိုလျှင် ငွေကြေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း အများအပြား ပြိုလဲခဲ့သည်။ ၎င်းက အလုပ်လက်မဲ့ပေါများလာမှုနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပျက်ကပ်ကိုပါ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် လည်း G-20 နိုင်ငံများ၏ ခေါင်းဆောင်များက ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဝါရှင်တန်မြို့၌ ရှေးဦးအစည်းအဝေးတစ်ရပ်ကျင်းပကာ စိုးရိမ်ဖွယ်ငွေကြေးဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့် ၎င်းတို့ကို ထိရောက်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုယန္တရားဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသွားကြရန် ဆွေးနွေးခဲ့ ကြသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်းတွင်မူ G-20 ခေါင်းဆောင်များက နောက်ထပ်အစည်းအဝေးနှစ်ရပ် ကိုလျင်မြန်စွာ ထပ်မံကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ထိုအစည်းအဝေးများမှ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနာလန်ထူလာ စေရန် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်ရေးဝါဒဖြစ်သော ပြည်တွင်း လုပ်ငန်းများကို ပြည်ပကယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုကိုကာကွယ်သည့် မူဝါဒကျင့်သုံးခြင်းတို့အား ဆန့်ကျင် ခြင်းတို့အပေါ် အရေးကြီးသည့် အများသဘောတူဆန္ဒများ ရရှိနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ငွေကြေး အကျပ်အတည်းအခြေအနေပြီးနောက်တွင် ကမ္ဘာ့အဓိကစီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံများ အကြား အနီးကပ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြ၍လည်း ထိုစဉ်က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး

မှာ လျင်မြန်စွာပင် ပြန်လည်ကောင်းမွန်သည့်အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကာ လမ်းကြောင်းမှန် ပေါ်သို့ တဖြည်းဖြည်းပြန်တက်လာနိုင်ခဲ့ခြင်းဟု ဆိုရပေမည်။

တစ်ဖန် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါဆိုးကြီးက ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားဖြစ်ပွားခဲ့ ရာတွင် ၎င်းက ၁၉၃၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ၌ ကြီးမားလှသော စီးပွားရေးပျက်ကပ် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း မှစ၍ အပြင်းထန်ဆုံးသော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကျဆင်းမှုကြီးကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် သက်ရောက်မှုကြာရှည်လာခဲ့သည်နှင့်အမျှ အဓိကစီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံများက ၎င်း တို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်မှုများကို ဦးစားပေးလာကြကာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးက မူဝါဒ ဘေးအန္တရာယ်စွန့်စားမှုကိုလည်း ရင်ဆိုင်လာရပေမည်။ အခြားသောအကြောင်းရင်းများ ဖြစ်ကြသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြေးမြိန်ထုပ်ဝန်ပိုး၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဈေးကွက်ရှုပ်ထွေးခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စွမ်းအင်ပြတ်လပ်မှုများ၊ ထောက်ပံ့ရေးဆိုင်ရာ ကွင်းဆက်များ ပျက်ပြားခြင်း နှင့် မကြာခဏဆိုသလို သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရခြင်း စသည်တို့ကလည်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပျက်ကပ်မဖြစ်ပွားစေရန် ဘက်ပေါင်းစုံထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သော အကြောင်းများဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံက အခွင့်အလမ်းများ သယ်ဆောင်လာခြင်း

အချို့သောနိုင်ငံများက ပြောဆိုယူဆကြသည့် မှီခိုလျော့ကျစေခြင်း သို့မဟုတ် စွန့်စားဆောင်ရွက်ရမှုမရှိခြင်း စသည့် ချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းများနှင့်မတူဘဲ တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံက ကမ္ဘာကြီးနှင့်အတူ အနီးကပ်နှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးရှိစေမည့် ဆက်နွယ်မှု များကို အဆက်မပြတ် မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ ၎င်းနည်းလမ်းဖြင့် ကမ္ဘာကြီး၏ဒေသများအတွင်း ရေရှည်တည်ငြိမ်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သေချာစေရေး ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။

နှစ်နှင့်ချီသောကာလများတွင် တရုတ်နိုင်ငံက စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာလုံးဆက်စပ်မှု ဖြစ်စဉ်တွင် တက်ကြွစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ရုံမက ထိုဖြစ်စဉ်အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းစဉ် ကိုလည်း မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ဈေးကွက်တွင်ပါဝင်တည်ရှိရမည့်အရာများကို အသက်ဝင်လာစေ ရန်နှင့် ဖန်တီးနိုင်မှုရှိလာစေရန် လှုံ့ဆော်ပေးခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်းနှင့် ပိုမိုမြင့်မားသောအဆင့်သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ ပို၍ ပွင့်လင်းသော စီးပွားရေးစနစ်ဖြစ်လာစေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ ၎င်းက ပြည်တွင်း ပြည်ပဆက်နွယ်မှုအပိုင်းကို အရှေ့အုပ်စုနှင့် အနောက်အုပ်စုကြား၌ပင် ဆက်နွယ်မှုနှင့် အပြန်အလှန် အကျိုးရှိမှုတို့ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ပြင် တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ဆက်သွယ်မှုကောင်းမွန်ခြင်းနှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းနိုင်ငံ များနှင့် ဒေသများအတွင်း အပြန်အလှန် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၎င်းက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်မှုကွန်ရက်များအတွင်း အရည်အချင်းရှိ သော၊ စနစ်ရှိသော၊ လုံခြုံစိတ်ချရမှုရှိသော အကြောင်းရင်းများစွာ၏ စီးဆင်းမှုအလျဉ်ကို လွယ်ကူချောမွေ့စေခဲ့သည်။ လူသားချင်း ကိုယ်ချင်းစာနာမှုအတွက် အနာဂတ်ကိုမျှဝေပိုင်ဆိုင် ခြင်းနှင့်အတူ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကိုတည်ဆောက်ရန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊

“ ကမ္ဘာ့ဘဏ်
 အစီရင်ခံချက်
 တစ်ခုအရ
 ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ
 ၂၀၂၁ ခုနှစ်အထိ
 တရုတ်နိုင်ငံက
 ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
 စီးပွားရေး
 တိုးတက်မှု၏
 ၃၈ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းကို
 ပံ့ပိုးကူညီမှု
 ပြုခဲ့သည်ဟု
 ဖော်ပြခဲ့သည်။ ”

လူမှုတိုးတက်မှုနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စီမံချက်များ ကိုလည်း တရုတ်နိုင်ငံက ရပ်ဝန်းနှင့်ပိုးလမ်းမ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး စီမံချက် (The Belt and Road Initiative) မှလည်း ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ တည်ငြိမ်၍အပြု သဘောဆန်သော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများက ကမ္ဘာကြီးသို့ ဘေးအန္တရာယ်များထက် အခွင့်အလမ်းများ ကိုသာ ကိုယ်စားပြု သယ်ဆောင်လာပေးသကဲ့သို့ ရှိခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်အစီရင်ခံချက်တစ်ခုအရ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အထိ တရုတ်နိုင်ငံက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေး တိုးတက်မှု၏ ၃၈ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းကို ပံ့ပိုးကူညီမှုပြု ခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုပမာဏက G-7 နိုင်ငံများ၏ စုပေါင်းပူးတွဲကူညီမှုပမာဏထက်ပင် များနေသည်ကို တွေ့ရ ပေမည်။ သို့ဖြစ်၍ လည်း တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအနေ နှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအတွက် အဓိကတွန်းအား တစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဆိုသည်မှာလည်း လုံးဝသံသယရှိစရာ မလိုဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ယိုယွင်းပျက် စီးမှုများရှိနေသော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးက ၎င်း၏ ခိုင်မာပြီး ခံနိုင်ရည်ရှိကာ ကြွယ်ဝသောအလားအလာနှင့် အတူ ပုံမှန်အတိုင်း ရေရှည်တိုးတက်မှုလမ်းကြောင်းပေါ် တွင် ရှိနေသည်။

ဇွန်လတွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ Global Economic Prospects အရ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးက ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ၅ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်နိုင်လိမ့် မည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း ၃ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းထက် သာလွန် လိမ့်မည်ဖြစ်ကာ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ဇန်နဝါရီလအတွင်းက ခန့်မှန်းချက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါကလည်း ၁ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကရင်ဆိုင်နေရသောစိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်တိုးမြှင့်ရန် တရုတ်နိုင်ငံက ဆက်သွယ်ရေး၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် အကျိုးအမြတ် များမျှဝေရေး အခြေခံမှုများကို စောင့်ထိန်းလိုက်နာခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အဖွဲ့အစည်းသို့လည်း ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပို၍ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံအနေနှင့် ကမ္ဘာ့ဒုတိယအကြီးဆုံးစားသုံးသူဈေးကွက်နှင့် ကုန်ပစ္စည်းများအကြီးမားဆုံးကုန်သွယ်မှုပြုရာ နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ ၎င်းအနေနှင့် အဆင့်မြင့်ကုန်သွယ်ရေး ကို တိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် ကမ္ဘာအနှံ့ စီးပွားဖက်နိုင်ငံများသို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမြှင့်တင်ခြင်း၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုအတွက် ထည့်ဝင်ကူညီမှုများ ပို၍ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် စက်မှုနှင့်ထောက်ပံ့မှုဆိုင်ရာကွန်ရက်များ လုံခြုံမှု တို့အတွက် ဆက်လက်ပြုလုပ်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း နိဂုံးအနေဖြင့် တင်ပြရပေသည်။

မေးခွန်းထုန်း

Ref: ဤဆောင်းပါးအားရေးသားသည့် စာရေးသူ Xu Xiujun မှာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လူမှုသိပ္ပံအကယ်ဒမီ (Chinese Academy of Social Sciences's Institute of World Economics and Politics) မှ သုတေသီ တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။

စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှုတွင်
 ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ၏ အခန်းကဏ္ဍအား လေ့လာခြင်း
 a'gɔvɪmEɪŋqɔ̃(ə)oe*F[mAs[mavkɪma&; t z]B

“ AI နည်းပညာများအား စစ်ဆင်ရေးများတွင်
 ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်းဖြင့်
 စစ်ရေးဆိုင်ရာတော်လှန်ပြောင်းလဲမှု၊
 ကာကွယ်ရေးစွမ်းပကားမြှင့်တင်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်
 လုပ်ငန်းစဉ်များအား တိုးတက်လာစေမည့်
 အလားအလာကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။ ”

နိဒါန်း

စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှု (Revolution in Military Affairs - RMA) နှင့် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ (Artificial Intelligence - AI) တို့သည် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲအပေါ် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုရှိသည့် အပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်ပတ်သက်နေကြသော အယူအဆများ ဖြစ်သည်။ RMA နှင့် AI တို့၏ ဆက်နွှယ်မှုမှာ အချိုးညီမျှတမှုရှိပြီး RMA သည် စစ်ရေးစွမ်းရည်များ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် အယူအဆများ ပြောင်းလဲခြင်းကို ရည်ညွှန်းသော်လည်း AI သည် ဤအသွင်ပြောင်းမှုကို မောင်းနှင်သည့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အဓိက လုပ်ဆောင်ပေးသူ ဖြစ်သည်။ RMA နှင့် AI တို့သည် ခေတ်သစ်စစ်ရေးရာ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုတွင် ထွေးရောယှက်တင်နေသည့် အယူအဆများ ဖြစ်ကြပါသည်။ Stephen Biddle ၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ်ထုတ် Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern War စာအုပ်တွင်မူ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲတွင် တိုက်ပွဲရလဒ်အား ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် စစ်ဘက်ရေးရာအယူအဆများနှင့် စစ်နည်းဗျူဟာများသည် နည်းပညာတိုးတက်လာမှုထက် ပိုမိုအရေးကြီးကြောင်းနှင့် ထိုအခြေခံအယူအဆသည် ပထမကမ္ဘာစစ်တစ်ဝက်ခန့်ကာလမှ စတင်ကာ ယနေ့တိုင် ပြောင်းလဲမှု အနည်းငယ်သာရှိသေးကြောင်း စာရေးသူက စောဒကတက်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှုအတွင်းမှ ဉာဏ်ရည်တု (AI) ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ လေ့လာသုတေသနပြုသင့်သော အရာဖြစ်ပါသည်။

စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှု (Revolution in Military Affairs – RMA) ဆိုသည်မှာ

စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှု (Revolution in Military Affairs – RMA) သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ သီအိုရီ၏ အယူအဆတစ်ခုဖြစ်ပြီး မကြာခဏဆိုသလိုပင် တပ်မတော် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် နည်းပညာနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များနှင့် ဆက်စပ် လျက် ရှိနေပါသည်။ RMA သည် နည်းပညာ၏ မောင်းနှင်အားဖြင့် စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများအား ဖွဲ့စည်းပုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြင့် ပေါင်းစည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်ဘက်ရေးရာတော်လှန်ပြောင်းလဲမှုဟူသော ဝေါဟာရသည် ၁၉၉၁ ခုနှစ် ပင်လယ်ကွေ့ စစ်ပွဲ၏ ရလဒ်ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။ စစ်ရေးလေ့လာသုံးသပ်သူများနှင့် တပ်မတော်အရာရှိများအတွက် အီရတ်တပ်မတော်အား တိုက်ခိုက်ရာတွင် ကုလသမဂ္ဂ၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် အမေရိကန်၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံတကာညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့၏ အံ့မခန်းအောင်မြင်မှုများသည် အနာဂတ် စစ်ဆင်ရေးများတွင် နည်းပညာမြင့်လက်နက်စနစ်များအား အသုံးပြုခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲ၏ အဆုံး အဖြတ်ကို ဖြစ်စေကြောင်း သက်သေပြနေပါသည်။

စစ်မဟာဗျူဟာလေ့လာရေးပညာရှင်အချို့က တိုက်ပွဲအတွင်း သတင်းအချက်အလက် နည်းပညာ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် စစ်ပွဲ၏ သဘောသဘာဝကို ပြောင်းလဲပစ်လိုက်နိုင် အောင် အစွမ်းထက်မြက်ကြောင်း ရေးသားလာကြသည်။ အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြရလျှင် လူသားမျိုးနွယ်စုသမိုင်း၏ အချို့သောကာလများတွင် အသစ်ပေါ်ထွန်းလာသော စစ်ရေးဆိုင် ရာ အယူအဆများ၊ မဟာဗျူဟာများ၊ နည်းပရိယာယ်များနှင့် နည်းပညာများသည် စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲရာတွင် ပြန်လည်ပြုပြင်၍ မရနိုင်သော အပြောင်းအလဲအား ဖြစ်စေခဲ့သည်ဟု RMA က အခိုင်အမာဆိုသည်။ ထို့အပြင် ထိုပြောင်းလဲမှုများသည် ဆန်းသစ်သော အယူအဆများနှင့် မဟာဗျူဟာများအား လျင်လျင်မြန်မြန်ဖြင့် လိုက်လျောညီထွေ လက်ခံအသုံးချစေရန် တွန်းအား ဖြစ်စေသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် RMA သည် အမေရိကန်တပ်မတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စနစ်များပေါင်းစည်းခြင်းဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများနှင့် မကြာခဏဆိုသလို ချိတ်ဆက်လျက်ရှိသည်။ RMA တွင် အဓိက အစိတ်အပိုင်း (၄) ခုရှိရာ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) နည်းပညာတိုးတက်ပြောင်းလဲမှု (Technological Change)
 - (ခ) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာစနစ်များ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာခြင်း (Military Systems Evolution)
 - (ဂ) စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများ (Operational Innovation) နှင့်
 - (ဃ) ဖွဲ့စည်းပုံအား တိုးတက်လာသော ခေတ်နှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေစွာ ဖွဲ့စည်းခြင်း (Organizational Adaptation) တို့ဖြစ်သည်။
- ထိုအထဲမှ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာစနစ်များ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာခြင်းဆိုသည်မှာ ပေါ်ထွက်လာသည့် နည်းပညာအသစ်များအား အသစ် သို့မဟုတ် ရှိပြီးဖြစ်သည့် စစ်ရေးစွမ်းရည်များ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ပေါင်းစပ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဉာဏ်ရည်တု (Artificial Intelligence) နည်းပညာဆိုသည်မှာ

Encyclopedia Britannica တွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားချက်အရ ဉာဏ်ရည်တု (Artificial Intelligence) နည်းပညာဆိုသည်မှာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ကွန်ပျူတာ သို့မဟုတ်

ကွန်ပျူတာဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားသောစက်ရုပ်က အသိဉာဏ်ရှိသော သက်ရှိတစ်မျိုးကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် လူသားတို့ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်သည့် ဉာဏ်ရည် ဉာဏ်သွေးဖြင့် အသုံးပြုလုပ်ဆောင်ရသည်များကို စက်ဖြင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ဖန်တီးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ AI သည် လူ သို့မဟုတ် အခြားတိရစ္ဆာန်များကပြသသည့် ဉာဏ်ရည်ထက် စက်များက သတင်းအချက်အလက်များကို လေ့လာသိမြင်ခြင်း၊ ပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် ကောက်ချက်ချခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်သည့် အသိဉာဏ် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် စကားပြော ဆိုမှုအား သိရှိမှတ်သားနိုင်ခြင်း (Speech Recognition)၊ ကွန်ပျူတာ၏စိတ်ကူးအတွေးအမြင် (Computer Vision)၊ လူသားတို့ပြောဆိုသည့် သဘာဝဘာသာစကားများအကြား အပြန် အလှန် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း (Translation between Natural languages) တို့အပြင် အချက်အလက်ထည့်သွင်းမှုများအား ရလဒ်အဖြစ် ပုံဖော်ခြင်း (Mappings of Inputs) တို့ပါဝင်သည်။

AI အနေဖြင့် လူသားတို့အား ကျော်တက်လွှမ်းမိုးသွားနိုင်မည်ဟူသော မေးခွန်းအတွက် မူ ငြင်းခုံဆွေးနွေးနေကြဆဲဖြစ်သည်။ AI အား သုတေသနပြုရာတွင် ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး၏ အောက်ပါအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် သင်ယူမှု (Learning)၊ ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှု (Reasoning)၊ ပြဿနာဖြေရှင်းမှု (Problem Solving)၊ ခံယူချက် (Perception) နှင့် ဘာသာ စကားကို အသုံးပြုခြင်း (Using Language) တို့ကို အဓိကအာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ AI အပလီကေးရှင်းများတွင် အဆင့်မြင့် ဝက်ဘ်ရှာဖွေရေးအင်ဂျင်များ (ဥပမာ-Google Search)၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဖျော်ဖြေရေးဆိုင်ရာစနစ်များ (ဥပမာ-YouTube၊ Amazon၊ နှင့် Netflix)၊ လူတို့၏ စကားပြောဆိုမှုကိုနားလည်ခြင်း (ဥပမာ-Siriနှင့် Alexa)၊ အလိုအလျောက်မောင်းနှင်သည့်ကားများ (ဥပမာ-Waymo)၊ ထုတ်လုပ်မှု သို့မဟုတ် ဖန်တီးမှုကိရိယာများ (ဥပမာ-ChatGPT နှင့် AI Art)၊ အလိုအလျောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် အဆင့်မြင့်ဆုံး ယှဉ်ပြိုင်ရသည့် ဗျူဟာဂိမ်းစနစ်များ (ဥပမာ-စစ်တုရင်နှင့် Go) တို့ပါဝင် သည်။

စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ

နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးအတွက် ဉာဏ်ရည်တု (AI) ကို အသုံးပြုခြင်းသည် အရေးကြီး သော ကိစ္စရပ်ဖြစ်သော်လည်း ထိုသို့အသုံးပြုခြင်းအား စနစ်တကျ စီမံခန့်ခွဲ အသုံးချနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံအသီးသီးမှ တပ်မတော်များသည် ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ လေတပ်နှင့် အာကာသပလက်ဖောင်းများတွင် အသုံးပြုသည့်လက်နက်များနှင့် အခြားစနစ် များထဲသို့ AI နည်းပညာအား ထည့်သွင်းအသုံးပြုနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် AI သည် အနာဂတ် စစ်မြေပြင်တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်နေသည်။ အမေရိကန် အပါအဝင် ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံများက AI နည်းပညာအား စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအသုံးပြုမှုများအတွက် တီထွင်ထုတ်လုပ် နေကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကာကွယ်ရေး အဆင့်မြင့်သုတေသန ပရောဂျက်များအေဂျင်စီ (Defense Advanced Research Projects Agency - DARPA) သည် ရေအောက်မိုင်းများကို ထောက်လှမ်းခြင်းမှသည် ရေငုပ်သင်္ဘော တိုက်ဖျက်ရေး စစ်ဆင်ရေးများအထိ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် စက်ရုပ် ရေငုပ်သင်္ဘောစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာငွေများ သုံးစွဲလျက်ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် အမေရိကန်

ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် ဉာဏ်ရည်တု၊ Big Data နှင့် Cloud တို့အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ သုံးစွဲခဲ့ပြီး တရုတ်သည်လည်း ၎င်း၏ကာကွယ်ရေးစွမ်းရည်ကိုမြှင့်တင်ရန်အတွက် AI ၏ အခန်းကဏ္ဍအား တိုးမြှင့်လျက်ရှိရာ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်အရောက်တွင် ဤနယ်ပယ်၌ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာရန် မျှော်လင့်ထားပါသည်။

AI သည် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်မျိုးစုံတွင် ခေတ်ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အရေးပါသည့် နည်းပညာတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာရာ စစ်ဘက်ရေးရာများတွင် ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုလာနေပြီဖြစ်သည်။ စစ်ဆင်ရေး စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်းမှသည် စစ်သည်များ ရွှေ့ပြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ စစ်သည်များအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းအထိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တိုင်းတွင် AI အား အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် AI အား ထိရောက်စွာ အသုံးဝင်မှုရှိစေရန်အတွက် လုပ်ဆောင်မည့်အလုပ်နှင့်ကိုက်ညီသည့်ပုံစံဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ရမည် ဖြစ်သည်။

AI အား စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အသုံးချမှုများသည် တပ်မတော်တစ်ရပ်၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ များတွင် မရှိမဖြစ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာပြီး ထိုအရေးပါမှုမှာ ဆက်လက်ကြီးထွား လာမည် ဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်စစ်မြေပြင်တွင် AI ၏ အလားအလာကို သိရှိနားလည်မှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ AI အား စစ်ရေးအခြေအနေတွင် အသုံးပြုသည့်အခါ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် လုံခြုံရေးအန္တရာယ်များနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာပြဿနာများကို သိရှိနားလည်ရန်မှာလည်း ထပ်တူအရေးကြီးပါသည်။ သမားရိုးကျစနစ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက AI နည်းပညာသုံး စစ်ဘက်စနစ်များသည် အလွန်ကြီးမားသော ဒေတာအချက်အလက်ပမာဏကို ထိရောက်စွာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည်။ AI သည် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အလွန်ကောင်းမွန်သောကြောင့် ၎င်းသည် တိုက်ခိုက်ရေးစနစ်များအား အလိုအလျောက် ထိန်းညှိခြင်း၊ အလိုအလျောက် ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် အလိုအလျောက် အသက်သွင်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ AI နည်းပညာများအား စစ်ဆင်ရေးများတွင် ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ တော်လှန် ပြောင်းလဲမှု၊ ကာကွယ်ရေးစွမ်းမကား မြှင့်တင်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များအား တိုးတက်လာစေမည့် အလားအလာကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။

ထောက်လှမ်းရေးသတင်း စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းမှသည် အလိုအလျောက် မောင်းနှင်သွား လာနိုင်သည့် စနစ်များအထိ AI သည် စစ်ရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းများအား နည်းလမ်းမျိုးစုံ ဖြင့် ပြောင်းလဲပေးလျက်ရှိပါသည်။ AI သည် ခေတ်သစ်စစ်မြေပြင်အား လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲ ပေးလျက်ရှိပြီး စစ်ဆင်ရေးဆင်နွှဲသည့် နည်းလမ်းများအားလည်း တော်လှန် ပြောင်းလဲလျက် ရှိပါသည်။ AI အား စစ်မြေပြင်တွင် ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် စစ်ရေးသုံးသပ်မှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် စစ်ဆင်ရေး၏ ထိရောက်မှုအားလုံးအပါအဝင် စွမ်းရည်များအား မြှင့်တင်ပေးပါသည်။ စစ်မြေပြင်တွင် AI အား ပေါင်းစပ်အသုံးချနိုင်သည့် အရေးပါသော နယ်ပယ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထောက်လှမ်းရေးသတင်း စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း (Intelligent Data Analysis)

AI Algorithm သည် အာရုံခံကိရိယာများ၊ ထောက်လှမ်းရေးဂြိုဟ်တုများ၊ လူမဲ့ လေယာဉ်များနှင့် အခြားရင်းမြစ်မျိုးစုံမှရရှိသော အလွန်များပြားလှသည့် အချက်အလက်

များအား တွက်ချက်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။ ထိုသို့ တွက်ချက်ရာတွင် ရန်သူ့လှုပ်ရှားမှု၊ မြေ အနေအထား၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုပုံစံအပါအဝင် သတင်းအချက်အလက်များအား အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။ ရှုပ်ထွေးများပြားသည့် အချက် အလက်များအတွင်းမှ အမှန်တကယ် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက်များအား စိစစ်ထုတ်ဖော်ပေးခြင်းအားဖြင့် စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များအား အဖိုးတန်သည့် ထောက်လှမ်း ရေးသတင်းအချက်အလက်များ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့်အပြင် စစ်ရေးသုံးသပ်မှုအားလည်း တိုးတက်စေပါသည်။

အလိုအလျောက်မောင်းနှင်သည့် စနစ်များ (Autonomous Systems)

AI နည်းပညာသည် စစ်မြေပြင်တွင် အလိုအလျောက် မောင်းနှင်နိုင်သည့် စနစ်များအား ပိုမိုတိုးတက် အသုံးပြုနိုင်စေပါသည်။ AI နည်းပညာ ထည့်သွင်းတပ်ဆင်ထားသော လူမဲ့ ကင်းထောက်လေယာဉ်များ (UAV)၊ လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ်များ (UCAV)၊ လူမဲ့မြေပြင် သွားယာဉ်များနှင့် စက်ရုပ်များ၊ အလိုအလျောက်မောင်းနှင်နိုင်သည့် မော်တော်ယာဉ်များသည် စစ်မြေပြင်တွင် ကင်းထောက်ခြင်း၊ ထောက်လှမ်းခြင်း၊ ပစ်မှတ်ညွှန်ပြခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ ပို့ဆောင်ရေးတို့ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် လူသားစစ်သည်တော်များ၏ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်မှုအား လျော့ချပေးနိုင်ပြီး စစ်ဆင်ရေးစွမ်းရည်အား တိုးတက် စေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က ဖြစ်ပွားခဲ့သော အာမေးနီးယားနှင့် အဇာဘိုင်ဂျန် တို့၏ နာဂါနီ-ကရာဘတ်စစ်ပွဲအား လေ့လာကြည့်လျှင် တူကီယိုနိုင်ငံထုတ် Bayraktar TB-2 လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ်များ၏ အရေးပါမှုကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ လက်ရှိဖြစ်ပွား နေသော ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင်လည်း နှစ်ဖက်လုံးက လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေး လေယာဉ်များ အား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုနေပါသည်။ ယူကရိန်းတို့က Bayraktar TB-2 များနှင့် ပြည်တွင်းထုတ်အချို့အားလည်းကောင်း၊ ရုရှားတို့က ပြည်တွင်းထုတ် Lancet နှင့် Orlan-10 အပါအဝင် လူမဲ့လေယာဉ်များကိုလည်းကောင်း အသုံးပြုတိုက်ပွဲဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ရုရှား တို့သည် Uran-9 လူမဲ့ချိန်းတပ်မြေပြင်သွားတိုက်ခိုက်ရေးယာဉ်များအား စတင်အသုံးပြုနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်လေတပ်သည် General Atomics MQ-1 Predator နှင့် MQ-9 Reaper လူမဲ့တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ်များ၊ Northrop Grumman RQ-4 Global Hawk လူမဲ့ အမြင့်ပျံတာဝေးကင်းထောက်လေယာဉ်များ၊ Ghost Robotics နှင့် Immersive Wisdom တို့ ပူးပေါင်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲ ထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုပ်ခွေး (Quad-legged Unmanned Ground Vehicle သို့မဟုတ် Q-UGV) များအား စတင်အသုံးပြုနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန် ကြည်းတပ်သည်လည်း လူမဲ့မြေပြင်သွား တိုက်ခိုက်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးယာဉ် အမျိုးမျိုးတို့အား စမ်းသပ်အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။

ကြိုတင်ခန့်မှန်းခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ချက်များ (Predictive Analytics)

AI Algorithm သည် သမိုင်းကြောင်းအထောက်အထားများ၊ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှု ပုံစံများနှင့် လားရာများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ပေးခြင်းဖြင့် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာ နိုင်သည့် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ကြိုတင်ခန့်မှန်းမှုများ ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့စွမ်းဆောင်ရည်သည် ရန်သူ့အမူအကျင့်အား ခန့်မှန်းသုံးသပ်ခြင်း၊ မြှမ်းခြောက်

လာနိုင်သည့်အလားအလာများအား ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း၊ ထိတွေ့မှုရလဒ်များအား အကဲဖြတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းတို့အတွက် အလွန်ပင် တန်ဖိုးရှိပါသည်။ အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပွားလာနိုင်သည့် ဖြစ်စဉ်များအား ပုံဖော်ချပြပေးခြင်းဖြင့် AI သည် စစ်ဆင်ရေးစီမံချက်ရေးဆွဲသူ ခေါင်းဆောင် များအား ပိုမိုပြတ်သားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်စေနိုင်ရန်နှင့် ထိရောက်မှုရှိသော မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲနိုင်စေရေး အထောက်အကူ ပြုပါသည်။

ပစ်မှတ်ရှာဖွေခြင်းနှင့် တိကျသော ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခြင်း (Targeting and Precision Strikes)

AI နည်းပညာအခြေခံထားသည့် ပစ်မှတ်ရှာဖွေမှုများသည် ရန်သူ့ပစ်မှတ်များအား ပိုမိုတိကျစွာ ဖော်ထုတ်ခြေရာခံနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ရန်သူ့ပစ်မှတ်အား ပိုမိုတိကျစွာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်နိုင်သည်ဖြစ်ရာ အနီးရှိဆက်စပ်ပျက်စီးခြင်းများနှင့် သာမန် ပြည်သူလူထုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်းတို့အား လျော့ချပေးနိုင်ပါ သည်။ AI Algorithm သည် ထောက်လှမ်းရေးသတင်း၊ ထောက်လှမ်းရေးစနစ်များနှင့် အာရုံခံ ကိရိယာ ကွန်ရက်များ စသည့် ရင်းမြစ်မျိုးစုံမှ အချက်အလက်များအား အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ ခန့်မှန်းတွက်ချက်ပေးနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ပစ်မှတ်ရှာဖွေခြင်းနှင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့အတွက် အထောက်အကူပေးနိုင်ပါသည်။

ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးနှင့် သတင်းစစ်ပွဲ (Cybersecurity and Information Warfare)

AI သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာကွန်ရက်များနှင့် စနစ်များအား ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများမှ ကာကွယ်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ AI Algorithm သည် ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများအား အချိန်ကိုက် ဖော်ထုတ်တုံ့ပြန်နိုင်ပြီး ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများအား လျော့ပါးသက်သာစေကာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ရေးစနစ်များ၏ ဒဏ်ခံနိုင်မှုစွမ်းရည်အား တိုးတက်လာစေပါသည်။ AI သည် အွန်လိုင်းမှ အချက်အလက်များ၊ လူမှုကွန်ရက်များ၏ ဦးတည်ချက်လားရာများနှင့် လုပ်ကြံဖန်တီးထားသည့် သတင်းတုများဖြင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံး သပ်ပေးခြင်းနှင့် ရန်သူ့စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေး ဝါဒဖြန့်ချိမှုနှင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် လုပ်ဆောင်မှု များအား တန်ပြန်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ကူညီခြင်းတို့ဖြင့် သတင်းစစ်ဆင်ရေး ဆင်နွှဲရာတွင် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။

စစ်ရေးဆုံးဖြတ်ချက် အထောက်အကူပြုမှုစနစ်များ (Decision Support Systems)

AI စွမ်းအားသုံး စစ်ရေးဆုံးဖြတ်ချက် အထောက်အကူပြုစနစ်များသည် စစ်ဘက် ခေါင်းဆောင်များအား ရှုပ်ထွေးပြီး လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေသော စစ်မြေပြင် အခြေအနေတွင် ကောင်းမွန်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ၎င်းစနစ်များ သည် အချိန်ကိုက် သတင်းအချက်အလက်များအား သုံးသပ်နိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဖြစ်စဉ်များအား ချပြပေးခြင်းနှင့် သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များနှင့် ကြိုတင် သတ်မှတ်ပေးထားသည့် ပေးထားချက်များအပေါ်အခြေခံကာ အကြံပြုချက်များ ထောက်ပံ့ပေး

နိုင်ပါသည်။ လူသားခေါင်းဆောင်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ အား ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းအားဖြင့် AI သည် စစ်ဆင်ရေး၏ထိရောက်မှုအား တိုးတက်စေပြီး တာဝန်ပေးမြောက်အောင်မြင်မှုရရှိစေရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။

စစ်မြေပြင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု (Battle-field Health Care)

စစ်ပွဲဖြစ်ပွားရာ နေရာများတွင် AI စနစ်အား စက်ရုပ်ခွဲစိတ်မှုစနစ် (Robotic Surgical Systems - RSS) နှင့် လူပွဲ မြေပြင်သွား စက်ရုပ်စနစ်များ (Robot Ground Platforms - RGPs) တို့ဖြင့် ပေါင်းစည်းနိုင်ပြီး အဝေးမှ ခွဲစိတ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်သည် စစ်မြေပြင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် RSS၊ RGPs နှင့် အခြားသောစနစ်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအားလုပ်ဆောင်နေပါသည်။

ခက်ခဲကြမ်းတမ်းသော စစ်မြေပြင် အခြေအနေများတွင် AI တပ်ဆင်ထားသော စနစ်များသည် စစ်သည်များ၏ ဆေးမှတ်တမ်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပြီး ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသော ရောဂါရှာဖွေရေးတွင်လည်း ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် IBM ၏ Watson သုတေသနအဖွဲ့သည် အမေရိကန် စစ်ပြန်အုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (US Veterans Administration) နှင့် ပူးပေါင်းကာ Electronic Medical Record Analyzer (EMRA) ဟုသိကြသော ဆေးမှတ်တမ်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ရေးစနစ် ရှေ့ပြေးပုံစံအား သုတေသနပြု တီထွင်ထားပါသည်။ ဤပဏာမ နည်းပညာသည် Machine Learning Techniques အား အသုံးပြုကာ လူနာများ၏ အီလက်ထရွန်နစ် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို စိစစ်ရှာဖွေ လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ အရေးကြီးဆုံး ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို အလိုအလျောက် ခွဲခြားပြီး အဆင့်သတ်မှတ်ရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသည်။

“ ခက်ခဲ
ကြမ်းတမ်းသော
စစ်မြေပြင်
အခြေအနေများတွင်
AI တပ်ဆင်ထားသော
စနစ်များသည်
စစ်သည်များ၏
ဆေးမှတ်တမ်းများကို
ရှာဖွေဖော်ထုတ်
ပေးနိုင်ပြီး
ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသော
ရောဂါရှာဖွေရေးတွင်လည်း
ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ ”

ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စဉ်းစားသုံးသပ်သင့်သည့်အချက်များ (Ethical Considerations)

ဥာဏ်ရည်တူနည်းပညာအား စစ်ဘက်ရေးရာ တော်လှန်ပြောင်းလဲမှုတွင် ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်းသည် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ဖြစ်ထွန်းစေသော်လည်း ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာများတွင် စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် အချက်များ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ အလိုအလျောက် လက်နက်စနစ်များအသုံးပြုလာခြင်း၊ မလိုလားအပ်သော အကျိုးဆက်များဖြစ်လာရန် အလားအလာများဖြစ်လာခြင်းနှင့် AI နည်းပညာနှင့် စနစ်များအသုံးပြုဆင်နွှဲသည့် စစ်ဆင်ရေးများတွင် လူသား၏ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မေးခွန်းများ ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ အထက်ပါကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလေးဂရုပြုစရာကိစ္စရပ်များကြောင့် AI နည်းပညာများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အသုံးပြုမှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဥပဒေမူဘောင်များနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်သွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထို့အပြင် ရန်သူက အားနည်းချက်များအပေါ် အခွင့်ကောင်းယူအသုံးပြုခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် AI စနစ်များ၏ လုံခြုံရေးနှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရမှုတို့အား အသေအချာ လုပ်ဆောင်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

တပ်မတော်တွင် ဥာဏ်ရည်တူနည်းပညာအား အသုံးပြုခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများ

တပ်မတော်တွင် ဥာဏ်ရည်တူနည်းပညာကို နည်းလမ်းပေါင်းစုံ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အောက်ပါအကျိုးရလဒ်များ ရရှိနိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

(က) မဟာဗျူဟာမြောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း (Strategic Decision Making) တွင် အသုံးပြုခြင်း

ဖြစ်စဉ်အလားအလာ (Scenario) ခန့်မှန်းသုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ပိုမိုတိကျ မြန်ဆန်လာပါမည်။ အစွဲကင်းသော စစ်ရေးသုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ချက်များ လည်း ချမှတ် လာ နိုင် ပါ မည် ။ အ ရေး ပေါ် အ ခြေ အ နေ များ တွင် ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်စွာ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာနိုင်ပါမည်။

(ခ) လေ့ကျင့်ရေး (Training) တွင် အသုံးပြုခြင်း

စစ်သည်တစ်ဦးချင်းအား ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီဆီလျော်စွာ သင်ကြားပို့ချပေးလာနိုင်ပါမည်။ ထို့အပြင် နည်းပြများအနေဖြင့် ကောင်းမွန်မျှတသော အကဲဖြတ်အမှတ်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်လာနိုင်ပါမည်။ ရာထူးတိုးမြှင့်ပေးမှုများတွင်လည်း ပိုမို မျှတမှန်ကန်မှု ရှိလာနိုင်ပါသည်။ သရုပ်ပြမှုများနှင့် လေ့ကျင့်ခန်းများသည်လည်း ပိုမို လက်တွေ့ဆန်စွာ လေ့ကျင့်လာနိုင်ပါသည်။ ပေါ်ထွက်နေသော နည်းပညာများနှင့်အညီ ကွန်ပျူတာဖြင့် ဖန်တီးထားသည့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော လေ့ကျင့်ရေးမော်ဒယ်များအား အသုံးပြုလေ့ကျင့်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) စစ်ဆင်ရေး (Military Operations) တွင် အသုံးပြုခြင်း

စစ်ဆင်ရေးဆင်နွှဲရာတွင် အရင်းအမြစ်မျိုးစုံမှ အချက်အလက်များအား ထိရောက်စွာ စီမံတွက်ချက် လုပ်ဆောင်ပေးလာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိစိတ်ကြိုက် ဖန်တီးလုပ်ဆောင်နိုင်သော ထောက်ပံ့ဆောင်ရွေးစနစ်ကြောင့် အုပ်ချုပ်ထောက်ပံ့မှုတာဝန်များအား ပိုမိုလွယ်ကူစွာ လုပ်ဆောင်လာနိုင်ပါမည်။ အလိုအလျောက် မောင်းနှင်သွားလာနိုင်သော ထောက်ပံ့ဆောင်ရွေးစနစ်များ သို့မဟုတ် ဝန်တင်စက်ရုပ်စနစ်များက စစ်သည်များအား ဘေးအန္တရာယ် လျော့ပါးသက်သာစေပါသည်။ အကူပံ့ပိုးမှုစနစ်များ (Support Systems) အားလည်း ပိုမိုအသုံးပြုလာနိုင်ပါမည်။

နိဂုံး

နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် AI သည် စစ်မြေပြင်တွင် စစ်ရေးသုံးသပ်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းအား မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ အလိုအလျောက် မောင်းနှင်သည့် လူမဲ့စနစ်များအား ပိုမိုအသုံးပြုလာ နိုင်စေခြင်း၊ ကြိုတင်ခန့်မှန်းခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ချက်များအား အထောက်အကူပေးခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ် ချက်ချမှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များအား ပိုမိုကောင်းမွန်စေခြင်းဖြင့် စစ်မြေပြင်အား ပြောင်းလဲ ပေးလျက်ရှိပါသည်။ တပ်မတော်အတွင်း ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာ (AI) ကို ထိရောက် စွာ အသုံးပြုခြင်းသည် စစ်ရေးစွမ်းရည် တိုးတက်မြှင့်မားလာစေခြင်းနှင့် စစ်သည်များအား ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်များအားလျော့ကျစေကာ ပိုမိုကောင်းမွန်သော စစ်ဆင်ရေးရလဒ်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာ (AI) တိုးတက် လာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းအားစစ်ဆင်ရေးများတွင် ပေါင်းစည်းအသုံးပြုမှုသည် စစ်ပွဲ၏ အနာဂတ်ကို ဆက်လက် ပုံဖော်နေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး (သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref: - Cuoco, Carlo A. 2010. The Revolution in Military Affairs: Theoretical Utility and Historical Evidence. Research Institute for European and American Studies.

- Biddle, Stephen. 2006. Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle. Princeton University Press. p. 20. ISBN 9781400837823.

- Eliacik, Eray . "Guns and Codes: The Era of AI-wars Begins." Dataconomy. August 17, 2022. <https://dataconomy.com/2022/08/17/how-is-artificial-intelligence-used-in-the-military/>.

- "The Most Useful Military Applications of AI in 2023 and Beyond." SDI Sentinent Digital Inc. January 17, 2022. <https://sdi.ai/blog/the-most-useful-military-applications-of-ai/>.

ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာအသစ်အပေါ်
အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ အမြင်

phkyefawmi f)

“ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ
မဟာဗျူဟာအသစ် ထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍
ဂျပန်နှင့်အနီးစပ်ဆုံး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများက
မည်သို့နားလည်ကြပါသနည်း။
မည်သို့အလေးဂရုပြုခဲ့ကြပါသနည်း။ ”

ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ပြောင်းလဲလာသည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒသည် ဂျပန်၏ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည့် တောင်ကိုရီးယား၊ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အတွက် မည်သို့အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေခဲ့ပါသနည်း။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်းက ဂျပန်နိုင်ငံသည် ရနိုင်သမျှသော ထိုးစစ်သုံးလက်နက် ကိရိယာများနှင့် အရေးပါသည့် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သတ်မှတ်ခြင်းအပါအဝင် အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်တစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို အမေရိကန်စစ်လိုလားသူ သဘောထားတင်းမာသူများနှင့် အတ္တလန္တိတ်၏ တစ်ဖက်ခြမ်း၌ရှိသော နိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ဆောင်ရွက်နေကြသူများက ချီးကျူးထောမနာပြုခဲ့ကြသည်။ ယင်းသည် အရှေ့အာရှဒေသတွင် ဂျပန်၏ ရှေးခေတ်ဟောင်းက စစ်ဝါဒအရိပ်အယောင်များကို ပြန်လည်လှုံ့ဆော်ပေးသကဲ့သို့ ရှိစေခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ဂျပန်သည် နျူကလီးယားလက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးကိုလည်း ထောက်ခံပြောကြားခဲ့သည်။ မကြာသေးမီက ဟီရိုရှီးမားမြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည့် G-7 အစည်းအဝေးတွင်ပင် ထပ်မံပြောကြားခဲ့သည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံနှင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် ကြီးမားသော တိုးတက်မှုရရှိစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲသည့် ဆက်ဆံရေးကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့်လည်း အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပခဲ့ရာ ပြီးခဲ့သည့် ဇွန်လ ၃ ရက်နေ့က စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် တရုတ်-ဂျပန် နှစ်နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ဂျပန်သည် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုလမ်းကြောင်းပေါင်းစုံကို လိုက်ပါဆောင်ရွက် နေသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ဆောင်ရွက်နေခြင်းသည် အာရှဒေသ၏ အနာဂတ် အတွက် မည်သို့မည်ပုံ သက်ရောက်စေပါသနည်း။ ဤမဟာဗျူဟာအသစ်အပိုင်း-၃ ဖြစ်ရပ် များသည် အချို့သော ဂယက်ရိုက်ခတ်မှုများကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ပထမဆုံးဆောင်းပါးမှာ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အတိတ်ကာလက လုံခြုံရေးမူဝါဒများ၏ အဓိကလက္ခဏာသွင်ပြင်များကို ဆွေးနွေးထားသည်။ ဒုတိယဆောင်းပါးမှာ မကြာသေးမီက တိုကျိုတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စကားစစ်ထိုးပွဲများအကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်တင်ပြထားသည်။ ယခု တတိယဆောင်းပါးမှာ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်ကို ချင့်တွက်တန်ဖိုး ဖြတ်ပြထားသည်။

တောင်ကိုရီးယားနှင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)တို့က မည်သို့သဘောထားကြသနည်း

ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ် ထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဂျပန်နှင့်အနီးစပ်ဆုံး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများက မည်သို့နားလည်ကြပါသနည်း။ မည်သို့အလေး ဂရုပြုခဲ့ကြပါသနည်း။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုပြီးယုံကြည်လွန်းလာသော ဂျပန်နှင့်ပတ်သက်၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများက ကျေနပ်ပျော်ရွှင်ကြပါသလား။ တောင်ကိုရီးယားတစ်နိုင်ငံတည်း အနေဖြင့် ထိုအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်မှာ ဂျပန်၏ တိုးတက် များပြားလာသည့် စစ်ရေးစွမ်းဆောင်နိုင်မှုများကို သူ့ဘာသာ (သူ့နိုင်ငံ) အတွက်သာ တစ်စုံ တစ်ရာ ကောင်းကျိုးဖြစ်စေသည်ဟု တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံက မရှုမြင်ပါ။ ထို့ပြင် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်ချမှတ်ထုတ်ပြန်ရာတွင် တာကီရီးမားကျွန်း ပါဝင်နေမှု ကိုလည်း တောင်ကိုရီးယားက ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ထားသည်။ ဂျပန်တို့က တာကီရီးမားဟု ခေါ်သောကျွန်းကို တောင်ကိုရီးယားတို့က ဒုတ်ဒိုကျွန်းဟုခေါ်ပြီး တောင်ကိုရီးယားက ထိုကျွန်းသည် သူတို့ပိုင်သောကျွန်းဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ပြန်ပေးရန်လည်း တောင်းဆို ထားသည်။

တာကီရီးမား ခေါ် ဒုတ်ဒိုကျွန်းပြဿနာအပြင် တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် ထည့်သွင်း စဉ်းစားထိုက်သော နစ်နာမှုများနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံအပေါ်စိုးရိမ်မှုများလည်း ယခုထက်တိုင်ရှိနေ သည်ကို နားလည်မှုပေးရန် အတော်အတန်အရေးကြီးပါသည်။ ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ် ကီရိုဒါနှင့် တောင်ကိုရီးယားသမ္မတ ယွန်ဆွတ်ယိုးလ်တို့က နှစ်နိုင်ငံ ပိုမိုကောင်းမွန်သောဆက်ဆံမှု ခိုင်မြဲရေးတွင် ရွှန်းလဲ့တောက်ပသည့် တိုးတက်မှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း တောင်ကိုရီးယားလူမျိုး အများအပြားမှာ ဂျပန်နိုင်ငံသို့လာရောက်ချိန်တိုင်း ဂျပန်တို့အပေါ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့သော သံသယစိတ်များ ရှိနေကြဆဲပင်ဖြစ်သည်။ တောင်ကိုရီးယားတို့က ဂျပန်လူမျိုးတို့အပေါ် ယနေ့အချိန်တွင် ရှုမြင်နေကြပုံမှာ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအချိန်က အနောက်ဥရောပနိုင်ငံများမှ နိုင်ငံသားများက ဂျာမနီနိုင်ငံသား များအပေါ် ရှုမြင်ခဲ့ကြသည့် ရှုမြင်နည်းများပမာ ရှိနေကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့်ကြည့်လျှင် မိတ်ဆွေများပမာပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲလုံခြုံရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခိုင်အမာ စူးဝင်နစ်မြုပ်နေမှုတစ်ခုရှိနေရန် လိုအပ်နေသည်။

မကြာသေးမီကကျင်းပခဲ့သည့် GRIPS ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခု၌ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ ထောက်လှမ်းရေးကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဂျူဟောင်ကင်က တောင်ကိုရီးယားလုံခြုံရေး အသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် ဂျပန်တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ရေးစွမ်းဆောင်မှုများကို (က) ဂျပန်တို့သည် ဂျပန်-အမေရိကန် မဟာမိတ်ပြုမှုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခိုင်အမာစွမ်းဆောင်မှုမြှင့်တင်မှုရှိနေလျှင် (ခ) ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ထောက်လှမ်းရေးသတင်း မျှဝေခြင်းရှိလာခဲ့လျှင် (ဂ) အကယ်၍ ကိုရီးယားအရေးပေါ်ကိစ္စ ဖြစ်လာခဲ့လျှင် ဂျပန်က အမေရိကန်တပ်များကို ကြီးမားသော တပ်ပေါင်းစုဖြင့် ပါဝင်ကူညီပေးမည်ဟု ကတိပြုထားခဲ့မှသာလျှင် တစ်စုံတစ်ရာအကောင်း ရှုမြင်ရမည်ဟု စောဒကတက် ပြောကြားခဲ့သည်။

ကင်က လွတ်လပ်သော တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ရေး စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့်ပတ်သက် သည့် ဂျပန်၏ ပြင်းပြသောဆန္ဒအပေါ် တောင်ကိုရီးယား၏ နည်းဗျူဟာဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများ မှ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဥပမာတစ်ခုကို တင်ပြခဲ့သည်။

အကယ်၍ မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံက တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံရှိ အမေရိကန်စစ်စခန်း များကို နျူကလီးယားထိပ်ဖူးတပ်မဟုတ်သော သမားရိုးကျ ခုံးလက်နက်ဖြင့် ပစ်ခတ်လာခဲ့ပါ က မည်သို့ဖြစ်လာမည်နည်း။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်ရပ်မျိုးတွင် အကယ်၍ တောင်ကိုရီးယားနှင့် အမေရိကန်စုပေါင်းတပ်များက မြောက်ကိုရီးယား၏ ထိုကဲ့သို့တိုက်ခိုက်မှုသည် အစုလိုက် အပြုံလိုက် တိုက်ခိုက်မှုပြုရန်အတွက် ရှေ့ပြေးသဘောတိုက်ခိုက်ခြင်းမဟုတ်ဟု ယူဆခဲ့ကြ ပြီး ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ထိုက်သင့်သည့် တုံ့ပြန်မှုကိုသာ ပြုလုပ်မည်ဟု သဘောထားခဲ့ကြသည်။ သို့သော် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဂျပန်နိုင်ငံက မြောက်ကိုရီးယား၏ ထိုသို့တိုက်ခိုက်မှုသည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားရေးအကျိုးစီးပွားအတွက် အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးနှင့်ဆိုင်သော ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်သည်ဟု သဘောထားပြီး ကိုယ်ပိုင်ကာကွယ်ရေးအတွက် အစုလိုက်အပြုံ လိုက် ပြန်လည်ပစ်ခတ်တုံ့ပြန်ခဲ့ပါလျှင်၊ အသံထက်မြန်သော ခုံးလက်နက်တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပြန်လည်ပစ်ခတ်ခဲ့ပါလျှင် မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံက တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံကို လက်တုံ့ပြန် တိုက်ခိုက်လာကောင်း တိုက်ခိုက်လာနိုင်ပေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသို့လက်တုံ့ပြန် ခြင်းမှာ သူတို့လုပ်နိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်သည့်အပြင် မလိုအပ်ဘဲ တိုက်ခိုက်မှုအရှိန်ကို မြှင့်တင်လာနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် တောင်ကိုရီးယားနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် ထောက်လှမ်း ရေးသတင်းများကို မျှဝေသင့်သည်။ ထို့ပြင် ကျွန်ုပ်တို့(ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားတို့)သည် အထူးသဖြင့် အသံထက်မြန်သော ခုံးလက်နက်များအသုံးပြုရေးတွင် ရပ်တည်မှုအတူ၊ သဘောထားထပ်တူ ရှိသင့်လှပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုပါလျှင် တောင်ကိုရီးယား၏ မဟာဗျူဟာချမှတ်ကြသူများ၊ မဟာ ဗျူဟာကျကျ တွေးခေါ်မြော်မြင်တတ်ကြသူများက ဂျပန်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နှင့် မဟာမိတ်အဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်နေသေးသမျှကာလပတ်လုံး ဂျပန်နိုင်ငံက သူတို့ အပေါ် တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာမည်ကို များစွာစိုးရိမ်ပူပန်မှု မရှိကြပေ။ သို့သော် ဂျပန်သည် တောင်ကိုရီးယားနှင့် မြောက်ကိုရီးယားတို့အကြား သိမ်မွေ့လွန်းလှသော နည်းဗျူဟာဆိုင်ရာ ဟန်ချက်ညီ တည်ငြိမ်မှုတွင် ကြိုတင်မခန့်မှန်းနိုင်သည့် အန္တရာယ်ဖြစ်လာ စေနိုင်သောနည်းလမ်းကို ပြုမူနေသူတစ်ဦး ဖြစ်သွားမည်ကိုသာ စိုးရိမ်ပူပန်နေကြသည်။

အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) က ဂျပန်၏ လုံခြုံရေးစွမ်းဆောင်ရည် တိုးမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်လာနေခြင်းကို ပို၍အကောင်းဘက်မှ ရှုမြင်နေသည်။ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၏ သားတစ်ယောက်လည်းဖြစ်သည့် ဒီးဂူအမည်ရှိ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)မှ Ph.D(ပါရဂူဘွဲ့)ကျောင်းသားတစ်ယောက်က GRIPS ဆွေးနွေးပွဲ၌ ဂျပန်နိုင်ငံ၏အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်သည် အပြုသဘောဆောင်သော တိုးတက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုမဟာဗျူဟာအသစ် သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းပြုစဉ်က ဥပဒေရေးရာကိစ္စများထက် လုပ်ကိုင်နိုင်သော စွမ်းဆောင်ရည်များအပေါ်တွင် ပို၍အဓိကထား သောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ဒီးဂူက အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာသည် ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်ရေးကို ပိုမိုဆောင်ကြဉ်းနိုင်မည့် အလားအလာများရှိနေသည်ဟု ပြောခဲ့သည်။

“အာရှဒေသအနေဖြင့် အာရှ၏ အင်အားစွမ်းရည်ကို လိုအပ်ကြောင်း၊ ထိုသို့သော အာရှ၏ အင်အားစွမ်းရည်ဖြင့် ဤအာရှဒေသ၏ အကျိုးစီးပွားများကို ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ အခြေပြု ထိန်းမတ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်”ဟု ဂူက ဆိုသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကို ကျွန်ုပ်တို့၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အားကိုးရသူအဖြစ်ရှိနေခြင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့ ကံကောင်းခြင်း ဖြစ်သော်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အင်အားစွမ်းရည်ပိုင်ရှင်ဖြစ်နေ ပြီး အထွေထွေအမျိုးမျိုးသော တာဝန်ပစ္စည်းများလည်း ရှိနေသည်။ “သမ္မတ နစ်ဆင်” လက်ထက် စီးပွားရေးမူဝါဒအသစ်ချမှတ်ပြီး အမေရိကန်စီးပွားရေးတိုးတက်ရေးကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့စဉ် (Nixon Shock) ကာလနှင့် စစ်ရေးအထိတ်တလန့်ဖြစ်ခဲ့ရချိန်များက အမေရိကန်မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ သဘာဝရင်းမြစ်များကို အခြားတစ်နေရာသို့ လမ်းလွှဲခဲ့ ကြောင်း ပြောင်းလဲခဲ့သည်ကို ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) အပါအဝင် အာရှနိုင်ငံအများအပြား တို့က သတိရနေခဲ့ကြသည်။

ထို့ပြင် ဒီးဂူက အာရှနိုင်ငံများသည် ပထဝီအနေအထားအရ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိစပ် နီးကပ်စွာ တည်ရှိနေရခြင်းကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ကွဲပြားခြားနားသော တရုတ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒများရှိနေကြသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပို့ကုန် ၈ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ တင်ပို့သော်လည်း အာရှဒေသနိုင်ငံများအနေဖြင့်မူ ထိုထက် များစွာ ပိုမိုသောပမာဏကို တင်ပို့နေကြသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံက ၂၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကိုရီးယားနိုင်ငံ အနေဖြင့် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)မှ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိနှင့် အာဆီယံနိုင်ငံ များမှ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တင်ပို့နေကြသည်။ ထိုအခြေအနေ ထိုအချက်သည် ဤအာရှဒေသ တွင်ရှိနေကြသောနိုင်ငံအများအပြားက တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ကုန်သွယ်ရာတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုစောင်းပေး သော စီးပွားရေးမူဝါဒကို အပြည့်အဝ မလိုက်နာကြခြင်း၏ အရေးပါလှသော အတိမ်းအစောင်း မခံသော အကြောင်းပြချက်ဖြစ်သည်ဟု ပြောခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ အကယ်၍သာ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ယခုထက်ပိုမို၍ အင်အားစွမ်းရည်ကြီးမား လာနိုင်ပါလျှင်၊ ယခုထက်ပိုမို၍ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိလာခဲ့ပါလျှင် တရုတ်နိုင်ငံ နှင့်ဆက်ဆံရေးတွင် ယခုနှင့်မတူသော၊ ခြားနားသော အထူးသဖြင့် စီးပွားရေးနှင့်ပတ်သက်သော မျက်နှာစာတွင် လမ်းကြောင်းသစ်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ယခုလက်ရှိ မဟာဗျူဟာပြိုင်ဆိုင်မှု

သည် အပြည့်အဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပါဝင်သော မူဝါဒမဟုတ်သေးကြောင်း၊ ထိုမူဝါဒသည် ရှေ့သို့ တိုးတက်စေရာတွင် အရေးပါသော အဟန့်အတားတစ်ခုသာဖြစ်ကြောင်း တရုတ်ကို အခိုင်အမာပြသရပေမည်ဟု ဂူကပြောခဲ့သည်။

ဆက်ဆံရေးတင်းမာမှု၊ အားပြိုင်မှုများ မြင့်တက်နေမှုကို လျော့ချရေး

စင်စစ်အားဖြင့် ဂျပန်သည် မျက်နှာစာနှစ်ဖက်တွင် အလုပ်လုပ်နေဟန်ရှိသည်။ ဂျပန်သည် သူ၏နိုင်ငံလုံခြုံရေးအတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံနေရသည့်တိုင် တရုတ်သည် အမေရိကန်ထက်ပို၍ ယုံကြည်အားထားရသော ပါတနာ(မိတ်ဖက်နိုင်ငံ)အဖြစ် အချက်ပြရန် ကြိုးစားလျက်ရှိနေသည်။

ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းမပြုမီ တစ်လမျှအလိုတွင် ဝန်ကြီးချုပ် ကီရိုဒါသည် တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်နှင့် ထိပ်သီးအဆင့် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုသို့ဆွေးနွေးရာတွင် တရုတ်ဘက်မှ “နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် အများသဘောတူ အများဆန္ဒအရ တည်ငြိမ်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်းအဆင့်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီ”ဟု ကြိုဆိုဂုဏ်ပြုခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်-ဂျပန် နှစ်နိုင်ငံတို့သည် အပြုသဘောဆောင်သောဆက်ဆံရေးကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသွားကြရန် ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့ကြသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် (၁၇) ကြိမ်မြောက် ဂျပန်-တရုတ် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲကို စီစဉ်ထားသည့်အတိုင်း ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံအရေးပေါ်ကိစ္စရပ်များအတွက် နိုင်ငံခေါင်းဆောင်အချင်းချင်း အရေးပေါ်တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်နိုင်သည့် သီးသန့်တယ်လီဖုန်းလိုင်း (Hot-line) ဆက်သွယ်တပ်ဆင်ရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ နှစ်နိုင်ငံကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအတွက် ဆက်လက်တိုးတက် ဆောင်ရွက်ကြရန်လည်း သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်မှုကို မတ်လတွင် အွန်လိုင်းမှ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဇွန်လ ၃ ရက်နေ့တွင် နှစ်နိုင်ငံကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများသည် စင်ကာပူနိုင်ငံ၌ ကျင်းပခဲ့သည့် ရှန်ဂရီလာ ဆွေးနွေးပွဲကာလအတွင်း သီးသန့်တွေ့ဆုံခဲ့ကြသည်။ မေလအစောပိုင်း သီတင်းပတ်အနည်းငယ်အတွင်းက တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်၍ G-7 ၏ မှတ်ချက်ကို တရုတ်နိုင်ငံက သံတမန်ရေးအရ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက်ခဲ့သော်လည်း ထို G-7 အစည်းအဝေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဂျပန်နိုင်ငံဘက်မှ ထုတ်ပြန်ချက်မှာမူ အတန်အသင့် အကောင်းဘက်မှ ရှုမြင်ထားသည်။ ဂျပန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ဟာမာဒါက တရုတ်နှင့်ဂျပန် နှစ်နိုင်ငံကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိကြသူများအကြား ပွင့်လင်းသောဆွေးနွေးပွဲများ တိတိကျကျ ပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးကြောင်း၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နှစ်နိုင်ငံအကြား၌ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အလေးထားစရာ အမှုကိစ္စများစွာရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့အတူ တရုတ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး မစ္စတာ လီကလည်း အလားတူရှုမြင်ပါကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ တရုတ်-ဂျပန် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး နှစ်ဦးစလုံးကလည်း နိုင်ငံခေါင်းဆောင်အချင်းချင်း အရေးပေါ်တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်နိုင်သည့် သီးသန့်တယ်လီဖုန်းလိုင်း (Hot-line) ကို သင့်လျော်စွာ၊ အားထားယုံကြည်နိုင်စွာ ဆက်သွယ်အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲများ ဆက်လက်တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အမြင်ချင်းဖလှယ်ရန်၊ သဘောထားခြင်း မျှဝေရန် ဆောင်ရွက်သွားကြမည်ဖြစ်ကြောင်း သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။

ဤဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအခြေအနေကို အာဆီယံနိုင်ငံများက ကောင်းစွာကြိုဆိုခဲ့ကြသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများမှာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့အကြား ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခဖြစ်လာမည်ကို အလွန်အမင်း စိုးရိမ်ပူပန်နေကြရသည်။ စင်ကာပူကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Ng Eng Hen က “အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် အာရှဒေသတည်ငြိမ်မှုအတွက် ဂျပန်နိုင်ငံက ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်နေရေးပင် ဖြစ်သည်” ဟု ရှန်ဂရီလာ ဆွေးနွေးပွဲ၌ ပြောကြားခဲ့သည်။

ထိုမျှသာမက ဂျပန်နိုင်ငံသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများ အပြိုင်အဆိုင်ထုတ်လုပ်မှုများ မြင့်တက်နေမှုကို အရှိန်လျှော့ချရန် ဆောင်ရွက်နေသည်။ ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ် ကီရိုဒါက G-7 အစည်းအဝေးကို အိမ်ရှင်နိုင်ငံအဖြစ် လက်ခံကျင်းပရာတွင် နျူကလီးယားလက်နက်များ လျှော့ချရေး၏အရေးကြီးမှုကို အလေးဂရုပြုမိကြစေရန်ရည်ရွယ်၍ ဆွေးနွေးပွဲကို ဟီရိုရှီးမားမြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည်မှာ အတော်ပင် အံ့အားဖွယ်ကောင်းလှပေသည်။ မစ္စတာ ကီရိုဒါသည် လက်နက်ပျက်သိမ်းရေးနှင့် နျူကလီးယားလက်နက်များ တိုးပွားခြင်းမရှိအောင် တားဆီးရေးဟူသော ကာလရှည်ကြာစွာကပင် သူ့ကိုင်စွဲခဲ့သည့်သဘောထားကို ဆွေးနွေးပွဲ၏ အဆုံးသတ်ရလဒ်မှတ်တမ်း၌ ထည့်သွင်းပါရှိအောင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

ဂျပန်နိုင်ငံသည် နျူကလီးယားလက်နက်များ တားဆီးပိတ်ပင်ရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးရန် ယခုထက်တိုင် ငြင်းဆန်နေဆဲဖြစ်သည်။ နျူကလီးယားလက်နက်များ တားဆီးပိတ်ပင်ရေးစာချုပ်သည် ပို၍လေးနက်မှုရှိပြီး နျူကလီးယားလက်နက်များ အရေးကိစ္စတွင် ပို၍အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂျပန်တို့၏ ယခုလုပ်ဆောင်ချက်များကို စိတ်ထဲကမပါဘဲပြောသည့် နှုတ်ပြောလုပ်ဆောင်မှုသာဖြစ်သည်ဟု ပြောကောင်းပြောပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ယခုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် သူတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက် နျူကလီးယားစစ်လက်နက်ကင်းစင်သော ကမ္ဘာကြီးဖြစ်လာစေရေးနှင့် သူတို့၏လုံခြုံရေးအတွက် အမေရိကန်နှင့်ဆက်ဆံရေးထိခိုက်ပျက်စီးမှုမရှိစေဘဲ အမေရိကန်၏နျူကလီးယားထီးရိပ်အောက်တွင် ရှိနေသေးရန် လိုအပ်ခြင်းတို့အကြား ချိန်ခွင်လျှာမျှတအောင် ဆောင်ရွက်သော ဂျပန်တို့၏သဘာဝအတိုင်း လုပ်နေကျလုပ်ရပ်ဟု ရှုမြင်ရပေမည်။ နောက်ဆုံးတွင် ခွေးသွားစိပ်မပါသော စက္ကူအပိုင်းစလေးတစ်ခုရှိနေခြင်းက စက္ကူအပိုင်းအစလေး လုံးပရှိမနေခြင်းထက် ပို၍ကောင်းသည်ဟု ရှုမြင်ရပေမည်။

ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်သည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာအတွင်း၌ ပိုင်နက်နယ်မြေအသစ်ကို မှတ်သားထားသည်။ သို့သော် ယင်းသည် ယခင်မူဝါဒများမှ အခြေခံကျသော ကွဲလွဲမှုနည်းပါးလှသည်။ ထို့ပြင် ယင်းသည် နိုင်ငံတကာမီဒီယာများ၌ မကြာခဏဖော်ပြခံရသည့် နောင်လာမည့် ငါးနှစ်တွင် ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်ကို နှစ်ဆတိုးမြှင့်သွားမည်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့နှင့် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှုကို တိုးမြှင့်သွားမည်ဟူသော ကြေညာချက်ကလည်း မဟာမိတ်သုံးနိုင်ငံတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်များကို အသေအချာတိုးတက်လာစေမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်းကိစ္စသည် အချိန်လိုအပ်နေဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်ဒေသခံတို့၏ တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ရေး

ဆောင်ရွက်မှု စွမ်းရည်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းက ဂျပန်နိုင်ငံကိုယ်ပိုင်ကာကွယ်ရေး၏အဓိကကဏ္ဍအတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုအားထားနေမှုကို လျော့ကျ လာစေမည် ဖြစ်သည်။ ဤမူဝါဒအသစ်က အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနှင့် ဂျပန်တို့၏ ပို၍ဘက်စုံပေါင်းစည်း သော၊ ပို၍ခိုင်မာသော မဟာမိတ်အဖြစ်ဆီသို့ အဆုံးစွန် ဦးတည်သွားစေမည်လား သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့် အနာဂတ်၌ ပူးတွဲဆက်စပ်လုပ်ဆောင်မှု လျော့ကျလာစေခြင်းအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်လာ မည်လား စောင့်ကြည့်ရဦးမည်ဖြစ်သည်။

ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးကို အကြီးမားဆုံး ခြိမ်းခြောက်လာမည့်ကိစ္စမှာ တရုတ်-ထိုင်ဝမ် (တရုတ်- တိုင်ပေ) စစ်ပွဲ သို့မဟုတ် တောင်ကိုရီးယားနှင့် မြောက် ကိုရီးယားတို့၏ စစ်ပွဲများသာ ဖြစ်မည်မှာ သံသယဖြစ် စရာ မလိုပေ။ ထိုနှစ်မျိုးစလုံး၌ ဂျပန်နိုင်ငံသည် မည်သည့်ဘက်က မျှမပါဘဲ လက်ရှောင်နေခဲ့မည်ဆိုပါက၊ ဂျပန်နိုင်ငံတွင်ရှိနေသော အမေရိကန်တပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်ခြင်းခံလာရပါက ဂျပန်နိုင်ငံသည် အလွယ်တကူ ပင် ထိုစစ်ပွဲများထဲ၌ ပါဝင်လာရမည် ဖြစ်သည်။ ဂျပန်မြေ ပေါ်ရှိ အမေရိကန်တပ်များကို တိုက်ခိုက်ခြင်းခံရပါက ဂျပန်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့်ချုပ်ဆိုထားသော ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် လုံခြုံရေးစာချုပ်အရ စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်လာ ရတော့မည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အမေရိကန်က စစ်ဆင်ရေးများ၌ ဂျပန်နိုင်ငံရှိ သူ၏စစ်အခြေစိုက်စခန်း များကို ရွေးချယ်ခဲ့မည်ဆိုပါက ဂျပန်သည် အလို အလျောက်ပင် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်လာရတော့မည်။ ထိုသို့ မပါဝင်ပါက ဂျပန်သည် မဟာမိတ်ပြုလုပ်မှု ကတိပျက် မည် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားတွင် ဂျပန်အဖို့ စဉ်းစားရန်ခက်လှပေသည်။ သို့သော် ပစ်ဖိတ် ဒေသတွင် စစ်ပွဲတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာပါက ဂျပန်နိုင်ငံ အဖို့ အထူးအောင်မြင်ခြင်း သို့မဟုတ် လုံးဝကျဆုံးခြင်း တစ်ခုခု ကြုံတွေ့ရတော့မည့် အချိန်ဖြစ်သည်မှာ ရှင်းလင်း သေချာနေတော့သည်။

ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ရေလက်ကြားတွင် လည်းကောင်း၊ ကိုရီးယားကျွန်းဆွယ်တွင် လည်းကောင်း

“ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်- တိုင်ပေ) ရေလက်ကြား တွင်လည်းကောင်း၊ ကိုရီးယားကျွန်းဆွယ် တွင်လည်းကောင်း တင်းမာမှု အရှိန်အဟုန် မြင့်တက်မလာစေရန်သာ ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ မျှော်လင့်ရန် ကျန်ရှိနေသည်။ ”

တင်းမာမှုအရှိန်အဟုၣ်န့ၣ် မြင့်တက်မလာစေရန်သာ ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ မျှော်လင့်ရန်ကျန်ရှိနေသည်။ ထိုဒေသနှစ်ခုတွင် တင်းမာမှုအရှိန်အဟုၣ်န့ၣ်များမြင့်တက်လာပါက ဂျပန်ကို စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်လာစေရန် တွန်းအားပေးလာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဂျပန်၏ လုံခြုံရေး ရပ်တည်မှုအခြေအနေတိုးတက်လာခြင်းက ဂျပန်ကို ပစိဖိတ်ဒေသ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုအလေးထားသည့် အင်အားအလယ်အလတ်အဆင့်ရှိသော၊ အင်အားချိန်ခွင်လျှာထိန်းညှိနိုင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ပါဝင်လှုပ်ရှားခွင့်ရရှိလာစေမည် ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အနေအထားတွင် ဂျပန်နိုင်ငံအမျိုးသား လုံခြုံရေးဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာတွင် အာရှဒေသ၌ အမှန်တကယ် ငြိမ်းချမ်းရေးကိုလိုအပ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းပါရှိမည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

ယခုအခါ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်း အနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ တန်ဖိုးထားမှု မတူညီခြင်းများ၊ အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများကိုကျော်လွန်၍ အတူတကွပူးပေါင်းပိုင်းဝန်းရိုင်းပင်း ဆောင်ရွက်ကြရန် ရှေးယခင်ကာလများကထက် ပို၍အရေးကြီးလာပေသည်။ အခြားသော နိုင်ငံတို့ကလည်း မိမိတို့နိုင်ငံနယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်သွားပြီဖြစ်သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန်အလို့ငှာနှင့် လူသားမျိုးနွယ်တို့ကို အသက်ဆက်လက် ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးတို့အတွက် စွန့်စားဆောင်ရွက်လာကြသည်။

လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာအသစ်သည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ စစ်ဆင်ရေးအင်အားကို တိုးပွားလာစေမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ စစ်အင်အားတိုးတက်လာခြင်းသည် ယခုအချိန်ထိမူရန်လိုသော၊ စစ်လိုလားသော အနေအထားမျိုးမဟုတ်သေးချေ။ ထိုအနေအထားသည် ဤ (နိုင်ငံ၏လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံတကာဝန်းကျင်အနေအထား၏ နည်းလမ်းအရ ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် စစ်အင်အားသုံးမှု ပြုနေကြသည့် Fukuzatsu Kaiki) ကမ္ဘာတွင် မရည်ရွယ်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများဆီသို့ ဦးတည်မသွားစေရန်သာ မျှော်လင့်ထားကြပါစို့။

စိုးစိုး (ပန်းတောင်း)

Ref: Japan's New Security Strategy, Part 3 : The View From Japan's Neighbors
By Pascal Lottaz .

နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာအောင် ပြဿနာမီးရှို့နေသော နေတိုး

အမှတ် ၁၆၇

“ နေတိုးအဖွဲ့ကို ကြည့်ရှုမည်ဆိုပါက
အခြားတစ်ဖက်ကို
ဂရုမစိုက်တတ်သော သို့မဟုတ် ၎င်း၏
ရန်စကျူးကျော်သောမူဝါဒများ၏
နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များကို
ဂရုမစိုက်တတ်သော စာနာမှု၊ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့်
ဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့သော
စစ်ဝါဒီများကိုသာ တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ”

North Atlantic Treaty Organization (NATO)

လွန်ခဲ့သော ၂၆ နှစ် တိတိ၊ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၈ ရက်နေ့နှင့် ၉ ရက်နေ့များက မက်ဒရစ်မြို့၌ကျင်းပခဲ့သောနေ့တိုးထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် “နေတိုးနှင့် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း တို့အကြား အပြန်အလှန် ဆက်ဆံရေး၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ် များ” ကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရပါက ထို အစည်းအဝေးမတိုင်မီ မေလ ၂၇ ရက်နေ့က ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းသမ္မတဖြစ်သူ ဘောရစ် ယွလ်ဆင်နှင့် အမေရိကန် သမ္မတဖြစ်သူ ဘီလ်ကလင်တန်တို့က ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရီမြို့၌ “Permanent NATO-Russian Forum” ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

စစ်အေးခေတ်လွန်ကာလများအတွင်း အမေရိကန်နှင့်နေတိုးအဖွဲ့တို့အနေဖြင့် ရုရှား နိုင်ငံအပေါ် သွေးရင်းညီနောင်သဖွယ် ဟန်ဆောင်၍ မည်သို့မည်ပုံ ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြောင်းကို ME. Sarotte ရေးသားသော “Not One Inch” အမည်ရ သုတေသန စာအုပ်တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ အကယ်စင်စစ်အားဖြင့် အမေရိကန်တို့သည် ရုရှားနိုင်ငံအား တန်းတူညီမျှမဟာမိတ်နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်ထားရှိရန် မည်သည့်အခါကမျှ စိတ်မကူးခဲ့ပေ။ အမေရိကန်နှင့် နေတိုးအဖွဲ့တို့သည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကိုသာ ထာဝစဉ်ရေးရှု၍ ရုရှား၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို မည်သည့်အခါကမျှ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့သဖြင့် ရုရှားနှင့် အမေရိကန်-နေတိုးအဖွဲ့တို့အကြား ဆက်ဆံရေးမှာ ဘက်မညီ ဆက်ဆံရေးတစ်ခုသာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ယွလ်ဆင်က ရုရှား၏အခန်းကဏ္ဍကိုမြှင့်တင်ရန်အတွက် “Founding Act” ကို အားပေးခဲ့သော်လည်း ကလင်တန်ကမူ နေတိုးအဖွဲ့၏ ဩဇာချဲ့ထွင်မှုများကိုဖုံးကွယ်ရန် အတွက် ယွလ်ဆင်က ရုရှားပြည်သူများအား “Founding Act” တည်းဟူသောပျားရည်နှင့် ဝမ်းချခြင်းဟုသာ ရှုမြင်လေသည်။

အတိတ်မှ သင်ခန်းစာမယူခဲ့သော နေတိုး

လာမည့် ဗေဒနာဆိုင်ရာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေး၌ နေတိုးအဖွဲ့အနေဖြင့် လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသော ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခအကြောင်းကိုမပြောမီ လွန်ခဲ့သော ၂၅ နှစ်အတွင်း ရုရှား၏ မြင့်တက်လာသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏မူဝါဒများကို ပြန်လည်သုံးသပ်မည့် သို့မဟုတ် သင်ခန်းစာဖော်ထုတ်မည့်လက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာ မတွေ့ရှိရပါ။

အရှေ့ဂျာမနီနှင့် အနောက်ဂျာမနီပေါင်းစည်းပြီးနောက် နေတိုးအဖွဲ့အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ချိန်တွင် ထိုစဉ်က ဆိုဗီယက်ခေါင်းဆောင် မီခေးလ်ဂေါ့ဗာချော့ဖ်အား နေတိုးခေါင်းဆောင်များက “နေတိုးအဖွဲ့အနေဖြင့် နောက်ထပ် တစ်လက်မမျှပင် နယ်မြေချဲ့ထွင်လိမ့်မည်မဟုတ်” ဟူသောကတိကို ပေးခဲ့လေသည်။ Sarotte ၏ စာအုပ်တွင် ထိုစဉ်က စာရွက်စာတမ်းများကို စာဖတ်သူများကြည့်ရှုနိုင်ရန်အတွက် ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားသည်။ အဆိုပါကတိကဝတ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော စာချုပ်စာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမျိုး မဟုတ်သော်လည်း စာအုပ်စာတမ်းအများအပြားတွင် ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ဂျော့ချိုဝါရှင်တန် တက္ကသိုလ်ရှိအမျိုးသားလုံခြုံရေးမှတ်တမ်းတွင်လည်း ဖော်ပြထားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

Sarotte က နေတိုးအဖွဲ့၏ နယ်မြေတိုးချဲ့ရေးမူဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏စာအုပ်တွင် “အမေရိကန်သမ္မတက အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမပြုခဲ့ပေမယ့် တစ်လက်မဆိုတာက အဓိပ္ပာယ်အများကြီး ရှိပါတယ်။ တကယ်တော့ မဟာမိတ်တွေအတွက် တစ်လက်မဆိုတာ အကန့်အသတ်မဲ့ပါပဲ” ဟု ကောက်ချက်ချရေးသားထားသည်။

နေတိုး၏ 2023 Vilnius Summit ဝက်ဘ်စာမျက်နှာမှ ထုတ်ပြန်ချက်များကို လေ့လာကြည့်ပါက “နေတိုးအဖွဲ့အနေဖြင့် စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်း အန္တရာယ်အရှိဆုံးနှင့် ခန့်မှန်းရအခက်ဆုံးအခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး နေတိုးနှင့် မဟာမိတ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အချုပ်အခြာအာဏာနယ်နိမိတ် တစ်လက်မစီတိုင်းနှင့် ပြည်သူ့သန်းပေါင်း ၁၀၀၀ ခန့်အား ဘယ်ပုံဘယ်နည်းဖြင့် ဆက်လက်ကာကွယ်ရမည်” ဟူသော အချက်မှအစပြု၍ “နေတိုးခေါင်းဆောင်များသည် မိတ်ဖက်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအပေါ် အပြင်းထန်ဆုံးသောစိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နေတိုးအဖွဲ့၏ တားဆီးဟန့်တားမှုနှင့် ခုခံကာကွယ်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်နှင့် ယူကရိန်းကို နေတိုးမိတ်ဖက်အဖြစ် ပိုမိုနီးကပ်စေရန် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးသွားမည်” ဟူသောအချက်များကို ဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဉာဏ်သမာဓိအားနည်းသော အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့

နေတိုးအဖွဲ့အနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်မေးခွန်းထုတ်ရန် လုံလောက်သော အသိဉာဏ်ပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်မှု မရှိချေ။ ယူကရိန်းကို မိတ်ဖက်အဖြစ် ပိုမိုနီးကပ်စေရန်ဟူသော အချက်မှာ ယူကရိန်းကို နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် အပြည့်အဝ လက်ခံလိုက်ခြင်းသဘောကိုဆောင်ပြီး နေတိုးအဖွဲ့အနေဖြင့် ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခမဖြစ်ပွားမီ ယူကရိန်းပြည်သူများကို သဘောထားစစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ရာ လူနည်းစုကသာ ယူကရိန်းအား နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ်ပါဝင်ရန် ထောက်ခံခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ နေတိုးက အဆိုပါအချက်ကို လုံးဝလျစ်လျူထားခဲ့သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်

“ အမေရိကန်နှင့်
 နေတိုး၏
 ရည်ရွယ်ချက်မှာ
 ရုရှားအား
 စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးအရ
 အင်အားနည်းသွား
 စေရန်ဖြစ်ပြီး
 ထိုသို့
 ရုရှားအင်အား
 နည်းသွားပါက
 အမေရိကန်နှင့်
 နေတိုးအတွက်
 နောက်ထပ်
 ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာ
 ရှိလာတော့မည်
 မဟုတ် ... ”

၇၀ ရာခိုင်နှုန်းသော ယူကရိန်း ပြည်သူများက ယူကရိန်းနှင့် ရုရှား၊ နေတိုး၊ ဥရောပသမဂ္ဂတို့အကြား အနာဂတ်ဆက်ဆံရေးကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကို တောင်းဆို ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် နေတိုး ခေါင်းဆောင်များရော၊ ယူကရိန်းခေါင်းဆောင်များကပါ ယူကရိန်း ပြည်သူ များ၏ဆန္ဒသဘောထား အပေါ် လေးစားမှု မရှိခဲ့ပေ။

“ယူကရိန်းနယ်မြေပေါ်တွင် နေတိုးတပ်ဖွဲ့ များ တပ်ဖြန့်နေရာချထားခြင်းကို ရုရှား ဘက်က မည်သို့တုံ့ပြန်မည်ဟု သင်ထင်ပါသနည်း” ဟူသော မေးခွန်းကို နေတိုးအဖွဲ့ အကြီး အကဲဟောင်းက “ကျွန်တော် ဂရုမစိုက်ပါဘူး” ဟု မဆင်မခြင် ဖြေဆို ခဲ့ခြင်းမှာလည်း မှတ်သားဖွယ်ပင် ဖြစ်လေသည်။

အမေရိကန်နှင့်နေတိုး၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရုရှားအား စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးအရ အင်အား နည်းသွားစေရန်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့ ရုရှားအင်အားနည်း သွားပါက အမေရိကန်နှင့်နေတိုးအတွက် နောက်ထပ် ပြဿနာ တစ်စုံတစ်ရာ ရှိလာတော့မည် မဟုတ်ဟု အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့ သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် တရုတ်ကို ထိန်းချုပ်ရန် အပူတပြင်းကြိုးပမ်းမှုများကိုမူ ၎င်းတို့က နေတိုး အဖွဲ့အတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ်သာ ရှုမြင် လေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တရုတ်နှင့် နေတိုးအဖွဲ့တို့ အသီးသီးအလိုရှိကြသော အကျိုး စီးပွားများမှာ ပြဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်း ဖြစ်နေ သောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

အနောက်အုပ်စု၏ မီဒီယာများတွင်မူ နေတိုး အဖွဲ့သည် ၎င်းကိုယ်တိုင်ပြဋ္ဌာန်းထားသော ၁၉၄၉ ပဋိညာဉ်ကို နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ပြန်လည်ချိုးဖောက်နေပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးကို အင်အားတိုးချဲ့ နေသည့်အကြောင်း အရာများအား မည်သည့်အခါမျှ ဖော်ပြဖူးခြင်း မရှိခဲ့ ချေ။

မြောက်အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့အနေဖြင့် ဥရောပအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား အပြန်အလှန် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာတမ်း အပိုဒ် ၅ ကို လက်တွေ့ကျသောရည်ရွယ်ချက်

များအတွက် ကူးယူထည့်သွင်းထားလေသည်။ ၎င်း၏အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ခုခံကာကွယ်ရေး အတွက်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ရန်လိုပြီး သွေးထိုးလှုံ့ဆော်တတ်သော နေတိုးအဖွဲ့သည် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံအတွင်း နေတိုးနယ်မြေပြင်ပစစ်ဆင်ရေးများပြု လုပ်ခြင်းဖြင့် ၎င်း၏ အခြေခံမူကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စတင်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြသည်။

ထိုသို့ နေတိုးအဖွဲ့၏ စစ်ရေးအကျိုးကျော်ရန်စမှုများမှာ ယူဂိုဆလပ်တို့ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကျူးလွန်နေပြီဟူ၍ တစ်မျိုး၊ သမ္မတဆလိုဗိုဗိုဒန်မီလိုဆီဗစ်သည် ဥရောပ၏ ဟစ်တလာလက်သစ်ဖြစ်သည်ဟူ၍ တစ်ဖုံ ပြောကြားခဲ့သော ကလင်တန်၏ မိုးလုံးပြည့် မုသာဝါဒများကို အခြေခံခဲ့လေသည်။

သို့သော် နေတိုးအဖွဲ့၏ အမည်စာရင်းတွင် နောက်ထပ် ဥရောပနိုင်ငံများ ထပ်မံဖြည့် သွင်းစရာမရှိတော့သည့်အခါ ၎င်းတို့၏ နောက်ထပ် အကြောင်းပြချက်ကောင်းမှာ မည်သို့ ဖြစ်မည်နည်း။ နေတိုးအဖွဲ့သည် စာချုပ်တွင်မပါဝင်သော မိတ်ဖက်များဟူသည့် ခေါင်းစဉ်ကို ဖန်တီးခဲ့လေသည်။ ဆွီဒင်ကို နေတိုး၏ 2023 Vilnius Summit ဝက်ဘ်စာမျက်နှာထက်တွင် ဖော်ပြထားသောကြောင့် ယခုအခါတွင် နေတိုး၌ အဖွဲ့ဝင် ၃၁ နိုင်ငံနှင့် မိတ်ဖက် ၃၉ နိုင်ငံ ပါဝင်နေပြီဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် နေတိုးသည် AUKUS နှင့်အတူ တိုကျိုတွင် ရုံးခန်းဖွင့်လှစ်ရန် စီစဉ်နေပြီး ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ရေလက်ကြားဖြတ်ကျော်ဆက်ဆံရေးတွင် ဆက်လက် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံကိုချုပ်ကိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားကြောင်း တွေ့မြင်နိုင် သည်။

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် နေတိုးအဖွဲ့ကို ကြည့်ရှုမည်ဆိုပါက အခြားတစ်ဖက်ကို ဂရုမစိုက် တတ်သော သို့မဟုတ် ၎င်း၏ ရန်စကျိုးကျော်သောမူဝါဒများ၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက် များကို ဂရုမစိုက်တတ်သော စာနာမှု၊ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့သော စစ်ဝါဒီ များကိုသာ တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

အဆိုပါ စစ်ဝါဒကို နေတိုးအဖွဲ့နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများအကြား ပေါင်းစည်းရန် ကိရိယာတစ်ခုအဖြစ်ရှုမြင်ရန် လုံလောက်သော အကြောင်းပြချက်များရှိသော်လည်း တာရှည် ခံမည့်ပုံတော့ မပေါ်ချေ။

နေတိုးအနေဖြင့် စစ်ရေးကဏ္ဍတစ်ခုတည်းတွင်သာ အင်အားကြီးမားအောင် ဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြင့် အခြားကဏ္ဍများဖြစ်သော သံတမန်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ တီထွင်ဖန်တီးမှု၊ ရှုမြင်ပုံများနှင့် ယဉ်ကျေးမှု စသည့် အခြားကဏ္ဍများ၏ စွမ်းရည် များကို ဆုံးရှုံးသွားရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဆုံးရှုံးခြင်းမှာ ကပ်ဘေးတစ်ခုဖြစ်ပေါ်လာစေသော အကြောင်းခံများပင်။ နေတိုးအဖွဲ့အတွင်းတွင် ဆွေးနွေးငြင်းခုံခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာခြင်းများ မရှိတော့ပါ။ နေတိုးသည် မိမိကိုယ်တိုင်မှအပ အခြားမည်သူ့ကိုမဆို ပြစ်တင်ဝေဖန်တတ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာလေသည်။

အဆင့်အတန်းမရှိသော မီဒီယာနှင့် သုတေသနအဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍ

မီဒီယာများနှင့် သုတေသနအဖွဲ့များအနေဖြင့် နေတိုးအဖွဲ့၏ စစ်ဝါဒီဆန်ဆန် ကျူးကျော်ရန်စမှုများကို ဆန့်ကျင်ဖော်ပြခြင်းမရှိခဲ့ကြဘဲ နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အစိုးရ များထံမှ ငွေကြေးများ လက်ခံရယူကာ သာမန်ကာလျှံကာသဘောမျှသာဖြစ်အောင် နှုတ်ဆိုတ်

နေခဲ့ကြခြင်းမှာလည်း အလွန်တရာစိတ်ပျက်ဖွယ်ရာပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဝေဖန်ထောက်ပြသော နေတိုးပညာရှင် အဖွဲ့ငယ်လေးတစ်ခုမှလွဲ၍ စစ်ပွဲနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ အကျယ်တဝင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများအစား “လုံခြုံရေး” ကဏ္ဍကို ပိုမိုထင်ရှားလာအောင် ဇောင်းပေးဖော်ပြ ခဲ့ကြသည်။

အကယ်၍နေတိုးအဖွဲ့သည် “စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်း အန္တရာယ်အရှိဆုံးနှင့် ခန့်မှန်း ရအခက်ဆုံးအခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်” ဟူသောအကြောင်းပြချက်ဖြင့် စစ်ရေးလှုပ်ရှား မှုများအကြီးအကျယ်ပြုလုပ်ကာ ဤကစားပွဲကို အနိုင်ယူခဲ့ပါက ကျန်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအားလုံးမှာ ဆုပ်လည်းစူး စားလည်းရူးမည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ရင်ဆိုင်ကြရတော့မည်ဖြစ်လေသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးသမားများနှင့် သုတေသီများတွင် ဝေဖန်ထောက်ပြပြောဆိုစရာများ ယခုထက် ပို၍ ရှိနေသင့်သည်။

ကျော်ဇော

ဂျပန်တွင် နေတိုးရုံးဖွင့်လိုက်ခြင်းက မဟာမိတ်များကြား
ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်လာစေမည်လား

ပထမ

“ နေတိုးသည် အာရှတိုက်တစ်ဝန်း
ပျက်စီးစေနိုင်သောစစ်ပွဲကို ပျံ့နှံ့စေလိမ့်မည်ဟူသော
စင်ကာပူသံတမန်ဟောင်း
Kishore Mahbubani ၏ ပြောကြားချက်က
နိုင်ငံရေးဝေဖန်သူအချို့ကို တုန်လှုပ်စေသည်။ ”

ဂျပန်နိုင်ငံ တိုကျိုတွင် နေတိုးရုံးခန်းဖွင့်လှစ်ရန် အဆိုပြုမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ထင်ကြေးပေးမှုများမှာ အလွန်အမင်း လွန်ကဲနေပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၌ နေတိုးဆက်ဆံရေးရုံးခန်းဖွင့်လှစ်ရန် စဉ်းစားလျက်ရှိကြောင်း နေတိုးအတွင်းရေးမှူးချုပ် Jens Stoltenberg က ယခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် ကြေညာခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ကြေညာခြင်းမှာ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့ကြား တင်းမာမှုများ ကြီးထွားနေသည့်ကြားမှပင် အတ္တလန္တိတ်ဖြတ်ကျော် မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ နောက်ဆုံးရွေ့လျားမှုကို အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရှိ အနောက်နိုင်ငံများ၏ လုံခြုံရေးမိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို တိုးမြှင့်နိုင်စေသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဟု ယူဆသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ Quad အဖွဲ့ဝင်များ (ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်နှင့် အမေရိကန်) နှင့် AUKUS အဖွဲ့ဝင်များ (ဩစတြေးလျ၊ ယူကေနှင့် အမေရိကန်) ကဲ့သို့သော နိုင်ငံပေါင်းစုံ စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်ထားပုံလည်းရသည်။

တရုတ်၏ ရည်မှန်းချက်များနှင့် အကျပ်ကိုင်မှုဝါဒများက နေတိုးအဖွဲ့၏ အကျိုးစီးပွား၊ လုံခြုံရေးနှင့် စံတန်ဖိုးသတ်မှတ်ချက်များကို စိန်ခေါ်မှုဖြစ်စေကြောင်း တရုတ်၏ ၂၀၂၂ ခုနှစ် မဟာဗျူဟာ အယူအဆက အခိုင်အမာထောက်ပြနေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နေတိုးအရာရှိများက တရုတ်နိုင်ငံကို အဖွဲ့၏လုံခြုံရေးပြဿနာအဖြစ် ရှုမြင်သည်။ Stoltenberg သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အစောပိုင်းက တောင်ကိုရီးယားသို့ သွားရောက်လည်ပတ်စဉ်အတွင်း တရုတ်သည်

နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးသို့ရောက်ရှိနိုင်သော တာဝေးဒုံးကျည်သစ်များအပါအဝင် ခေတ်မီ စစ်ရေးစွမ်းဆောင်ရည်အသစ်များတွင် အများအပြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံနေသည့်အတွက် တရုတ်နိုင်ငံမှာ ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ပြောကြား၍ တရုတ်၏ မူဝါဒများကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုတ်ချထားသည်။

ယင်းထုတ်ပြန်ချက်များသည် ဗျူဟာသစ်တစ်ရပ်ကို ထောက်ပြနေပြီး ဂျပန်နိုင်ငံတွင် နေတိုးရုံး ဖွင့်လှစ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မေးခွန်းထုတ်စရာများ ရှိနေသည်။ နေတိုးရုံး ဖွင့်လှစ်ရေး စီမံချက်သည် အနောက်ကိုရီးယားသို့ တရုတ်၏ မဟာဗျူဟာအကြောင်း ဒေသတွင်း၌ လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်ဖွယ်ရှိသော်လည်း အာရှမိတ်ဖက်များကိုမူ များစွာထောက်ပံ့ပေးနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

ဂျပန်နိုင်ငံ၌ နေတိုးရုံးဖွင့်လှစ်ခြင်းသည် ဒေသတွင်းအဆင့်တွင် မငြိမ်သက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အာဖရိကနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းကဲ့သို့ပင် မဟာမိတ်အဖွဲ့သည် အာရှတစ်ဝန်းတွင် အပျက်သဘောဆောင်သော ထင်မြင်ယူဆချက်များရှိနေပြီး နေတိုးရုံးဖွင့်လှစ်ခြင်းအပေါ် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ချဲ့ထွင်ခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း ရှုမြင်သည်။

နေတိုးသည် အာရှတိုက်တစ်ဝန်း ပျက်စီးစေနိုင်သော စစ်ပွဲကို ပျံ့နှံ့စေလိမ့်မည်ဟူသော စင်ကာပူသံတမန်ဟောင်း Kishore Mahbubani ၏ ပြောကြားချက်က နိုင်ငံရေးဝေဖန်သူ အချို့ကို တုန်လှုပ်စေသည်။ ယင်းမှာ အာရှ၏လုံခြုံရေးကို တည်ဆောက်ရာတွင် အနောက်နိုင်ငံများ၏ တည်ဆောက်မှုပုံစံကို ရှောင်ရှားရမည်ဆိုသော အရှေ့တောင်အာရှနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့၏ ဆန္ဒနှင့်ကိုက်ညီနေကြောင်း ထင်ဟပ်နေပေသည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများအတွက် ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းအကြား ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခသည် နေတိုးနှင့် ဆက်စပ်မှုကို ခိုင်မာစေခြင်းမရှိသော်လည်း အားနည်းချက်ဖြစ်စေသည်။

သို့သော် အာရှတွင် ၎င်းကိုယ်တိုင်လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟူသော နေတိုး၏ ထင်မြင်ယူဆချက်မှာ လိုသည်ထက်ပို၍ ကျော်လွန်နေသည်။ စင်စစ်တွင်မူ နေတိုး၏ အဖွဲ့အတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ကြီးမားသော အတားအဆီးနှစ်ခုဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများကိုလည်းကောင်း၊ နေတိုးကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ဝင်များ၏ အခိုင်အမာ ပြောဆိုမှုများနှင့် အမှန်တကယ် လုပ်ဆောင်နိုင်မှုများအကြား အချိတ်အဆက်ပြတ်တောက်နေမှုများကိုလည်းကောင်း ဖော်ထုတ်ပြသနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ပထမအချက်အနေဖြင့် တရုတ်ပြဿနာနှင့်ပတ်သက်၍ အတ္တလန္တိတ်ဖြတ်ကျော် မဟာမိတ်အဖွဲ့အတွင်း စည်းလုံးညီညွတ်သော တပ်ပေါင်းစု မရှိပေ။ ယခင်အမေရိကန်သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရန် အစိုးရအဖွဲ့သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှစတင်၍ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် နေတိုး၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုတက်ကြွစွာလုပ်ဆောင်ရန် တွန်းအားပေးခဲ့သည်။ သို့သော် တစ်ချိန်တည်း ဆိုသလို အမေရိကန် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ လေ့လာသုံးသပ်သူအချို့က ဥရောပသားများသည် အာရှတွင် အမေရိကန်ကို အာရုံစိုက်စေရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်လုံခြုံရေးပြဿနာများဖြစ်သည့် ရုရှားကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်ကြောင်း သုံးသပ်ထားသည်။

“ အကယ်၍
 ပြင်သစ်သည်
 တရုတ်နှင့်
 နေတိုး၏
 အရေးပါမှုကို
 စိန်ခေါ်မည်ဆိုပါက
 အခြားအဖွဲ့ဝင်
 နိုင်ငံများသည်လည်း
 တရုတ်အပေါ်
 မေးခွန်းထုတ်စရာ
 ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။ ”

ယင်းလုပ်ရပ်မှာ ဧပြီလက တရုတ်နိုင်ငံမှ လေကြောင်းခရီးဖြင့် ပြန်လာပြီးနောက် အင်တာဗျူး တစ်ခု၌ အကြီးအကျယ်အငြင်းပွားမှုဖြစ်စေခဲ့သည့် ပြင်သစ်သမ္မတ မက်ခရုန်ကဲ့သို့သော ဥရောပ ခေါင်းဆောင်များ၏ အတွေးအမြင်ကို လှုံ့ဆော်ပေး သကဲ့သို့ဖြစ်စေသည်။ ဥရောပသားများသည် အမေရိကန်၏ နောက်လိုက်များ မဟုတ်သကဲ့သို့ အကျပ်အတည်းကို ဖမ်းဆုပ်ကိုင်ထားသူများ မဟုတ် ကြောင်းလည်း ကြေညာခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းတွင်ပြင်သစ်သမ္မတသည် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) အပေါ် တရုတ်၏ အမြင်များကို ထောက်ခံရန် မရည်ရွယ်ဘဲ အမေရိကန်နှင့် ကွဲပြား သည့် ဥရောပအမြင်ကို တောင်းဆိုခဲ့ကြောင်း မက်ခရုန်နှင့် ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့တို့က ရှင်းလင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ယင်းအချက်မှာ ကြီးမားသော အင်အားပြိုင်ဆိုင်မှု မရှိဘဲ ပြင်သစ်၏ ရည်မှန်းချက် ဖြစ်သော အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာကို တည်ဆောက်ရန် သဘောတူညီကြသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ တွင် နေတိုးရုံးဖွင့်လှစ်မည့်အစီအစဉ်အပေါ် သံသယ ရှိကြောင်း ပြင်သစ်က လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုခဲ့သည်မှာ အံ့ဩစရာကောင်းလှသည်တော့ မဟုတ်ပေ။

အကယ်၍ပြင်သစ်သည် တရုတ်နှင့် နေတိုး ၏အရေးပါမှုကို စိန်ခေါ်မည်ဆိုပါက အခြားအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည်လည်း တရုတ်အပေါ် မေးခွန်းထုတ် စရာ ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။ ဥပမာဆိုရလျှင် ဟန်ဂေရီ နှင့် ပိုလန်ကဲ့သို့သော အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံများသည် တရုတ်နှင့် နီးကပ်သောဆက်ဆံရေး ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပိုလန်နိုင်ငံသည် ဥရောပသို့သွားရာလမ်း တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပင်မဂိတ်ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူသော ပိုလန်သမ္မတ Andrzej Duda ၏ မျှော်လင့်ချက်ကို ထုတ်ဖော်ပြသရန် ဝေးကွာသည်ထက် ဝေးကွာခဲ့ သည်။

နေတိုးအဖွဲ့ဝင်များ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် စည်းလုံးညီညွတ်သော မူဝါဒ တစ်ရပ် တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် ကြုံတွေ့ရမည့် အခက်အခဲများကို မီးမောင်းထိုးပြ နေသည်။ နေတိုးမူဝါဒပါဝင်သည့် အဓိကဆုံးဖြတ်ချက်အားလုံးကို အဖွဲ့ဝင် ၃၁ နိုင်ငံ၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် အတည်ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးကို ဘေးဖယ်ထား လျှင်တောင် ဂျပန်တွင် ဖွင့်မည့် နေတိုးရုံးသည် စစ်ရေးစွမ်းရည်နှင့် ပတ်သက်၍ ကြီးကြီးမားမား ကွာခြားသွားမည်မဟုတ်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။ စင်စစ်တွင် ဖွင့်လှစ်မည့်ရုံး၌ ဘရပ်ဆဲလ်ရှိ ရုံးချုပ်၏ ဗျူရိုကရေစီအပေါ် အများစုအားကိုးသည့် အမြဲတမ်းကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ပါဝင် ဖွယ်ရှိသည်ဟု ယူဆရသည်။ လက်တွေ့တွင် ဂျပန်နိုင်ငံသည် နေတိုးအဖွဲ့ကို ကိုယ်စားပြုပြီး ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို တိုကျိုရှိ နယ်သာလန်သံရုံးမှ ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်းဖြစ်သည်။ နေတိုး၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုမှာ သေးငယ်ပြီး ၎င်း၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ထောက်ပံ့ပေးသော အရင်း အမြစ်များပေါ်တွင် များစွာမှီခိုနေရသည်ဟူသော အချက်ကို အလေးပေးဖော်ပြသည်။

အပြောနှင့် လက်တွေ့ကွာဟချက်သည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် နေတိုးအဖွဲ့နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု ကန့်သတ်ချက်ကို ထင်ဟပ်စေသည်။ အာရှတွင် နေတိုးအဖွဲ့ တည်ရှိမှုအပေါ် စိုးရိမ်မှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မည့်ဆိုပါက မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အားနည်းသွားမည့် အနေအထားပင် ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသအပေါ် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် စွမ်းရည်အကန့်အသတ်ရှိသည်။ ထိုဒေသတွင် ယုံကြည်စိတ်ချရသော ရေတပ်တည်ရှိမှုကို အမေရိကန်၊ ယူကေနှင့် ပြင်သစ် တို့ပါဝင်သော နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံက ထိန်းသိမ်းထားမည်ဖြစ်သည်။ ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်း ပထမဆုံး အကြိမ်အဖြစ် ဂျာမနီသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကို ဖြတ်ကျော်ရန် ဖရီးဂိတ်သင်္ဘောတစ်စင်း စေလွှတ်ခဲ့ပြီး နယ်သာလန်သည်လည်း ထိုနှစ်တွင်ပင် ဂျပန်သို့ ရွက်လွှင့်လာသော ယူကေသင်္ဘောတင်သင်္ဘောအုပ်စုထံသို့ ဖရီးဂိတ်သင်္ဘောတစ်စီးကို စေလွှတ်ခဲ့သည်။

နောက်ဆုံးတွင် အာရှသံတမန်များနှင့် စစ်ဘက်အရာရှိများသည် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုကျော်က စတင်ခဲ့သည့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် နေတိုး၏ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုမှ အဖိုးတန်သင်ခန်းစာများ ရယူနိုင်ခဲ့သည်။ ၉/၁၁ တိုက်ခိုက်မှုအပြီးတွင် နေတိုးသည် အစွရေး၊ ကျော်ဒန်နှင့် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများကဲ့သို့သော အရှေ့အလယ်ပိုင်းမိတ်ဖက်များနှင့် ပိုမို နီးကပ်စွာ လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ယင်းအချိန်က အာရပ်ကမ္ဘာတွင် နေတိုးအဖွဲ့ တည်ရှိမှုကြောင့် မတည်မငြိမ်ဖြစ်နိုင်သည်ဟူသော စိုးရိမ်မှုများရှိခဲ့သည်။ သို့သော် နောက်ဆုံးတွင် မဟာမိတ် အဖွဲ့သည် ထိုဒေသတွင် များများစားစား မလုပ်နိုင်ခဲ့ပေ။ အစွရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် အီရန်နျူကလီးယားပြဿနာကဲ့သို့သော ဒေသတွင်းအကျပ်အတည်းများမှ ကင်းဝေးခဲ့ပြီး အီရတ်ရှိ လေ့ကျင့်ရေးမစ်ရှင်ငယ်နှင့် ကူဝိတ်ရှိ ရုံးခန်းများ (အဓိကအားဖြင့် အိမ်ရှင်နိုင်ငံမှ ငွေကြေးထောက်ပံ့သည်) မှလွဲ၍ သိသာထင်ရှားသော တည်ရှိမှုတစ်ခုကို တည်ဆောက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခဲ့သည်။ နေတိုးသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်း လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များကို ခေတ်မီအောင်ပံ့ပိုးပေးပြီး အမျိုးမျိုးသော စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်ပြု ခြင်းဖြင့် ၎င်း၏ တည်ရှိမှုသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်း နိုင်ငံရေးကို ထိခိုက်စေမည်ဖြစ်သည်။

ဂျပန်ရှိ နေတိုးရုံးသည် တစ်စုံတစ်ရာ တိုးတက်မှုမရှိသေးသော်လည်း စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပတ်ဝန်းကျင်၏ ထင်ကြေးပေးမှုများမှာ လွန်လွန်ကဲကဲဖြစ်နေသည်။ နေတိုးတွင် မရှိသော စစ်အင်အားများ ဖြန့်ကြက်မှုကိုလည်း အချက်ပြမည်မဟုတ်သလို တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် အနောက်နိုင်ငံများကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများကိုလည်း ကျော်လွှားနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဂျပန်ရှိ နေတိုးရုံးသည် ဂျပန်ကိုယ်ပိုင်ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့နှင့် လေ့ကျင့်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သလို နယူးဇီလန်နှင့် သြစတြေးလျတို့လည်း ဆောင်ရွက်နိုင် သည်။

အချုပ်ဆိုရသော် ဂျပန်တွင် နေတိုးရုံးဖွင့်လှစ်ခြင်းသည် ဂျပန်နှင့် အတ္တလန္တိတ် မဟာမိတ်တို့ကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် ကစားပွဲပြောင်းလဲမလား၊ တရုတ်နှင့် သံတမန်ရေးရာအငြင်းပွားမှုအတွက် စွန့်စားရကျိုးနပ်မလားဆိုသည်မှာ မူဝါဒချမှတ်သူ များအတွက် တွေးဆစရာပင် ဖြစ်သည်။

စုဝဏ္ဏ

Ref: <https://thediplomat.com/2023/06/a-nato-office-in-japan-much-ado-about-not-much>.

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ

၂၀၂၃ ခုနှစ် မေ ၁၁ ရက်နေ့မှ
ဇွန် ၂၅ ရက်နေ့အတွင်း

“ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍
၂၀၂၃ ခုနှစ် မေ ၁၁ ရက်နေ့မှ
ဇွန် ၂၅ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စွဲအလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

UKRAINE-RUSSIA CRISIS

Timeline since Crimea annexation

Some key milestones since **Russia annexed Crimea** from Ukraine in 2014.

-
2014 February - Anti-government protests peak in Ukraine and spark a counter-revolution in the Donbas region.
February/March - Russia invades and annexes Crimea.
September - The Minsk Agreement is signed in Belarus calling for a ceasefire. The deal collapses within days of signing.
- 2015 February** - A new Minsk agreement is signed with a new OSCE-monitored ceasefire and the withdrawal of heavy weapons from both sides.
- 2017 June** - Ukrainian Parliament adopts legislation to restate its intention to join NATO.
-
2020 September - Ukraine's President Volodymyr Zelenskyy approves a security strategy laying foundations for a partnership with NATO.
-
2021 March - Russian troops begin amassing at the Ukraine border.
July - Vladimir Putin publishes an article "On the historical unity of Russians and Ukrainians", where he delineates the historical ties between Russia, Ukraine and Belarus.
December - An estimated 100,000 Russian troops are concentrated along the Ukraine border.
-
2022 January - Russia, NATO and the OSCE hold diplomatic talks. The US and Russia meet in Geneva to de-escalate tensions in Ukraine. NATO puts troops on standby.

Source: Al Jazeera

@AJLabs ALJAZERA

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၁

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ကီးယက်စ်တွင် အချိန်ပိုလိုအပ်နေသေးသည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်း၏ တန်ပြန်ထိုးစစ်သည် အပြည့်အဝရှိနေပြီဟု ရုရှား ကြေးစားတပ်ဖွဲ့ Wagner တပ်ဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၂

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် လွန်ခဲ့သည့် သီတင်းပတ်အတွင်း Bakhmut မြို့ အနီးတစ်ဝိုက်တွင် ရုရှားတပ်ဖွဲ့ကို တစ်မိုင်အကွာအဝေးအထိပြန်လည်တွန်းပို့ခဲ့ သည်ဟု ယူကရိန်းက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၃

ဂျာမန်အဓိပတိ Olaf Scholz နှင့် ပြုလုပ်သော သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတွင် ဇဲလန်စကီးက ယူကရိန်းသည် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအပေါ် အလွန်မျှော်လင့်ထားသော စစ်ရေးအရ တန်ပြန်ထိုးစစ်ကို အာရုံစိုက်နေကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၄

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် ရုရှားနိုင်ငံနှင့် ပဋိပက္ခစတင်ကတည်းက ၎င်း၏ နိုင်ငံသို့ ပထမဆုံးလာရောက်လည်ပတ်မှုအတွင်း အလွန်ကြီးမားသော ဒေါ်လာ သုံး ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အကူအညီအတွက် ဂျာမနီအား ကျေးဇူးတင် ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၅

ယူကရိန်းသမ္မတဇလန်စကီးသည် ပြီးခဲ့သောရက်အနည်းငယ်အတွင်း ၎င်းနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့သည့် ဥရောပမဟာမိတ်များထံမှ ပေးအပ်ခဲ့သော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အကူအညီအသစ်များဖြစ်သည့် ခေတ်မီတိုက်လေယာဉ်များအတွက် ဖိအားပေးနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံမှ တပ်ဖွဲ့များသည် ကြီးမားသော ထိုးစစ်ဆင်မှုများကို လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိတော့ကြောင်း ယူကရိန်းနိုင်ငံတပ်ဖွဲ့က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၆

ယူကရိန်းနိုင်ငံ လက်ထောက်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးက ကီးယက်ဗ်၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် Bakhmut ၏ မြောက်ဘက်နှင့် တောင်ဘက်ရှိ နေရာအများအပြားကို လက်လွှတ်ခဲ့ရသည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ရုရှားတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ကီးယက်ဗ်မြို့ကို ထိမှန်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းအရာရှိများက ပြောကြားခဲ့သော်လည်း လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးများက ခိုးကျည်များနှင့် ဒရုန်းအများစုကို ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၇

ယူကရိန်းနိုင်ငံနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့သည် ပင်လယ်နက်ကောက်ပဲသီးနှံသဘောတူညီချက်ကို နှစ်လသက်တမ်းတိုးရန် သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုခဲ့သည်။ တူကီယိုနိုင်ငံနှင့် ကုလသမဂ္ဂတို့က ကြားဝင်စေ့စပ်ထားသည့် အဆိုပါစာချုပ်သည် ယူကရိန်းဆိပ်ကမ်းများမှ ကောက်ပဲသီးနှံများကို တင်ပို့ရန်ခွင့်ပြုထားသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၈

အမေရိကန်နိုင်ငံသမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်သည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား စစ်ရေးအထောက်အပံ့အဖြစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သုံး ဘီလီယံခန့်ကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံအပေါ် ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုအသစ်တွင် ရုရှားစိန်တုံးများကို ပစ်မှတ်ထားမည်ဟု ဗြိတိန်နိုင်ငံနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၁၉

F-16 အပါအဝင် အဆင့်မြင့်လေယာဉ်များပေါ်တွင် ယူကရိန်းလေယာဉ်မှူးများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် စီစဉ်နေကြောင်း သိရသည်။ အဆိုပါကြိုးပမ်းမှုကို အမေရိကန်နိုင်ငံက ထောက်ခံမည်ဟု G-7 ခေါင်းဆောင်များအား အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၀

ဂျပန်နိုင်ငံ၌ကျင်းပသည့် G-7 ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် ယူကရိန်းသမ္မတ ဇလန်စကီးက ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်အများအပြားနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ လက်နက်များ၊ လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေး၊ တိုက်လေယာဉ်များနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆောင်ရွက်မှု

များအပါအဝင် မိတ်ဖက်များနှင့် "ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအသစ်များ" အတွက် ပြင်ဆင် နေကြောင်း ၎င်းက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၁

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် G-7 တွင် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များစွာနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ၎င်း၏အစိုးရသည် F-16 ကဲ့သို့သော အဆင့်မြင့်တိုက်လေယာဉ်များ အသုံးပြုနိုင်ရေး မဟာမိတ်များနှင့် ဆွေးနွေးနေကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၂

ရုရှားကြေးစားတပ်ဖွဲ့ Wagner နှင့် တာဝန်ရှိသူများက ၎င်းတို့သည် ယူကရိန်း အရှေ့ပိုင်းBakhmut မြို့ကို သိမ်းပိုက်လိုက်ကြောင်း အခိုင်အမာပြောဆိုပြီးနောက် Bakhmut မြို့၏ အစိတ်အပိုင်းကို ယူကရိန်းက ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားဆဲဖြစ် ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ Zaporizhzhia နျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံသည် ပြင်ပဓာတ်အားထောက်ပံ့မှု ခေတ္တပြတ်တောက်ပြီးနောက် ပိုင်းတွင် အလွန်ထိခိုက်လွယ်သည့် အခြေအနေတွင် ရှိနေသည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ နျူကလီးယား စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၃

ယူကရိန်းလေယာဉ်မှူးများသည် F-16 ဂျက်တိုက်လေယာဉ်များကို ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံ အများအပြားတွင် လေ့ကျင့်မှုစတင်လုပ်ဆောင်နေပြီဟု ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့၏ ထိပ်တန်းသံတမန်များ၏ ပြောကြားချက်အရ သိရသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၄

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့သည် Belgorod အနီးတွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ဝင်ရောက်၍ စီးနင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးက အဆိုပါ Belgorod အနီးတွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဝင်ရောက် စီးနင်းမှုသည် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်အဖြစ် ခေါ်ဆိုခဲ့ပြီး နောက်ထပ်ကြိုးပမ်းမှုများအတွက် ရုရှားနိုင်ငံက အလွန်ပြင်းထန်စွာ တုံ့ပြန်သွားမည် ဟု သတိပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၅

ရုရှားကြေးစားတပ်ဖွဲ့ Wagner အကြီးအကဲ Yevgeny Prigozhin က ၎င်း၏ တိုက်ခိုက်ရေးသမားများသည် လအတန်ကြာ တိုက်ပွဲတွင် သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ဆုတ်ခွာသွားပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ရုရှားကြေးစားတပ်ဖွဲ့ Wagner သည် အရှေ့ပိုင်းမြို့ကို ရုရှားစစ်တပ်ထံ လွှဲပြောင်းပေးကာ Bakhmut မှ ဆုတ်ခွာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၆

Belgorod ဒေသရှိ Graivoron မြို့ကိုလည်း ညတွင်းချင်း တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်းနှင့် အသေအပျောက်မရှိခဲ့ကြောင်း ဒေသဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏ပြောကြားချက်အရ သိရသည်။ ထိုကာလအတွင်း ရုရှားနိုင်ငံ၏ တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်းနှစ်စင်းက Krasnodar မြို့တော်ကို တုန်လှုပ်သွားစေခဲ့ကြောင်း အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၇

ယူကရိန်းနိုင်ငံတပ်မှူးတစ်ဦးက ရုရှားနိုင်ငံကတပ်အနေဖြင့် တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်လာ ဖွယ်ရှိသည်ဟု ထင်ကြေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၈

အီရန်နိုင်ငံလုပ် ဒရုန်းအများစုကို ပစ်ချခဲ့သည်ဟု ယူကရိန်းနိုင်ငံက ပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံ ထိပ်တန်းစစ်ဗိုလ်ချုပ်က ၎င်းနိုင်ငံ၏တန်ပြန်ထိုးစစ်သည် နီးကပ်လာ နိုင်ကြောင်း အရိပ်အမြွက် ပြောကြားခဲ့သည်။ ကီးယက်စ်သည် နိုင်ငံ၏ လေကြောင်း ရန်ကာကွယ်ရေးကို ချိုးကျူးခဲ့ပြီး နိုင်ငံအတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကတိပြု ခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၂၉

ရုရှားနိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့လိုသော နိုင်ငံများအတွက် နျူကလီးယားလက်နက်များ ပေးအပ်မည်ဟု ဘီလာရုစ်နိုင်ငံသမ္မတက ပြောကြားခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံမှ ဘီလာရုစ် နိုင်ငံသို့နည်းဗျူဟာမြောက် နျူကလီးယားလက်နက်အချို့ကို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ကြောင်း ၎င်းက ပြောကြားပြီး ရက်ပိုင်းအတွင်း ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၃၀

ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ယူကရိန်းသည် ခြိမ်းခြောက်မှုလမ်းကြောင်းကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြောင်း၊ “ကီးယက်စ်သည် ကျွန်ုပ်တို့အား လုပ်ရပ်များကို ထင်ဟပ်စေရန် လှုံ့ဆော်ပေးသည်” ဟု ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ယူကရိန်း၏ ကာလရှည်ကြာ မျှော်လင့်ထားသည့် တန်ပြန်ထိုးစစ်ကိုအချိန်သတ်မှတ် ထားကြောင်း ပြောကြားခဲ့သော်လည်း တိကျသော အသေးစိတ် အချက်အလက် များကိုမူ ပြောကြားခြင်းမရှိကြောင်း သိရသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေ ၃၁

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ယူကရိန်း၏ တန်ပြန်ထိုးစစ်ကိုစတင်ရန် အချိန် သတ်မှတ်ထားကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံက ကီးယက်စ်မြို့သို့

လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအဖြစ် အီရန်နိုင်ငံလုပ် Shahed မောင်သူမဲ့လေယာဉ် ၂၉ စီးကို ယူကရိန်းနိုင်ငံက ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း တာဝန်ရှိသူက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁

မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများ အော်စလိုတွင် တွေ့ဆုံစဉ် အဖွဲ့ဝင်အားလုံး သဘောတူညီပြီး “ယူကရိန်းနိုင်ငံသည် နေတိုးအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာမည်” ဟု နေတိုးအဖွဲ့ အကြီးအကဲက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံသည် ရုရှားနိုင်ငံသို့ လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်ဟု အမေရိကန်ကစွပ်စွဲခဲ့သည်။ ထိုစွပ်စွဲမှုများအပြီးတွင် အမေရိကန်သည် တောင်အာဖရိကအရေးတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကို ရပ်တန့် သင့်သည်ဟု ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Sergey Lavrov က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၃

ယူကရိန်းသည် တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်ရန် အသင့်ရှိကြောင်း သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက Wall Street Journal နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၄

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက တပ်ဖွဲ့ဝင် တစ်ဒါဇင်ကျော်ကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ သမ္မတ ဇဲလန်စကီး ပြောကြားသည့် မိန့်ခွန်း တွင် ယူကရိန်းနိုင်ငံသားများအား အလားတူပြောကြားရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၅

ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့ဘက် Donetsk ဒေသရှိ Bakhmut မြို့ အပါအဝင် လမ်းကြောင်း များစွာတွင် ထိုးစစ်များ အောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း အကြီးတန်းအရာရှိတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့ သည်။ Donetsk တောင်ဘက်တွင် ကြီးမားသော တိုက်ခိုက်မှုဖြင့် ချေမှုန်းခဲ့ကြောင်း ရုရှားက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၆

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Nova Kakhovka ရေကာတာအား ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းစစ်ထောက်လှမ်းရေးက ပြောကြားလိုက်သည်။ ရုရှားနိုင်ငံက ပါဝင်ပတ်သက် မှုမရှိကြောင်း ငြင်းဆိုထားပြီး ယူကရိန်းက "တမင်တကာ ဖျက်ဆီးမှု" ဖြစ်သည်ဟု ပြန်လည် စွပ်စွဲခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၇

Nova Kakhovka ရေကာတာပြိုကျမှုကြောင့် လူထောင်ပေါင်းများစွာကို ဘေးလွတ်ရာ သို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရပြီး ဂေဟဗေဒဆိုင်ရာ ကပ်ဘေးဖြစ်မည်ကို စိုးရိမ်မှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ရေလွှမ်းမိုးမှုများကြောင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်း Kherson ဒေသရှိ နယ်မြေများကို ဘေးလွတ်ရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းမှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင် လျက်ရှိသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၈

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် Nova Kakhovka ဆည်ပြိုကျပြီးနောက် နေရာအနှံ့ ရေကြီးရေလျှံမှု ဖြစ်ပွားသည့် Kherson ကို သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့သည်။ ယူကရိန်း သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက Kherson ၏ သိမ်းပိုက်ခံထားရသော အစိတ်အပိုင်းရှိ အခြေအနေအား "ကပ်ဆိုးကြီး" အဖြစ်ဖော်ပြပြီး နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းထံမှ ပံ့ပိုး ကူညီရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၉

ဒေသခံများသည် သန့်ရှင်းသောရေအတွက် လှူဒါန်းမှုများအပေါ် မှီခိုနေရပြီး ဆည်မြောင်းပြဿနာများသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို နှစ်ပေါင်း များစွာ ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဟု ပရဟိတလုပ်ငန်းများမှ သိရသည်။ မိုင်းများဖယ်ရှားခံ ရနိုင်ပြီး ယူကရိန်းကမ်းရိုးတန်းကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်ကြောင်း တာဝန်ရှိသူများက သတိပေးထားသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၀

ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ ကာလကြာရှည်စောင့်ဆိုင်းခဲ့ရသော တွန်းအားပေးမှုမှာ ရုရှားနိုင်ငံ တပ်ဖွဲ့များထံမှ မြေယာပြန်လည်ရယူရန်ဖြစ်ပြီး ယူကရိန်း၏ အရှင်းလင်းဆုံးသော အရိပ်အယောင်ကို သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ပြသခဲ့သည်။ သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက နိုင်ငံအတွင်း “တန်ပြန်ထိုးစစ်များ လုပ်ဆောင်နေသည်” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၁

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် အရှေ့တောင်ဘက်တွင် အားကောင်းနေပြီး ရှေ့တန်း ကျေးရွာသုံးရွာကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ကာကွယ်ရေးအရာရှိနှင့် ယူကရိန်း စစ်တပ်တပ်ဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၏ ပြောကြားချက်အရ သိရသည်။ ယူကရိန်း၏ တန်ပြန်ထိုးစစ်ကို လုပ်ဆောင်နေသေးကြောင်း သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ၎င်း၏ အရှင်းလင်းဆုံး အရိပ် အယောင်ကို ပေးပြီးနောက်တစ်ရက်အကြာတွင် အဆိုပါတိုင်းတက်မှုများ ထွက်ပေါ်လာ ခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၂

ယူကရိန်းအရှေ့ဘက်နှင့် အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ Donetsk နှင့် Zaporizhzhia ဒေသ နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင် ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံ၏ အထိမ်းအမှတ် အခမ်းအနားတစ်ခုတွင် သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က နိုင်ငံသည် ခက်ခဲသောကာလကို တွေ့ကြုံနေရသည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ မော်စကိုမြို့ရှိ ဒဏ်ရာရစစ်သားများအား ဆေးရုံသို့ သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့ပြီး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာပါက စစ်မှုထမ်းရန် ဆက်လက်တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၃

Nova Kakhovka ရေကာတာပြိုကျမှုသည် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအပေါ် ကြီးမားသော သက်ရောက်မှုရှိလိမ့်မည်ဟု ကုလသမဂ္ဂက ပြောကြားခဲ့ပြီး စားနပ်ရိက္ခာဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာဖွယ်ရှိကြောင်း သိရသည်။ ရေပမာဏသည် တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာသော်လည်း အချို့နေရာများတွင် ရေလွှမ်းနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းတာဝန်ရှိသူများက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၄

ရုရှားကြေးစားတပ်ဖွဲ့ Wagner ၏အကြီးအကဲ Yevgeny Prigozhin က ၎င်း၏တပ်ဖွဲ့များသည် ဩဂုတ်လတွင် ယူကရိန်းရှေ့တန်းသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိလာမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၅

ယူကရိန်းအတွက် နေတိုး၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုသည် စစ်မြေပြင်တွင် မြားနားစေသည်ဟု ၎င်း၏ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများ ဘရပ်ဆဲလ်တွင် စုဝေးနေစဉ် မဟာမိတ်အဖွဲ့အကြီးအကဲက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၆

အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်သည် ယူကရိန်းတွင် နေတိုးအဖွဲ့ဝင်ရန် အတားအဆီးများထဲမှ တစ်ခုကို ဖယ်ရှားရန် အဆင်ပြေကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ဘီလာရုစ်တွင် ဗျူဟာမြောက် နျူကလီးယားလက်နက်များရောက်ရှိပြီဖြစ်ကြောင်း ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၇

အာဖရိကခေါင်းဆောင်များ၏ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ယူကရိန်းနှင့် ရုရှားနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ရန်တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့

တောင်းဆိုနေသော်လည်း ရုရှားနိုင်ငံမှ နုတ်ထွက်ခြင်းမရှိဘဲ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးတောင်းဆိုမှုကို ယူကရိန်းဘက်က ငြင်းဆန်ထားသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၈

အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်သည် သီတင်းပတ်ကုန်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သံတမန်ခရီးစဉ်အဖြစ် သွားရောက်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုခရီးစဉ်တွင် ယူကရိန်းအရေး ဆွေးနွေးမှုများ ပါဝင်မည်ဖြစ်သော်လည်း မျှော်လင့်ချက်နည်းပါးနေသေးသည်ဟု တာဝန်ရှိသူများက သုံးသပ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၉

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက အရှေ့ဘက်စစ်မျက်နှာတွင် ရုရှားတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုများကို ချေမှုန်းနိုင်ခဲ့သော ကီးယက်ဗ်တပ်ဖွဲ့များကို ချီးကျူးဂုဏ်ပြုခဲ့သည်။ တောင်ပိုင်းစစ်မျက်နှာတွင်မူ အပြင်းထန်ဆုံး တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၀

ရုရှားနိုင်ငံသည် အီရန်နိုင်ငံလုပ်ဒရန်းများဖြင့် ကီးယက်ဗ်မြို့ကို နောက်ထပ်ကြိမ်မားသော လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းစစ်တပ်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၁

ရုရှားနိုင်ငံ မော်စကိုမြို့အပြင်ဘက်ရှိ စစ်အခြေစိုက်စခန်းတစ်ခုအနီးသို့ ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ် (UAV) တိုက်ခိုက်မှုကို အောင်မြင်စွာ ဟန့်တားနိုင်ခဲ့ကြောင်း Kremlin က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ဟန့်တားနိုင်ခြင်းမှာ ရုရှားနိုင်ငံ၏ ဒရန်းဖြင့် တန်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများပင်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၂

ယူကရိန်းဝန်ကြီးချုပ်က ကီးယက်ဗ်၏တိုးတက်မှုသည် အချိန်ယူရမည်ဖြစ်ပြီး စိတ်ရှည်ကြရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးက မော်စကိုသည် ၎င်း၏တပ်ဖွဲ့များကို ယခုလကုန်တွင် အင်အားဖြည့်တင်းရန်အတွက် အရန်တပ်တစ်ခုဖွဲ့စည်းရန် လူသစ်စုဆောင်းမှု အလုံအလောက် ရှိလိမ့်မည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၃

မော်စကိုမြို့တစ်ဝိုက်တွင် လုံခြုံရေးတိုးမြှင့်ချထားပြီး မြို့တော်ဝန်က “အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးအစီအမံများ” လုပ်ဆောင်နေကြောင်းပြောကြားခဲ့သည်။ ယူကရိန်း

အရှေ့တောင်ပိုင်းအနီးရှိ Rostov မြို့တွင်လည်း လုံခြုံရေးတိုးမြှင့်ထားကြောင်း နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာ၌ ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၂၄

ရုရှားမြို့နှစ်မြို့ရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဆောက်အအုံများကို ထိန်းချုပ်ထားသည်ဟု ကြေးစားတပ်ဖွဲ့ Wagner က အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။ ယင်းသို့ပြောဆိုခဲ့ပြီးနောက် ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က လက်နက်ကိုင်အင်အားများကို ကွယ်လွန်စေရန် ရှိနေသူများကို အပြစ်ပေးမည်ဟု ကတိပြုခဲ့သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၂၅

ရုရှားနိုင်ငံ၏လက်ထောက်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးသည် တရုတ်အရာရှိများနှင့်တွေ့ဆုံရန် ပေကျင်းမြို့သို့ ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ “မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက် ရုရှားနိုင်ငံ”ကို ထောက်ခံကြောင်း ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

Ref: <https://edition.cnn.com/world/europe>

တရုတ်နိုင်ငံ ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေးစီမံကိန်းသစ်၏
စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် လယ်ယာမြေအသုံးပြုမှုများ

nsdrihfwf

“လယ်ယာမြေနှင့် လယ်ယာထွက်ကုန်များ
တိုးမြှင့်လာမှုအပေါ် အလေးပေးမှုသည်
စိုက်ပျိုးနိုင်သောမြေအတွက်
သစ်ပင်များကိုခုတ်လှဲရန် ရည်ရွယ်သည့်
'သစ်တောမှ လယ်ယာမြေသို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း'
လှုပ်ရှားမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။”

တရုတ်နိုင်ငံသည် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးကိုမြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းရာ၌ လယ်ယာမြေ အသုံးပြုမှုကို တင်းကျပ်စွာ ထိန်းချုပ်ထားသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ သည် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ ပြောင်းလဲလာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုကို စတင်၍ စိုးရိမ်လာခဲ့သည်။ တရုတ်-အမေရိကန် ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲသည် အမေရိကန်ပိတ်စပ်နှင့် ပြောင်းဖူးအပေါ် မှီခိုအားထားနေမှုကို တရုတ်နိုင်ငံက သိမြင်လာခဲ့သည်။ ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခကြောင့် နိုင်ငံတကာ စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှုဖြစ်လာနိုင်သည့် စိုးရိမ်မှုအခြေအနေကို ပို၍တိုးစေခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ ဗဟိုအစိုးရ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွက် နံပါတ်တစ်လုပ်ငန်းသည် အထူးသဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေး၏အရေးပါမှုကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ မကြာသေးမီ သောကာလက တရုတ်နိုင်ငံ၏ "ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေး" စီမံကိန်းသစ်တွင် ပဏာမခြေလှမ်း အနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကုန်ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ထိန်းချုပ်မှုကို တိုးမြှင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေးပဏာမခြေလှမ်းသစ်အရ လယ်မြေများနည်းပါး လာခြင်းသည် အကျိုးစီးပွားထက် “ထိပ်တန်းဦးစားပေး” အဖြစ် မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုလိုအပ်ချက်များကိုအခြေခံ၍ တရုတ်နိုင်ငံ၏စိုက်ပျိုးမြေအသုံးပြုမှုကို စိစစ်ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အကန့်အသတ်ရှိသော လယ်ယာ မြေအရင်းအမြစ်များကို စားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ်ရေးတွင် အာရုံစိုက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤစနစ် အောက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရက လယ်ယာမြေကို အမျိုးအစားသုံးမျိုးခွဲခြားထားသည်။ ဆန်၊ ဂျုံနှင့်ပြောင်း စသည့် အဓိက အခြေခံသီးနှံများကို ဦးစားပေးစိုက်ပျိုးသည့် အကောင်းဆုံး မြေကို “အမြဲတမ်းတည်ရှိနေသည့် အခြေခံလယ်ယာမြေ” ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။

ချက်အရ လယ်ယာမြေအတွက် သစ်တောများကို ခုတ်ထွင်ခြင်းအား တင်းတင်းကျပ်ကျပ် တားမြစ်ထားပြီး ဒေသန္တရအစိုးရတစ်ခုစီသည် “သစ်တောများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးပစ်မှတ် များ” ကို ထားရှိခဲ့ပါသည်။

“သစ်တောမှ လယ်ယာမြေများ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း” လှုပ်ရှားမှုသည် ယခင်မူဝါဒကို အမှန်အတိုင်း ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်ခဲ့သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများသည် လယ်ယာမြေ ပြန်လည်ရှင်သန်ရေးအတွက် ဦးတည်ရည်မှန်းချက်များကို မြေဧက ၁/၁၅ ဟက်တာခန့်ဖြင့် တိုင်းတာပြီး ဧရိယာအများအပြားတွင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းသည် အရေးကြီးတာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်လာပြီး အများစုမှာ လယ်သမားများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သစ်ပင်များကိုခုတ်လှဲရန် ဒေသဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများက စည်းရုံးခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများက စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းပြီး ဆောင်ရွက်နေချိန်တွင် ကျေးရွာကော်မတီအသီးသီးမှ သစ်ပင်ခုတ်လှဲခြင်း၏ အဓိကတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြ သည်။

ကျေးရွာကော်မတီဝင်များသည်ဆောင်းရာသီအားလပ်ချိန်များတွင်မကြာခဏဆိုသလို ကောလိပ်ကျောင်းသားများကို အခကြေးငွေပေး၍ “စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ” အဖြစ် ခေါ်ယူခဲ့ သည်။ အချို့နေရာများတွင် ထိုစေတနာ့ဝန်ထမ်းများသည် တစ်ရက်လျှင် တရုတ်ယွမ် ၁၀၀ (အမေရိကန် ၁၄ ဒေါ်လာ)ကျော် ရရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် အားလပ်ရက်အတွင်း အပိုစုဆောင်း ငွေရှာဖွေရန် ကြိုးစားသော ကောလိပ်ကျောင်းသားများအကြားတွင် ရေပန်းစားသောအလုပ် တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ပါတီကေဒါများနှင့် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများသည် လယ်သမားများ၏ အိမ်များသို့ လာရောက်ပြီး ၎င်းတို့ဆန္ဒအလျောက် သစ်ပင်ခုတ်လှဲနိုင်ရေး သဘောတူစာချုပ် များ ချုပ်ဆိုရန်ပင် တောင်းဆိုလာကြသည်။ သစ်ပင်ခုတ်လှဲခြင်းအတွက် ဆုံးရှုံးမှုအချို့ကို ပြန်လည်ရယူရန် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းမှာ ၎င်းတို့၏သစ်ပင်များကို ခွဲခြမ်း၍ ထင်း အဖြစ် ရောင်းချခြင်းကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။

“လယ်မြေသို့ သစ်တောများ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း” လှုပ်ရှားမှုသည် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသ၏ ဝင်ငွေနှင့်ပတ်သက်၍ ထိခိုက်မှုများစွာရှိနိုင်သည်။ တရုတ်အစိုးရသည် ကျေးလက်ဒေသဝင်ငွေတိုးတက်စေရေးနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့် ကျေးလက်နေအိမ်ထောင်စု များအား ဆင်းရဲတွင်းသို့ပြန်လည်မရောက်ရှိစေရေးသည် ကျေးလက်ဒေသပြန်လည်ထူထောင် ရေးစီမံကိန်း၏ အရေးကြီးဆုံးလုပ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ဆင်းရဲမှုပပျောက်ရေး ဆောင်ရွက်မှု ငါးနှစ်ကာလတွင် အစိုးရသည် “ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော အိမ်ထောင်စုများ” ကို ထောက်ပံ့ငွေများ ဆက်လက်ပံ့ပိုးပေးနေပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤမူဝါဒအသစ်သည် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို ပျက်ပြားစေပြီး ကျေးလက်ဒေသအား ဆင်းရဲတွင်းသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိစေနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သတိမူ၍ လုပ်ကိုင်ရပါသည်။

တောင်သူလယ်သမားများစွာအတွက် သစ်တောလုပ်ငန်းသည် အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းကြီး တစ်ခုဖြစ်သည်။ ယခင်က “လယ်ယာမြေမှ သစ်တောမြေသို့ ပြန်လည်ပေးအပ် ခြင်း” မူဝါဒအရ တောင်သူအများစုသည် အကျိုးအမြတ်အတွက် သီးနှံများစိုက်ပျိုးရန် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ဝေးလံပြီး စိုက်ပျိုးရန်ခက်ခဲသည့် လယ်ယာမြေများတွင် သစ်ပင်များ

စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ လယ်သမားများ၏အမြင်အရ သစ်ပင်များသည် ကြီးကြီးမားမား ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရန် မလိုအပ်ဘဲ တည်ငြိမ်သော အပိုဝင်ငွေကို ရရှိစေသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ကျေးလက်ဒေသ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု ပပျောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုအတွင်း တောင်သူလယ်သမား အများအပြားအား ဆင်းရဲတွင်းမှ ကယ်တင်ရေးတွင် သစ်တောသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ စည်းရုံးဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ဝင်ငွေကျဆင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ကျေးလက်အိမ်ထောင်စုဝင်များက စိုးရိမ် နေကြသည်။

အဆိုရွေးဆုံးအခြေအနေတွင် ဒေသန္တရအစိုးရ များသည် တောင်သူလယ်သမားများအား အဓိက စားနပ်ရိက္ခာသီးနှံများအတွက် စိုက်ပျိုးမြေများပြန်လည် ရရှိရေးအတွက် သီးပင်၊ စားပင်များကို ခုတ်လှဲရန် ဆောင်ရွက်စေခဲ့သည်။ သီးပင်၊ စားပင်များကို ရိတ်သိမ်း ခြင်းသည်တောင်သူလယ်သမားများအကြားကျေးလက် ဒေသ ဆင်းရဲမွဲတေမှုပပျောက်ရေးတွင် အဓိကကျသော ဆက်နွယ်သည့် အချက်ဖြစ်သောကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ကွမ်ရှီးဒေသကဲ့သို့ သော နေရာများတွင် လိမ္မော်သီးနှင့် အခြားသစ်သီးဝလံများ စိုက်ပျိုးခြင်းသည် ဒေသတွင်း စီးပွားရေး၏ အဓိကလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အဓိကအခြေခံအစားအစာများ ထုတ်လုပ်ခြင်းထက် ဝင်ငွေပိုမိုရရှိစေသည့်အပြင် သစ်သီးဝလံများ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ရာတွင်လည်း လက်လုပ်လက်စား လုပ်သား အင်အား နည်းပါးပါသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်သမားများ သည် ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေကို ဖြည့်တင်းရန် အခြားအချိန် ပိုင်းနှင့် အချိန်ပြည့်အလုပ်များကို မကြာခဏလုပ်ကြ ရသည်။

အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက လိမ္မော်သီးပင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းသည် သူမ၏မိသားစုက သူမအား တက္ကသိုလ်ပညာရေးကို တက်ရောက်နိုင်သည့် တစ်ခု တည်းသော အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်ဟုပင် ပြောကြားခဲ့ သည်။ ထို့ကြောင့် သီးပင်၊ စားပင်များကို ခုတ်လှဲရ သည့်သတင်းအား တောင်သူများထံသို့ ရောက်ရှိလာပြီး

“ အင်တာဗျူး
ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက
လိမ္မော်သီးပင်
စိုက်ပျိုး
ထုတ်လုပ်ခြင်းသည်
သူမ၏
မိသားစုက
သူမအား
တက္ကသိုလ်ပညာရေးကို
တက်ရောက်နိုင်သည့်
တစ်ခုတည်းသော
အကြောင်းရင်း
ဖြစ်သည်ဟုပင်
ပြောကြားခဲ့သည်။ ”

ဤမူဝါဒသစ်ကြောင့် ၎င်းတို့အား ဆင်းရဲတွင်းသို့ ပြန်လည်ပို့မည်ကို လူအများက စိုးရိမ်လာကြသည်။

ဤလှုပ်ရှားမှုသည် ဒေသခံပါတီကေဒါများအတွက် ကြီးမားသောဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ မူလတာဝန်များ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ ကေဒါများအားလုံးသည် စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့တွင်ပါဝင်ပြီး ဤမူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် “ကျေးရွာထဲသို့တွင်းဆင်းခြင်း” ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ဒေသန္တရအစိုးရသည် လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦးအား ကျေးရွာသို့ ဆင်းလာစဉ် နေ့စဉ်လုပ်ငန်းများမှ လှုပ်ရှားမှုနှင့်မသက်ဆိုင်သော တာဝန်များကို လျစ်လျူရှုထားခဲ့ရသည်။ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦး၏ ပြောကြားချက်အရ ကေဒါများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းကို ပြီးမြောက်စေရန် အချိန်ပိုဆင်း၍ လုပ်ရကြောင်းနှင့် တာဝန်ရှိသူများကြားတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တိုင်ကြားမှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ထို့အပြင် သစ်ပင်ခုတ်လှဲခြင်း လှုပ်ရှားမှုအပြီးတွင် တောင်သူလယ်သမား အများအပြားသည် အသစ်ပြန်လည်ရှင်သန်လာသော လယ်ယာမြေများတွင် အလုပ်လုပ်ရန် တွန့်ဆုတ်နေကြသည်။ ပထမအချက်မှာ ဤမြေများသည် ဝေးလံခေါင်သီသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ပေါင်းစည်းလယ်ယာမြေများဖြစ်၍ ပိုင်းခြားထားမှုမရှိဘဲ တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း ဖြစ်သောကြောင့် ခြံနီးချင်းများနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေကိုရှောင်ရှားရန် ဤမြေများကို အသုံးပြုရန် ငြင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် တာဝန်ရှိသူများသည် မြေဆီလွှာအာဟာရပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် အဓိကစားနပ်ရိက္ခာ သီးနှံများကိုစိုက်ပျိုးရန် တာဝန်ပေးထားပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကိုလည်း ပိုမိုထမ်းဆောင်စေခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအသစ်သည် ကျေးလက်အိမ်ထောင်စုများ၏ ဝင်ငွေကို လျှော့ချခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုပျောက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများကို ထိခိုက်စေမည်ဖြစ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် အခြေခံစားနပ်ရိက္ခာ ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် အလေးထားမှုက တောင်သူလယ်သမားများကို အမြတ်အစွန်းရှိသော သစ်တောများနှင့် သီးပင်၊ စားပင်များကို ခုတ်လှဲရန် ခိုင်းစေခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် Zero COVID မူဝါဒ ပြီးဆုံးသွားသော်လည်း ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေး စီမံကိန်းသစ်အစီအစဉ် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများသည် မူဝါဒပန်းတိုင်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အရေးကြီးသောနည်းလမ်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆနေဆဲဖြစ်သည်။ ဤသို့သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေးစီမံကိန်းသစ် လှုံ့ဆော်ဆောင်ရွက်မှုများသည် ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ အာရုံစိုက်မှုကို ပြောင်းလဲစေခဲ့ကြောင်း အချို့သော အကောင်းမမြင်သည့် ဝေဖန်မှုများလည်း ရှိနေပေသည်။

မျိုးမြင့်မြတ်

Ref: <https://thediplomat.com/2023/06/what-is-the-impact-of-chinas-new-rural-initiative/> အား ဆီလျော်စွာ ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ပရောက် အိန္ဒိယနွယ်ဖွား
ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ အောင်မြင်မှု

အဖေဖေ

“ အမှန်မှာ အိန္ဒိယနွယ်ဖွား ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများသည်
၎င်းတို့ ပြောင်းရွှေ့သွားသည့်
နိုင်ငံများတွင် လူချမ်းသာစာရင်းဝင်ပါသည်။
၎င်းတို့သည် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင်
ဝင်ငွေအများဆုံး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများဖြစ်ပြီး
တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအိမ်ထောင်စုဝင်ငွေ
ဒေါ်လာ ၁၅၀,၀၀၀ နီးပါး ရှိသည်။ ”

ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံကို ကျော်တက်ပြီး အိန္ဒိယတွင် လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံကျော်ရှိလာပြီဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနွယ်ဖွား ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ သည် တရုတ်နွယ်ဖွားရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများထက် ပိုမိုများပြားပြီး အောင်မြင်သူလည်း ပိုမိုများပြားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသိပ်သည်းမှုသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယနေ့ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် ပျံ့နှံ့ ရောက်ရှိနေသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ၂၈ သန်းတွင် ၎င်းတို့မွေးဖွားရာ နိုင်ငံပြင်ပတွင် နေထိုင်သူများဟု ယေဘုယျအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားသည်။ ၁၈ သန်းနီးပါးသည် အိန္ဒိယလူမျိုး များဖြစ်ကြပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နောက်ဆုံးခန့်မှန်းချက်များအရ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်သူများမှာ ဒုတိယအများဆုံးအုပ်စု ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယလူမျိုးများသည် ပြည်ပနိုင်ငံများတွင် အောင်မြင်မှုရရှိအောင် မည်သို့မည်ပုံ ဆောင်ရွက်ရမည်ကို နားလည်ကြပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အောင်မြင်မှုအတိုင်းအတာကို ဖော်ထုတ် ပြသနိုင်ကြသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ အောင်မြင်မှုများသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တိုးတက်စေပြီး ဝန်ကြီးချုပ် နာရန်ဒရာမိုဒီအား အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများသည် ပြည်ပတွင်မွေးဖွားသည့် အမျိုးအနွယ်များထက် ၎င်းတို့၏ အဓိမြေနှင့် ပိုမိုခိုင်မာသော ဆက်ဆံရေးရှိကြပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းအောင်မြင်စေသည့်နေ ရာနှင့် မွေးရပ်မြေတို့အကြား အရေးကြီးသော ချိတ်ဆက်မှုများကို တည်ဆောက်ကြသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းသို့ ငွေလွှဲမှုသည် ၁၀၈ ဘီလီယံ နီးပါးရှိပြီး GDP ၏ သုံး ရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင်သည် အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုများသည်။ ဘာသာစကားကျွမ်းကျင်

မှုနှင့် နယ်ပယ်အလိုက်ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော ပြည်ပနိုင်ငံ
ရောက် အိန္ဒိယလူမျိုးများသည် နိုင်ငံ၏ နယ်စပ်
ဖြတ်ကျော်ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို မြှင့်တင်
ပေးသည်။

ဒုတိယ၊ တတိယနှင့် စတုတ္ထမျိုးဆက် တရုတ်
လူမျိုးအများအပြားသည် ပြည်ပနိုင်ငံများတွင် အထူး
သဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့်
ကနေဒါနိုင်ငံတို့တွင် နေထိုင်ကြသည်။ သို့သော်
အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံအပါအဝင် ချမ်းသာသော
နိုင်ငံ အများအပြားသို့ ရောက်ရှိသူများတွင် အိန္ဒိယ
နွယ်ဖွားဦးရေသည် တရုတ်နွယ်ဖွားများဦးရေထက်
ကျော်လွန်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယလူမျိုးများကို ကမ္ဘာ
နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် တွေ့ရှိနေရပြီး ၎င်းတို့အနက်
၂ ဒသမ ၇ သန်းခန့်သည် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင်နေထိုင်
ကြပြီး ဗြိတိန်တွင် ၈၃၅,၀၀၀ ကျော်၊ ကနေဒါတွင်
၇၂၀,၀၀၀ နှင့် သြစတြေးလျတွင် ၅၇၉,၀၀၀ ရှိကြသည်။
အိန္ဒိယလူငယ်များသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင်
လစာပိုကောင်းသည့် ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ဧည့်ကြို
လုပ်ငန်းများသို့ အများဆုံးသွားရောက် လုပ်ကိုင်ကြ
သည်။ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုတွင် အိန္ဒိယမှ
ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ၃ ဒသမ ၅ သန်းနှင့် ဆော်ဒီအာရေး
ဗီးယားတွင် ၂ ဒသမ ၅ သန်းခန့်တို့နေထိုင်ကြပြီး
အာဖရိက၊ အာရှနှင့် ကာရောဘီယံတို့တွင်လည်း အများ
အပြား နေထိုင်ကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လူငယ်အင်အားထုနှင့် ပထမ
တန်းစား အဆင့်မြင့်ပညာရေးတို့သည် အရည်အသွေး
ပြည့်မီသော ထိပ်တန်းတင်ပို့သူဖြစ်ရန် မရှိမဖြစ်
အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက် ရှိပါသည်။
အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှု၏ အမွေအနှစ်ဖြစ်သော
အိန္ဒိယလူမျိုးများ၏ အင်္ဂလိပ်စာကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စွာ
တတ်မြောက်ထားခြင်းသည်လည်း များစွာအထောက်
အပံ့ ဖြစ်စေပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ရွှေ့ပြောင်း
နေထိုင်သူများအနက် အသက်ငါးနှစ်အထက် အိန္ဒိယ
လူမျိုး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းကသာ တရုတ်
ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အင်္ဂလိပ်စာ

“ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏
လူဦးရေသည်
လာမည့်
ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း
တိုးပွားလာသည်နှင့်အမျှ
အိန္ဒိယ
နိုင်ငံသားများသည်
အလုပ်အကိုင်
ရှာဖွေရန်နှင့်
နိုင်ငံ၏
အပူဒဏ်မှ
လွတ်မြောက်ရန်
နိုင်ငံရပ်ခြားသို့
ဆက်လက်
ပြောင်းရွှေ့သွားမည်သာ
ဖြစ်သည်။ ”

ပိုမိုကျွမ်းကျင်မှုရှိကြောင်း အမေရိကန်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ မူဝါဒဆိုင်ရာအင်စတီကျု (MPI) ၏ အဆိုအရ သိရသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် လာမည့်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း တိုးပွားလာသည်နှင့်အမျှ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများသည် အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေရန်နှင့် နိုင်ငံ၏အပူဒဏ်မှလွတ်မြောက်ရန် နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ ဆက်လက်ပြောင်းရွှေ့သွားမည်သာဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကြွယ်ဝချမ်းသာသော နိုင်ငံများ၏ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးစည်းမျဉ်းများသည် ဆေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာကဲ့သို့သော ဝန်ထမ်းပိုမိုလိုအပ်သည့် အလုပ်အကိုင်များတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် ဘွဲ့ရများကို စစ်ထုတ်ယူမည်သာဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ H-1B ဗီဇာများတွင် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံပညာရှင်များ ကဲ့သို့သော "အထူးအလုပ်အကိုင်များ" တွင် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက် ၇၃ ရာခိုင်နှုန်းကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများမှရယူနိုင်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အကောင်းဆုံးနှင့် ထူးချွန်ထက်မြက်သောသူ အများစုသည် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရန် ပြင်ဆင်နေကြသည်သာ ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းအင်ဂျင်နီယာကျောင်းများဖြစ်သည့် အိန္ဒိယနည်းပညာတက္ကသိုလ်များအတွက် ပြိုင်ဆိုင်မှုပြင်းထန်သော ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲများကိုဖြေဆိုခဲ့သည့် ကျောင်းသားများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့သည်။ ရှစ်နှစ်အကြာတွင် ထိပ်တန်းထူးချွန်သူ ၁,၀၀၀ ၏ ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပြည်ပသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြကြောင်း လေ့လာသူများကဆိုသည်။ အများစုမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အခြားသောလေ့လာမှုတစ်ခုတွင် ဉာဏ်ရည်တူဆိုင်ရာ ထိပ်တန်းသုတေသီများ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းကို လေ့လာခဲ့သည်။ ရှစ်ရာခိုင်နှုန်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ၎င်းတို့၏ ဘွဲ့ကြိုဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော်လည်း ယခုအိန္ဒိယတွင် အလုပ်လုပ်နေသည့် ထိပ်တန်းသုတေသီများ၏ ရှယ်ယာများမှာ အလွန်နည်းသည့်အတွက် သုတေသီများက မှတ်တမ်းပင်မတင်ခဲ့ကြပေ။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ကျောင်းနေအရွယ်နှင့်အထက် အိန္ဒိယဖွားလူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးသည် အနည်းဆုံး ဘွဲ့ကြိုဘွဲ့ရရှိထားသည်ဟု ဂျီနီဘာတာလိုဗာ၏ MPI မှ ကိန်းဂဏန်းများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဩစတြေးလျတွင် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားဦးရေ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံနီးပါး၊ တရုတ်နွယ်ဖွားထက်ဝက်နှင့် စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် ဘွဲ့ဒီဂရီသို့မဟုတ် အထက်တန်းအဆင့်အထိ ရှိကြသည်။

“Soft Power” ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းကို တီထွင်ခဲ့သော ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် ပါမောက္ခ Joseph Nye က ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူအစုအဝေး ရှိနေခြင်းသည် အလိုအလျောက် ဖန်တီးထားခြင်း မဟုတ်ကြောင်း၊ "ဒါပေမဲ့ မင်းမှာ အောင်မြင်ပြီး သူတို့လာခဲ့သော တိုင်းပြည်ရဲ့ အပြုသဘောဆောင်သည့် ပုံရိပ်ကို ဖန်တီးထားသော တိုင်းရင်းသားပြည်သူများရှိပါက အဲဒါက သူတို့ရဲ့မွေးရပ်မြေကို အထောက်အကူဖြစ်စေမှာဖြစ်တယ်"။ "အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ အလွန်ဆင်းရဲသူ အများကြီးရှိပေမယ့် သူတို့ဟာ အမေရိကန်ကိုလာတဲ့လူတွေတော့ မဟုတ်ဘူး" လို့ မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။

အမှန်မှာ အိန္ဒိယနွယ်ဖွား ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများသည် ၎င်းတို့ပြောင်းရွှေ့သွားသည့် နိုင်ငံများတွင် လူချမ်းသာစာရင်းဝင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ဝင်ငွေအများ

ဆုံး ရွေးပြောင်းနေထိုင်သူများဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအိမ်ထောင်စုဝင်ငွေ ဒေါ်လာ ၁၅၀,၀၀၀ နီးပါး ရှိသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတွင်းပျမ်းမျှဝင်ငွေ၏ နှစ်ဆဖြစ်ပြီး တရုတ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများထက် ပျမ်းမျှအိမ်ထောင်စုဝင်ငွေ ကန်ဒေါ်လာ ၉၅,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်။
ဩစတြေးလျတွင် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ ပျမ်းမျှအိမ်ထောင်စုဝင်ငွေသည် တစ်နှစ်လျှင် ဒေါ်လာ ၈၅,၀၀၀ နီးပါးရှိပြီး အိမ်ထောင်စုအားလုံးတွင် ပျမ်းမျှအကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ဒေါ်လာ ၆၀,၀၀၀ နှင့် တရုတ်နွယ်ဖွားများကြားတွင် ဒေါ်လာ ၅၆,၅၀၀ နှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားသည်။

အိန္ဒိယလူမျိုး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ စွမ်းအားသည် စီးပွားရေး၏ အထွတ်အထိပ်နှင့် အစိုးရ၏ အထွတ်အထိပ်တွင် ပိုမိုထင်ရှားလာလျက်ရှိသည်။ Washington DC ရှိ Johns Hopkins University မှ Devesh Kapur နှင့် Aditi Mahesh တို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မွေးဖွားသူများနှင့် အဘိုးအဘွားများအပါအဝင် ထိပ်တန်းအလုပ်အကိုင်များတွင် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားအရေအတွက်ကို စုဆောင်းခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ကထက်များသော ထိပ်တန်းကုမ္ပဏီမှ အိန္ဒိယနွယ်ဖွားအမှုဆောင်အရာရှိ ၂၅ ဦးကို ၎င်းတို့က ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဤကုမ္ပဏီများရှိ အခြားသော အကြီးတန်းရာထူးများတွင် အိန္ဒိယနွယ်ဖွား အမှုဆောင်အရာရှိ အများအပြားကို ခန့်ထားသောကြောင့် ထိုကိန်းဂဏန်းသည် ပိုမိုမြင့်တက်လာရန် သေချာလှ နီးပါး ဖြစ်နေသည်။

မကြာသေးမီကပင် နိုင်ငံခြားမှ အိန္ဒိယလူမျိုးများသည် ထိုကဲ့သို့သော ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော ရာထူးများကို စတင်ရရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ကွန်ပျူတာထုတ်လုပ်သူ Sun Microsystems ၏ ပူးတွဲတည်ထောင်သူ Vinod Khosla က ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်က အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အိန္ဒိယစွန့်ဦးတီထွင်သူများအတွက် လွန်စွာခက်ခဲကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်။ ယခုအခါ Adobe၊ Alphabet၊ Google ၏ မူရင်းကုမ္ပဏီဖြစ်သည့် IBM နှင့် Microsoft အားလုံးကို အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများက ဦးဆောင်လျက် ရှိသည်။ ထို့အတူ ဟားဗတ်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် အပါအဝင် ထိပ်တန်းစီးပွားရေးကျောင်း ငါးကျောင်းရှိ ဌာနမှူးသုံးဦးသည် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများ ဖြစ်ကြသည်။

ကမ္ဘာ့မူဝါဒပိုင်းနှင့် နိုင်ငံရေးလောကတွင်လည်း အိန္ဒိယလူမျိုးစုများထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာသည်။ Johns Hopkins သုတေသီများသည် ဝန်ကြီးချုပ် Rishi Sunak အပါအဝင် ဗြိတိန်အောက်လွှတ်တော်ရှိ အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများထဲမှ လူ ၁၉ ဦးကို ရေတွက်ခဲ့သည်။ ဩစတြေးလျ ပါလီမန်တွင် ခြောက်ဦးနှင့် အမေရိကန်ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်တွင် ငါးဦးတို့ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယသမ္မတ Kamala Harris သည် တမိလ်အိန္ဒိယမိခင်မှ မွေးဖွားလာခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ Pune တွင်မွေးဖွားသော Ajay Banga သည် Master Card ကိုဆယ်စု နှစ်တစ်ခုကျော်ကြာ လည်ပတ်ပြီးနောက် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကိုဦးဆောင်ရန် ပြီးခဲ့သည့် ဇွန်လတွင် ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသည်။

တရုတ်နွယ်ဖွားများသည် ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည့် ဩဇာအာဏာရှိသော တစ်ခုတည်းသော အုပ်စုဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မလေးရှားတွင် အချမ်းသာဆုံးပုဂ္ဂိုလ်မှာ ရှန်ဟိုင်းတယ်များပါဝင်သော ကြီးကျယ်သည့် အင်ပါယာရှိသည့် တရုတ်လူမျိုး လုပ်ငန်းရှင်

Robert Kuok ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဥရောပနှင့် မြောက်အမေရိကတို့တွင် တရုတ်နွယ်ဖွား များသည် အိန္ဒိယ၏ မိတ်ဖက်များကဲ့သို့ ဩဇာကြီးသည့် ရာထူးများကို ရယူထားခြင်းမရှိကြပေ။ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြောင်းပြချက်ဖြင့် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီများတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များအပေါ် တင်းတင်းကျပ်ကျပ်သုံးသပ်မှုများသည် ဆီလီကွန်တောင်ကြားရှိ တရုတ်ငွေများကို ပစ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ ဟားဗတ်ပါမောက္ခဟောင်းတစ်ဦးအပါအဝင် တရုတ်နိုင်ငံ၏လေလံဆွဲမှု ကို လုပ်ဆောင်နေသူများကို အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယကုမ္ပဏီများသည် ထိုသို့သော စိစစ်မှုကို မခံရပေ။

ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် အိန္ဒိယအစိုးရသည် အနည်းဆုံး မစ္စတာ မိုဒီနှင့် ၎င်း၏ ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒီ Bharatiya Janata Party (BJP) လွှဲပြောင်းရယူချိန်အထိ အနောက်တိုင်းပညာရေးမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပုံသွင်းထားသော ကမ္ဘာကြီးအပေါ် အမြင်ရှိသူ များနှင့် ပြည့်နှက်နေပါသည်။ အိန္ဒိယ၏ ပထမဆုံးဝန်ကြီးချုပ် ဂျပါဟာလာနေရှူးသည် Cambridge တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏ ရှေ့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် မန်မိုဟန်ဆင်းသည် Oxford နှင့် Cambridge နှစ်ခုစလုံးတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယ၏ လစ်ဘရယ်တန်ဖိုးများ မြင့်မားသော ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံဟု အခိုင်အမာ ဆိုခြင်းသည် ၎င်း၏ လူစုလူဝေးကို အနောက်နိုင်ငံများတွင် ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ပေါင်းစည်းရန် ကူညီပေးသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ၊ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ အာဏာရလာချိန် မတိုင်မီတွင် ဗြိတိန်နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ နိုင်ငံရပ်ခြား အိန္ဒိယလူမျိုး ၈၀၀၀ ကျော်သည် ၎င်း၏မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုတွင် ပါဝင်ရန် အိန္ဒိယသို့ ထွက်ခွာသွားကြောင်း ခန့်မှန်းထားသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီလက်ထက်တွင် အနောက်နိုင်ငံများနှင့် အိန္ဒိယ၏ ဆက်ဆံရေးကို စမ်းသပ်ခဲ့ သည်။ ဘက်မလိုက်သော အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ၎င်း၏ အဆင့်အတန်းကို ပြန်လည် အတည်ပြုရန် ကြိုးပမ်းမှုတွင် အိန္ဒိယသည် ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခကို ရှုတ်ချရန် ငြင်းဆိုခဲ့ပြီး ဈေးပေါသော ရုရှားဓာတ်ငွေနှင့် ဓာတ်မြေဩဇာများကို သိုလှောင်ထားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနှင့် အနောက်နိုင်ငံများက အခြားတစ်ဖက်ကို အလျှော့မပေးကြောင်း သေချာ စေရန် ပင်လယ်ရပ်ခြား အိန္ဒိယလူမျိုးများက ကူညီကြသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် ၎င်းတို့၏ ထောက်ခံမှုကို ဆုံးရှုံးရန် မတတ်နိုင်ကြောင်း သိပြီး အိန္ဒိယလူမျိုးများကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ ရွေးချယ်ခိုင်းခြင်းကို မေးခွန်းထုတ်စရာ မလိုတော့ပေ။ တရုတ်နှင့် ၎င်း၏မိတ်ဆွေများက ၎င်း၏ ပြိုင်ဘက်များချမှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းကို ဆန့်ကျင်လိုသည့် အချိန်တွင် အနောက် နိုင်ငံများက အိန္ဒိယဘက်တွင် ရှိနေခြင်းသည် အရေးကြီးသည့် အချက်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အဆိုပါ အခြေအနေများကြောင့် အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများကဲ့သို့ တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင် သော အနေအထားတွင် ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။

ရွှေ့နန်းမေ

Ref: “India’s diaspora is bigger and more influential than any in history” ဆောင်းပါးအား ဆီလျော်အောင်ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

လုပ်ငန်းတစ်ခုလုပ်ကိုင်နိုင်တဲ့ လူ့အရည်အသွေးကဲ့သို့သော ကွန်ပျူတာအစီအမံ တစ်ခု တစ်နည်းအားဖြင့် အချက်အလက်ရယူခြင်း၊ အချက်အလက်များ ပေါင်းစပ်ဖန်တီးခြင်း၊ ကောက်ချက်ချခြင်း စသည်တို့ ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းကို အကြမ်းအားဖြင့် ဉာဏ်ရည်တု (Artificial Intelligence) လို့ သတ်မှတ်နိုင်ပါတယ်။ လူ့ဉာဏ်ရည်နဲ့ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိတူညီတဲ့ စက်စွမ်းရည်ပါ။ ဒါပေမဲ့ လူတို့ရဲ့ သိမြင်စဉ်းစားတွေးခေါ်နိုင်စွမ်းအားတွေကို အလုံးစုံတုပ ပြုလုပ်နိုင်တယ်လို့ မဆိုနိုင်ပါဘူး။ ဉာဏ်ရည်တုဟာ လူတွေလို မတွေးခေါ်တတ်ပါဘူး။ လုပ်ငန်းတစ်ခု လျင်မြန်အဆင်ပြေစွာပြီးမြောက်စေတဲ့ စွမ်းရည်သာဖြစ်ပါတယ်။

ငယ်စဉ်ကတည်းက အတွက်အချက်တွေ သင်ယူကြရတယ်။ အဆင့်မြင့်သင်္ချာတွေကို လေ့လာကြရတယ်။ သင်္ချာပုစ္ဆာတွေကို လူတို့တွက်ချက် ဖြေရှင်းနိုင်ကြတယ်။ တွက်ချက်နိုင်ခြင်းသည်ပင် လူတို့ရဲ့ ဉာဏ်ရည်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သင်္ချာတွက်စက်တွေဟာ ဉာဏ်ရည်တုပစ္စည်း တစ်မျိုးပါပဲ။ အဆင့်မြင့်လာတဲ့ သင်္ချာတွက်စက်တွေမှာ ပုံသေနည်းနဲ့ အချက်အလက်တွေ ထည့်ပေးလိုက်တဲ့အခါ ပုံပြုမျဉ်းကွေး(ဂရပ်)တွေကို ပုံဖော်ရေးဆွဲပေးနိုင်ပါတယ်။ ဘာသာပြန်စက်တို့ဟာလည်း ဉာဏ်ရည်တုအသုံးပြုပစ္စည်းများ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက ဉာဏ်ရည်တုဟာ လိုအပ်ချက်တစ်ခုပြီးမြောက်စေဖို့ အချက်အလက်တွေကို ကြိုတင်ထည့်သွင်းပေးထားပြီး သိလိုတဲ့မေးခွန်းတစ်ခုမျိုး ထည့်ပေးလိုက်တဲ့အခါ သူ့မှာရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေနဲ့ တိုက်ဆိုင်ချိန်ထိုး ချင့်ချိန်ကာ မှန်ကန်တဲ့ အဖြေထုတ်ပေးနိုင်တဲ့ အစီအမံတစ်ခုပါ။ ဥပမာအားဖြင့် အင်တာနက်မှာ အချက်အလက်ရှာဖွေတဲ့စနစ်၊ အကြံပြုပေးနိုင်တဲ့စနစ်၊ စကားသံကို နားလည်နိုင်တဲ့စနစ်၊ အလိုအလျောက် ကားမောင်းတဲ့စနစ်၊

အလိုအလျောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးနိုင်တဲ့စနစ် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးပါပဲ။ လူတစ်ယောက် ကဲ့သို့ အလုံးစုံစဉ်းစားတွေးခေါ် ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့ ပစ္စည်းမျိုးတော့ မဟုတ်ပါဘူး။

၁၉၅၆ ခုနှစ်ကတည်းက Dartmouth ကောလိပ်မှာ စတင်တီထွင်ခဲ့တဲ့ ဉာဏ်ရည်တုဟာ တဖြည်းဖြည်း အဆင့်မြင့်လာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်ခန့်မှာ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင် ဒေါက်တာ Herbert Simon က လာမည့်အနှစ်နှစ်ဆယ်အတွင်း လူတွေလုပ်နိုင်တဲ့ အလုပ်ကို စက်တွေက ပြုလုပ်လာလိမ့်မယ်လို့ ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ တကယ်လည်း အခုအခါ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းတွေ၊ ကားတပ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းတွေနဲ့ ဂဟေဆော်လုပ်ငန်း စတာ တွေမှာ လူအစား စက်ရုပ်တွေက လုပ်ကိုင်ပေးနေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

အရေးပါတဲ့ကိစ္စတွေမှာ မျက်နှာပြင်တိုက်စစ်ဆေးတဲ့ စနစ်တစ်ခုရှိပါတယ်။ လက်ပံတော့ ကွန်ပျူတာမှာ စက်ဖွင့်တဲ့အခါ လျှို့ဝှက်နံပါတ်များ အသုံးပြုကြသလို အချို့က စက်ဖွင့်သူရဲ့ မျက်နှာရုပ်သွင်ကို တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးပြီး မှန်မှ စက်ပွင့်စေတတ်ကြတယ်။ ဦးနှောက်နားထင် ပိုင်းအောက် မျက်နှာပြင်တစ်နေရာဟာ မျက်နှာမှတ်မိမှုနဲ့ ပတ်သက်ပါတယ်။ အဆိုပါ ဦးနှောက်အစိတ်အပိုင်းပျက်စီးသွားသူဟာ မှန်ထဲရှိ မိမိမျက်နှာကိုပင် မမှတ်မိကြပါဘူး။ ဒီလိုမျက်နှာသွင်ပြင်မှတ်မိမှုသဘောကို အသုံးချတီထွင်ထားတဲ့စနစ်ဟာလည်း ဉာဏ်ရည်တု တစ်မျိုးသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဉာဏ်ရည်တုဟာ ကွန်ပျူတာနည်းစနစ်တစ်ခုဖြစ်သလို သူ့ကို ဖန်တီးရာမှာ ကွန်ပျူတာဘာသာရပ် (Python, R, Java, C++, Julia) တစ်မျိုးမျိုးကို အသုံးပြုကြတယ်။ ဉာဏ်ရည်တုကိုဖန်တီးရာမှာ ထည့်သွင်းပေးထားတဲ့ အချက်အလက်များကိုအသုံးပြုပြီး နည်းစနစ်များကို ဖန်တီးသင်ယူစေတယ် (Learning)။ လိုအပ်တဲ့ရလဒ်ရစေမယ့် နည်းလမ်း များကို ရွေးချယ်နိုင်စေပါတယ် (Reasoning)။ တိကျတဲ့ရလဒ်အဖြေကို ထုတ်ပေးနိုင်စေမယ့် အသေးစိတ်နည်းလမ်းများကို ဖန်တီးနိုင်စေတယ် (Self-correction)။ ထည့်သွင်းပေးထားတဲ့ ဥပဒေအခြေပြုစနစ်များ၊ ကိန်းဂဏန်းစာရင်းဇယားနည်းစနစ်များနဲ့ အချင်းချင်းဆက်စပ် အဖြေရှာနည်းကိုအသုံးပြုပြီး ပုံရိပ်၊ စာများ၊ စိတ်ကူးအသစ်များကို ဖန်တီးစေနိုင်ပါတယ်။

ဉာဏ်ရည်တုမှာလည်း အခြားကိစ္စများနည်းတူ အားသာချက်များ ရှိကြတယ်။ စက်ပစ္စည်းဖြစ်လို့ အနားယူတာ အခြားဗဟိုရက်ကိစ္စများအတွက် အချိန်ယူစရာ မလိုအပ်လို့ အချိန်ပြည့် အလုပ်လုပ်နိုင်တယ်။ ရင်သားကင်ဆာ၊ မွှဲကင်ဆာလို ရောဂါမျိုးကို ဆရာဝန်များ ထက် ပိုမိုမှန်ကန်စွာ ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ အကြီးစားလုပ်ငန်းများဖြစ်တဲ့ ဘဏ်၊ အာမခံ လုပ်ငန်း၊ လုံခြုံရေးလုပ်ငန်း၊ ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွေမှာ အချက်အလက်များကို စိစစ်ပိုင်းခြားရာ၌ ပိုမိုမြန်ဆန်ပြီး အချိန်ကုန်သက်သာစေတယ်။ အထူးသဖြင့် စီးပွားရေး ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ချေးငွေစိစစ်ခြင်း၊ လိမ်လည်မှုအတုအပများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း စတာတွေကို မှန်ကန်မြန်ဆန်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါတယ်။ ဉာဏ်ရည်တုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းအရည်အသွေးနဲ့ အရေအတွက် တိုးတက်စေပြီး သုံးစွဲရတဲ့ လုပ်သားအင်အား နည်းပါးစေပါတယ်။ ဒါ့ပြင် လူသားကြောင့်ဖြစ်တဲ့ အမှားအယွင်း နည်းစေပါတယ်။ အထူး သဖြင့် မိုးလေဝသခန့်မှန်းရာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေမှာ ဉာဏ်ရည်တု သုံး စက်ရုပ်များ အစားထိုးလုပ်ကိုင်စေနိုင်ပါတယ်။

ဉာဏ်ရည်တုမှာ အားသာချက်ရှိသလို အားနည်းချက်များလည်း ရှိပါတယ်။ ဉာဏ်ရည် တုသုံးပစ္စည်းများဟာ ဈေးကြီးကြတယ်။ သူတို့ကို ဖန်တီးနိုင်တဲ့ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အရေ အတွက် အကန့်အသတ် ရှိနေပါတယ်။ လုပ်ငန်းတစ်ခုအတွက် ဖန်တီးထားတဲ့ ဉာဏ်ရည်တု သုံးကိရိယာကို အခြားလုပ်ငန်းတစ်ခုမှာ ပြောင်းလဲသုံးစွဲလို့ မရနိုင်ပါဘူး။ အလုပ်သမားနေရာ တွေမှာ အစားထိုးသုံးစွဲလာလို့ အလုပ်လက်မဲ့ဦးရေ တိုးပွားလာစေပါတယ်။ အလုပ်အများစု ကို အလိုအလျောက် လျင်မြန်စွာအလွယ်တကူ ပြုလုပ်နိုင်တဲ့အတွက် လူတို့ဝီရိယစိုက်ထုတ်မှု အားနည်းလာစေပါတယ်။

ဉာဏ်ရည်တုကို လုပ်နိုင်စွမ်း (Capabilities) အပေါ်မူတည်ပြီး အကြမ်းအားဖြင့် စွမ်းအားနည်းဉာဏ်ရည်တု (Narrow AI) နဲ့ စွမ်းအားမြင့် ဉာဏ်ရည်တု (Artificial General Intelligence) ဆိုပြီး ခွဲခြားနိုင်ပါတယ်။ စွမ်းအားနည်းဉာဏ်ရည်တုဆိုတာ သီးသန့်လုပ်ငန်း တစ်ခုကို လုပ်ဆောင်ရန် ဖန်တီးထားတဲ့ ဉာဏ်ရည်တုဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ-စက်မှုလုပ်ငန်းသုံး စက်ရုပ်များ၊ အသံနဲ့ ခိုင်းစေနိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရည်တုသုံးပစ္စည်းများ Amazon's Alexa၊ Apple's Siri စတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ စွမ်းအားမြင့်ဉာဏ်ရည်တုကတော့ မလုပ်ဆောင်ဖူးတဲ့ လုပ်ငန်း တစ်ခုနဲ့ ကြုံတွေ့တဲ့အခါ မှတ်သားထားတဲ့ အချက်အလက်အုပ်စုများအကြား အချက်အလက် များကို ဝေမျှသုံးစွဲပြီး အလိုအလျောက် အဖြေရှာလုပ်ကိုင်နိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရည်တု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်တွေ့အသုံးချနိုင်တဲ့ကိရိယာ မဖန်တီးနိုင်သေးပါဘူး။ သီအိုရီသဘောတရား အနေနဲ့ သုတေသနပြုဆဲသာ ရှိပါသေးတယ်။

မီချီဂန်ပြည်နယ်တက္ကသိုလ် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံနဲ့ စက်မှုနည်းပညာဌာန လက်ထောက် ပါမောက္ခ Arend Hintze ကတော့ ဉာဏ်ရည်တုကို (Functionality) အသုံးဝင်နိုင်စွမ်းအပေါ် မူတည်ပြီး လေးမျိုးခွဲခြားပြထားပါတယ်။ ပထမတစ်မျိုးက တွက်ချက်မှုနည်းစနစ်များ၊ ဥပဒေအချက်အလက်များ ထည့်ပေးထားပြီး အတွေ့အကြုံ အချက်အလက်များ မပါတဲ့ လုပ်ငန်းသီးသန့် ဉာဏ်ရည်တု ဖြစ်ပါတယ် (Reactive Machines)။ အိုင်ဘီအမ်ရဲ့ စစ်တုရင် နည်းစနစ်များ ထည့်သွင်းပေးထားတဲ့ Deep Blue အမည်ရှိ အဆင့်မြင့်ကွန်ပျူတာ၏ ဉာဏ်ရည်တုမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက ကမ္ဘာ့စစ်တုရင်ချန်ပီယံဖြစ်ခဲ့သူ ဂယ်ရီကက်စပါရော့ကို အနိုင်ယူခဲ့တဲ့ ကွန်ပျူတာစနစ်ပါ။ ဒုတိယဉာဏ်ရည်တု အမျိုးအစားက အတွေ့အကြုံများ မှတ်သားထားနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ဉာဏ်ရည်တု ဖြစ်ပါတယ်။ အရင်က ဖြစ်ရပ်များ ကို မှတ်သားထားပြီး ရှေ့လုပ်ဆောင်ရမယ့်ကိစ္စများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ဉာဏ်ရည်တစ်မျိုးပါ (Limited Memory)။ ဥပမာအနေနဲ့ အလိုအလျောက်မောင်းနှင်နိုင်တဲ့ ကားရှိ ဉာဏ်ရည်တု ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယဉာဏ်ရည်တုအမျိုးအစားက လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင် ရာ ဉာဏ်ရည်ရှိတဲ့ အမျိုးအစားပါ (Theory of Mind)။ အဆိုပါဉာဏ်ရည်တုဟာ လူ့စိတ် အခြေအနေကိုနားလည်ပြီး လူတွေရဲ့ စိတ်ကူးရည်ရွယ်ချက်ကို ကောက်ချက်ချကာ အမူအရာ ကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်မယ့် ဉာဏ်ရည်တုမျိုးပါ။ စတုတ္ထအမျိုးအစားဉာဏ်ရည်တုက မိမိ ကိုယ်မိမိ သတိထားနိုင်ပြီး လက်ရှိအခြေအနေကို နားလည်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ဉာဏ်ရည်မျိုး ဖြစ်ပါ တယ်။ အတ္တဆန်တဲ့သဘောမျိုး သိစိတ်ရှိတဲ့ ဉာဏ်ရည်(Self-awareness) လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီဉာဏ်ရည်တုအမျိုးအစားကိုတော့ အခုထိ မဖန်တီးနိုင်သေးပါဘူး။ ဒီအမျိုးအစား

မျိုးရရှိအောင် ကြိုးစားနေမှုများကို ရပ်တန့်ထားဖို့လည်း ပညာရှင်အချို့က သတိပေးထားကြပါတယ်။ စက်ရုပ်တွေက လူသားတွေကို အနိုင်ယူဖို့ လုံးပန်းတဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်းမျိုး ဖြစ်မှာ စိုးရိမ်ကြတဲ့အတွက် တားဆီးကြတာပါ။

ဉာဏ်ရည်တူရဲ့လုပ်ဆောင်ချက်မှာ အဓိကအားဖြင့် သုံးပိုင်းရှိပါတယ်။ ပထမအပိုင်းက အချက်အလက်ထည့်သွင်းပေးထားပြီး အသုံးကျတဲ့အချက်အလက်များအဖြစ် ပြောင်းလဲစေမယ့် နည်းစနစ်များကိုဖန်တီးကာ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ပြုလုပ်ပေးပါတယ် (Learning Processes)။ ဒုတိယအပိုင်းက လိုအပ်တဲ့ရလဒ်များရရှိစေဖို့ ထည့်သွင်းပေးထားတဲ့ အချက်အလက်များနဲ့ သင့်တော်တဲ့နည်းစနစ်များကို ရွေးချယ်စိစစ်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါတယ် (Reasoning Processes)။ တတိယအပိုင်းက အဆီလျော်ဆုံးရလဒ်ရရှိစေဖို့ အဆင့်မြင့် အနုစိတ်နည်းစနစ်များ ရွေးချယ်အသုံးပြုနိုင်စေခြင်း ဖြစ်ပါတယ် (Self-Correction Processes)။

လက်ရှိမှာ ဉာဏ်ရည်တူကို လူတို့လုပ်ကိုင်ရခက်ခဲတဲ့ လုပ်ငန်းတွေမှာ ဉာဏ်ရည်တူသုံး စက်ရုပ်များကို အသုံးပြုနေကြတယ်။ နာဆာအဖွဲ့ကြီးကလည်း အာကာသအတွင်း ကြီးမားတဲ့ အစိတ်အပိုင်းများ နေရာရွှေ့ပြောင်းရာမှာ အသုံးပြုကြပါတယ်။ အချို့ကလည်း ကင်မရာမှရရှိတဲ့ အချက်အလက်များကို စိစစ်ခွဲခြားရာမှာ ဉာဏ်ရည်တူများကို အသုံးပြုကြတယ်။ ဥပမာ- ထိုးမြဲလက်မှတ်အစစ်အတူ ခွဲခြားပေးခြင်း၊ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းပေးထားပြီး အင်တာနက်သုံးပေးစာများအနက် ကြော်ငြာစာများ၊ စိတ်မချရသော ပေးစာများကို ရွေးထုတ်ရာမှာ အသုံးပြုကြတယ်။ အချို့စာများကို ဘာသာပြန်ပေးရာမှာ အသံခွဲခြားစိစစ်ရာမှာလည်း အသုံးပြုလာကြတယ်။ ကားကုမ္ပဏီတွေကလည်း ကင်မရာအသုံးပြုပြီး ပုံရိပ်မှတ်မိမှု၊ ကားမောင်းကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ၊ ရုတ်တရက်ပေါ်ပေါက်လာမယ့် အတားအဆီးများ၊ လမ်းသွားလမ်းလာများကို မထိခိုက်စေမယ့် အချက်အလက်များ ထည့်သွင်းပေးထားပြီး အလိုအလျောက်မောင်းနှင်နိုင်တဲ့ကားများ တီထွင်လာကြတယ်။ ကားမှာတပ်ဆင်ထားတဲ့ အာရုံခံကိရိယာများစွာထံမှ တစ်စက္ကန့်ရဲ့ တစ်ထောင်ပုံတစ်ပုံအတွင်း ရရှိလာတဲ့ ကားအမြန်နှုန်း၊ လမ်းအခြေအနေ၊ ဝန်းကျင်ရှိလူများနဲ့ ကားများ စတဲ့ အချက်အလက် ထောင်ပေါင်းများစွာကို ဉာဏ်ရည်တူက အချိန်တိုအတွင်း တွက်ချက်ကာ မှန်ကန်တဲ့ လုပ်ဆောင်မှုကို ဖြစ်ပျက်စေပါတယ်။

ဉာဏ်ရည်တူဟာ အိမ်မှုကိစ္စတွေမှာလည်း အကူအညီပေးနိုင်ပါတယ်။ အမေရိကန် ကုမ္ပဏီ iRobot Corporation ရဲ့ ဖုန်စုပ်စက် Roomba ဟာ ဉာဏ်ရည်တူသုံး အိမ်သန့်ရှင်းရေး ကိရိယာပါ။ သူဟာ သန့်ရှင်းရမယ့် အခန်းအကျယ်အဝန်း၊ အတားအဆီးများကို လေ့လာပါတယ်။ လှုပ်ရှားသွားလာရမယ့်လမ်းကြောင်းကို ရွေးချယ်ပြီး လူ့အကူအညီမပါဘဲ သန့်ရှင်းရေး ပြုလုပ်နိုင်ပါတယ်။ ဟောင်ကောင်ကုမ္ပဏီ Hanson Robotics ထုတ် လူသားစက်ရုပ် Sophia ဟာ လူမှုရေးရာအထိုက်အလျောက် နားလည်နိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရည်တူသုံးစက်ရုပ်ပါ။ လူ့မျက်နှာပြင်ကို သရုပ်ခွဲပြီး လိုက်ကြည့်နိုင်ပါတယ်။ လူတွေကို မှတ်မိသလို စိတ်ခံစားမှုအား နားလည်နိုင်စွမ်းရှိပါတယ်။ လိုအပ်သလို စကားပြန်ပြောနိုင်ပါတယ်။ မျက်နှာအမူအရာပေါင်းခြောက်ဆယ်ကျော်ကို နားလည်နိုင်ပြီး တုပပြုလုပ်နိုင်ပါတယ်။ ရုပ်မြင်သံကြားဆွေးနွေးခန်း

မှာလည်း ပါဝင်ဖူးပါတယ်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ စတင်ထုတ်လုပ်ခဲ့တဲ့ စက်ရုပ်လူသားဖြစ်ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှာ ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံက သူ့နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ် ပြုခံခဲ့ရပါတယ်။ တီထွင်စ ရည်ရွယ်တာက လူအိုရိုရို သက်ကြီးရွယ်အိုများ အဖော်ရစေဖို့ပါ။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ ပုံတူပန်းချီဆွဲနိုင်စွမ်းရည်ကို လက်တွေ့ပြသခဲ့ပြီး သူ့ဆွဲတဲ့ သူ့ပုံတူပန်းချီကား ဟာ ဒေါ်လာခုနစ်သိန်းနီးပါး လေလံအောင်မြင်ခဲ့ဖူးပါတယ်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဉာဏ်ရည်တုဋ္ဌာန (SRI) မှ ဖန်တီးထားတဲ့ Siri ဉာဏ်ရည်တုဟာ အသံကိုမှတ်မိနိုင်သလို မေးခွန်းများကိုလည်း ဖြေကြားပေးနိုင်ပါတယ်။ အင်တာနက်ဝန်ဆောင် မှုကိစ္စများကိုလုပ်ဆောင်ဖို့ တာဝန်ပေးထားနိုင်ပါတယ်။ ဖုန်းဝန်ဆောင်မှု၊ အချက်အလက် ရှာဖွေမှု၊ တည်နေရာရှာဖွေမှု၊ ငွေပေးချေမှုများ စတဲ့ လုပ်စရာနဲ့ပတ်သက်တဲ့အချိန်များကို မှတ်သားထားပြီး အချိန်ကျတဲ့အခါ သတိပေးခြင်း စတာတွေ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ပါတယ်။ သူ့ကို Apple ထုတ်ကုန်များ၊ iPhone များမှာ အသုံးပြုထားပါတယ်။ ဒီလိုပါပဲ စီးပွားရေး လောကအပါအဝင် နေရာအတော်များများမှာ ဉာဏ်ရည်တုဝင်ဆန့်နေချိန်မှာ ဆေးပညာလည်း နောက်ကျမကျန်ခဲ့ပါဘူး။

ဆေးပညာနယ်ပယ်မှာ ဉာဏ်ရည်တုကို အထူးသဖြင့် ရောဂါရှာဖွေဖော်ထုတ်ရာမှာ အသုံးပြုကြတယ်။ သုံးစွဲနေကျနည်းတွေက အချိန်ယူရတယ်။ ဓာတ်မှန်တွေ၊ ပုံဖော်ထားချက် တွေကို ကြည့်ရှုအဖြေထုတ်ရတာ အချိန်ကုန်ပြီး ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် လိုအပ်ပါတယ်။ ဉာဏ်ရည်တုသုံးပစ္စည်းတွေက စက္ကန့်အနည်းငယ်အတွင်း အဖြေထုတ်ပေးနိုင်လို့ လူနာ အတွက် စောစီးစွာကုသမှု ခံယူနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရင်ဘတ်အောင့်ခြင်းကို ရောဂါအမျိုးမျိုးမှာ ခံစားရတတ်ပါတယ်။ အဆိုးဆုံးကတော့ နှလုံးရောဂါဖောက်ခြင်း (Heart Attack) ပါ။ ဒါကြောင့် ရင်ဘတ်အောင့်တဲ့အခါ နှလုံးရောဂါ ဖောက်လို့လားဆိုပြီး အရေးပေါ်ဌာနဆီ ရောက်လာကြတယ်။ ဒီလူနာတွေကို နှလုံးရောဂါ ကြောင့်လား၊ အရေးမကြီးတဲ့ အခြားရောဂါလားဆိုတာ ခွဲခြားကြရတယ်။ လူနာရဲ့ ဆေးမှတ် တမ်းတွေမေးပြီး နှလုံးမှ လျှပ်စစ်လှိုင်းများကို ဖမ်းယူပုံဖော်စမ်းသပ်ကြရပါတယ်။ သွေးစစ် ကြည့်ကြရတယ်။ အချက်အလက်များကို ဆန်းစစ်ပြီးမှ နှလုံးရောဂါဖောက်တာဟုတ်၊ မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ကြတယ်။ ဒါတောင် အမျိုးသမီးလူနာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ ရောဂါအဖြေမှား တတ်ပါတယ်။ နှလုံးရောဂါဖောက်တာမဟုတ်ဘူးလို့ မှားယွင်းအဖြေရခဲ့သူတွေမှာ တစ်လ ကျော်ကြာတဲ့အခါ သေဆုံးနိုင်ခြေ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိတတ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် စကော့တလန်နိုင်ငံမှ နှလုံးရောဂါဖောက်တယ်လို့ သံသယရှိပြီး ဆေးရုံ ရောက်လာသူ လူနာ ၁၀၀၃၈ ဦးရဲ့ အချက်အလက်တွေသုံးပြီး ဉာဏ်ရည်တုကို ဖန်တီး ကြတယ်။ အခုအခါ အဆိုပါဉာဏ်ရည်တုကို ခြောက်နိုင်ငံမှ လူနာ ၁၀၂၈၆ ဦးမှာ စမ်းသပ် အသုံးပြုကြည့်ခဲ့ကြတယ်။ သုံးစွဲနေကျ စမ်းသပ်ချက်များနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်တဲ့အခါ လူနာနှစ်ဆ ကျော်ကို နှလုံးဖောက်တာမဟုတ်ကြောင်း လျင်မြန်စွာ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့တယ်။ တိကျသေချာမှု ၉၉ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဆေးရုံတင်ရမှုလည်း လျော့ကျလာစေခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် အိဇင်ဘတ်တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနအရ ဉာဏ်ရည်တု နည်းပညာ သုံးပြီး နှလုံးရောဂါဖောက်တာဟုတ်၊ မဟုတ် အရင်ကထက် လျင်မြန်တိကျစွာ ဖော်ထုတ်နိုင် တော့မှာဖြစ်ကြောင်း Nature Medicine ဂျာနယ်မှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။

လန်ဒန်ရှိ ကင်ဆာသုတေသနသိပ္ပံမှ သုတေသီများဟာ ကင်ဆာအသားစအတွင်း ဓာတ်သဘာဝပြောင်းလဲနေမှု အချက်အလက်များ၊ ဗီဇမျှင်စမ်းသပ်မှုအဖြေများ၊ ကင်ဆာ ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များစွာတို့ ထည့်သွင်းပေးထားတဲ့ ဉာဏ်ရည်တုသုံးပြီး ကင်ဆာဝေဒနာ သည်တွေ တွဲသောက်သင့်တဲ့ ကင်ဆာဆေးများကို တစ်ရက်၊ နှစ်ရက်ခန့်နဲ့ ညွှန်းပေးနိုင်ပါတယ်။ ကင်ဆာအသားစအဖြေများမှလည်း ညွှန်းတဲ့ဆေးတွေနဲ့ သက်သာမှုရှိ၊ မရှိ တိကျစွာ ဖော်ပြပေးနိုင်ပါတယ်။

အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်ကတော့ လူနာပေါင်း ၁၁၅၀၀၀ ဦးထံမှ ကိုယ်အပူချိန်၊ သွေးပေါင်ချိန်၊ နှလုံးခုန်နှုန်းနဲ့ ဗီဇမျှင်စမ်းသပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းပြီး ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါ ဖော်ထုတ်ပေးတဲ့ ဉာဏ်ရည်တုကို ဖန်တီးခဲ့ကြတယ်။ တစ်နာရီအတွင်း ရောဂါရှိ၊ မရှိ ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းမှန်ကန်စွာ အဖြေထုတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ လျင်မြန်စွာကုသမှုပေးနိုင်ပြီး ဆေးရုံ အတွင်း ရောဂါပိုးပြန့်ပွားမှုကို လျော့ချပေးနိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

ဟားဗတ်ဆေးတက္ကသိုလ်နဲ့ Cheng Kung တက္ကသိုလ်မှ သုတေသီများကလည်း ကင်ဆာအသားစပုံရိပ်များ၊ ကင်ဆာကလာပ်စည်းများရဲ့ အဏုကြည့်မှန်ပြောင်းပုံရိပ်များ အသုံးပြုပြီး ဉာဏ်ရည်တုဖန်တီးကာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းသေဆုံးမှု ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်တဲ့ အူမကြီးစအိုကင်ဆာ ဘယ်လောက်ကျွမ်းနေသလဲ၊ ကုသပြီးနောက် ရောဂါ ပြန်ဖြစ်နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိနဲ့ လူနာကို ဘယ်လိုအကောင်းဆုံးကုသပေးနိုင်မလဲဆိုတာ တိကျစွာ ခန့်မှန်းပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဏုကြည့်မှန်ပြောင်းပုံရိပ်များကို စစ်ဆေးရာမှာ လူ့မျက်စိအတွက် မသိသာ ပေမယ့် ဉာဏ်ရည်တုက တွေ့ရှိနိုင်တဲ့အတွက် ပိုမှန်ကန်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အချို့ဆေးရုံတွေမှာ အရေပြားကင်ဆာ၊ အဆုတ်ကင်ဆာ၊ ဆီးကျိတ်ကင်ဆာ၊ အဆုတ်ရောင်ရောဂါနဲ့ နှလုံးရောဂါ တို့အား ဖော်ထုတ်ဖို့ ဉာဏ်ရည်တုကို အသုံးပြုလျက် ရှိပါတယ်။ ကွန်ပျူတာအသုံးပြုအစီ အစဉ်တစ်မျိုး (ChatGPT) ဟာလည်း ဉာဏ်ရည်တုတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် အမေးအဖြေပုံစံမျိုးနဲ့ ရောဂါဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ လူနာဟာ သူခံစားနေရတဲ့ ရောဂါ လက္ခဏာတွေကို ရိုက်ထည့်ပြီး ရောဂါအမည်ဖော်ထုတ်နိုင်ပါတယ်။ ဆရာဝန်ပြုဖို့ လို၊ မလို ဖြေကြားပေးနိုင်တယ်။ ဆေးရုံဆေးခန်းသွားစရာမလိုတဲ့အတွက် အချိန်နဲ့ငွေကုန် သက်သာ စေပါတယ်။

WSK Medical ကုမ္ပဏီရဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုအရာရှိချုပ် Marius Wellenstein က နား၊ နှာခေါင်း၊ လည်ချောင်းကင်ဆာကို အဆင့်ခွဲဖော်ထုတ်နိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရည်တု (Zeno AI) ကို ဖန်တီးထားကြောင်း ရှင်းပြခဲ့တယ်။ အဆိုပါ ဉာဏ်ရည်တုဟာ လည်ချောင်းအတွင်း ချောင်းကြည့်ပိုက်သုံးပြီး ရုပ်မြင်သံကြားရိုက်ယူကာ ရောဂါရှာဖွေစဉ် ကင်ဆာရောဂါကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး ရောဂါအမျိုးအစားအဆင့်ကိုလည်း ခွဲခြားပေးနိုင်ပါတယ်။ လည်ချောင်း ကင်ဆာဟာ ကျွမ်းကျင်မှုလိုပြီး ရောဂါဖော်ထုတ်ကြန့်ကြာတတ်တဲ့အတွက် ကုသမှုခံယူနိုင် ဖို့ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ၃၇ ရက်ခန့် အချိန်ယူရတတ်ပါတယ်။ မြန်မြန်ကုသရမယ့် ကင်ဆာရောဂါမှာ ကြန့်ကြာခြင်းဟာ လူနာအတွက် အလားအလာ မကောင်းနိုင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ချောင်းကြည့် ပိုက်သုံးရောဂါရှာဖွေစဉ် အဖြေရရှိဖို့ ပိုအကျိုးရှိစေပါတယ်။ လည်ချောင်းထဲရှိ အဖုအကျိတ် ရောဂါမှာ ရိုးရိုး အဖုအကျိတ်လား၊ ဖြစ်စကင်ဆာလားဆိုတာ ခွဲခြားရခက်ခဲတတ်ပါတယ်။

“ တီဘီအဆုတ်
 ရောဂါကိုလည်း
 ဉာဏ်ရည်တုသုံး
 ဖော်ထုတ်ဖို့
 ကြိုးစားနေကြပါတယ်။
 တီဘီရောဂါမရှိသူရဲ့
 ဓာတ်မှန် ၂၅၀၀၄၄ ခုမှ
 အချက်အလက်များကို
 ဉာဏ်ရည်တုအတွင်း
 ထည့်သွင်းပြီး
 မူမမှန်ဓာတ်မှန်
 အချက်အလက်များကို
 ဖော်ထုတ်စေပါတယ်။ ”

ကင်ဆာကျွမ်းကျင် ပညာရှင်တွေပင် လည်ချောင်း
 ကင်ဆာ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ ဖော်ထုတ်နိုင်ကြ
 ပါတယ်။ ကျန် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အသားစစ်ဆေး
 တာတွေ ပြုလုပ်ကြတယ်။ အခု ဉာဏ်ရည်တုက
 အဖုအကျိတ် အရွယ်အစား၊ အရေအတွက်၊ အရောင်
 အသွေး၊ အသားစပုံပန်း စတာတွေမှတစ်ဆင့် ရောဂါ
 ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။

တီဘီအဆုတ်ရောဂါကိုလည်း ဉာဏ်ရည်တု
 သုံးဖော်ထုတ်ဖို့ကြိုးစားနေကြပါတယ်။ တီဘီရောဂါ
 မရှိသူရဲ့ ဓာတ်မှန် ၂၅၀၀၄၄ ခုမှ အချက်အလက်
 များကို ဉာဏ်ရည်တုအတွင်း ထည့်သွင်းပြီး မူမမှန်
 ဓာတ်မှန်အချက်အလက်များကို ဖော်ထုတ်စေပါ
 တယ်။ ဉာဏ်ရည်တုကို စမတ်ဖုန်းတွေမှာ သုံးစွဲနိုင်
 အောင်တီထွင်ကာ ဓာတ်မှန်ပုံကို ဖုန်းနဲ့ရိုက်ယူပြီး
 နှစ်မိနစ်အတွင်း ရောဂါရှာဖွေနိုင်ပါတယ်။ Google
 ကုမ္ပဏီကလည်း အရေပြားပြဿနာ ၂၈၈ ခုဆိုင်ရာ
 အချက်အလက်များသုံးပြီး ဉာဏ်ရည်တုကို တီထွင်
 ကာ အရေပြားပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်
 တယ်လို့ဆိုပါတယ်။ သူ့ဉာဏ်ရည်တုကိုအင်တာနက်
 အခြေခံ တည်ဆောက်ထားတာပါ။ ပြဿနာဖြစ်နေ
 တဲ့ အရေပြားနေရာကို မတူညီတဲ့ ထောင့်သုံးခုမှ
 စမတ်ဖုန်းကင်မရာနဲ့ ဓာတ်ပုံရိုက်ယူ ရပါမယ်။
 ရောဂါဖြစ်နေတဲ့ ကြာမြင့်ကာလနဲ့ အရေပြား
 အမျိုးအစားတို့ကို ထည့်သွင်းပေးရပါမယ်။ ဒီအခါ
 ဉာဏ်ရည်တုက ဖြစ်နိုင်တဲ့အရေပြားပြဿနာ တို့ကို
 ဖော်ပြပေးပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ရလာတဲ့အဖြေ ဟာ
 ယေဘုယျသာဖြစ်ပြီး အရေပြားအထူးကုတွေမရှိ
 တဲ့နေရာမှာ အသုံးဝင်ပါလိမ့်မယ်။

ဒါ့အပြင် အထူးကုဆေးရုံမှာသာ ရရှိနိုင်တဲ့
 ကျွမ်းကျင်မှုကို ဉာဏ်ရည်တုသုံးပြီး ပြင်ပ လူနာဌာန
 တွေမှာ ရောဂါရှာဖွေနိုင်ပါတယ်။ ဓာတ်မှန်တွေ၊
 အခြားနည်းပညာသုံးပုံဖော်ထားတာတွေကိုကြည့်ပြီး
 ရောဂါရှာဖွေရာမှာရောဂါအစိုင်အခဲသေးငယ်တဲ့အခါ
 ဆရာဝန်မျက်စိနဲ့ မြင်နိုင်မှုမှာ အကန့်အသတ်
 ရှိတဲ့အတွက် လွတ်သွားတတ်ပါတယ်။ ဒါကို

ဉာဏ်ရည်တုက တွေ့ရှိဖော်ထုတ်နိုင်ပါတယ်။ ဆီးချိုရောဂါကြောင့် အမြင်လွှာထိခိုက်မှုကို ရှာဖွေတဲ့ဉာဏ်ရည်တု (IDX-DR) ကို အစားအစာနဲ့ ဆေးဝါးကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့က ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပါတယ်။ မျက်စိတစ်ဖက်လျှင် အမြင်လွှာပုံရိပ်နှစ်ပုံစီရှိကာ ဉာဏ်ရည်တုနဲ့ စစ်ဆေးလျှင် မိနစ်ပိုင်းအတွင်း ရောဂါ ရှိ၊ မရှိ သိနိုင်ပါတယ်။ သွေးနမူနာပုံရိပ်ပေါင်း ၂၅၀၀၀ ကျော်ရဲ့ အချက်အလက်များ ထည့်သွင်းထားတဲ့ ဉာဏ်ရည်တုကို အဏုကြည့်မှန်ပြောင်းနဲ့ တွဲဖက်ကာ သွေးနမူနာထဲမှ အန္တရာယ်ရှိ ရောဂါပိုးမွှားများကို ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းတိကျစွာ ရှာဖွေပေးနိုင်ပါတယ်။ ဉာဏ်ရည်တုအသုံးပြု စက်ရုပ်လက်တံများနဲ့ ခွဲစိတ်ကုသမှုတွေကိုလည်း ပြုလုပ်လာနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ စက်ရုပ်လက်တံသုံး နှလုံးခွဲစိတ်မှုတွေကို ဆေးရုံအများအပြားမှာ အသုံးပြုလာကြပါပြီ။ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုး နည်းပါးခြင်း၊ နာကျင်မှုသက်သာခြင်းနဲ့ လျင်မြန်စွာ နာလန်ထန်ခြင်းတွေဟာ အဆိုပါခွဲစိတ်မှုရဲ့ ကောင်းကျိုးများ ဖြစ်ပါတယ်။

ဟန်ဂေရီမှ ဆေးပညာရှင်များကလည်း ကင်ဆာလက္ခဏာမပြမီ လေးနှစ်လောက်ကတည်းက အစပျိုးနေတဲ့ ရင်သားကင်ဆာကို ဉာဏ်ရည်တုအသုံးပြု တွေ့ရှိနိုင်တယ်လို့ နယူးယောက်တိုင်းမ်မှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဘူဒါပက်ရှိဆေးရုံမှာ ဓာတ်မှန်ဆရာဝန်နှစ်ဦး ရောဂါရှာမတွေ့တဲ့ဓာတ်မှန်ကို ဉာဏ်ရည်တုနဲ့ စစ်ဆေးရာ ကင်ဆာဖြစ်နိုင်တဲ့နေရာတွေကို အနီရောင်နဲ့ပိုင်းပြခဲ့ပါတယ်။ လူနာကိုပြန်ခေါ်ပြီး အသားစယူစစ်ဆေးကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရင်သားဓာတ်မှန်မှ ရောဂါဖော်ထုတ်မှုမှာ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် လွတ်ထွက်နေတယ်လို့ အမျိုးသားကင်ဆာသိပ္ပံက ခန့်မှန်းထားပါတယ်။ ရင်သားကင်ဆာရှာဖွေရာမှာ ဉာဏ်ရည်တုကြောင့် ဓာတ်မှန်ဆရာဝန်တို့ရဲ့ အလုပ်ချိန် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် သက်သာပြီး ရောဂါတွေ့ရှိမှု ၁၃ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာတဲ့အတွက် ဓာတ်မှန်ဆရာဝန်နဲ့ ဉာဏ်ရည်တုတို့ပြီး ရောဂါရှာဖွေတာ ပိုကောင်းတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ရောဂါဖော်ထုတ်ရာမှာလည်း ၉၀ ရာခိုင်နှုန်း မှန်ကန်တိကျလာစေပါတယ်။

ရောဂါရှာဖွေရာမှာ ဉာဏ်ရည်တုကို နေရာတိုင်းသုံးလိုတော့ မရသေးပါဘူး။ အထူးသဖြင့် စိတ်ရောဂါနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ပါ။ စိတ်ရောဂါဖော်ထုတ်ရာမှာ လူနာရဲ့အမူအရာ အကျင့်တွေကိုနားလည်ဖို့လိုအပ်တဲ့အတွက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပညာရှင်များဟာ လှုပ်ရှားမှု အာရုံခံပစ္စည်းများအသုံးပြုပြီး လက်သည်းကိုက်ခြင်း၊ အသံမြည်အောင်အဆစ်ချိုးခြင်း၊ တစ်ခုခုကို လက်နဲ့ခေါက်ခြင်း စတာတွေကိုရယူပြီး သောကဝေဒနာကို ၉၂ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်ထိရောက်စွာ ဖော်ထုတ်နိုင်စေပါတယ်။

အသက်ကြီးတဲ့အခါ လက်တုန်ခြေတုန်ပြီး လမ်းလျှောက်ရမှုမမှန်တဲ့ ပါကင်ဆန်ရောဂါ (Parkinson's Disease) ဖြစ်တတ်ကြတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ရောဂါလက္ခဏာများ၊ ကျန်းမာရေးမှတ်တမ်းနဲ့ လူနာကို စမ်းသပ်မှုများမှာသာ ရောဂါသတ်မှတ်နိုင်တာပါ။ ရောဂါဖော်ထုတ်တဲ့နည်း မရှိသေးပါဘူး။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံ ဆစ်ဒနီရှိ နယူးဆောက်ဝေးတက္ကသိုလ်မှ သုတေသီများဟာ မက်ဆာချူးဆက်ရှိဘော့စတွန်တက္ကသိုလ်မှ ပညာရှင်များနဲ့ပူးပေါင်းပြီး ဉာဏ်ရည်တု တစ်မျိုး (CRANK-MS) ကို ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ကြတယ်။ ဒီဉာဏ်ရည်တုဟာ ကိုယ်တွင်း ဖြစ်ပျက်မှုများမှ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းများအပေါ်သုံးသပ်ပြီး ရောဂါလက္ခဏာမပြမီ ၁၅ နှစ်ကြိုတင်ပြီး ပါကင်ဆန်ရောဂါကို ၉၆ ရာခိုင်နှုန်းထိ တိကျစွာဖော်ထုတ်ပေးနိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၇ ရက်နေ့ထုတ် နေ့ချားဂျာနယ်မှာ ဉာဏ်ရည်တုသုံး ကွန်ပျူတာ အစီအမံအသစ်တစ်ခုကို ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒီဉာဏ်ရည်တုသုံး အစီအမံ (NYUTron) ကို နယူးယောက်တက္ကသိုလ် ဂရော့စမန်းဆေးကျောင်းမှ ဦးနှောက်နဲ့အာရုံကြောခွဲစိတ်ကု ဆရာဝန်ကြီးနဲ့ ကွန်ပျူတာပညာရှင်ဖြစ်သူ ဒေါက်တာအဲရစ်ကာလ်အောမန်း (Eric Karl Oermann) ဦးဆောင်တဲ့ ပညာရှင်အဖွဲ့က တီထွင်ထားတာပါ။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီမှ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မေလအတွင်း နယူးယောက်တက္ကသိုလ် Langone ဆေးရုံမှာ ကုသမှုခံယူသူလူပေါင်း သုံးသိန်း ရှစ်သောင်းခန့်ထောင်ရဲ့ ကျန်းမာရေးအချက်အလက်များ၊ ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ ဆရာဝန်ရဲ့ မှတ်ချက်များ၊ ကုသမှုတိုးတက်ချက်များ၊ ဓာတ်မှန်အချက်အလက်များ၊ ဓာတ်ခွဲခန်း စမ်းသပ်ချက်အဖြေများ၊ ဆေးရုံဆင်းစဉ်ညွှန်ကြားချက်များ စတာတွေကို အသုံးပြုပြီး ဉာဏ်ရည်တု သုံးအစီအမံစနစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ကြပါတယ်။ ထည့်သွင်းပေးထားတဲ့ အချက်အလက်များအပေါ်မူတည်ပြီး လူနာနဲ့ပတ်သက်တဲ့အချက်ငါးချက်ကို ခန့်မှန်းဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ဖို့ စီမံထားကြတယ်။ လူနာရဲ့ ဆေးရုံမှာနေရမယ့်ကြာချိန်၊ ဆေးရုံဆင်းပြီး တစ်လအတွင်း ဆေးရုံပြန်တက်နိုင်ခြေ၊ ဆေးရုံမှာတင် သေဆုံးနိုင်ခြေ၊ ကျန်းမာရေးပြဿနာအသစ်ဖြစ်လာနိုင်ခြေနဲ့ ကျန်းမာရေးအာမခံတောင်းဆိုမှု ငြင်းပယ်ခံရနိုင်ခြေစတဲ့ အချက်များ ဖြစ်ပါတယ်။

NYUTron ကို သုံးစွဲကြည့်တဲ့အခါ ဆေးရုံမှာတင် သေဆုံးနိုင်ခြေကို ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းမှန်ကန်အောင် ဖော်ပြပေးနိုင်ပါတယ်။ ဆေးရုံဆင်းပြီးတစ်လအတွင်း ဆေးရုံပြန်တက်နိုင်ခြေကို ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဆေးရုံတက်ရမယ့်ကြာမြင့်ချိန်ကို ၇၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျန်းမာရေးအာမခံငြင်းပယ်ခံရနိုင်ခြေ ၈၇ ရာခိုင်နှုန်း မှန်ကန်စွာ ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်တာ တွေ့ခဲ့ကြတယ်။ ခန့်မှန်းနေကျထက် ပိုမှန်ကန်တိကျတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဆိုပါဉာဏ်ရည်တုသုံး အစီအမံစနစ်ကို နယူးယောက်တက္ကသိုလ်နဲ့ဆက်နွှယ်နေတဲ့ ဆေးရုံများမှာ လတ်တလော သုံးစွဲနေကြပါတယ်။ မကြာခင်မှာ ဒီဉာဏ်ရည်တုသုံးအစီအမံစနစ်ဟာ ဆေးကုသရေးမှာ ပိုမှန်အသုံးချနည်းပညာတစ်ခု ဖြစ်လာဖွယ်ရှိတယ်လို့ ယူဆထားကြတယ်။

ဉာဏ်ရည်တုသုံးစနစ်တစ်ခု (Flan-PaLM) ဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံက ဆရာဝန်လိုင်စင်စာမေးပွဲကိုပင် အောင်မြင်တဲ့အစွမ်းရှိကြောင်း ပြသနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဉာဏ်ရည်တုရဲ့အသုံးဝင်မှုဟာ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ကျယ်ပြန့်လာနေပြီး နယ်ပယ်အသီးသီးမှာ ဝင်ဆန့်လာဖို့လည်း ကြိုးစားနေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်း

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒကို
လေ့လာကြည့်ခြင်း

qijzlufoefx

“ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရသည် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး
အမေရိကန်၊ တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့၏
အားပြိုင်မှုနည်းမျိုးစုံတွင် အမျိုးမျိုးပါဝင်ခြင်းဖြင့်
အရေးပါသော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကို
ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ”

India's Foreign Policy Challenges

in English

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်ဒေသတွင်းရေးရာများတွင် အင်အားကြီးသော နိုင်ငံကြီးအဖြစ် ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသည့်အပြင် နိုင်ငံတကာရေးရာများတွင်လည်း အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းဆက်စပ်နေသည့် အပြင် လွတ်လပ်ရေးရချိန်ကတည်းက ချစ်ခင်သောနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများကို ကောင်းစွာနားလည်ထားခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများရနိုင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများအကြောင်းကို စုံလင်စွာလေ့လာနိုင်ရန် များစွာခဲယဉ်းသောကြောင့် အခြေခံအကြောင်းခြင်းရာများကိုသာ လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး အခြေခံများကို အကြမ်းအားဖြင့် (က) ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ၊ (ခ) ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အထိ၊ (ဂ) ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ၊ (ဃ) မျက်မှောက်ကာလဟု ပိုင်းခြားလေ့လာကြည့်ပါမည်။

(က) ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ

၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိကာလမှာ လွတ်လပ်ရေးရသည့်မှ အိန္ဒိယ-တရုတ် နယ်နိမိတ်အရေးအခင်းဖြစ်သည်အထိ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရသည့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲ စတင်ဖြစ်နေပြီဖြစ်သည်။ အမေရိကန်က မာရှယ်စီမံကိန်းဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံများကို စည်းရုံးနေပြီး ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုက မာရှယ်စီမံကိန်းကိုဆန့်ကျင်နေချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် စစ်အေးတိုက်ပွဲတွင် မပါဝင်ဘဲ ကြားနေရေးအယူအဆကို ရှေ့တန်းတင်လျက် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများကိုပုံဖော်ရန် ကြိုးစားသည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံထူထောင်ခြင်းကို အိန္ဒိယနိုင်ငံက ကြိုဆိုပြီး အဦးဆုံးအသိအမှတ်ပြုသော နိုင်ငံများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လတွင် ကိုရီးယားစစ်ဖြစ်လာချိန်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အမေရိကန်နှင့် တရုတ် နိုင်ငံကြားတွင် ဆက်ဆံပေးနိုင်သောနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် အိန္ဒိယ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးများသည် ကောင်းမွန်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် တိဗက်အရေးနှင့် ဆက်စပ်ပြီး သဘောတူညီချက်ရရှိခဲ့ရုံသာမက ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူနေထိုင်ရေးမူကြီး (၅) ချက်ကို ဇွန်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် နှစ်နိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်များက သဘောတူကြေညာနိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ဘန်ဒေါင်းအစည်းအဝေးသို့ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်တို့ အတူတကွ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့သော ဖြစ်စဉ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကလည်း အတူတကွ လိုက်ပါနိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ-တရုတ် ချစ်ကြည်ခဲ့သော်လည်း အမေရိကန်နှင့် အဆင်မပြေလှဟု ဆိုနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမေရိကန်၏ စစ်အုပ်စုများဖွဲ့စည်းခြင်းကို အိန္ဒိယက ဆန့်ကျင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သည် အိန္ဒိယရန်ဘက် ပါကစ္စတန်နှင့် ပိုမို ပြေလည်သည်။

၁၉၆၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အိန္ဒိယ-တရုတ် နှစ်နိုင်ငံနယ်နိမိတ်စစ်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆက်ဆံရေးများမှာ အလျင်အမြန် ဆိုးဝါးသွားရသနည်း။ အကြမ်းအားဖြင့် အိန္ဒိယက အင်္ဂလိပ်လက်ထက်က ရှိနေခဲ့သော အိန္ဒိယ-တရုတ် နယ်နိမိတ်ကြောင်းကို လက်ခံလိုပြီး တရုတ်ဘက်က ယင်းနယ်နိမိတ်ကြောင်းသည် အင်္ဂလိပ်က အနိုင်ကျင့်သတ်မှတ်ထားသော နယ်နိမိတ်ဖြစ်သည်ဟုယူဆပြီး ပြင်ဆင်သတ်မှတ်လိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရသည်ဟု နားလည်ထားကြသည်။

အမှန်အားဖြင့် ထိုထက် ရှုပ်ထွေးသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်ဝန်းကျင် စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြင်းထန်ချိန်တွင် အိန္ဒိယသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးများတွင် ကြားနေရေးအယူအဆကို ရှေ့တန်းတင်ပြီး လွတ်လပ်ကာစ အာရှ-အာဖရိကနိုင်ငံငယ်များကို စည်းရုံးလျက် ၁၉၆၁ ခုနှစ်စက်တင်ဘာလတွင် ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသည် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးကို လက်ခံသော ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြေလည်သော်လည်း တရုတ်က အုပ်စုနှစ်ခု စစ်အေးတိုက်ပွဲတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး သဘောထားကို ဆန့်ကျင်သည်။ အုပ်စုနှစ်ခုအားပြိုင်မှုကို မရှောင်ရှားနိုင်ဟု လက်ခံထားသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ခုန်ယုံကျော်လွှား (Great Leap Forward) လမ်းစဉ်ဖြင့် လက်ဝဲအစွန်းအယူအဆများကို အကောင်အထည်ဖော်သည်။ ယင်းလမ်းစဉ်သည် မအောင်မြင်ဘဲ ဆုံးရှုံးမှုများမှာ ၁၉၆၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ထင်ရှားလာပြီး မော်စီတုန်း၏ ခေါင်းဆောင်မှုကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ကြသည်။ ယင်းသို့သော ပြည်တွင်း/ပြည်ပအခြေအနေများနှင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ် အမေရိကန်နှင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတို့က ကျူးဘားအရေးအခင်းတွင် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ချိန်တွင် အိန္ဒိယ-တရုတ် နယ်နိမိတ်စစ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ စစ်ပွဲမှာ ရက် ၂၀ ခန့်သာကြာပြီး စစ်ရေးတွင် အိန္ဒိယဘက်က အရေးနိမ့်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယ-တရုတ် နယ်နိမိတ်စစ်ဖြစ်ရာတွင် ကမ္ဘာ့ထိပ်သီး အမေရိကန်နှင့် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတို့က မည်သို့သဘောထားခဲ့သနည်း။ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး သဘောထားများတွင် မည်သို့ရိုက်ခတ်ခဲ့သနည်း။ သာမန်အားဖြင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည် ကွန်မြူနစ် တရုတ်နိုင်ငံဘက်တွင် ရပ်တည်နေမည်ဟု မှန်းဆရသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည် တရုတ်ဘက်တွင် အထင်အရှား မရပ်တည်ခဲ့သည့်အပြင် အိန္ဒိယသို့ အိမ်အိုင်ဂျီလေယာဉ်များကို ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။

(ခ) ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အထိ

၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အထိကာလမှာ စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြင်းထန်နေသည့် ကာလ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် စစ်အေးတိုက်ပွဲ စတင်ဖြစ်ချိန်တွင် ဘက်မလိုက်ကြားနေ ဝါဒဖြင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကို ပုံဖော်ခဲ့သော်လည်း အိန္ဒိယ-တရုတ်စစ်ဖြစ်ပြီးနောက်တွင် ရှုပ်ထွေးသော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများကို ဆောင်ရွက်လာခဲ့ရသည်။

အမေရိကန်သည် စစ်အုပ်စုများကို ဦးဆောင်ခဲ့ရာတွင် ပါကစ္စတန်သည် စင်တိုးစာချုပ်၊ ဆီးတိုးစာချုပ်ဝင် နိုင်ငံဖြစ်နေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံက ယင်းသို့ စစ်ရေးစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခြင်းကို ဆန့်ကျင်ပြီး ကြားနေရေးဝါဒကို မြှင့်တင်သည်။ ယင်းအခြေခံကြောင့် အမေရိကန်နှင့် ပါကစ္စတန်ဆက်ဆံရေးများမှာ အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးများထက် ပိုမိုကောင်းမွန် သည်။ အိန္ဒိယနှင့် စစ်ဖြစ်ထားသော တရုတ်သည် အိန္ဒိယရန်ဘက် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံကို မိတ်ဆွေဖွဲ့သည်။ ထိုအခြေအနေတွင် အိန္ဒိယသည် တရုတ်နှင့် မသင့်မတင့် ဖြစ်နေသော ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်လာခဲ့သည်။

၁၉၆၅ ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြင်းထန်ခြင်းကို ကမ္ဘာ့နေရာတိုင်းတွင် မြင်တွေ့ရသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက အဏုမြူဗုံးကို စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲနိုင်ပြီးနောက် တွင် အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏လုံခြုံရေးကို ရှေးယခင်ထက် ပိုမို အလေးထားစဉ်းစားရသည်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန် စစ်ဖြစ်ပြီးနောက်တွင် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်သည် ပါကစ္စတန်ဘက်တွင် ရပ်တည်ကြောင်း ထင်ရှားလာသည်။ ပြင်းထန်နေသော ဗီယက်နမ်စစ်ကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်းကြောင့် အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးများ ပျက်ပြားနေပြီး အိန္ဒိယ သည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုဘက်နှင့် ပိုမိုနီးစပ်သည်။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ကုန်တွင် ပါကစ္စတန် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးတွင် အရှေ့ပါကစ္စတန်သည် အနောက်ပါကစ္စတန်၏လွှမ်းမိုးနေခြင်းကို လက်နက်စွဲကိုင်တော်လှန်ရာတွင် အိန္ဒိယထံမှ အကူအညီ တောင်းခံသည်။ အိန္ဒိယသည် အခြေအနေရှုပ်ထွေးမှုကို သတိကြီးစွာထားပြီး ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အိန္ဒိယနှင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတို့သည် ချစ်ကြည်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး မဟာမိတ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် အရှေ့ပါကစ္စတန် ဘင်္ဂါလီများ၏တော်လှန်ရေးတွင် စစ်ရေးအရ ပါဝင်ကူညီခြင်းဖြင့် ၁၉၇၁ ခုနှစ်ကုန်တွင် အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန်စစ်ဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါစစ်ပွဲတွင် အိန္ဒိယက အနိုင်ရနေခြင်းကို ဟန့်တားရန် အမေရိကန်က ကြိုးစားသည်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကလည်း အိန္ဒိယဘက်တွင် ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးစား

သည်။ တရုတ်နိုင်ငံက အိန္ဒိယနှင့်နယ်စပ်တွင် အင်အားပြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အရှေ့ပါကစ္စတန်သည် လွတ်လပ်သော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအဖြစ် ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ အရှေ့ပါကစ္စတန် နေရာတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံပေါ်လာခြင်းတွင် အိန္ဒိယ၏ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုကြောင့် ဖြစ်ရသည် မှာ ထင်ရှားပြီး တောင်အာရှဒေသတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးမှုကို တည်ဆောက်နိုင်သည်။

အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် အင်ဒရာဂန္ဒီသည် အိန္ဒိယ၏ အင်အားကို အခိုင်အမာဖြစ်ရန် ကြိုးစားသည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် အဏုမြူဗုံးကို စမ်းသပ်ဖောက်ခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ အိန္ဒိယအနေဖြင့် အဓိကအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပါကစ္စတန်တို့အား ရင်ဆိုင်ရာတွင် အဏုမြူလက်နက်ပိုင်ဆိုင်နိုင်ရေးမှာ အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံက အဏုမြူဗုံးပိုင်ဆိုင်နိုင်ရေးကို အစွမ်းကုန် အားစိုက်နေသကဲ့သို့ အိန္ဒိယကလည်း ကြိုးစားသည်။ သို့သော် ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံက နျူကလီးယားလက်နက် မပြန့်ပွားရေး အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အိန္ဒိယကဲ့သို့ နျူကလီးယားလက်နက် မပြန့်ပွားရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးထားသော နိုင်ငံများအနေဖြင့် အိုင်အေအီးအေ၏ စစ်ဆေးမှုကို ခံယူရမည်ဟု ပါရှိပြီး၊ နျူကလီးယားလက်နက်မပြန့်ပွားရေးကို ဆောင်ရွက်လာသောကြောင့် အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးများမှာ မပြေလည်မှုများစွာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် အမေရိကန်-တရုတ် ဆက်ဆံရေး ထူထောင်မှုများသည် အလျင်အမြန် တိုးတက်လာပြီး စစ်အေးတိုက်ပွဲအနေအထားမှာ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်လာသည်နှင့်အမျှ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်အပေါ် အားမကိုးနိုင်သော အနေအထားဖြစ်နေသည်။ တစ်ဖန် အိန္ဒိယသည် ၎င်းအား ဆန့်ကျင်သော တရုတ်၊ ပါကစ္စတန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံများအကြားတွင် တည်ရှိနေသောကြောင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုအပေါ် ပိုမိုအားထားရသော အနေအထားဖြစ်လာသည်။

၁၉၇၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဆိုဗီယက်နှင့် အိန္ဒိယတို့၏ မိတ်ဆွေ ဗီယက်နမ်သည် ကမ္ဘာဒီးယားအပေါ် စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုက အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံအပေါ် စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်များတွင် ဗီယက်နမ်နှင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံဘက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံက ရပ်တည်သောကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့နှင့် ပိုမိုမသင့်မမြတ် ဖြစ်လာသည်။

၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယသည် တရုတ်နှင့် သံအမတ်ကြီးအဆင့်ဆက်ဆံရေးများကို ထူထောင်နိုင်သော်လည်း အိန္ဒိယ-တရုတ်ဆက်ဆံရေးများမှာ နှေးကွေးနေသည်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ် ရာဂျစ်ဂန္ဒီသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်နိုင်သော်လည်း နယ်နိမိတ်အရေးတွင် တင်းမာနေဆဲဖြစ်သည်။

(ဂ) ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ

၁၉၈၉-၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ ပြိုကွဲသွားပြီး ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြီးဆုံးသည်။ မဟာမိတ်ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲခြင်း၊

အမေရိကန်နိုင်ငံက ကမ္ဘာ့ရေးရာများကို ဦးဆောင်ခြင်း၊ ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု၏အရေးပါမှု လျော့ပါးသွားခြင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်လာခြင်း စသည်တို့သည် အိန္ဒိယ အတွက် အရေးကြီးသော အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ကြသည်။

အိန္ဒိယက ဖော်ပြပါအပြောင်းအလဲများကို မည်သို့ရင်ဆိုင်သနည်း။ ဝန်ကြီးချုပ် နာရာဆင်ဟာရောင်းအစိုးရသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပြည်တွင်းရေးနှင့် ပြည်ပဆက်ဆံရေးများကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သည်။ စီးပွားတိုးတက်ရေးကို အဓိကထားပြီး ကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ရေး၊ အခွန်ကောက်ခံရေး၊ ဘဏ်ထားရေး စသည့်စီးပွားရေးနယ်ပယ်စုံတွင် ကျယ်ပြန့်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို ဆောင်ရွက်သည်။ အကျဉ်းအားဖြင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်သို့ ပိုမိုပိုပြင်လာအောင် ဆောင်ရွက်သည်။ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတွင် အရှေ့ကြည့်လမ်းစဉ် (Look East Policy) ကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်သည်။

နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများတွင် ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်ရန် ထင်သလောက် မလွယ်ကူ သည်ကို တွေ့ရသည်။ အိန္ဒိယသည် အစဉ်အလာမဟာမိတ် ရုရှားကို အားကိုးရန် မဖြစ်နိုင်တော့ သည့်အပြင် ပြိုင်ဘက်မရှိ အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေသော အမေရိကန်နှင့် ဆက်ဆံရေးများ ကောင်းမွန်လာရေးမှာလည်း ခက်ခဲနေသည်။ ယင်းအခက်အခဲများတွင် နျူကလီးယားအရေးသည် အခက်ခဲဆုံးဖြစ်နေသည်။ အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏လုံခြုံရေး အကျိုး စီးပွားအတွက် နျူကလီးယားလက်နက်နှင့် ခုံးပျံလက်နက် ပိုင်ဆိုင်ရရှိရေးမှာ သေချာရှင်ရေး ဖြစ်နေသည်။ အမေရိကန်ကလည်း မြောက်ကိုရီးယား၊ အီရန်အပါအဝင် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် နျူကလီးယားလက်နက် မပြန့်ပွားရေးကို ဆောင်ရွက်နေသည်။

အိန္ဒိယသည် တရုတ်နှင့် ပါကစ္စတန်တို့အား ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် နျူကလီးယားလက်နက် ပိုင်ဆိုင်နိုင်ရေးကို စဉ်ဆက်မပြတ် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသားရေးနှင့် ဘာသာရေးအခြေခံ ဘီဂျေပီပါတီဝန်ကြီးချုပ် ဗုဒ္ဓါပရီအစိုးရလက်ထက် ၁၉၉၈ ခုနှစ်မေလ တွင် နျူကလီးယားဗုံးစမ်းသပ်ဖောက်ခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ နျူကလီးယားဗုံးစမ်းသပ်ဖောက်ခွင့်ရခြင်းကြောင့် အမေရိကန်သမ္မတ ကလင်တန်က အမေရိကန်သံအမတ်ကြီးအား ပြန်လည် ခေါ်ယူခဲ့သည့် အပြင် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများကို ချမှတ်သည်။ သမ္မတကလင်တန်သည် ၂၀၀၀ပြည့်နှစ် မတ်လတွင် အိန္ဒိယသို့ သွားရောက်နိုင်သော်လည်း နျူကလီးယားလက်နက်မပြန့်ပွားရေးကိစ္စ မှာ နှစ်နိုင်ငံကြား ဖြေရှင်းရန်ခက်ခဲသောပြဿနာအဖြစ် တည်ရှိနေသည်။

၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ကွန်ဂရက်ပါတီမှ မက်မိုဟန်ဆင်းခေါင်းဆောင်သော ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ တက်လာပြီး၊ နျူကလီးယားစွမ်းအင်ကိစ္စကို အမေရိကန်နှင့် ဆွေးနွေးရသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ် တွင် အမေရိကန်-အိန္ဒိယ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးအခြေခံဘောင် သဘောတူညီ ချက်နှင့် အရပ်ဘက်သုံး နျူကလီးယားပူပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး သဘောတူညီချက်ကို ရရှိသည်။ ယင်းတို့ကို အခြေခံပြီး နျူကလီးယားထောက်ပံ့ပစ္စည်းများရောင်းဝယ်ရေးကို ထိန်းချုပ်သော Nuclear Supplies Group က ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အရပ်ဘက်သုံး နျူကလီးယား လုပ်ငန်းများကို အိုင်အေအီးအေ၏ စစ်ဆေးမှုလက်အောက်တွင်ထားရှိရန် အိန္ဒိယက သဘော တူခဲ့သည်။ ယင်းမှာ နျူကလီးယားလက်နက်နိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးစားရာတွင် အောင်မြင်မှုဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးများ ကောင်းမွန်ရန်ကြိုးစားခဲ့သကဲ့သို့ တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရေးများ ကောင်းမွန်လာရန် ကြိုးစားသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ် ဗုဒ္ဓါပိရီသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်နိုင်ခြင်း၊ ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် တရုတ်ဝန်ကြီးချုပ် ဝမ်ကြားပေါင်သည် အိန္ဒိယသို့ လာရောက်နိုင်ခြင်း၊ နယ်နိမိတ်နှင့် နယ်ခြားအရေးများတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ် သီးသန့်ခန့်ထား ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီခြင်း စသည်များဖြင့် ဆက်ဆံရေးများ တိုးတက်ခဲ့သည်။

သို့စေကာမူ အိန္ဒိယနှင့်အပြိုင် ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ပါကစ္စတန်ကလည်း နျူကလီးယားဗုံးစမ်းသပ်ဖောက်ခွင့်ခွင့်ကြောင့် ပါကစ္စတန်နှင့်အားပြိုင်မှုများ ဆက်လက်ပြင်းထန်နေဆဲဖြစ်သည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံနှင့် တရုတ်ဆက်ဆံရေးများ တိုးချဲ့နေခြင်းသည် အိန္ဒိယအတွက် လုံခြုံရေးအရ စိတ်မချနိုင်ဖြစ်နေသည်။ နယ်နိမိတ်အရေးတွင် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်ဆက်ဆံရေးမှာ နှေးကွေးနေဆဲဖြစ်သည်။

(ဃ) မျက်မှောက်ကာလ

မျက်မှောက်ကာလအိန္ဒိယနိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးဆိုသည်မှာ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီလက်ထက် ဆက်ဆံရေးများကို ဆိုလိုပါသည်။ အမျိုးသားရေးနှင့် ဘာသာရေးအခြေခံ ဘီဂျေပီပါတီသည် ၂၀၁၄ခုနှစ် မတ်လ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရပြီး နာရင်ဒရာမိုဒီသည် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရသည် စီးပွားတိုးတက်ရေးကိုသာမက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကိုလည်း အားတက်သရော ဆောင်ရွက်သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရသည် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံငယ်များနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်လာရေး တစ်နည်းအားဖြင့် ၎င်း၏ ဦးဆောင်မှုကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေးမှာ ဦးစားပေးဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရတက်လာချိန် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဝန်းကျင်တွင် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့၏ အားပြိုင်မှုသည် သိသာထင်ရှားနေပြီး အုပ်စုဖွဲ့အားပြိုင်မှုများပင်ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယသည် အဓိကပြိုင်ဘက်များဖြစ်သော အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့နှင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးများကို ကောင်းမွန်လာရန် ကြိုးစားသည်။

တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် အိန္ဒိယသို့လာရောက်ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသဘောတူညီချက် ၁၆ ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ခရီးစဉ်ကာလအတွင်း နယ်ခြားအရေးသည် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို မှေးမှိန်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် ပေကျင်းသို့ သွားရောက်ပြီး သဘောတူညီချက် ၂၄ ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။

ထို့အတူ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဝါရှင်တန်သို့ သွားရောက်ပြီး သမ္မတ အိုဘားမားနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်သည် အိန္ဒိယသို့ လာရောက်သကဲ့သို့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် ဝါရှင်တန်သို့ သွားရောက်ပြီး သမ္မတ ဘိုင်ဒန်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။

ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီက Act East Policy အရ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို အလေးထားဆောင်ရွက်သည်။ အင်အားနှင့် ဩဇာကြီးမားလာနေသော

တရုတ်နိုင်ငံအား ထိန်းညှိနိုင်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေးကောင်းရန် အလေးထား ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတ်လနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်ခဲ့သော ဝန်ကြီးချုပ် မန်မိုဟန်ဆင်း၏ ဆက်ဆံရေးများကို အပြတ်မခံဘဲ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်ပြီး ဆက်ဆံ ရေးများ အခြေခိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် အာဆီယံအဖွဲ့နှင့် လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့်လည်းကောင်း ဆက်ဆံရေးများ တိုးချဲ့နိုင်ခဲ့သည်။

ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရသည် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး အမေရိကန်၊တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့၏ အားပြိုင်မှုနည်းမျိုးစုံတွင် အမျိုးမျိုး ပါဝင်ခြင်းဖြင့် အရေးပါသော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ Shanghai Cooperation Organization (SCO) သည် အခြေခံအားဖြင့် အမေရိကန်နှင့် အနောက်အုပ်စုအား ဆန့်ကျင်ရန် တရုတ်က ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့ ဖြစ်ပြီး ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယသည် ပါကစ္စတန်နှင့်အတူ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာသည်။ အလားတူပင် Brazil၊ Russia၊ India၊ China၊ South Africa (BRICS) သည် အမေရိကန်နိုင်ငံက ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးနှင့်ဘဏ္ဍာရေးတွင် ကြီးစိုးနေခြင်းကို ယှဉ်ပြိုင်ရန် တရုတ်နှင့်ရုရှားတို့က ဦးဆောင် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယက ဘရာဇီး၊ တောင်အာဖရိကတို့နှင့်အတူ ပါဝင်ထားသည်။

ယင်းသို့ အမေရိကန်ဆန့်ကျင်ရေး သဘောသဘာဝရှိသော ဖွဲ့စည်းမှုများတွင် ပါဝင် သကဲ့သို့ အမေရိကန်ကဦးဆောင်ပြီး တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးသဘောသဘာဝရှိသော ဖွဲ့စည်းမှု များတွင် အိန္ဒိယပါဝင်လျက်ရှိသည်။ အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ ဩစတြေးလျတို့နှင့်အတူ အိန္ဒိယပါဝင်သော QUAD စုစည်းမှုသည် ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရ မတက်မီကတည်းက စတင်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်နိုးကြားလာပြီး အားကောင်း လာခဲ့ရာ အိန္ဒိယ၏ တက်ကြွစွာပါဝင်မှုသည် အရေးပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီက အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါလေးနိုင်ငံပါဝင်သော QUAD စုစည်းမှုသည် လုံခြုံရေးအထူးသဖြင့် လွတ်လပ်စွာပင်လယ်ရေကြောင်းသွားလာရေးကို ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ဒေသအတွင်း တရုတ်၏ ဩဇာအာဏာချဲ့ထွင်ရန် ကြိုးစားမှုကို စုပေါင်းဆန့်ကျင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

အင်အားကြီးလာသော တရုတ်နိုင်ငံအား အာရှဒေသတွင်သာမက အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ဘက်တွင်ပါရင်ဆိုင်နိုင်ရေးအတွက် အယူအဆအသစ်များကို ဂျပန်၊အမေရိကန်၊ဩစတြေးလျ စသော နိုင်ငံများက ဖော်ထုတ်ကြရာတွင် အင်ဒို-ပစိဖိတ်သဘောအယူအဆမှာ ထင်ရှားသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်က စင်ကာပူတွင်ကျင်းပသော ရှန်ဂရီလာဆွေးနွေးပွဲတွင် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီက အင်ဒို-ပစိဖိတ်စကားရပ်မှာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတစ်ခုလုံးနှင့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟု အနက်ဖွင့်ပေးခဲ့သည်။

သုံးသပ်ချက်များ

အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများသည် များစွာပြောင်းလဲခဲ့သည်ကို သတိပြုနိုင် သည်။ လွတ်လပ်ရေးရချိန်တွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲနှင့် ရင်ဆိုင်ရပြီး ဝန်ကြီးချုပ်နေရှူးအစိုးရသည် ကြားနေ ဘက်မလိုက်အယူအဆဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ သို့သော်

ထိုစဉ်ကပင် စစ်အေးတိုက်ပွဲ အုပ်စုနှစ်ခုစလုံးက ကြား
နေရေး အယူအဆကို လက်မခံခဲ့သည်ကို တွေ့နိုင်သည်။
ကိုရီးယားစစ်ပြီးချိန် ၁၉၅၃-၅၅ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက
လွတ်လပ်ကာစ အာရှ-အာဖရိက နိုင်ငံငယ်များနှင့်
ချစ်ခင်ရေးကို ဦးစားပေးခဲ့ရာတွင် အိန္ဒိယ၏ကြားနေ
ဘက်မလိုက် အယူအဆသည် အောင်မြင်သည်ဟု မှတ်
ထင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၁၉၆၂ ခုနှစ် တရုတ်-အိန္ဒိယ
စစ်ဖြစ်ပြီးနောက်တွင် အိန္ဒိယသည် ဘက်မလိုက် ကြား
နေရန် မဖြစ်နိုင်တော့သော အနေအထားသစ်ကို ရင်ဆိုင်
ရသည်။

အိန္ဒိယသည် အပြောအားဖြင့် ဘက်မလိုက်
ကြားနေရေးကို ဆက်လက်ပြောဆိုနေရစေကာမူ
လက်တွေ့အားဖြင့် တရုတ်နှင့် ပါကစ္စတန်အား ရင်ဆိုင်
ရန် မိတ်ဆွေရှာဖွေရသည်။ အမေရိကန်အား မိတ်ဆွေ
အဖြစ်မဆောင်ရွက်နိုင်ဘဲ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကိုသာ
အားကိုးခဲ့ရပြီး ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် မဟာမိတ်စာချုပ်
ချုပ်ဆိုရသည်အထိ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင်
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံပေါ်လာစေခြင်း၊ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင်
ဗျူကလီးယားစမ်းသပ် ဖောက်ခွဲနိုင်ခြင်းကြောင့် တောင်
အာရှတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် အထင်အရှား
ရပ်တည်နိုင်သော်လည်း ၎င်းအား (မြန်မာမှအပ) ရန်သူ
နိုင်ငံများက ဝိုင်းပတ်နေခြင်းကို ခံနေရသည်ဟု ဆိုနိုင်
သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် တရုတ်နှင့်
ဆက်ဆံရေးများကို ကောင်းမွန်လာရန် ကြိုးစားနိုင်ခဲ့
သော်လည်း ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ပါကစ္စတန်နှင့်
ဗျူကလီးယား လက်နက်ပြိုင်ဆိုင်သည်အထိ ဖြစ်လာခဲ့
သည်။

စစ်အေးလွန်ကာလတွင် မိတ်ဆွေရင်း ဆိုဗီယက်
ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲချိန်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ အင်အားကြီး
လာခြင်းကို ရင်ဆိုင်ရသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်
အမေရိကန်က ဗျူကလီးယားလက်နက် မပြန့်ပွားရေးကို
အလေးထားဆောင်ရွက်နေခြင်းကြောင့် ဗျူကလီးယား
လက်နက်ပိုင်ဆိုင်နိုင်ရေးကို ကြိုးပမ်းနေသော အိန္ဒိယနှင့်
ဆက်ဆံရေးမှာ ခက်ခဲနေခဲ့သည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင်

“ အမေရိကန်နိုင်ငံက
အာရှတိုက်ဒေသ
အလေးထားရေး
မူဝါဒကိုချမှတ်
အကောင်အထည်
ဖော်လာခြင်းကြောင့်
အိန္ဒိယသည်
အမေရိကန်၏
မဟာဗျူဟာတွင်
အရေးကြီးသောနိုင်ငံ
ဖြစ်လာသည်။ ”

အမေရိကန်နှင့် နျူကလီးယားဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ရရှိခြင်းသည် ဝန်ကြီးချုပ် မက်မိုဟန်ဆင်းအစိုးရ၏ အောင်မြင်မှုဖြစ်သည်။

၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက အင်အားပြုပြီး နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး များကို ပုံဖော်လာသည်။ ထိုအချိန်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံက အာရှတိုက်ဒေသ အလေးထားရေး မူဝါဒကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်လာခြင်းကြောင့် အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်၏ မဟာ ဗျူဟာတွင် အရေးကြီးသော နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ ယင်းမှာ ကံကောင်းခြင်းဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံက ဘီအေအိုင်စီမံကိန်းကြီးဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံဝန်းကျင်နိုင်ငံများတွင် အင်အား တည်ဆောက်နေလျက်ရှိသည်ကို ရင်ဆိုင်ရသည်။ အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်အပေါ် မည်မျှအထိ ယုံကြည်စိတ်ချစွာ အားကိုးအားထားပြု ဆက်ဆံနိုင်မည်နည်း။

အိန္ဒိယသည် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်အားပြိုင်မှုတွင် မည်သည့်ဘက်က ယတိပြတ် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်ဟု ပြောရန်ခက်ခဲသည်။ BRICS ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် SCO ဖွဲ့စည်းမှုတွင် ပါဝင်ခြင်းဖြင့် အမေရိကန်ဆန့်ကျင်ရေးဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း QUAD နှင့် အာရှ-အာဖရိက (Indo-Pacific Concept) ဖွဲ့စည်းမှုတွင် ပါဝင်ခြင်းဖြင့် တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေး ဟု ဆိုနိုင်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်ကာလအထိ အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများသည် လစ်ဘရယ်အယူအဆကို အခြေခံထားကြောင်း၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ရီယယ်လစ်ဇင်ကို အခြေခံဆောင်ရွက်လာကြောင်း သုံးသပ်ကြသည်။ စစ်အေးလွန်ကာလ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နောက် ပိုင်းတွင် နိုင်ငံစုံမိတ်ဆွေဖြစ်ရေး (Multialignment) ဟု ဖွင့်ဆိုရေးသားကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီလက်ထက် အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများမှာ များစွာကျယ်ပြန့်လာခြင်း ကြောင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကို ဆန်းသစ်တီထွင်ခြင်း (Reinvention of Indian Foreign Policy) ဟု ရေးသားသည်များရှိသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် စီးပွားရေးတိုးတက်သောနိုင်ငံဖြစ်နေသော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံထက် ဘက်စုံ နောက်ကျနေဆဲဖြစ်သည်။ ပြင်းထန်လာသော တရုတ်-အမေရိကန်အားပြိုင်မှုတွင် အိန္ဒိယက မည်သည့်အနေအထားတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မည်နည်း။ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးများ အပြင် အိန္ဒိယ-တရုတ်-အမေရိကန် သုံးပွင့်ဆိုင်ဆက်ဆံရေး၊ အိန္ဒိယ-တရုတ်-ရုရှား-အမေရိကန် လေးပွင့်ဆိုင်ဆက်ဆံရေးများကို မည်မျှအထိ ဟန်ချက်ညီညီ ဖော်ထုတ်နိုင် မည်နည်း စသည်တို့ကို ဆက်လက်စူးစမ်းလျက်ရှိကြပါကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ဆင်ဖြူကျွန်း သန်းထွန်း

Ref: - Sumit Ganguly--India's Foreign Policy: Retrospect and Prospect.
- S. Jaishankar---The India Way.The Dogmas of New Delhi: p-71-105.
- Ian Hall--Modi and the Reinvention of Indian Foreign Policy -Book Review.

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာစွမ်းအား
armijiribelpuflwókl

“ထိုသို့သော ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများသည်
လူတော်တော်များများအတွက် အလွန်အဆင်ပြေသည်။
ယခုအခါ အုန်းသီးများမှ လက်ဝတ်ရတနာများအထိ
အရာအားလုံးကို ရောင်းချသူများသည်
ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေပေးချေမှုကို လက်ခံကြသည်။”

နာရင်ဒရာမိုဒီသည် ၎င်းနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပြည်သူ့ရေးရာအခြေခံ အဆောက်အအုံကို Indian Belt and Road Initiative အဖြစ် ရှုမြင်ထားသည်။ မိုဒီသည် စိတ်ကူးဉာဏ်ကွန့်ဖြူးခြင်းနှင့်အတူ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို “ကမ္ဘာကြီး၏ ခေါင်းဆောင်” အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲရန် ရည်ရွယ်ချက် ကြီးမားသော အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မည်သို့သော အကြောင်းအရာများ အခြားနိုင်ငံများအတွက် ရှိပါသနည်း။

နည်းပညာဆိုင်ရာ စွမ်းပကားသည် မိုဒီအစိုးရ၏ ရှင်းလင်းသောအဖြေ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကျော်အတွင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၎င်းနိုင်ငံသားများအတွက် ဘဝကို ပြောင်းလဲပေးသည့် အများပြည်သူအတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းများ စုစည်းမှုတစ်ရပ်ကို တည်ဆောက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ယင်းစုစည်းမှုကို “India Stack” ဟု လူသိများသည်။ ပလက်ဖောင်း၏ အရေအတွက်နှင့် ရည်မှန်းချက်များ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့ကို “ဒစ်ဂျစ်တယ်အများပြည်သူဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ (DPI)” ဟု အမှတ်တံဆိပ်အမည်ပြောင်းထားသည်။ ယင်းသည် ပို့ကုန်အဖြစ် အိန္ဒိယကမ္ဘောဇလွှဲထားသော DPI ဖြစ်သည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင်လည်း ၎င်း၏ စီးပွားရေးနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုကို တည်ဆောက်ထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံကို ဦးတည်သည့် Belt and Road Initiative တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ တန်ဖိုးနည်း ဆော့ဖ်ဝဲအခြေခံဗားရှင်းကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်က အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် ကျင်းပခဲ့သော G-20 ထိပ်သီး အစည်းအဝေးတွင် “ဒစ်ဂျစ်တယ်အသွင်ကူးပြောင်းမှု၏ အကျိုးကျေးဇူးများသည် လူသားမျိုးနွယ်၏ သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုတွင် ကန့်သတ်မထားသင့်ချေ” ဟု မစ္စတာ မိုဒီက ကြေညာခဲ့သည်။

DPI တွင် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်လက္ခဏာ၊ ငွေပေးချေမှုများနှင့် အချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲမှု သုံးမျိုး ပါဝင်သည်။ ၎င်းသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယခင်လွှတ်တော်မှ ဦးဆောင်သော အစိုးရ လက်ထက်၌ “Aadhaar” သို့မဟုတ် “ဖောင်ဒေးရှင်း” ဟု အမည်ပေးထားသော ဇီဝမက်ထရစ် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကိုယ်ပိုင်အမှတ်လက္ခဏာစနစ် ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ယခုအခါ ၎င်းသည် အိန္ဒိယ၏ လူပေါင်း ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံနီးပါးကို လွှမ်းခြုံထားသည်။ နောက်ထပ် ထွက်ပေါ်လာ သော Unified Payments Interface သည် စာတိုပေးပို့ခြင်း သို့မဟုတ် QR code ကို စကင်နံဖတ်ခြင်းကဲ့သို့ လွယ်ကူသော ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေပေးချေမှုကို ပြုလုပ်ပေးသည်။ ၎င်းကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ရာမှ ပလက်ဖောင်းသည် ယင်းနှစ်မတ်လအထိ အိန္ဒိယရှိ ငွေသားမဟုတ်သော လက်လီရောင်းငွေပေးချေမှုအားလုံး၏ ၇၃ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့သည်။ တတိယ DPI မဏ္ဍိုင်တွင် အချက်အလက် စီမံခန့်ခွဲမှုများ ပါဝင်သည်။ သူတို့၏ ဂဏန်း ၁၂ လုံး Aadhaar နံပါတ်အသုံးပြုနေသော အိန္ဒိယလူမျိုးများသည် အစိုးရက အာမခံထားသည့် စစ်မှန်သော အွန်လိုင်းစာရွက်စာတမ်းများကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်သည်။ “Digilocker” ဟု ခေါ်သော ယင်းစနစ်သည် အခွန်စာရွက်စာတမ်းများ၊ ကာကွယ်ဆေးလက်မှတ်များ၊ အထက်တန်းကျောင်း အသိအမှတ်ပြု စာရွက်များ၊ အခြားအရာများ စသည်တို့နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်။ ဥပမာ-အိန္ဒိယအမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ငွေပေးချေမှုများပြုလုပ်ရန် သူမ၏ အထောက်အထားကို စစ်ဆေးအတည်ပြုရန်နှင့် အရေးပါသော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ စာရွက် စာတမ်းများကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခွင့်ရရှိရန် သူမ၏ ပိုက်ဆံအိတ်ကို သုံးမည့်အစား သူမ၏ ဖုန်းကို အားကိုးနိုင်သည်။

ထိုသို့သော ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများသည် လူတော်တော်များများအတွက် အလွန်အဆင် ပြေသည်။ ယခုအခါ အုန်းသီးများမှ လက်ဝတ်ရတနာများအထိ အရာအားလုံးကို ရောင်းချသူ များသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေပေးချေမှုကို လက်ခံကြသည်။ ယင်းအချက်က သူတို့၏ လုပ်ငန်းဘဝ များကို ပိုမိုလွယ်ကူစေပြီး အမြတ်အစွန်း ပိုမိုရရှိစေသည်။ ခိုးယူမှုနှင့် အတင်းအကျပ် ဆောင်ရွက်ခိုင်းမှုဒဏ်ကို ပိုမိုလျော့နည်းစေသည်။ အိန္ဒိယ၏ လူမှုဖူလုံရေးစနစ်တွင် သန်းရာ ပေါင်းများစွာသည် “တိုက်ရိုက်အကျိုးခံစားခွင့် လွှဲပြောင်းခြင်းများ” ကို လက်ခံရရှိကြသည်။ ယင်းလွှဲပြောင်းမှုများသည် ၎င်းတို့၏ Aadhaar ချိတ်ဆက်ထားသော ဘဏ်စာရင်းများသို့ တိုက်ရိုက်ရောက်ရှိသည်။ ဤသည်မှာ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုမှ ဆုံးရှုံးမှုများကို လျော့ချပေးသည့် အကြောင်းအရာလည်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အကြား ထိုသို့သော လွှဲပြောင်းမှု များ၏ ရလဒ်အနေဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် စုစုပေါင်း ရှုပီး ၂ ဒသမ ၂၃ ထရီလီယံ သို့မဟုတ် GDP ၏ ၁ ဒသမ ၁၄ ရာခိုင်နှုန်း စုဆောင်းခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့က ထည့်တွက်လက်ခံထားသည်။ အဆိုပါစနစ်သည် ကပ်ရောဂါကာလအတွင်း အရေးပေါ် အခြေအနေကဲ့သို့သော အချိန်များတွင် ရန်ပုံငွေများကို လျင်မြန်စွာ ထုတ်ပေးရန် ကူညီပေး သည်။ မကြာသေးမီက အခြားသော ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်း အများအပြားကို စတင်ခဲ့ သည်။ The Open Network for Digital Commerce သည် e-commerce ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း များလုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော အစိုးရကျောထောက်နောက်ခံ ပြုထားသည့် အကျိုး အမြတ်မယူသော အဖွဲ့အစည်းအသစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ပြင်ပမှ ငွေပေးချေမှုများ၊

ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ပေးသူများနှင့် ချိတ်ဆက်နိုင်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ သန်းနှင့်ချီသော သေးငယ်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများရှိရာ ပလက်ဖောင်းတစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးရန် ဆောင်ရွက်သည်။ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် Sahamati သည်လည်း ငွေစာရင်းစုဆောင်းသူများကို ခွင့်ပြုရန် ပလက်ဖောင်းတစ်ခု ထူထောင်နေသည်။ စံသတ်မှတ်ထားသော ပုံစံတစ်ခုတွင် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို မျှဝေနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။

ယင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ၏ နောက်ကွယ်တွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်သည် များပြားကျယ်ပြောပြီး ရှုပ်ထွေးလှသည်။ ၎င်းအဖွဲ့ဝင်များတွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များ၊ နည်းပညာကုမ္ပဏီများ၊ အများသူငါပါဝင်သည့် ကော်ပိုရေးရှင်းများ၊ ဖောင်ဒေးရှင်းများ၊ NGO များနှင့် တက္ကသိုလ်များ ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့အားလုံးသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာအားလုံး၏ မတူညီသော အစိတ်အပိုင်းများကို တည်ဆောက်နေကြသည်။ Aadhaar ကို အစိုးရက ဆောင်ရွက်နေသည်။ (Unified Payments Interface-UPI) ကို အများပိုင်၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သော အိန္ဒိယအမျိုးသား ငွေပေးချေမှုများဆိုင်ရာ ကော်ပိုရေးရှင်း (NUCPI) က စီမံခန့်ခွဲသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုကဲ့သို့သော အခြားပလက်ဖောင်းများကို အကျိုးအမြတ်မယူသော အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်ပြီး မြို့၊ ခရိုင်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ ရောင်းချသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ အတွေ့အကြုံရှိ ပညာရှင်များဖြင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ နည်းပညာများစွာကို ပံ့ပိုးထားသည်။

ယခုအခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ဦးဆောင်မှုကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်ရန် အခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို အပျော့ဆွဲနှင့် ရအောင်လုပ်ချင်သည်။ ၎င်းသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲကမ္ဘာ၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ၎င်း၏ အဆင့်အတန်းကို ခိုင်မြဲစေရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ထားသည်။ ယင်းရည်ရွယ်ချက်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် အိန္ဒိယသည် လွန်ခဲ့သော ဇန်နဝါရီလက ဒေလီမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော “Voice of the Global South Summit” တိပ်သီးအစည်းအဝေးသို့ နိုင်ငံပေါင်း ၁၂၅ နိုင်ငံကို ဖိတ်ကြားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရောင်းအားများက ဆွဲဆောင်မှု ရှိလှသည်။ အကြွေးဝယ်ကတ်များနှင့် ဒက်စတော့ကွန်ပျူတာများကဲ့သို့သော ၂၀ ရာစု၏ အစဉ်အလာများမပါရှိဘဲ စတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ စတင်ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် အနောက်နိုင်ငံများကို ကျော်တက်သွားနိုင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံက သရုပ်ပြခဲ့သော ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆု (Digital Prize) သည် ချိတ်ဆက်မှု၊ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှု ပံ့ပိုးပေးမှု၊ တိုးတက်မှု အလားအလာများကို အရှိန်ရစေရန် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်အခြေခံ အဆောက်အအုံတွင် သိသာထင်ရှားသော ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု လိုအပ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏လက်ရှိ G-20 ၏ တစ်နှစ်ကြာ ဦးဆောင်မှုမှ တစ်ဆင့် ယင်း၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ကမ်းလှမ်းမှုပေါ်တွင် ရှေ့သို့ ဦးတည်သွားရန် ရည်မှန်းထားသည်။ အစည်းအဝေးများနှင့် အလုပ်အဖွဲ့များတွင် ကိုယ်စားလှယ်များသည် Dots Per Inch (DPI) ၏ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်တွင် အများဆန္ဒနှင့် သဘောတူညီမှု တစ်ရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည်။ အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ DPI ပရောဂျက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံပေါင်းစုံမှ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို ထူထောင်ရန်လည်း ကြိုးပမ်းနေသည်။

အိန္ဒိယအဖွဲ့အစည်းများမှ ထွက်ပေါ်လာသော သဘောထားတူညီသော အစုအဖွဲ့များသည် နည်းပညာ တင်ပို့ခြင်း ရည်မှန်းချက်တွင် နှစ်မြှုပ်ထားကြသည်။ NCPI ၏ လုပ်ငန်းခွဲ တစ်ခုဖြစ်သော NCPI International ကို အိန္ဒိယ၏ ငွေပေးချေမှုစနစ်များကို ဖြန့်ကြက်ရန်နှင့် အိန္ဒိယစနစ်နှင့် နိုင်ငံခြားငွေပေးချေမှုစနစ်များအကြား ချိတ်ဆက်မှုများဖန်တီးရန် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဘန်ဂလိုရီ တက္ကသိုလ်တစ်ခု ဖြစ်သည့် သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသိပ္ပံသည် Modular Open Source Identity Platform (MOSIP) ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွင့်လှစ် ခဲ့သည်။ Aadhaar ကဲ့သို့သော အများပြည်သူ အသုံးပြု နိုင်သောဗားရှင်းကို အခြားနိုင်ငံများသို့ ကမ်းလှမ်းရန် ဖြစ်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ၎င်းကို မှတ်ပုံတင်သည့် ပထမဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ MOSIP နည်းပညာကို အသုံးပြုလျက် နိုင်ငံ၏ သက်ကြီးရွယ်အို ၁၁၀ သန်း အနက် ၇၆ သန်းကို ဒစ်ဂျစ်တယ် ids များဖြင့် ထုတ်ပေး ခဲ့သည်။ မော်ရိုကိုနိုင်ငံသည် အဆိုပါနည်းပညာကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် စမ်းသပ်မှုပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ လူဦးရေ ၃၆ သန်းအနက် ခုနစ်သန်းအထိ ၎င်းကို အသုံးပြုနိုင်ပြီ ဖြစ် သည်။

ယင်းနိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့လိုချင်သည့် DPI နည်းပညာများကို စိတ်ကြိုက်ပြင်ဆင် နိုင်သည်။ ဥပမာ- မော်ရိုကိုနိုင်ငံတွင် လက်ရှိလက်ဗွေရာ အချက်အလက် များကို MOSIP ၏ ပလက်ဖောင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ထားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏ နည်းပညာများနှင့် ပလက်ဖောင်းများကို အခမဲ့ပေးဆောင်လျက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင်ယင်းနည်းပညာများပြန့်ပွားအောင်ပြုလုပ်ခြင်း မှ နည်းမျိုးစုံနှင့် အမြတ်ထုတ်ရပ်တည်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ နည်းပညာအပေါ် ဥရောပ၏ ဩဇာ လွှမ်းမိုးမှုကို ၎င်း၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ စွမ်းရည် ဖြင့် မြှင့်တင်ထားသည့်အတွက် ဒါဇင်နှင့်ချီသော နိုင်ငံ များသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံလုပ် ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်များကို လက်ခံကျင့်သုံးလျှင် အိန္ဒိယအနေဖြင့် တိုးတက်မှု ရရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် NCIP သည်

“ဆော့ဖ်ဝဲ
အင်ဂျင်နီယာများ
ပြည့်နှက်နေသည့်
တိုင်းပြည်တစ်ခုအနေဖြင့်
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏
ဂုဏ်သတင်းမှာ
အထူးခိုင်မာနေပြီး
၎င်းသည်
နည်းပညာများကို
ကမ်းလှမ်းနေသည်။ ”

စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေပေးချေမှုစနစ် Pay Now များနှင့် UPI ကို ချိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ ဧပြီလတွင် ၎င်းသည် အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စုစနစ်၏ စနစ်နှင့် အလားတူပုံစံမျိုး လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ သီအိုရီအရဆိုရလျှင် ယခုအခါ အိန္ဒိယလူမျိုးများသည် ဒုတိယအဆင့်များနှင့် စားသောက်ဆိုင်များတွင် UPI ကို အသုံးပြုနေကြပြီ ဖြစ်သည်။

ယခုအခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် အဓိကအကျိုးအမြတ်မှာ ၎င်း၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မြှင့်တင်မှုမှ ဖြစ်နိုင်သည်။ အိန္ဒိယသည် ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ၏ အလားအလာကို ပြောင်းလဲ ရန် ၎င်း၏ နည်းပညာကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် အနောက်နှင့်ဥရောပအကြားတွင် ကြားနေ တတိယအင်အားစုအဖြစ် ရပ်တည်ရန် မျှော်လင့်ထားသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် စွန့်စားရမှု များ ရှိသည်။ ဆော့ဖ်ဝဲအင်ဂျင်နီယာများ ပြည့်နှက်နေသည့် တိုင်းပြည်တစ်ခုအနေဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဂုဏ်သတင်းမှာ အထူးခိုင်မာနေပြီး ၎င်းသည် နည်းပညာများကို ကမ်းလှမ်းနေ သည်။ အိန္ဒိယ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်စွမ်းအားကို နောက်ပြန်သွားစေနိုင်သော ငြင်းခုံမှုများလည်း ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် အာဖရိကနှင့် အခြားနေရာများတွင် အိန္ဒိယ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ မယုံကြည်မှုများ ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မိုဒီအစိုးရသည် ဗဟုဝါဒနှင့် ဒီမိုကရေစီ အင်စတီကျူးရှင်းများအပေါ် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နေခြင်းသည် အလှည့်အပြောင်း တစ်ခု ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုကိစ္စအတွက် အိန္ဒိယတွင် DPI ၏ အောင်မြင်မှုသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ မရှိချေ။ အစိုးရအနေဖြင့် UPI Apps များက သုံးစွဲသူများ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းများကို အခကြေး ငွေကောက်ခံရန် ခွင့်မပြုချေ။ Visa နှင့် Mastercard ကဲ့သို့သော ပြိုင်ဘက်များအပေါ် အသာစီးရသော စနစ်ကို ဖော်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ယုံကြည်မှုနှင့် နိုင်ငံတော်၏ စွမ်းဆောင်ရည်သည် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အရည်အသွေးများ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ အမည်ဂုဏ်သတင်းသည် အမေရိကန် သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံထက်စာလျှင် ကမ္ဘာတောင်ဘက်ခြမ်းတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သည်။ အိန္ဒိယ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်အများပြည်သူဆိုင်ရာ ကမ်းလှမ်းချက်သည် အကယ်၍ တစ်ခါတစ်ရံ လိုအပ်ချက် ရှိသွားခဲ့သော် ၎င်းသည် အာဖရိကနိုင်ငံအများစုနှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်နေသော ကြီးမားသည့် Analogue State Systems စနစ်များ အပေါ် ကြီးမားသော တိုးတက်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပုံရသည်။ အိန္ဒိယ၏ ကိုယ်ပိုင်ဒစ်ဂျစ်တယ်တိုးတက်မှုသည် ယင်းကို သက်သေထူသည်။ ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ အားသာချက်များကို အသုံးပြုပြီး သူများထက်သာအောင် လုပ်ချင်ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အားသာချက်ကိုလည်း အတုယူ လိုပုံရသည်။

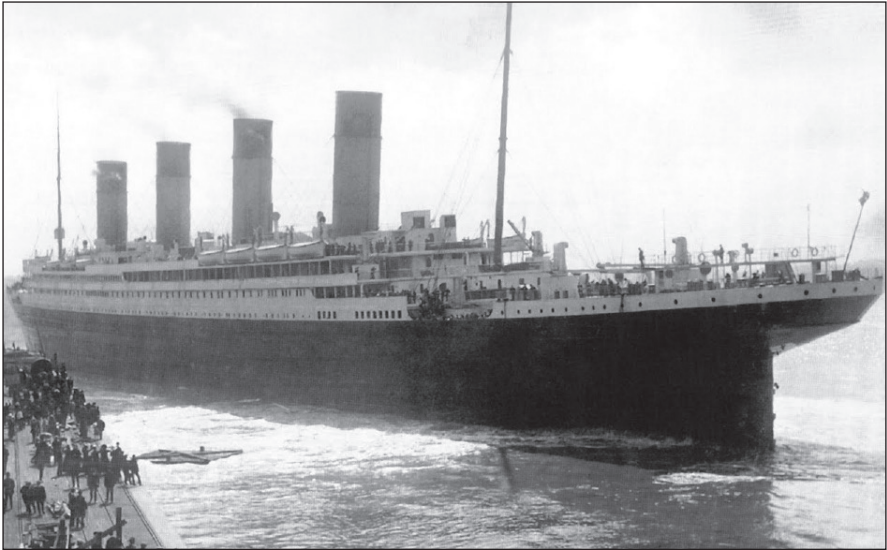
မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref: How India is using digital technology to project power.

နစ်မြုပ်မှုမြန်ဆန်လွန်းခဲ့တဲ့ တိုက်တန်းနစ်ရဲ့ဖြစ်ရပ်

yanmu@kubtmif

“တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီးကို
ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟုဆိုသော်လည်း
ခမ်းနားကြီးကျယ်မှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမဖြစ်ခဲ့သော
နည်းပညာအားနည်းချက်များသည်
အကြီးမားဆုံးသော သင်ခန်းစာဖြစ်ခဲ့သည်။”

မျက်မှောက်ကမ္ဘာကြီး၏ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းလောကတွင်သမုဒ္ဒရာနှင့်ပင်လယ်ပြင်များပေါ်မှ ဖြတ်သန်းခုတ်မောင်းလျက်ရှိနေကြသော ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများသည် ရာနှင့်ချီသော ခရီးသည်များနှင့် တန်ချိန်များစွာသော ကုန်ပစ္စည်းများကိုတင်ဆောင်လျက် ကမ္ဘာဒေသအနှံ့သို့ ဖြန့်ကြက်ခရီးနှင့်လျက် ရှိနေကြသည်။ ဤကဲ့သို့သော ပင်လယ်ရပ်ခြားခရီးစဉ်များအတွက် သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ပြင်များပေါ်၌ အန္တရာယ်ကင်းစွာ ဖြတ်သန်းခုတ်မောင်းနိုင်စွမ်းရှိသည့် အဆင့်မြင့်နည်းပညာသုံး ခေတ်မီပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများကို တည်ဆောက်လာနိုင်ခြင်းမှာ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက ပင်လယ်ပြင်မတော်တဆဖြစ်ပွားခဲ့မှု တစ်ခုကိုအကြောင်းပြုလျက် ထိုအဖြစ်သနစ်ကပေးခဲ့သည့် သင်ခန်းစာများကိုရယူပြီး သင်္ဘောတည်ဆောက်မှု နည်းပညာများကို အဆင့်မြင့်တင်လာနိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းသွားလာရေး အဦးအစ ကာလများကပင် သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ပြင်များပေါ်၌ ရွက်လွင့်သွားလာခဲ့ကြသော သင်္ဘောခရီးစဉ်များ အများအပြားရှိခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အင်ဂျင်ဖြင့်လည်ပတ်မောင်းနှင်နိုင်သော ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများကို တိုးတက်တည်ဆောက်လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့သော ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများထဲတွင် ကြီးမားသော ပင်လယ်ပြင်မတော်တဆမှုဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဧရာမသင်္ဘောကြီးတစ်စင်းလည်း ပါဝင်နေခဲ့သည်။ ထိုသင်္ဘောကြီးသည်ကား တိုက်တန်းနစ်ဟုအမည်ပေးထားသည့် ကမ္ဘာကျော် ဇိမ်ခံသင်္ဘောကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

တိုက်တန်းနစ်ဟုဆိုလိုက်လျှင် ဒါရိုက်တာဂျမ်းစ်ကင်မရွန်းရိုက်ကူး၍ပြင်သစ်မင်းသား လီယိုနာဒိုဒီကာပရီယိုနှင့် မင်းသမီး ကိတ်ဝင်းစလက်တို့ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော

ကမ္ဘာကျော် ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကြီးကို ပြေး၍မြင်ယောင်မိကြပေလိမ့်မည်။ တိုက်တန်းနစ် ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကို အော်စကာဆု ၁၁ ဆုရရှိသော ကမ္ဘာကျော်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကြီး တစ်ကားဖြစ်လာအောင် ရုပ်ရှင်အတတ်ပညာရှင်တို့က ငွေကြေးနှင့်အချိန်များစွာအကုန်ခံ ပြီး စနစ်တကျ စီစဉ်ရိုက်ကူးခဲ့ကြသည်။ တကယ့်ဖြစ်ရပ်မှန်ကို အနုပညာရသနှင့်ပေါင်းစပ်ပြီး ကမ္ဘာ့ရုပ်ရှင်ကြည့်ပရိသတ်တို့ကို တာသဖြင့်စွဲကျန်ရစ်အောင် တင်ဆက်နိုင်ခဲ့သည်။ အောင်မြင်မှု ထူးခြားစွာရရှိခဲ့သော ဇာတ်ကားဖြစ်သည့်အတွက် သရီးဒီရုပ်ရှင်အဖြစ်သို့ပင် ပြောင်းလဲရိုက်ကူးခဲ့ကြပြီ ဖြစ်သည်။

တိုက်တန်းနစ်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကြီးက ကြီးကျယ်ခမ်းနားသလို ယင်းဇာတ်ကား၏ ကျောထောက်နောက်ခံ တကယ့်ဖြစ်ရပ်မှန်ကလည်း တစ်ကမ္ဘာလုံးကို တုန်လှုပ်သွားစေခဲ့ သည်။ ရာစုနှစ်တစ်စုကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း တိုက်တန်းနစ်၏ အဖြစ်သနစ် အကြောင်း ရင်းမှန်များကို စူးစမ်းလေ့လာလျက် သုတေသနလုပ်ကာ အဖြေရှာနေကြဆဲပင် ဖြစ်သည်။

တည်ဆောက်မှုနောက်ခံသမိုင်း

တိုက်တန်းနစ်ဆိုသည်မှာ ၁၉၁၂ ခုနှစ်က အသစ်စက်စက်ရေချခဲ့ပြီး ပထမဦးဆုံး ခရီးစဉ်အဖြစ် မြိတ်နိုင်ငံ ဆောက်သင်တန်မြို့မှ ခရီးသည်ပေါင်း ၂၂၂၇ ဦးကိုတင်ဆောင်၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နယူးယောက်မြို့သို့ ခရီးနှင့်ခဲ့သော သင်္ဘောကြီး၏အမည်ဖြစ်သည်။

တိုက်တန်းနစ်ကို နှစ်ဆယ်ရာစု၏အစပိုင်းကာလ၌ ထိုစဉ်က သင်္ဘောတည်ဆောက်မှု အတတ်ပညာနှင့်သင်္ဘောပုံစံများအရ အဆင့်မြင့်ဆုံးဖြင့် ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ တည်ဆောက် ခဲ့ကြသည်။ တိုက်တန်းနစ်ကိုတည်ဆောက်ရာတွင် လုပ်သားအင်အား ၁၇၀၀၀ ကို အသုံးပြုခဲ့ သည်။ ရေလုံအောင် အလွယ်တကူပိတ်နိုင်သော အခန်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ထားပြီး ပထမတန်းစားအခန်းများ၏ တည်ဆောက်မှုကုန်ကျစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၅၀၀၀ အထိပင်ရှိခဲ့သည်။ သင်္ဘောကိုယ်ထည်ကို စတုရန်းပေ ၃၀၀ စီရှိသော သင်္ဘောသုံးသံမဏိပြား များဖြင့် တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။

မမျှော်မှန်းနိုင်သော အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် သင်္ဘော၏ကိုယ်ထည်တွင် ထိခိုက် ပျက်စီးမှုရှိလာခဲ့ပါက ထိခိုက်ပျက်စီးသည့်နေရာ၏အခန်းကို အလုံပိတ်လိုက်ပါက ထိုအလုံ ပိတ်အခန်းထဲသို့သာ ရေများကဝင်ရောက်နိုင်ပြီး ကျန်နေရာများသို့ ရေများပျံ့နှံ့ဝင်ရောက် သွားခြင်းမရှိအောင် စီစဉ်တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ သင်္ဘောနှစ်စီးတိုက်မိခြင်းကဲ့သို့သော အဆိုးရွားဆုံးအခြေအနေမျိုးနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရလျှင်ပင် တစ်စီးလုံးစုံးမြုပ်သွားရန် အနည်းဆုံး ၂၄ နာရီမှ ၇၂ နာရီအထိ ကြာမြင့်အောင် တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သင်္ဘော နစ်မြုပ်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါက အကူအညီများခေါ်ယူနိုင်ရန် လုံလောက်သည့်အချိန်ရရှိရေး အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင် တည်ဆောက်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဖြစ်စဉ်အစ

၁၉၁၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက်တွင် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး၏ခရီးစဉ်ကို စတင်ခဲ့ ကြသည်။ အဆိုပါသင်္ဘောကြီးတွင် လိုက်ပါစီးနင်းကြသော သင်္ဘောစီးခရီးသည်များသည်

“ ရေခဲတောင်နှင့်
 မတိုက်မိစေရန်
 အတတ်နိုင်ဆုံး
 ကြိုးစားရှောင်တိမ်း
 ခဲ့သော်လည်း
 တိုက်တန်းနစ်
 သင်္ဘောကြီး၏
 ဦးပိုင်းလက်ယာဘက်
 အခြမ်းသည်
 မျောနေသော
 ဧရာမ
 ရေခဲတောင်ကြီးနှင့်
 ပွတ်တိုက်ကာ
 သင်္ဘောဦးပိုင်းရှိ
 ထိပ်ဆုံးအခန်း
 ခြောက်ခန်းမှာ
 ပွင့်ထွက်သွားခဲ့သည်။ ”

ဤသင်္ဘောခရီးစဉ်ဖြင့် လိုက်ပါခွင့်ရရှိရန် လအတန် ကြာကပင် ကြိုတင်လက်မှတ်များကို ဝယ်ယူထား ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ သင်္ဘောခရီးစဉ် တစ်လျှောက်လုံးတွင်ခရီးသည်များ၏မျှော်လင့်ချက် အတိုင်း အစစအရာရာပြည့်စုံမှုနှင့် ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှု များကို တိုက်တန်းနစ်က ပေးစွမ်းဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင် ခဲ့သည်။

ဧပြီလ ၁၅ ရက် ညခုနစ်နာရီခွဲခန့်တွင် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောထံသို့ ကယ်လီဖိုးနီးယား မီးသင်္ဘောမှသတင်းပေးပို့ချက်တစ်ခု ရောက်ရှိလာခဲ့ သည်။ ကယ်လီဖိုးနီးယားသင်္ဘော၏ တောင်ဘက် ငါးမိုင်ခန့်အကွာတွင်ဧရာမရေခဲတောင်ကြီးသုံးလုံးကို တွေ့မြင်ခဲ့ရကြောင်း သတင်းပေးပို့ချက်ပင် ဖြစ် သည်။ ထိုနေ့ည ဆယ့်တစ်နာရီခွဲတွင် တိုက်တန်းနစ် သည်နယူးဖောင်လန်ကျွန်းဂရင်းဘင့်၏တောင်ဘက် ၉၅ မိုင်အကွာတွင် ရောက်ရှိနေခဲ့သည်။ ည ဆယ့်တစ်နာရီ မိနစ်လေးဆယ်တွင် အမှောင်ထု အတွင်း၌ ခုတ်မောင်းနေသော တိုက်တန်းနစ် သင်္ဘောကြီးသည် ကယ်လီဖိုးနီးယားမီးသင်္ဘောက သတိပေးခဲ့သည့် ဧရာမရေခဲတောင်ကြီးကို အလွန် နီးကပ်သည့် အကွာအဝေးအရောက်တွင် ဘွားကန် တွေ့မြင်လိုက်ရသည်။

ရေခဲတောင်နှင့် မတိုက်မိစေရန် အတတ်နိုင် ဆုံး ကြိုးစားရှောင်တိမ်းခဲ့သော်လည်း တိုက်တန်းနစ် သင်္ဘောကြီး၏ ဦးပိုင်းလက်ယာဘက်အခြမ်းသည် မျောနေသောဧရာမရေခဲတောင်ကြီးနှင့်ပွတ်တိုက် ကာ သင်္ဘောဦးပိုင်းရှိ ထိပ်ဆုံးအခန်းခြောက်ခန်းမှာ ပွင့်ထွက်သွားခဲ့သည်။

စတင်နစ်မြုပ်မှု

ပျက်စီးသွားသောအခန်းများထဲတွင်သင်္ဘော စက်ခန်းလည်းပါဝင်နေခဲ့ရာ ထိခိုက်မှုဒဏ်ကြောင့် ဘွိုင်လာမှ ရေပူနှင့်ရေနွေးငွေ့များ ပန်းထွက်လာခဲ့ သည်။ ဘွိုင်လာမီးထိုးသမားများမှာ စက်ခန်းမှ ထွက်ပြေးကြပြီး အခန်းတံခါးကို လုံအောင်ပိတ်ခဲ့

ကြသည်။ ပွင့်ထွက်သွားသောအခန်းများအတွင်းသို့ ပင်လယ်ရေများ စီးဝင်ရောက်ရှိလာကာ ယင်းရေလုံအခန်းများ၌ ရေပြည့်သွားသည်နှင့် သင်္ဘောဦးပိုင်းကြီးလေးလံပြီး ဦးစိုက်ကျလာ တော့သည်။ သန်းခေါင်ကျော် ညနှစ်နာရီတွင် သင်္ဘောပဲ့ပိုင်းမှာ လေထဲသို့မြောက်တက်နေပြီး ရှေ့ပိုင်း၌ရှိနေသည့် ခေါင်းတိုင်ကြီးမှာ ရေထဲသို့ပြုတ်ကျသွားခဲ့သည်။

နှစ်ပိုင်းပြတ်ခြင်း

ထိုအချိန်တွင် သင်္ဘောမှာ ၄၅ ဒီဂရီတိမ်းစောင်းနေပြီး သင်္ဘောခါးလယ်ပိုင်းသည် နှစ်ပိုင်းပြတ်လှအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုနေရာတွင် သက်ရောက်နေသည့် ဖိအားမှာ တစ်စတုရန်းလက်မပေါ်တွင် ၁၅ တန်ပမာဏအထိ ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုသက်ရောက်မှု အားကြောင့်ပင် သင်္ဘောယက်မကြီးကျိုးသွားပြီး သင်္ဘောဝမ်းဗိုက်အောက်ခံ သံမဏိပြားများ ကွေးကောက်တွန့်လိမ်သွားခဲ့သည်။

ထိုအချိန်တွင် တန်ချိန် ၁၆၀၀၀ အလေးချိန်ရှိသော ပင်လယ်ရေထုကြီး ဝင်ရောက်လာ မှုကြောင့် သင်္ဘောဦးပိုင်း ပြတ်ကျသွားကာ တစ်နာရီလျှင် ၁၃ မိုင်နှုန်းဖြင့် ပင်လယ်ကြမ်းပြင် ဆီသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ညသန်းခေါင် နှစ်နာရီခွဲခန့်တွင် ပဲ့ပိုင်းသည်လည်း တဖြည်းဖြည်း နစ်မြုပ်ပြီး ရေမျက်နှာပြင်အောက် ပေတစ်ရာအရောက်တွင်ပေါက်ကွဲကာ တန်ချိန်များစွာရှိ သောပစ္စည်းများသည်လည်း ရေထဲ၌ လွင့်စဉ်ပျံ့နှံ့ကုန်တော့သည်။

ဤသို့ဖြင့် တိုက်တန်းနှစ်သင်္ဘောကြီးသည် အသက်ကယ်လှေများဖြင့် ထွက်ခွာခြင်း မပြုနိုင်သည့် ခရီးသည် ၁၅၀၀ ကျော်နှင့်အတူ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အောက် ၁၂၆၁၂ ပေ အနက်ရှိ ပင်လယ်ကြမ်းပြင်ပေါ်၌ ထာဝရအိပ်စက်ခဲ့ရတော့သည်။

နစ်မြုပ်မှုမြန်ဆန်လွန်းခြင်း

တိုက်တန်းနှစ်တည်ဆောက်ခဲ့သည့်ကာလက သင်္ဘောများတည်ဆောက်ရာတွင် အကြောင်းကြောင်းကြောင့် နစ်မြုပ်ခဲ့ပါက စတင်နစ်မြုပ်ချိန်မှ စုံးစုံးမြုပ်သွားသည်အထိ အနည်းဆုံး ၂၄ နာရီခန့် ကြာမြင့်စေရန် ပုံစံထုတ်၍ တွက်ချက်တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ မူလတွက်ချက်ထားသည့်အတိုင်း စုံးစုံးမြုပ်သွားရန် ကြာမြင့်မည့်အချိန်အတွင်း သင်္ဘောစီး ခရီးသည်များနှင့် သင်္ဘောသားများမှာ အသက်ကယ်လှေများဖြင့်ထွက်ခွာရန် သို့တည်းမဟုတ် ကယ်ဆယ်ရေးအကူအညီများကိုရယူနိုင်ရန် အချိန်ကောင်းစွာရရှိမည်ဖြစ်သည်။ တိုက်တန်းနှစ် ကို သမားရိုးကျသင်္ဘောများတည်ဆောက်မှုနည်းပညာထက် ပိုမိုသာလွန် ကောင်းမွန်အောင် စီစဉ်ခဲ့ပါလျက် တကယ့်လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်တွင် ရေခဲတောင်နှင့်တိုက်မိပြီး သုံးနာရီမျှပင်မပြည့် သော အချိန်အတိုင်းအတာအတွင်း၌ လုံးဝနစ်မြုပ်သွားခဲ့ရသည်။

နှစ်ပေါင်းရှစ်ဆယ်အကြာ

တိုက်တန်းနှစ်သင်္ဘောကြီးနစ်မြုပ်သွားပြီး ခရီးသည်ပေါင်း ၁၅၀၀ ကျော် သေဆုံးခဲ့ ရမှုသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးကို တုန်လှုပ်ချောက်ချားသွားစေခဲ့သည်။ တိုက်တန်းနှစ်သင်္ဘော နစ်မြုပ်မှုဖြစ်ပွားပြီး နှစ်ပေါင်းရှစ်ဆယ်ကျော်မျှ ကြာမြင့်ခဲ့သည့်တိုင်အောင် ဤမျှ မြန်မြန်

ဆန်ဆန် နှစ်မြုပ်ခဲ့ရသည့် အကြောင်းရင်းကို သိပ္ပံပညာရှင်များက တပ်အပ်သေချာအဖြေ ရှာ၍ မရခဲ့ကြပေ။

သဲလွန်စ

၁၉၈၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဘော့စ်ဘောလတ်ဆိုသူ အဏ္ဏဝါဗေဒပညာရှင်တစ်ဦးက ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အောက် ၁၂၆၁၂ ပေအနက်ရှိသည့် ပင်လယ်ကြမ်းပြင်တွင် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောပျက်မှ အပျက်အစီး အစိတ်အပိုင်းများကို စတင်တွေ့ရှိခဲ့သည်။

ယင်းနောက် ခြောက်နှစ်အကြာ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ကနေဒါနိုင်ငံ သဘာဝအရင်းအမြစ်များဆိုင်ရာဌာနမှ ပင်လယ်ကြမ်းပြင်ဆိုင်ရာ ဘူမိဗေဒပညာရှင် စတိဗ်ဘလတစ်စ် ခေါင်းဆောင်သော သိပ္ပံစူးစမ်းရေးအဖွဲ့သည် ဆိုဗီယက်လုပ် မိယာရေငုပ်သင်္ဘောနှစ်စီးဖြင့် နှစ်မြုပ်နေသော တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောမှ အစိတ်အပိုင်းများကို စူးစမ်းလေ့လာခဲ့သည်။ တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး၏ ကိုယ်ထည်မှ ပြတ်ထွက်လွင့်စဉ်နေခဲ့သော သံတုံးတစ်တုံးကို တွေ့ရှိကောက်ယူခဲ့ပြီး လေ့လာသုတေသနပြုခဲ့ကြသည်။

အဆိုပါသံတုံး၏ အနားစွန်းများသည် အချွန်အတက်များဖြစ်နေပြီး ကွေးညွတ်ထားသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာကိုမျှ မတွေ့ရှိကြရပေ။ သုတေသနပညာရှင်များသည် အဆိုပါ တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး၏သံပြားကို လက်ရှိခေတ်သုံး အရည်အသွေးမြင့် သံမဏိပြားတစ်ခုနှင့်တွဲဖက်၍ ဟိုက်ဒရောလစ်ဖိအားသုံးပြီး တစ်ပြိုင်နက်ထုချလိုက်ရာ တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘော၏ သံမဏိတုံးမှာ ဆတ်ခနဲနှစ်ပိုင်းကျိုးထွက်သွားသော်လည်း လက်ရှိခေတ်သုံး သံမဏိတုံးကမူ ကျိုးထွက်မသွားဘဲ တွဲ၍ခံနေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘော၏ သံမဏိတုံးမှာ ပင်လယ်ရေအောက်တွင် နှစ်ပေါင်းရှစ်ဆယ်နီးပါးရှိနေခဲ့သည့်အတွက် ကြောင့် ယခုကဲ့သို့ ကျွတ်ဆတ်သွားခြင်းမဟုတ်ဘဲ အဆိုပါသံမဏိကို ထုတ်လုပ်ခဲ့စဉ်ကတည်းကပင် ကျွတ်ဆတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။

၁၉၁၂ ခုနှစ်က နှစ်မြုပ်ခဲ့သော တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောပျက်မှ ပစ္စည်းအမျိုးပေါင်း ၁၅၀ ခန့်ကို ၁၉၉၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ဗြိတိန်နိုင်ငံ လန်ဒန်မြို့ရှိ အဏ္ဏဝါပြတိုက်တွင် အများပြည်သူကြည့်ရှုနိုင်ရန် စတင်ပြသခဲ့သည်။ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းသည့်အချက်က တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘော၏ သံမဏိထည်အစိတ်အပိုင်းများသည် ပင်လယ်ရေအောက်တွင် နှစ်ပေါင်းရှစ်ဆယ်ကျော် နေခဲ့ရသော်လည်း တိုက်စားမှုလုံးဝမရှိခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ရရှိခဲ့သော သင်ခန်းစာများ

အကယ်၍သာ တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီးသည် ရေခဲတောင်ကြီးကို ရှောင်လွှဲခြင်း မပြုနိုင်ဘဲ တည့်တည့်ဝင်တိုက်ခဲ့မည်ဆိုပါက သင်္ဘောဦးပိုင်းရှိ အခန်းအချို့သာ ပျက်စီးဖွယ်ရှိပြီး ယခုကဲ့သို့ စုံးစုံးမြုပ်ရသည့်အဖြစ်ဆိုးမျိုးကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရမည်မဟုတ်ပေ။ တကယ့်ဖြစ်ရပ်၌မူ ရေခဲတောင်ကြီးကို ရှောင်တိမ်းလိုက်သည့်အတွက် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘော၏ ဘေးတစ်လျှောက်မှ သံမဏိပြားများသည် မာကျောသော ရေခဲတောင်ကြီးနှင့် ပွတ်တိုက်မိခဲ့သည့်အတွက် ကျိုးပဲ့ပြီး သင်္ဘောကိုယ်ထည်ကို ပွင့်ထွက်သွားစေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးလောကတွင် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး၏အဖြစ်သနစ် မှတစ်ဆင့် ဆင်ခြင်သတိပြုဖွယ်ရာသင်ခန်းစာများကို ရရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုထိုသော သင်ခန်းစာ ပေါင်းများစွာထဲမှ သိပ္ပံပညာရှင်တို့အတွက် ကြီးမားသောနည်းပညာဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာတချို့ ကိုလည်း ရရှိခဲ့ကြသည်။

တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီးကို ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟုဆိုသော် လည်း ခမ်းနားကြီးကျယ်မှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမဖြစ်ခဲ့သော နည်းပညာအားနည်းချက်များ သည် အကြီးမားဆုံးသော သင်ခန်းစာဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က သံမဏိပြားများကိုထုတ်လုပ်ရာ တွင် တူးဖော်ရရှိသော သံမဏိအရိုင်းများ၌ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းနေသော ဆာလ်ဖာပါဝင်ကိန်းကို လျှော့ချခြင်းမပြုနိုင်ခဲ့သည့်အတွက် ဆာလ်ဖာပါဝင်ကိန်းမြင့်မားသော သံမဏိပြားများ၏ Tensile Strength ခေါ် ဆန့်ထွက်နိုင်သည့်အားမှာ သင်္ဘောတည်ဆောက်မှုနှင့် လားလားမျှ မထိုက်တန်အောင်ပင် နိမ့်ကျနေခဲ့သည်။

ကျွတ်ဆတ်ပြီးအလွယ်တကူကျိုးပဲ့နိုင်သော သင်္ဘောသံမဏိပြားများသည် လူ့အသက် ပေါင်းများစွာ ဆုံးရှုံးမှုနှင့် ကြီးမားသောပျက်စီးမှုများကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည့်အပြင် ကမ္ဘာ့ အရပ်ရပ်ရှိ အများပြည်သူတို့၏ စိတ်နှလုံးကိုပါ တုန်လှုပ်ချောက်ချားသွားစေခဲ့သည်။

တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီးတွင် လိုက်ပါခဲ့ကြသော ခရီးသည်ပေါင်း ၂၂၇ ဦးအတွက် အရေးပေါ်အသုံးပြုနိုင်သည့် အသက်ကယ်လှေအရေအတွက်မှာ ခရီးသည်နှင့်မမျှအောင် အလွန်ပင်နည်းပါးခဲ့သည့်အတွက် အသက်ကယ်လှေများဖြင့် ထွက်ခွာခြင်းမပြုနိုင်သော ခရီးသည် ၁၅၀၀ ကျော်တို့ အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသည်။

တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး၏ နစ်မြုပ်မှုမှာ မြန်ဆန်လွန်းသည်ဟုဆိုသည့်တိုင် အကယ်၍ ဤမျှမြန်မြန်ဆန်ဆန်နစ်မြုပ်ခဲ့လျှင် ဆိုသည့်အချက်ကို ကြိုကြိုတင်တင် မတွေ့မိ ခဲ့ကြခြင်းကြောင့်လည်း အချိန်တိုအတွင်း၌ ကြီးမားသောပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။

တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး နစ်မြုပ်စဉ်က မာကိုနီ၏ ကြိုးမဲ့ကြေးနန်းကုမ္ပဏီဝန်ထမ်း ဒေးဗစ်ဆန်းနော့ဖ်သည် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီးပေါ်တွင် လိုက်ပါတာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး သင်္ဘောကြီးဘေးဒုက္ခကျရောက်မှုအခြေအနေကို အခြားသင်္ဘောများဆီသို့ အကြောင်းကြား သတင်းပေးပို့ခဲ့သော်လည်း ထိုစဉ်က ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းလောကတွင် မြန်နှုန်းမြင့်ရေယာဉ် ငယ်များကို တည်ဆောက်ခြင်းမပြုနိုင်သေးသည့်အတွက် အချိန်မီ ကယ်ဆယ်ခြင်းမပြုနိုင်ဘဲ အသက်ပေါင်းများစွာ ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရခြင်း ဖြစ်သည်။

တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး မတော်တဆမှုဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာအကြာ တွင်မှ စကြဝဠာအတွင်းရှိ နက္ခတ်သိပ္ပံဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်တစ်ခုက တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီးနှင့် တကွ လူ့အသက်ပေါင်း ၁၅၀၀ ကျော်ကို ဇီဝိန်ချုပ်ငြိမ်းစေခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိ ခဲ့ကြသည်။

၁၉၁၂ ခုနှစ် ဧပြီလက နှစ်ပေါင်း ၁၄၀၀ လျှင်တစ်ကြိမ်သာဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် ကမ္ဘာနှင့်လ အနီးကပ်ဆုံးသောဖြစ်စဉ်သည် ကမ္ဘာ့ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်ကို သာမန်ထက် ထူးကဲစွာ မြင့်တက်စေခဲ့သည်။ အလွန်ထူးကဲလှသော ဒီရေတက်မှုကြောင့် နယူးဖော့လန်ကျွန်းဒေသ

တစ်ဝိုက်ရှိ ရောမရေခဲတောင်ကြီးများသည် ပင်လယ်ကြမ်းပြင်မှကြွတက်ကာ ပင်လယ်ရေပြင်တွင် မျောပါရွေ့လျားခဲ့ကြသည်။

သာမန်ဒီရေတက်ချိန်များတွင်မူ အဆိုပါရေခဲတောင်ကြီးများသည် ထုထည်နှင့် အရွယ်ပမာဏကြီးမားလွန်းလှသဖြင့် ပင်လယ်ကြမ်းပြင်မှ ကြွတက်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ တန်ချိန်နှစ်သိန်းအလေးချိန်ရှိသော ရေခဲတောင်ကြီးသည် တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောနှင့်တိုက်မိစဉ်က ရွေ့လျားမျောပါနှုန်း တစ်နာရီလျှင် ၂၆ မိုင်ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုစဉ်ကာလများက ပင်လယ်နှင့် သမုဒ္ဒရာများတွင် ရေခဲတောင်များလေ့လာစောင့်ကြည့်ရေးအစီအစဉ်ကို ချမှတ်နိုင်ခြင်းမရှိခဲ့သဖြင့် ထိုသို့သော အဖြစ်ဆိုးမျိုးကို ကြုံတွေ့ခဲ့ကြခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။

မျက်မှောက်ကာလ၌မူ တိုက်တန်းနစ်သင်္ဘောကြီး၏ အဖြစ်သနစ်ကပေးခဲ့သည့် ကြီးမားသောသင်ခန်းစာများကိုရယူလျက် သင်္ဘောတည်ဆောက်မှုနည်းပညာများကို အဆင့်မြှင့်တင်လာနိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်ရာ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသော သံမဏိသန့်စင်ထုတ်လုပ်ရေးနည်းပညာ၊ မိုဘိုင်းဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်၊ ဂြိုဟ်တုလမ်းပြမြေပုံစနစ်၊ ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းလုံခြုံရေးအစီအမံ၊ ရေခဲတောင်လေ့လာစောင့်ကြည့် သတိပေးရေးစီမံချက်၊ အရေးပေါ်လေကြောင်းအကူအညီပေးရေးအစီအစဉ် စသော အဆင့်မြင့်နည်းပညာများက ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းလောကအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှု အပြည့်အဝရှိနေစေပြီ ဖြစ်ပေသည်။

ပါမောက္ခကိုကိုအောင်

စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် နှစ်စဉ်ပလတ်စတစ်အမှိုက် ကီလိုဂရမ် သန်း ၉၃၀ ခန့်ကို စွန့်ပစ်ပြီး ၉၆ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ပြန်လည်အသုံးပြု၍ မရပါ။ အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အေဂျင်စီ (National Environment Agency-NEA) သည် စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုကိုကိုင်တွယ်ပြီး အထွေထွေနှင့် အန္တရာယ်ရှိသောအမှိုက်အားလုံးအတွက် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲပါသည်။ အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အသန့်ရှင်းဆုံးနိုင်ငံတစ်ခုဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းခံရသော စင်ကာပူနိုင်ငံသည် ၎င်း၏အမှိုက်များကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ပတ်သက်လာလျှင် အခြားနိုင်ငံများနှင့် မတူညီနိုင်ပါ။ နိုင်ငံ၏လူဦးရေတိုးမြှင့်လာမှုနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုကြောင့် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် တစ်ရက်လျှင် အမှိုက်တန်ချိန် ၁၂၆၀ တန်ရှိရာမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တစ်ရက်လျှင် ၈၅၅၉ တန်အထိ ခုနစ်ဆခန့် တိုးလာခဲ့ပါသည်။ စင်ကာပူ နိုင်ငံတွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အမှိုက်တန်ချိန် ၇ ဒသမ ၂ သန်းကျော် ထုတ်လုပ် ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းပမာဏတွင် တန်ချိန် ၂ ဒသမ ၉၅ သန်းကို ပြန်လည်အသုံးပြု၍မရနိုင်ပါ။ ပလတ်စတစ် အမှိုက်များသည် ဂရုတစိုက်နှင့် ထိရောက်စွာစွန့်ပစ်ရန်လိုအပ်သော များပြားလှသည့် စွန့်ပစ်အမှိုက်များဖြစ်၍ စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲရန် လိုအပ်ပါသည်။

စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် အမှိုက်ကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း

စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် အမှိုက်များကို ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် စွန့်ပစ်ခြင်းမပြုမီ စုဆောင်းခြင်းကို ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းကို နိုင်ငံအသီးသီးမှ ပြန်လည်အသုံးပြု

နိုင်သော စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများနှင့် အမှိုက်များကိုစုဆောင်းသည့် လိုင်စင်ရ အထွေထွေအမှိုက် စုဆောင်းသူများမှ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ Tech Talkers တွင် ထုတ်ဝေသည့် အစီရင်ခံစာအရ စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမှိုက် မီးရှို့ခြင်းနှင့် မီးခိုးများကိုစစ်ထုတ်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ပထမဦးစွာ အမှိုက်အားလုံးတွင် အမှိုက်ပုံးများနှင့် အမှိုက်အိတ်များအားလုံး စုပုံထားပါသည်။ ထို့နောက် အမှိုက်များကို မီးရှို့ရန်အတွက် စက်ရုံသို့သယ်ဆောင်သွားပါသည်။ ၎င်းအပူချိန်သည် ၁,၀၀၀ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ်ကျော်ရှိပြီး မီးလောင်ကျွမ်းရန် လုံလောက်ပါသည်။ အမှိုက်အားလုံးနီးပါး မီးလောင်သွားသော်လည်း ပြာအနည်းငယ်ကျန်နေတတ်ပါသည်။ ထို့နောက် ၎င်းပြာများကို သမုဒ္ဒရာရေနှင့်မထိဘဲ ရေကိုယ်ထည်သို့ ပို့ဆောင်ကာ ဘေးကင်းစေရန်အတွက် ဆောင်ရွက် ပါသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အသုံးပြု၍ ပြာများထပ်ခါတလဲလဲ အနည်ကျနေသည့် အမှန်တကယ် "အမှိုက်ကျွန်း" (Trash Island) ကို ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဧရိယာအတွင်း အမှိုက်ရှင်းရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံ ရှိပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမှိုက်ပုံများသည် နေရာနှင့်ငွေကြေးအရ အလွန်ကုန်ကျစရိတ် များပါသည်။ ထို့အပြင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ရွေးချယ်စရာတစ်ခုရှိသော်လည်း ပစ္စည်းအားလုံးကို ပိုလီစတစ်တစ်နင်း (Polystyrene) ကဲ့သို့ ပြန်လည်အသုံးပြု၍ မရနိုင်ပါ။ စားကြွင်းစားကျန်များနှင့် သစ်ပင်အကိုင်အခက် အရွက်အဆွေးများကဲ့သို့ အော်ဂဲနစ်ပစ္စည်းများကိုသာ မြေဆွေးပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းများအနက်မှ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဟု ယူဆပါသည်။ တစ်ခုတည်းသော အားနည်းချက်မှာ အဆိပ်ဓာတ်ငွေ့များနှင့် ကြွင်းကျန်နေသော ပြာများ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း စင်ကာပူနိုင်ငံသည် ထိုပြဿနာများကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အန္တရာယ်ရှိသော ဓာတ်ငွေ့များကို စစ်ထုတ်နိုင်သောကြောင့် မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည့် စက်ရုံများမှ ထုတ်လွှတ်သောလေသည် အလွန်သန့်ရှင်းပါသည်။ ထို့အပြင် ပြာများကို သမုဒ္ဒရာရေနှင့် မထိနိုင်သော ကျွန်းတု၏ရေထဲတွင် စွန့်ပစ်ထားသောကြောင့် ဘေးဥပဒ်မဖြစ်နိုင်ပါ။ မီးလောင်သွားသော စွန့်ပစ်အညစ်အကြေးများ၏အပူကို မီးရှို့ဖျက်ဆီး သော စက်ရုံများမှ အိမ်အရေအတွက်ထောင်ပေါင်းများစွာကို လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိရန်အတွက် သဘာဝစွမ်းအားကို ထိန်းချုပ်အသုံးပြုကြပါသည်။

ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု

စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ပြည်သူလူထုသည် အမှိုက်စွန့်ပစ်မှုတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ကူညီကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အမှိုက်များကို လျှော့ချခြင်း (Reduce)၊ ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း (Reuse)၊ ပြန်လည်ပြုပြင်၍သုံးစွဲခြင်း (Recycle) တို့ကို လက်တွေ့လိုက်နာ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်ပြုပြင်၍ သုံးစွဲခြင်း ပရိုဂရမ် (National Recycling Program-NEA) သည် လူသိအများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ အိုးအိမ်ချထားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုဘုတ်အဖွဲ့ (Housing & Development Board-HDB) မှ အိမ်ခြံ မြေ၊ ပုဂ္ဂလိကကွန်ဒိုနှင့် လုံးချင်းအိမ်တိုင်းအား အမှိုက်ပုံးများ ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းနှင့် အမှိုက်များစုဆောင်းခြင်း ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။ အပြာရောင်ပုံးများသည် လူတိုင်း ၎င်းတို့၏ စက္ကူ၊ ပလတ်စတစ်နှင့်

ဖန်ပုလင်းအမှိုက်များကို ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်သည့် လူသိများပြီး အကျော်ကြားဆုံးနှင့် လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်သည့် နည်းလမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ပြန်လည်ပြုပြင်သုံးစွဲခြင်းအတွက် ဆုလာဘ်

စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် အမှိုက်များကို ပြန်လည်ပြုပြင်သုံးစွဲခြင်းအတွက် ဆုလာဘ်ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ဆုလာဘ်များတွင် မျှတသောဈေးနှုန်း (Fair Price)၊ လျှော့ဈေးကူပွန်များ၊ အကြွေးဝယ်ဘောက်ချာများ (eCapitaVouchers)၊ ကုန်တိုက်ကြီး (Capital) နှင့် ကုန်တိုက်(Malls)များတွင်အသုံးပြုနိုင်သည့် စတားဒေါ်လာSTAR \$၊ ActiveSG အဆောက်အအုံများတွင် အားကစားခန်းမအဖွဲ့ဝင်ခြင်းနှင့် ကြံ့ခိုင်မှုပရိုဂရမ်များအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့် ActiveSG ခရက်ဒစ်များ ပါဝင်ပါသည်။

အခြားနိုင်ငံများအတွက် လမ်းပြမြေပုံ

အမှိုက်တစ်တန်ကို အမှိုက်ပုံသို့ ပို့ရန် ဒေါ်လာ ၅၀ နှင့် မီးရှို့ရန် ၆၅ ဒေါ်လာမှ ၇၅ ဒေါ်လာ ကုန်ကျပါသည်။ သို့သော်လည်း အမှိုက်ပုံများသည် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု ပိုမိုလိုအပ်ပြီး ငွေများစွာကုန်ကျနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းဖြင့် ၎င်းကို အန္တရာယ်ကင်းသော ရေထဲသို့ စွန့်ပစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ကုန်ကျစရိတ် အလွန်သက်သာပါသည်။ အမှိုက်စွန့်ပစ်ခြင်း နည်းလမ်းသည် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု အနည်းငယ် ရှိပါသည်။ အမှိုက်များကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့်ပြာများကို စစ်ထုတ်ခြင်းသည် လိုအပ်ချက်များကို ရရှိရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။

စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ သန့်စင်မှု၏ သံသရာလည်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း

စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် နှစ်စဉ် ပလတ်စတစ်အမှိုက် တန်ချိန် ကိုးသိန်းခန့် စွန့်ပစ်လျက်ရှိပြီး ၎င်းသည် အဓိက စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြန်လည်အသုံးပြုနှုန်း လေးရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမှိုက်သည် သတ္တုနှင့် စက္ကူကဲ့သို့သော အခြားစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အနိမ့်ဆုံး ပြန်လည်အသုံးပြုနှုန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမှိုက်အများစုကို အမှိုက်မှစွမ်းအင် (Waste To Energy-WTE) စက်ရုံများတွင် မီးရှို့မည်ဖြစ်ပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် ပလတ်စတစ် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများသက်တမ်းကို ကုန်ဆုံးရန် (End of Life-EOL) လမ်းကြောင်းများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းမှုတွင် ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်း တစ်ကီလိုဂရမ်ကို သန့်စင်ရန်အတွက် သံသရာလည်ပတ်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း (Life Cycle Assessment-LCA) ကို လုပ်ဆောင်ရပါသည်။ EOL လမ်းကြောင်းများတွင် ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း၊ ပြည်ပတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ချိန်ညှိခြင်းနှင့် WTE မီးရှို့ခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။

စားသုံးမှုတိုးလာခြင်းနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စွန့်ပစ်ခြင်းယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့ အမှိုက်ပြဿနာသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက် စိုးရိမ်စရာပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအကျပ်အတည်း၏ အကြီးမားဆုံး တွန်းအားတစ်ခုမှာ တစ်ခါသုံး ပလတ်စတစ်များကို အသုံးပြုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် နှစ်စဉ်ပလတ်စတစ် အမှိုက်တန်ချိန် ကိုးသိန်းကျော် စွန့်ပစ်လျက်ရှိပြီး ၎င်းသည် အကြီးဆုံးအမှိုက် အမျိုးအစားများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် လေးရာခိုင်နှုန်းကိုသာ ပြန်လည်အသုံးပြု ပါသည်။ သတ္တုနှင့် စက္ကူကဲ့သို့ အခြားသော အဓိက စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သိသာသာ နည်းပါးပါသည်။ စွန့်ပစ်ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ အမှိုက်မှ စွမ်းအင်စက်ရုံ လေးခု အနက်မှတစ်ခုတွင် မီးရှို့ပြီး မီးလောင်ပြာကျသွားပါက စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ တစ်ခုတည်းသော အမှိုက်ပုံ ဖြစ်သည့် Semakau Landfill တွင် မြှုပ်နှံမည်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိ အမှိုက်စွန့်ပစ်မှု နှုန်းအရ Semakau Landfill သည် ၂၀၃၅ ခုနှစ်တွင် နေရာလွတ်ကုန်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် အစီအစဉ်ကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် စင်ကာပူ စိမ်းလန်းအစီအစဉ် Green Plan ကို ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ရန် ခန့်မှန်းထားပါသည်။

၎င်း၏ အဓိကပစ်မှတ်များထဲမှတစ်ခုသည် Semakau Landfill သို့ပေးပို့သည့် နေ့စဉ် အမှိုက်များကို ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချရန် ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါတွင် စင်ကာပူရှိ EOL လမ်းကြောင်းသုံးခု အနက်မှ တစ်ခုဖြစ်သည့် ပလတ်စတစ်အမှိုက်များသည် ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း၊ ပြည်ပ တွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ချိန်ညှိခြင်းနှင့် WTE မီးရှို့ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိ ပါသည်။ ၎င်း EOL လမ်းကြောင်းများ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို တွက်ချက်ရန်အတွက်

“ စားသုံးမှုတိုးလာခြင်းနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စွန့်ပစ်ခြင်း ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့အမှိုက် ပြဿနာသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက် စိုးရိမ်စရာ ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ”

ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများရရှိရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပလတ်စတစ် အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် အကြံပြုချက်များပေးရန်အတွက် သံသရာလည်ပတ်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း LCA ကို လုပ်ဆောင် နိုင်ပါသည်။ Singapore context ကို အခြေခံသည့် တစ်ခုတည်းသော LCA လေ့လာမှုသည် အနာဂတ်အခြေအနေဆိုင်ရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုအပေါ် အာရုံစိုက်မှုနည်းပါးပါသည်။ အမှန်တကယ် EOL ရောနှောမှုနှင့် EOL အဆင့်တစ်ခုစီရှိ ပလတ်စတစ် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို အာရုံစိုက်မှုနည်းပါးသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၎င်းကွာဟချက်များကိုဖြေရှင်းရန် စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ပလတ်စတစ်အမှိုက် EOL လမ်းကြောင်းများကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံ၏ EOL ရောနှောမှုကို အခြေခံ၍ LCA လမ်းကြောင်းများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဟော့စပေါ့များကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ LCA ရလဒ်များ၏ ကြံ့ခိုင်မှုနှင့် မသေချာသော ဒေတာအချက်အလက်အပေါ် ၎င်းတို့၏ ဖြစ်နိုင်ခြေအစွမ်းကို အတည်ပြုရန် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းအတွက် ရည်မှန်းချက်နှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်မှု

၎င်းလေ့လာမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ပလတ်စတစ်အမှိုက် EOL လမ်းကြောင်းများ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို တွက်ချက်ရန်ဖြစ် ပါသည်။ တွေ့ရှိချက်များသည် မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် သက်ဆိုင်သူများအား ထိုးထွင်းသိမြင် နိုင်စွမ်းရှိစေပြီး စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ပလတ်စတစ် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ပိုမိုရေရှည်တည်တံ့အောင် စီမံခန့်ခွဲနိုင်စေမည့် EOL လမ်းကြောင်းများကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုများကို လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ပါသည်။ ၎င်းလမ်းကြောင်းများတွင် ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း၊ ပြည်ပတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း အတွက် ချိန်ညှိခြင်းနှင့် WTE မီးရှို့ခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ EOL လမ်းကြောင်းများကို နှိုင်းယှဉ်ရန် အခြေခံမှာ လေ့လာမှု၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ ယူနစ်ဖြစ်သည့် ပလတ်စတစ်အမှိုက် တစ်ကီလိုဂရမ်ကို သန့်စင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်များအားလုံးတွင် ကုန်ကြမ်းထုတ်ယူ ခြင်းနှင့် ပလတ်စတစ်များ ထုတ်လုပ်မှုသည် ဘုံရေစီးကြောင်းအတိုင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ် များကို ဖယ်ထုတ်ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းလေ့လာမှုသည် EOL ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ် ပစ္စည်းများသန့်စင်ခြင်း၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်နည်းစနစ် နယ်နိမိတ်

စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် အမှိုက်များကို ပြည်တွင်းမဟုတ်သောအမှိုက်နှင့် ပြည်တွင်းအမှိုက် ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ စီးပွားရေးနှင့် စက်မှုဇုန်များမှထွက်လာသော ပြည်တွင်းမဟုတ်သော အမှိုက်များကို အထွေထွေအမှိုက်စုဆောင်းသူများ (General Waste Collectors-GWC) မှ စုဆောင်းပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ပြည်တွင်းအမှိုက်များကို အများသူငှာ အမှိုက်စု ဆောင်းသူများ (Public Waste Collectors-PWC) မှ ကိုင်တွယ်ပါသည်။ အိမ်တွင်းစွန့်ပစ် ပစ္စည်းများကို ကိုင်တွယ်ခြင်းအပြင် PWC များသည် အမျိုးသားပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း အစီအစဉ် (National Recycling Programme-NRP) အောက်တွင် ပြန်လည်အသုံးပြုသည့်

အမှိုက်ပုံးများနှင့် ပြန်လည်အသုံးပြုဆောင်ရွက်ခြင်းဝန်ဆောင်မှုများကို ပေးဆောင်ရန် တာဝန် ပေးထားပါသည်။

PWC များမှ စုဆောင်းထားသော အိမ်တွင်းအမှိုက်များကို မီးရှို့ရန်အတွက် အများစုမှာ WTE စက်ရုံများထံ ပေးပို့ကြပြီး NRP လက်အောက်ရှိ ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်သော ပစ္စည်းများကို အမျိုးအစားခွဲရန်အတွက် ပစ္စည်းများပြန်လည်ရယူရေးဌာန (Materials Recovery Facilities-MRFs) သို့ ပေးပို့ပါသည်။ ပြန်လည်အသုံးပြုရန်မသင့်လျော်ဟု ယူဆရသည့် ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်သည့် ပစ္စည်းများကိုလည်း မီးရှို့ဖျက်ဆီးမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် GWC များမှ စုဆောင်းထားသော ပြည်တွင်းမဟုတ်သော စွန့်ပစ်အမှိုက်များ၏ အပိုင်းအစများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန် ပေးပို့မည်ဖြစ်ပြီး ပြန်လည်အသုံးပြု၍မရသော အမှိုက်များကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးမည်ဖြစ်ပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် GWC နှင့် PWC နှစ်ခုလုံးမှ စုဆောင်းရရှိသော ပလတ်စတစ်အမှိုက်အများစု (၉၆ ရာခိုင်နှုန်း)ကို မီးရှို့ပြီး ထွက်ပေါ်လာသောပြာများကို အမှိုက်ပုံသို့ ပို့ဆောင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်သောပစ္စည်းများကို MRFs တွင် ဦးစွာစိစစ်ပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲထားသော ပလတ်စတစ်ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်သည့် ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်ပတွင်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ချိန်ညှိခြင်းအတွက် ၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးပေးပို့မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော ပလတ်စတစ်အမှန်အမွှားများ သို့မဟုတ် အမှန်များကို ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် ပြည်ပတွင် ပလတ်စတစ်အသစ်များ ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် အသုံးပြုပါသည်။ သန့်စင်ထားသော ပလတ်စတစ်များကို ပြန်လည်အသုံးပြုရန်အတွက် ပြည်ပသို့ပို့ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါပစ္စည်းများမှ ပြန်လည်အသုံးပြုထားသော ပလတ်စတစ်များထုတ်လုပ်မှုသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို လျော့ပါးစေမည့်အပြင် အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကို ရှောင်ရှားရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။

တီထွင်စီမံခန့်ခွဲမှု သံသရာလည်ခြင်း

စွန့်ပစ်ပလတ်စတစ်ထုတ်လုပ်ခြင်း ဒေတာအချက်အလက်ကို စင်ကာပူနိုင်ငံ အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်အေဂျင်စီ (National Environment Agency-NEA) နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ငွေလုံးငွေရင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေခြင်း ဒေတာမှရယူခဲ့ပါသည်။ NEA ၏ ထုတ်ပြန်ထားသော အချက်အလက်ပေါ်တွင်အခြေခံ၍ ပြန်လည်အသုံးပြုနှုန်းမှာ လေးရာခိုင်နှုန်းဟု ယူဆပါသည်။ ၎င်းလေ့လာမှု၏နယ်ပယ်သည် စင်ကာပူနိုင်ငံနှင့် ကန့်သတ်ထားသောကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအကွာအဝေးတွင် မျိုးဆက်ရင်းမြစ်များမှ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံများသို့ပို့ဆောင်ခြင်းနှင့် မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည့်အပင်များမှ ပြာများကို ပင်လယ်ရေကြောင်းမှ Semakau ကျွန်းသို့ ပို့ဆောင်ပေးခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ အများသူငါ အမှိုက်စုဆောင်းခြင်းအတွက် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအကွာအဝေးကိုလူဦးရေဖြန့်ဖြူးမှုကိုအသုံးပြု၍ ပျမ်းမျှအလေးချိန်ပေါ်မူတည်ပြီး

တွက်ချက်ခဲ့ပါသည်။ ဆိပ်ကမ်းသို့ WTE မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည့်စက်ရုံများကြားအကွာအဝေးကို စက်ရုံစွမ်းရည်၏ ဖျမ်းမျှအလေးချိန်ပေါ်မူတည်၍ တွက်ချက်ခဲ့ပါသည်။ ပင်လယ်ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အကွာအဝေးသည် ၃၃ ဒသမ ၃ ကီလိုမီတာ ရှိပါသည်။ ဥရောပ ၃ (Euro3) ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု စံနှုန်းဖြင့် မက်ထရစ် တန်ချိန် ၃၂ မက်ထရစ်ရှိသော ကုန်တင်ကားများကို ဒေသတွင်းပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးပုံစံအဖြစ် ကူးတို့ပင်လယ်ကုန်စည်ပို့ဆောင်မှုကို ပင်လယ်ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးပုံစံအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

သို့လျှင်မူတွင် မီးရှို့ခြင်းမှ အပူနှင့်လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရှောင်ရှားထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းမှ အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်များကို ထုတ်လုပ်ခြင်း ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမျိုးအစား တစ်ခုစီ၏ မီးရှို့ခြင်းမှ ရရှိသည့် အပူနှင့် လျှပ်စစ်အားကို Ecoinvent V3.8 မှ ထုတ်ယူထားပါသည်။ ထို့အပြင် ပလတ်စတစ် အမျိုးအစား တစ်ခုစီအတွက် အမှိုက်ပမာဏကို မီးရှို့ခြင်းမှ တစ်ဆင့်လျှော့ချခြင်းကို Ecoinvent V3.8 ဒေတာဘေ့စ်မှ ထုတ်ယူပြီး အကျဉ်းချုံး ထားပါသည်။ ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ပြန်လည်အသုံးပြုထားသော ပလတ်စတစ်များ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်များအဖြစ် ပြန်လည်ပြုပြင်ပြီး ပြန်လည်လည်ပတ်နေသည်ဟုယူဆပါသည်။ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုဆိုင်ရာအချက်အလတ်များအား ReCiPe နည်း စနစ်ဖြင့် Ecoinvent V3.8 ဒေတာဘေ့စ်မှ ရယူခဲ့သည်။ Brightway ကို အသုံးပြု၍ စင်ကာပူ၏ သီးခြားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုင်း ထုတ်လွှတ်မှုနှင့်အတူ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသွင်းအားကို ပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။

ထိခိုက်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုဆိုင်ရာအညွှန်းကိန်းသုံးခုဖြစ်သည့် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုအလားအလာ (Global Warming Potential-GWP)၊ တိုးပွားလာသော စွမ်းအင်လိုအပ်ချက် (Cumulative Energy Demand-CED) နှင့် ရေကုန်ခန်းခြင်း (Water Depletion-WD) ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်း EOL သန့်စင်ရန်အတွက် အဓိကထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုညွှန်းကိန်းများအပေါ် အာရုံစိုက်ရန် နယ်ပယ်ကို လျှော့ချထားပါသည်။

သံသရာလည်ပတ်မှု အကျိုးသက်ရောက်မှု ပရိုပိုင့်

GWP ၁၀၀၊ CED နှင့် WD အတွက် လုပ်ဆောင်နိုင်သော ယူနစ်တစ်ခုလျှင် ရလဒ်များတွင် ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်း EOL လမ်းကြောင်းသုံးခုရှိပါသည်။ EOL လမ်းကြောင်းတစ်ခုစီတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ စုဆောင်းခြင်း၊ ခွဲခြင်း၊ စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပြာမြုပ်နှံခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်မှုကို ရှောင်ရှားခြင်းတို့အဖြစ် ခွဲထားပါသည်။ လုပ်ဆောင်ခြင်းဆိုသည်မှာ EOL လမ်းကြောင်း၏ သီးခြားစွန့်ပစ်ပစ္စည်း EOL သန့်စင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရည်ညွှန်းခြင်း၊ WTE မီးရှို့ခြင်းလမ်းကြောင်းအတွက် WTE မီးရှို့ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၊ ပြည်တွင်းစက်မှု

လုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း လမ်းကြောင်းအတွက် စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည် အသုံးပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပြည်ပတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုမှုလမ်းကြောင်းအတွက် ချိန်ညှိခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တို့ ရည်ညွှန်းပါသည်။ EOL လမ်းကြောင်းတစ်ခုစီရှိ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများကို ပြသထားပါသည်။ EOL လမ်းကြောင်း သုံးခုအတွက် ရှောင်ရှားနိုင်သော သက်ရောက်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မပြုသောအခါ WTE မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည့်လမ်းကြောင်းတွင် အကြီးဆုံး GWP ၁၀၀၊ CED နှင့် WD ပါရှိပါသည်။ ထို့နောက် ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပြည်ပတွင် ပြန်လည် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများအတွက် ချိန်ညှိခြင်းများ ပြုလုပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် WTE မီးရှို့ဖျက်ဆီးရေးလမ်းကြောင်းရှိ ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို မီးရှို့ခြင်းသည် အနာဂတ် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းကို ရှောင်ရှားရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။ ၎င်းပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြု ခြင်းနှင့် ပြည်ပတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများအတွက် ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အနာဂတ်အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကို ရှောင်ရှားရန် ကူညီပေးပါသည်။

ဟော့စပေါ့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း

ဟော့စပေါ့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုမှာ WTE မှ ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို မီးရှို့ခြင်းမှ သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ ၎င်းသည် စုစုပေါင်း EOL လမ်းကြောင်းများ၏ ၉၆ ရာခိုင်နှုန်းကို တွက်ချက်ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု အများစုဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် GWP ၁၀၀ ၏ အသားတင် သက်ရောက်မှုသည် လျှပ်စစ် ဓာတ်အားရှောင်ရှားခြင်းမှရှောင်ရှားထားသောအကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့်ပလတ်စတစ် အမှိုက်မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း၏ မြင့်မားသော GWP ၁၀၀ ကို လျော့ချရန်မလုံလောက်ကြောင်း အပြုသဘောဆောင်နေပါသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပြည်ပတွင်ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း အတွက် ချိန်ညှိခြင်း ပါဝင် သော EOL လမ်းကြောင်းများသည် CED အပေါ် သိသာထင်ရှားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည် အသုံးပြုခြင်း လမ်းကြောင်းသည် စုစုပေါင်း EOL လမ်းကြောင်းများ၏ ၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်သော်လည်း CED စုစုပေါင်း၏ ၁၈ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကို ရှောင်ရှားခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသောအခါ စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည် အသုံးပြုခြင်းနည်းလမ်းသည် ရှောင်ရှားထားသော CED ၏ ၁၂၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အထောက် အကူပြုပါသည်။ ထို့အတူ ပြည်ပတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုသည့်လမ်းကြောင်းအတွက် ချိန်ညှိ ခြင်းတွင် EOL လမ်းကြောင်းစုစုပေါင်း၏ ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်သော်လည်း CED စုစုပေါင်း၏တစ်ရာခိုင်နှုန်းကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကိုရှောင်ရှားခြင်းဟု ယူဆသောအခါ ၎င်းသည် ရှောင်ရှားထားသော CED ၏ ၇၁ ဒသမ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းကို အထောက်အကူပြုပါသည်။

ဖြစ်နိုင်ခြေစွမ်း ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာခြင်း

ဖြစ်နိုင်ခြေစွမ်း ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာချက်၏ ကန့်သတ်ချက်နှစ်ခုဖြစ်သည့် လျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုအချက်များနှင့် အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ် အစားထိုးမှု ရာခိုင်နှုန်းတို့အပေါ် မူတည်၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် သက်ရောက်မှုအကြောင်းရင်းများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး ၎င်းတို့သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားနှင့် အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်များ ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် သိသာထင်ရှားသောတန်ဖိုးဖြစ်သည့် CED ကို ထိခိုက်စေသောကြောင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ပြန်လည်အသုံးပြုထားသော ပလတ်စတစ်များဖြင့် အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်၏ အစားထိုးရာခိုင်နှုန်းကို မသေချာမရေရာသော ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှုအချက်များ ကွဲပြားခြင်းသည် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းမှ ရှောင်ရှားထားသော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ် အစားထိုးလဲလှယ်မှု ရာခိုင်နှုန်းကွဲလွဲမှုသည် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ရှောင်ရှားထားသော အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်များ ထုတ်လုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်ပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ WTE မီးရှို့ဖျက်ဆီးရေးလမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် ပလတ်စတစ်အမှိုက်ပမာဏ သိသိသာသာ မြင့်မားစွာ သန့်စင်ခံရသောကြောင့် LCA ရလဒ်များသည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှုအချက်များ ကွဲလွဲမှုအပေါ် ပိုမိုထိခိုက်လွယ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပလတ်စတစ် အမှိုက် အများအပြားကို စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်ပတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းနည်းလမ်းများအတွက် ချိန်ညှိခြင်းမှတစ်ဆင့် သန့်စင်ခဲ့ပါက LCA ရလဒ်များသည် အသုံးမပြုရသေးသော ပလတ်စတစ်အသစ်အစားထိုးမှုရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကွဲလွဲမှုအပေါ် ပို၍ဖြစ်နိုင်ခြေများပါသည်။ ထို့ကြောင့် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် ပြန်လည်အသုံးပြုမှု နှုန်းပေါ်မူတည်၍ LCA ရလဒ်များသည် အဆိုပါကန့်သတ်ဘောင်နှစ်ခုစလုံးအတွက် အရေးကြီးပြီး ၎င်းတို့အတွက် တိကျသောဒေတာစုဆောင်းမှုမှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

အကြံပြုချက်

၎င်းလေ့လာမှုတွင် စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ပလတ်စတစ် စွန့်ပစ်ပစ္စည်း EOL လမ်းကြောင်း LCA ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ စွန့်ပစ်ပလတ်စတစ်အမှိုက် တစ်ကီလိုဂရမ်လျှင် GWP ၁၀၀၊ CED နှင့် WD တို့သည် WTE မီးရှို့ခြင်းလမ်းကြောင်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးဖြစ်ကြောင်းပြသထားပါသည်။ ၎င်းသည် ပြန်လည်အသုံးပြုရန်အတွက် မီးရှို့ဖျက်ဆီးရန် ပေးပို့သော ပလတ်စတစ် အမှိုက်ပမာဏ များပြားခြင်းကြောင့်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အဓိကအားဖြင့် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် အမှိုက်ပုံခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လျက် ရှိခြင်းကြောင့် ပြန်လည်အသုံးပြုနှုန်းနိမ့်ကျနေပြီး ၎င်းတွင် မြေရှားပါးမှုကြောင့် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။ WTE မီးရှို့ဖျက်ဆီးမှု လမ်းကြောင်းသည် အနာဂတ်လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်းကို ရှောင်ရှားသည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ထုတ်ပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် အသားတင်အနုတ်လက္ခဏာ CED နှင့်

အယ်ဒီတာ့စကား

- စူပါပါဝါတို့၏ ဒစ်ပလိုမေစီ(ရုရှား-တရုတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး)

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ အာရှပါဝါဆိုချက် သို့မဟုတ် ရုရှား-တရုတ် ဆက်ဆံရေး
- ၂။ အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး၏ အလားအလာနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ
- ၃။ အကျိုးတူသော်လည်း တန်ဖိုးထားမှုမတူသည့် အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယ

နိုင်ငံရေး

- ၄။ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၏ ရွေးကောက်ပွဲများ
- ၅။ အိန္ဒိယ၏ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်တည်မှုအကျဉ်း
- ၆။ ဆော်ဒီအာရေဗျအပေါ် ဩဇာကျဆင်းလာနေတဲ့ အမေရိကန်
- ၇။ ကုလသမဂ္ဂသည် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အရေးပါဆုံးဖြစ်နေရသနည်း
- ၈။ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများအပေါ်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သော ကိုလိုနီလက်သစ်ဝါဒီများ၏နည်းဗျူဟာများ
- ၉။ ပထမစစ်အေးခေတ်မှ ဒုတိယစစ်အေးခေတ်သို့
- ၁၀။ BRICS အတွက် စောင့်ကြိုနေမယ့် စိန်ခေါ်မှုနဲ့ အခွင့်အလမ်းများ
- ၁၁။ အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှု အတက်အကျ

စီးပွားရေး

- ၁၂။ နည်းပညာမြင့်စေရေးကွက်ကို ထိုးဖောက်လာတဲ့ တရုတ်
- ၁၃။ ဥရောပတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု(အင်တာဗျူး)
- ၁၄။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသ နည်းပညာနှင့်စီးပွားရေးကဏ္ဍစုံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့
- ၁၅။ ရွှေကြောတွေ့ထားသည့် AI အခြေပြုလုပ်ငန်းများ
- ၁၆။ အမေရိကန်ဒေါ်လာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အလုပ်အခတ်နှင့် စောင့်ကြည့်အနာဂတ်
- ၁၇။ ထွန်းတောက်လာသည့်တရုတ်ပြည်
- ၁၈။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးတိုးတက်မှု

စစ်ရေး

- ၁၉။ စစ်ဘက်ရေးရာတော်လှန်ပြောင်းလဲမှုတွင် ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာ၏အခန်းကဏ္ဍအား လေ့လာခြင်း
- ၂၀။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာအသစ်အပေါ် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏အမြင်
- ၂၁။ နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာအောင် ပြဿနာနီးရှို့နေသော နေတိုး
- ၂၂။ ဂျပန်တွင် နေတိုးရုံးဖွင့်လိုက်ခြင်းက မဟာမိတ်များကြား ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်လာစေမည်လား
- ၂၃။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲရက်စွဲမှတ်တမ်းများ

လူမှုစီးပွား

- ၂၄။ တရုတ်နိုင်ငံ ကျေးလက်အုပ်ချုပ်ရေးစီမံကိန်းသစ်၏ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် လယ်ယာမြေအသုံးပြုမှုများ
- ၂၅။ ပြည်ပရောက် အိန္ဒိယနွယ်ဖွား ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ အောင်မြင်မှု

ကျန်းမာရေး

- ၂၆။ ဉာဏ်ရည်တူနဲ့ဆေးပညာ

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

- ၂၇။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒကို လေ့လာကြည့်ခြင်း

နည်းပညာ

- ၂၈။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာစွမ်းအား
- ၂၉။ နစ်မြုပ်မှုမြန်ဆန်လွန်းခဲ့တဲ့ တိုက်တန်းနှစ်ရဲ့ဖြစ်ရပ်

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၃၀။ စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ စီမံခန့်ခွဲခြင်း